

Jon Horgen Friberg, Erika Braanen Sterri, Hedda Flatø og Kristin
Dalen

Tilhørighet og friksjon

Hverdagsliv og integrering blant personer med innvandrerbakgrunn i
Norge

Tilhørighet og friksjon: Hverdagsliv og integrering blant personer med innvandrerbakgrunn i Norge

Denne rapporten handler om de sosiale, subjektive og emosjonelle sidene ved hverdagslivet til personer med innvandrerbakgrunn i Norge. Analysene bygger på en landsdekkende spørreundersøkelse rettet mot befolkningen med innvandrerbakgrunn, gjennomført høsten 2025. Rapporten er den andre i en serie studier Fafo gjennomfører på oppdrag fra IMDi, hvor vi blant annet undersøker identitet, tilhørighet og press fra storsamfunnet og eget miljø; opplevd diskriminering og negative erfaringer i hverdagen; sosial deltakelse og kontakt på tvers av grupper; tillit til folk og til ulike samfunnsinstitusjoner i Norge; holdninger, verdier og synspunkter på integrering og mangfold; politisk deltakelse og opplevd representasjon.

Et gjennomgående spørsmål er hvor tydelige de sosiale og symbolske grensene mellom grupper i befolkningen er, og hvordan de endrer seg med botid og på tvers av generasjoner.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Summary.....	8
1 Innledning	13
1.1 Bakgrunn.....	13
1.2 Temaer og problemstillinger.....	14
1.3 Tidligere undersøkelser – nye temaer og grupper.....	17
1.4 Måling av endring over tid – muligheter og forbehold.....	18
1.5 Gangen i rapporten.....	19
2 Data og metode	20
2.1 Datainnsamling	20
2.2 Utvalgsstørrelse og svarprosent.....	21
2.3 Begrensninger og vekting.....	22
2.4 Kjennetegn ved utvalgene.....	24
2.5 Analysestrategi	29
2.6 Personvern, etikk og KI-bruk.....	30
3 Identitet, tilhørighet og press	32
3.1 Opplevelse av integrering og aksept.....	33
3.2 Norsk identitet.....	37
3.3 Press fra storsamfunn og press fra eget miljø	45
3.4 Oppsummering	50
4 Opplevd diskriminering	52
4.1 Hvem har opplevd diskriminering?.....	52
4.2 Diskriminering på ulike arenaer	58
4.3 Negative opplevelser i hverdagen	61
4.4 Oppsummering	68
5 Sosial deltakelse og tillit	70
5.1 Sosial støtte.....	70
5.2 Deltakelse i frivillighet og organisasjonsliv	74
5.3 Kontakt mellom folk med og uten innvandrerbakgrunn	77
5.4 Tillit til folk og institusjoner	83
5.5 Oppsummering	90
6 Holdninger, verdier og synspunkter	92
6.1 Holdninger til likestilling	93
6.2 Holdninger til seksualitet og samliv	102
6.3 Syn på statens rolle i omfordeling, klima, likestilling og omsorg	111
6.4 Syn på integrering og mangfold	119
6.5 Oppsummering	134
7 Politisk deltakelse.....	136

7.1 Hva henger sammen med valgdeltakelse?	136
7.2 Subjektiv integrering og valgdeltakelse	139
7.3 Opplevd politisk innflytelse	140
7.4 Opplevd politisk representasjon	144
7.5 Oppsummering	147
8 Avslutning	149
8.1 Forskjeller og likheter mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn	149
8.2 Ukrainere skiller seg litt ut på flere områder	151
8.3 Utdanning fremmer både integrering og frustrasjon over manglende aksept	151
8.4 Muslimer møter (litt) større sosiale barrierer i hverdagen	152
8.5 Norskfødte med to innvandrerforeldre – i skvis mellom minoritet og storsamfunn	152
8.6 Personer med blandet bakgrunn – mot en del av en utvidet majoritet?	154
8.7 Integrering som prosess – betydningen av botid	154
8.8 Konklusjoner	155
Referanser	158

Forord

I regjeringens integreringsstrategi fra 2019 ble hverdagsintegrering løftet fram som ett av fire satsingsområder i integreringspolitikken. Målet var at innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre skulle oppleve økt tilhørighet i samfunnet. De sosiale, subjektive og emosjonelle sidene ved integreringsprosessen er imidlertid krevende å måle. Sysselsetting, inntekt, utdanning og politisk representasjon kan følges gjennom offentlige registre, men når det gjelder identitet, tilhørighet, tillit, sosial deltakelse og opplevd diskriminering, må man spørre dem det gjelder.

Dette var bakgrunnen for at Fafo i 2021 fikk i oppdrag fra IMDi å gjennomføre en pilotundersøkelse rettet mot innvandrere, for å utvikle og teste metoder, spørsmål og indikatorer på dette feltet (Dalen mfl., 2022). I 2023 ble den første landsdekkende undersøkelsen gjennomført, og resultatene ble publisert i Fafo-rapporten «Hverdagsliv og integrering» (Dalen mfl., 2024). I rapporten du nå leser, presenterer vi resultatene fra den andre runden av denne undersøkelsen, gjennomført høsten 2025. Sammenlignet med forrige runde er undersøkelsen utvidet med nye temaer – blant annet holdninger og verdier, samt politisk deltakelse og representasjon – og med nye grupper, som ukrainske flyktninger og norskfødte med én innvandret forelder. Tanken er at undersøkelsen skal gjentas med jevne mellomrom, slik at utviklingen kan følges over tid.

Rapporten er skrevet av Jon Horgen Friberg, Erika Braanen Sterri, Hedda Flatø og Kristin Dalen. Friberg har vært prosjektleder og har hatt hovedansvaret for innledning og avslutning, for de overordnede analysene og for helheten i teksten. Sterri har stått for de statistiske analysene og for samskriving av teksten i kapittel 3, 4 og 5, samt første halvdel av kapittel 6. Flatø har hatt hovedansvaret for kapittel 7 og andre halvdel av kapittel 6. Metodekapittelet er skrevet i fellesskap av alle forfatterne. Dalen har hatt hovedansvaret for utvalgstreking og for samarbeidet med Verian, som har gjennomført spørreundersøkelsen. Nadiya Fedoryshyn ved Fafo har fungert som kvalitetssikrer i avslutningen av rapportskrivningen.

Vi vil takke Anniken Lund, Inga Sæther og Ena Pinjo i IMDi for god oppfølging, og for leising, kommentarer og innspill underveis i prosjektet. Videre vil vi takke Verian for et godt samarbeid, og for solid arbeid med å tilrettelegge og gjennomføre spørreundersøkelsen. En særlig takk går til alle respondentene som har tatt seg tid til å svare. Til sist vil vi takke Fafos informasjonsavdeling for arbeidet med å gjøre teksten om til en ferdig publikasjon.

Oslo, august 2026

Jon Horgen Friberg

Prosjektleder

Sammendrag

Innvandring har gjennom de siste femti til seksti årene gjort Norge til et stadig mer mangfoldig samfunn. Mens integreringspolitikken tradisjonelt har rettet seg mot de strukturelle og økonomiske sidene ved integreringen – arbeid, utdanning og kvalifisering – retter denne rapporten oppmerksomheten mot de sosiale, subjektive og emosjonelle sidene ved hverdagslivet til personer med innvandrerbakgrunn. Dette er dimensjoner som er vanskelige å belyse gjennom offentlige registre, og kunnskapen om disse må hovedsakelig bygges på det folk selv forteller. Rapporten er den andre i en serie studier basert på omfattende spørreundersøkelser blant befolkningen med innvandrerbakgrunn, som Fafo gjennomfører på oppdrag fra IMDi. Den bygger videre på den første runden fra 2023 (Dalen mfl., 2024). Et mål er på sikt å kunne bruke disse undersøkelsene til å følge utviklingen over tid.

Vi undersøker seks temaområder: 1) identitet, tilhørighet og krysspress, 2) opplevd diskriminering og negative erfaringer i hverdagen, 3) sosial deltakelse og kontakt på tvers av grupper, 4) tillit til mennesker og institusjoner, 5) holdninger, verdier og synspunkter, og 6) politisk deltakelse og representasjon. Et sentralt mål er å undersøke hvor tydelige de sosiale og symbolske grensene mellom ulike grupper i befolkningen er, og hvordan disse grensene varierer med botid og på tvers av generasjoner.

Analysene bygger på en landsdekkende spørreundersøkelse gjennomført høsten 2025, blant personer med innvandrerbakgrunn og minst to års botid i Norge, samt et sammenlignbart utvalg av personer uten innvandrerbakgrunn. Undersøkelsen er blant de største i sitt slag i Norge.

Respondentene med innvandrerbakgrunn deles inn i tre landgrupper: landgruppe 1 (Vest-Europa, USA, Canada, Australia og New Zealand), landgruppe 2 (relativt nye EU-land i Øst- og Sentral-Europa), og landgruppe 3 (Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU). Videre skiller vi mellom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, og inkluderer også et mindre utvalg personer med én innvandret forelder og én forelder uten innvandrerbakgrunn. Resultatene er vektet for å korrigere for skjevheter i hvem som svarer. Samtidig bygger undersøkelsen på selvrapportering, svarprosenten er relativt lav, og de mest marginaliserte gruppene er noe underrepresentert. Absolutte nivåer bør derfor tolkes med varsomhet, mens sammenligninger mellom grupper og sammenhenger mellom variabler er mer robuste.

Forskjeller og likheter mellom grupper

Et flertall av personer med innvandrerbakgrunn opplever seg godt integrert i det norske samfunnet, på nær samme nivå som majoritetsbefolkningen. Bildet er mer sammensatt for opplevd aksept, det vil si i hvilken grad man føler seg akseptert som den man er i det norske samfunnet, der det åpner seg et tydeligere gap til majoriteten. Bak det overordnede bildet skjuler det seg systematiske forskjeller mellom landgruppene. Innvandrere med europeisk bakgrunn skårer høyt på begge mål og nærmer seg majoritetsbefolkningens nivå. Det er først og fremst blant innvandrere fra landgruppe 3, og i enda større grad blant norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3, at vi finner et tydelig

misforhold mellom det å føle seg integrert og det å føle seg akseptert, og mellom egen opplevd norskhet og opplevelsen av å bli anerkjent som norsk av andre. De samme gruppene opplever også mest press, både fra storsamfunnet og fra eget etnisk og religiøst miljø.

Opplevd diskriminering og negative hverdagserfaringer er langt mer utbredt blant innvandrere enn i befolkningen ellers. Forekomsten er høyest blant grupper med synlig minoritetsbakgrunn, og aller høyest blant norskfødte med innvandrerforeldre. Arbeidsmarkedet skiller seg ut som den arenaen der diskriminering oppleves hyppigst, særlig ved jobbsøking. Når det gjelder sosial deltakelse, har et flertall av innvandrere regelmessig kontakt med majoritetsbefolkningen på arbeidsplassen og i nabolaget, mens kontakten er betydelig lavere i fritids- og frivillighetssammenheng. Kontakten er heller ikke symmetrisk: Langt færre i majoritetsbefolkningen har hyppig kontakt med innvandrere enn omvendt.

Tilliten til norske institusjoner er gjennomgående høy i alle grupper, med ett markant unntak: Tilliten til barnevernet er betydelig lavere blant innvandrere enn i befolkningen ellers. Generell tillit til folk flest varierer mer, og er lavere blant innvandrere fra landgruppene utenfor Vest-Europa. Holdninger og verdier er et område med både bred enighet og tydelige skillelinjer. Det er stor enighet om likedeling av husarbeid og omsorg på tvers av alle grupper, mens de største og mest systematiske forskjellene gjelder spørsmål om seksualitet og samliv. I mer klassiske politiske spørsmål om fordeling og miljø skiller personer med innvandrerbakgrunn seg lite fra resten av befolkningen. Endelig er det et tydelig gap i politisk deltakelse: Valgdeltakelsen er lavere blant personer med innvandrerbakgrunn, og opplevelsen av å være politisk representert er svakere, særlig blant de gruppene som ellers møter størst barrierer for deltakelse og tilhørighet.

Ukrainere skiller seg litt ut

Ukrainere er i dag en av de største innvandrergruppene i Norge og en ny gruppe i undersøkelsen. De skiller seg ut på flere områder, delvis som følge av kort botid og flyktningbakgrunn. De rapporterer om svak tilhørighet til og identifikasjon med Norge, noe som trolig henger sammen med en opplevelse av midlertidighet, men samtidig om relativt lite diskriminering. De opplever altså i liten grad de barrierene som kjennetegner innvandrergrupper med mer synlig minoritetsbakgrunn. Ukrainere har samtidig svake sosiale nettverk og relativt lite kontakt med majoritetsbefolkningen. I verdispørsmål ligner de mest på de øvrige østeuropeiske innvandrerne. Svært få har stemmerett, og mange har begrenset erfaring med norsk politikk – samtidig er de blant de mest positive til hvordan integreringen i Norge fungerer.

Utdanning fremmer både integrering og frustrasjon

Utdanning er kanskje den viktigste motoren for integrering over tid og på tvers av generasjoner, men har en tvetydig innflytelse på den subjektive opplevelsen av tilhørighet. På den ene siden styrker høy utdanning sosial deltakelse, tillit og opplevelsen av å være integrert, og trekker holdninger i en mer liberal retning. På den andre siden rapporterer personer med høy utdanning om mer opplevd diskriminering og svakere opplevelse av å bli akseptert som den de er. Jo høyere formell status, desto tydeligere blir misforholdet mellom egen integrering og andres anerkjennelse. Utdanning er dermed forbundet med

både sterkere integrering og mer frustrasjon – og fremstår som en sentral drivkraft bak det vi omtaler som integreringsparadokset.

Muslimer møter noe større sosiale barrierer

Muslimer skiller seg ut på flere måter, men ikke entydig på tvers av alle temaer. De identifiserer seg som norske og opplever seg som integrert på linje med andre religiøse grupper, og har omtrent like høy tillit til norske institusjoner. Samtidig har de lavere sannsynlighet for å oppleve at andre ser på dem som norske, og de føler seg betydelig mindre akseptert. Kontrollert for øvrige kjennetegn har muslimer klart høyere sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering og negative hverdagserfaringer enn andre religiøse grupper. Religion er dessuten den sterkeste enkeltprediktoren for sosial- og kjønns-konservative holdninger i hele materialet, selv om flertallet av muslimer deler de relativt liberale grunnholdningene som preger majoriteten i de fleste spørsmål. Muslimer opplever også mer press, både fra eget etniske eller religiøse miljø og fra storsamfunnet.

Norskfødte med to innvandrerforeldre – i skvis

Et av rapportens mest konsistente mønstre er at norskfødte med to innvandrerforeldre skiller seg fra innvandregenerasjonen langs en rekke dimensjoner. De føler seg mer integrert, og ser i større grad på seg selv som norske – men opplevelsen av å bli akseptert og anerkjent følger ikke med. Gapet mellom egen identitet og andres anerkjennelse er det største i hele materialet. Mange opplever også at man kan bli sett ned på i eget miljø for å være for norsk. Denne gruppen rapporterer også om mer diskriminering og flere negative hverdagserfaringer enn innvandrere, særlig på offentlig sted, i utdanning og som kunde, og opplever også mest krysspress, både fra storsamfunnet og fra eget etniske eller religiøse miljø. Dette mønsteret er i tråd med integreringsparadokset: Det å være født i Norge og ha en sterkere norsk identitet faller ikke sammen med en opplevelse av økt anerkjennelse fra omgivelsene – snarere tvert imot. Politisk er de den mest venstreorienterte velgergruppen i materialet og vurderer integreringen i Norge klart mer kritisk enn innvandrere.

Personer med blandet bakgrunn – mellom minoritet og majoritet

Norskfødte med én innvandret forelder fra landgruppe 3 er en ny gruppe i studien, inkludert for å undersøke hvor grensene mellom majoritet og minoritet går, og hvor faste eller flytende disse grensene er. Funnene er konsistente: De ligner langt mer på majoritetsbefolkningen enn på norskfødte med to innvandrerforeldre, langs nær sagt alle dimensjoner. Praktisk talt alle ser på seg selv som norske, og det finnes knapt noe gap mellom selvbilde og andres anerkjennelse. De opplever relativt lite diskriminering, selv om det varierer litt med foreldrenes opphavsregion, og de rapporterer om liten grad av press, både fra storsamfunnet og fra eget etniske eller religiøse miljø. I verdispørsmål ligger de tett på majoriteten. Utvalget er lite og selektert, så funnene bør tolkes med varsomhet. Men at deres erfaringer gjennomgående er preget av aksept og inkludering, er en indikasjon på at de sosiale grensene mellom majoritet og minoritet i Norge ikke er helt ugjennomtrengelige.

Integrering som prosess – betydningen av botid

Botid er en gjennomgående variabel i rapporten og understreker at integrering er en prosess som utfolder seg over tid. Botid har imidlertid ulik betydning avhengig av hvilken dimensjon man ser på. Opplevelsen av tilhørighet og norsk identitet øker klart med botid, tilliten til folk flest og til de fleste institusjoner stiger, og holdninger, særlig til kjønnslikestilling, men også til seksualitet og samliv, blir gradvis mer liberale. Opplevd diskriminering avtar noe, men kun blant europeiske innvandrergupper. Den politiske valgdeltakelsen stiger også med botid. Samtidig vokser gapet mellom å føle seg integrert og å føle seg akseptert, og opplevd politisk innflytelse faller svakt blant innvandrere fra landgruppe 3. Også her gjør integreringsparadokset seg gjeldende: Økt integrering innebærer ikke nødvendigvis mer positive vurderinger, men kan gi høyere forventninger og et mer kritisk blikk på samfunnet.

Hovedkonklusjoner

Samlet sett tyder analysene på at den sosiale og subjektive integreringen i Norge går relativt bra for de aller fleste. Flertallet av personer med innvandrerbakgrunn føler seg godt integrert og akseptert, deltar bredt på ulike arenaer, har høy tillit til folk og institusjoner, og har i stor grad omfavnet grunnleggende verdier som det norske samfunnet er bygget på.

Samtidig finnes det tydelige barrierer mot tilhørighet og deltakelse. Noen handler om hudfarge: Grupper med synlig minoritetsbakgrunn kommer systematisk dårligere ut, særlig på de dimensjonene som handler om hvordan man blir møtt av andre. Noen handler om klasse: Utdanning og sysselsetting henger nært sammen med en rekke integreringsutfall. Og noen handler om religion, og da særlig det å være muslim. Bildet er altså ikke entydig, og det er fullt mulig å identifisere mindre grupper som opplever ulike former for subjektivt og sosialt utenforskap.

Integrering kan forstås som en prosess som over tid og på tvers av generasjoner reduserer avstanden mellom befolkningen med innvandrerbakgrunn og resten av befolkningen langs ulike parametere. Men denne prosessen er – også når den lykkes – verken harmonisk eller friksjonsfri. Mange av de forholdene vi vanligvis forbinder med vellykket integrering, som økt utdanning, lengre botid og det å være født i Norge, er samtidig forbundet med økt bevissthet om diskriminering, et mer kritisk blikk på samfunnsinstitusjoner, en følelse av manglende anerkjennelse og en opplevelse av press både fra stor-samfunnet og fra sitt eget etniske eller religiøse miljø. Dette litt paradoksale elementet ved integreringsprosessen gjør seg gjeldende på mange ulike måter, og rammer sterkest dem med synlig minoritetsbakgrunn og en annen religion. Friksjonen er knyttet til reelle barrierer, men den er kanskje også en uunngåelig del av en integreringsprosess, nettopp fordi grenser sjelden flyttes eller krysses uten at det oppstår gnisninger.

Summary

Over the past fifty to sixty years, immigration has made Norway an increasingly diverse society. While integration policy has traditionally focused on structural and economic aspects, such as employment, education, and qualification, this report directs attention towards the social, subjective, and emotional dimensions of everyday life among people with an immigrant background. These are dimensions that are difficult to capture through public registers, and knowledge about them must be built primarily on the accounts of people who themselves have an immigrant background.

This report is the second in a series of studies based on extensive surveys of the population with an immigrant background, conducted by Fafo on behalf of IMDi. It builds on the first survey round from 2023 (Dalen et al., 2024). One long-term goal is to use these surveys to track developments over time. We examine six thematic areas: (1) identity, belonging, and cross-pressure; (2) perceived discrimination and negative everyday experiences; (3) social participation and contact across groups; (4) trust in people and institutions; (5) attitudes, values, and opinions; and (6) political participation and representation. A central objective is to investigate how distinct the social and symbolic boundaries between different groups in the population are, and how these boundaries vary by length of residence and across generations.

The analyses are based on a nationwide survey conducted in autumn 2025 among people with an immigrant background who had lived in Norway for at least two years, as well as a comparable sample of people without an immigrant background. The survey is among the largest of its kind in Norway.

In the report, we distinguish between three country groups: country group 1 (Western Europe, the United States, Canada, Australia, and New Zealand), country group 2 (the relatively new EU member states in Eastern and Central Europe), and country group 3 (Asia, Africa, Latin America, and Eastern Europe outside the EU). We also make a distinction between immigrants and Norwegian-born individuals with immigrant parents, and include a smaller sample of people with one immigrant parent and one parent without an immigrant background.

The results are weighted to correct for response bias. Yet, the survey is based on self-reporting, the response rate is relatively low, and the most marginalised groups are somewhat underrepresented. Absolute levels should therefore be interpreted with caution, whereas comparisons between groups and relationships between variables are more robust.

Differences and similarities between groups

A majority of people with an immigrant background perceive themselves as well integrated into Norwegian society, at nearly the same level as the majority population. The picture is more mixed when it comes to the extent to which people feel accepted for who they are in Norwegian society, where a clearer gap emerges between immigrants and the majority population. Behind the overall picture lie systematic differences between the country groups. Immigrants with a European background score highly on

both measures and approach the level of the majority population. It is primarily among immigrants from country group 3, and even more so among Norwegian-born individuals with immigrant parents from country group 3, that we find a clear discrepancy between feeling integrated and feeling accepted, and between one's own sense of being Norwegian and the experience of being recognised as Norwegian by others. These groups also experience the most pressure, both from wider society and from their own ethnic and religious communities.

Perceived discrimination and negative everyday experiences are far more widespread among immigrants than among the population at large. The prevalence is highest among groups with a visible minority background, and highest of all among Norwegian-born individuals with immigrant parents. The labour market stands out as the arena where discrimination is experienced most frequently, particularly when applying for jobs.

In terms of social participation, a majority of immigrants have regular contact with the majority population at work and in their neighbourhoods, whereas contact is considerably lower in leisure activities and voluntary organisations. Contact is also not symmetrical: far fewer members of the majority population have frequent contact with immigrants than vice versa. Trust in Norwegian institutions is generally high across all groups, with one notable exception: trust in the Child Welfare Services is significantly lower among immigrants than among the rest of the population. Generalised trust in other people varies more and is lower among immigrants from country groups outside Western Europe.

Attitudes and values are an area characterised by both broad agreement and clear divisions. There is widespread agreement across all groups on the equal sharing of housework and caregiving responsibilities, while the largest and most systematic differences concern issues related to sexuality and family life. On more traditional political questions concerning redistribution and the environment, people with an immigrant background differ little from the rest of the population. Finally, there is a clear gap in political participation: electoral participation is lower among people with an immigrant background, and the sense of being politically represented is weaker, particularly among the groups that otherwise face the greatest barriers to participation and belonging.

Ukrainians stand out

Ukrainians are currently one of the largest immigrant groups in Norway and a new group in this survey. They stand out in several respects, partly as a consequence of their short length of residence and refugee background. They report weak belonging to and identification with Norway, which is likely linked to a sense of temporariness, while at the same time reporting relatively little discrimination. In other words, they experience to a limited extent the barriers that characterise immigrant groups with a more visible minority background. At the same time, Ukrainians have weak social networks and relatively little contact with the majority population. In questions of values, they resemble other Eastern European immigrants most closely. Very few have voting rights, and many have limited experience with Norwegian politics, yet they are among the most positive regarding how integration in Norway functions.

Education promotes both integration and frustration

Education is perhaps the most important driver of integration over time and across generations, but it has an ambivalent influence on the subjective experience of belonging. On the one hand, higher education strengthens social participation, trust, and the experience of being integrated, while also shifting attitudes in a more liberal direction. On the other hand, highly educated individuals report more perceived discrimination and a weaker sense of being accepted for who they are. The higher one's formal status, the clearer the discrepancy between one's own integration and recognition from others. Education is therefore associated with both stronger integration and greater frustration, and emerges as a key driver of what we refer to as the integration paradox.

Muslims face somewhat greater social barriers

Muslims differ from other groups in several respects, though not uniformly across all themes. They identify as Norwegian and perceive themselves as integrated to the same extent as other religious groups, and have roughly the same level of trust in Norwegian institutions. At the same time, they are less likely to feel that others regard them as Norwegian, and they feel significantly less accepted. Controlling for other characteristics, Muslims are considerably more likely than members of other religious groups to have experienced discrimination and negative everyday experiences. Religion is also the strongest single predictor of socially and gender-conservative attitudes in the dataset, although the majority of Muslims share the relatively liberal basic values that characterise the majority population on most issues. Muslims also experience more pressure, both from their own ethnic or religious environment and from the wider society.

Norwegian-born individuals with two immigrant parents: caught in the middle

One of the most consistent patterns in the report is that Norwegian-born individuals with two immigrant parents differ from the immigrant generation across a wide range of dimensions. They feel more integrated and are more likely to see themselves as Norwegian, but this is not matched by a corresponding experience of acceptance and recognition. The gap between self-identity and recognition by others is the largest in the entire dataset. Many also experience being looked down upon within their own communities for being "too Norwegian". This group reports more discrimination and more negative everyday experiences than immigrants, particularly in public spaces, in education, and as customers. The group also experiences the highest levels of cross-pressure, both from wider society and from its own ethnic or religious environment. This pattern is consistent with the integration paradox: being born in Norway and having a stronger Norwegian identity does not coincide with increased recognition from the surrounding society. On the contrary, the opposite appears to be the case. Politically, they are the most left-leaning voter group in the dataset and evaluate integration in Norway more critically than immigrants.

People with mixed backgrounds: between minority and majority

Norwegian-born individuals with one immigrant parent from country group 3 are a new group in the study. The group was included to investigate where the boundaries between majority and minority lie and how fixed or fluid these boundaries are. The findings are consistent: they resemble the majority population much more than they

resemble Norwegian-born individuals with two immigrant parents, across almost all dimensions. Virtually all regard themselves as Norwegian, and there is hardly any gap between self-image and recognition from others. They experience relatively little discrimination, although this varies somewhat by their parents' region of origin, and they report low levels of pressure, both from wider society and from their own ethnic or religious environment. In terms of values, they are very close to the majority population. The sample is small and selective, so the findings should be interpreted with caution. Nevertheless, the fact that their experiences are generally characterised by acceptance and inclusion suggests that the social boundaries between majority and minority in Norway are not entirely impermeable.

Integration as a process: the importance of length of residence

Length of residence is a recurring variable throughout the report and underscores that integration is a process that unfolds over time. However, length of residence has different implications depending on the dimension considered. The sense of belonging and Norwegian identity increases markedly with years spent in Norway. Trust in other people and in most institutions rises; and attitudes, particularly regarding gender equality, but also sexuality and family life, gradually become more liberal. Perceived discrimination declines somewhat, but only among European immigrant groups. Electoral participation also increases with length of residence. At the same time, the gap between feeling integrated and feeling accepted widens, and perceived political influence declines slightly among immigrants from country group 3. Here too, the integration paradox is evident: increased integration does not necessarily lead to more positive evaluations, but may generate higher expectations and a more critical view of society.

Main conclusions

Overall, the analyses suggest that social and subjective integration in Norway is progressing relatively well for the vast majority. Most people with an immigrant background feel well integrated and accepted, participate across a broad range of arenas, have high levels of trust in people and institutions, and have largely embraced the fundamental values on which Norwegian society is built.

At the same time, there are clear barriers to belonging and participation. Some are linked to skin colour: groups with a visible minority background systematically fare worse, particularly on dimensions relating to how they are treated by others. Some barriers are linked to class: education and employment are closely associated with a range of integration outcomes. Others are linked to religion, especially being Muslim. The overall picture is therefore not uniform, and it is entirely possible to identify smaller groups that experience different forms of subjective and social exclusion.

Integration can be understood as a process that, over time and across generations, reduces the distance between people with an immigrant background and the rest of the population along various dimensions. Yet this process, even when successful, is neither harmonious nor frictionless. Many of the factors we normally associate with successful integration, such as higher education, longer residence, and being born in Norway, are simultaneously associated with greater awareness of discrimination, a more critical view of social institutions, a sense of lacking recognition, and experiences of pressure

from both wider society and one's own ethnic or religious environment. This somewhat paradoxical element of the integration process manifests itself in many different ways and affects most strongly those with a visible minority background and a different religion. The friction is linked to real barriers, but it may also be an unavoidable element of the integration process itself, precisely because boundaries are rarely shifted or crossed without generating tensions.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Gjennom de siste femti-seksti årene har innvandring bidratt til å gjøre Norge til et mer mangfoldig samfunn, både etnisk, religiøst og kulturelt. Ved inngangen til 2026 hadde nesten 22 prosent av befolkningen enten innvandret selv eller var født i Norge av to innvandrede foreldre.¹ Dagens befolkning med innvandrerbakgrunn er ikke en ensartet gruppe. Den er formet av ulike bølger av migrasjon på ulike tidspunkter, fra ulike deler av verden og gjennom ulike kanaler: fra arbeidsinnvandrere fra Pakistan, Marokko og Tyrkia som kom fra slutten av 1960-tallet, via flyktninger fra Vietnam, Chile, Somalia, Bosnia, Irak, Syria og Eritrea, til arbeidsinnvandrere fra Polen og Litauen etter EU-utvidelsene i 2004 og 2007, og nå sist ukrainske flyktninger i kjølvannet av Russlands fullskala invasjon i februar 2022.

Norsk integreringspolitikk har tradisjonelt vært konsentrert om de strukturelle og økonomiske sidene ved integreringen – språkopplæring, kvalifisering og deltakelse i utdanning og arbeid. Arbeidslinja har stått sentralt med den begrunnelsen at høy sysselsetting er avgjørende for å motvirke sosial ulikhet og ivareta velferdsstatens bærekraft. I offentlige debatter har imidlertid de mer subjektive, sosiale og kulturelle dimensjonene ved integreringen vært vel så fremtredende. Hvordan opplever innvandrere selv hverdagen i Norge? Hva skjer med tilliten og samholdet i et stadig mer sammensatt samfunn? Har innvandrere med seg verdier og holdninger som skiller seg fra majoritetens? Og i hvilken grad opplever personer med innvandrerbakgrunn å bli inkludert eller diskriminert på ulike samfunnsarenaer?

Det er i dag bred politisk og faglig enighet om at integrering må handle om mer enn økonomi og deltakelse i utdanning og arbeidsliv. Da Brochmann II-utvalget i 2017 fikk i mandat å utrede betydningen av samhold og tillit for det overordnede integreringsmålet, var det nettopp disse uformelle og subjektive sidene ved integreringsprosessen som ble løftet frem (NOU 2017:2). Dette dannet bakgrunnen for at Solberg-regjeringens integreringsstrategi introduserte begrepet «hverdagsintegrering» som ett av fire hovedsatsingsområder i integreringspolitikken, ved siden av arbeid, utdanning og retten til å leve et fritt liv (Kunnskapsdepartementet, 2018). Tanken var at innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre skulle oppleve økt tilhørighet til samfunnet, og at dette kunne oppnås gjennom å legge til rette for felles møteplasser og samhandling mellom innvandrere og den øvrige befolkningen. De sosiale og subjektive sidene ved integreringen ble dermed løftet frem både som mål og middel i integreringspolitikken, en linje som er videreført i den senere stortingsmeldingen om integreringspolitikken (Meld. St. 17 (2023–2024)).

«Hverdagsintegrering» er imidlertid et politisk skapt begrep som ikke har noen klar faglig definisjon, og som rommer ulike fenomener og prosesser – noe som også gjelder integreringsbegrepet i seg selv (Heckmann, 2006; Penninx & Garcés-Mascareñas, 2016;

¹ Statistisk sentralbyrå (2026). 17,5 prosent av befolkningen var innvandrere og 4,2 prosent var norskfødte med innvandrerforeldre.

Fajth & Lessard-Phillips, 2023). Kunnskapen på dette feltet har også vært fragmentert og begrenset. Mens utfall som sysselsetting, inntekt og utdanning kan følges gjennom offentlige registre, må kunnskap om sosial deltakelse, tillit, tilhørighet og opplevd diskriminering bygges på det folk selv forteller. Dette stiller særskilte krav til metode: svarprosenten i spørreundersøkelser rettet mot innvandrere er tradisjonelt lav, og man risikerer skjevheter knyttet til hvem som svarer (Collins mfl., 2000; Deding mfl., 2008).

Mot denne bakgrunnen har Fafo, på oppdrag fra IMDi, gjennom flere år arbeidet med å utvikle og teste indikatorer for de sosiale og subjektive sidene ved integreringen i Norge. Arbeidet startet med en pilotstudie i 2022, der begreper, spørsmål og indikatorer ble utviklet og testet på et mindre utvalg (Dalen mfl., 2022). I 2023 ble den første landsdekkende undersøkelsen gjennomført, og resultatene ble publisert i Fafo-rapporten «Hverdagsliv og integrering» (Dalen mfl., 2024). Siktemålet er å etablere et kunnskapsgrunnlag som kan brukes til å følge utviklingen over tid gjennom gjentatte målinger. I rapporten du nå leser, presenterer vi resultatene fra den andre runden av denne undersøkelsen, gjennomført høsten 2025.

1.2 Temaer og problemstillinger

Internasjonale komparative studier av innvandreres integrering har over flere tiår vist at integrering ikke er et enkelt eller entydig fenomen. Tvert imot tegner forskningen et bilde av en kompleks prosess med ulike dimensjoner som ikke nødvendigvis beveger seg i takt. I faglitteraturen er det identifisert et bredt spekter av relevante indikatorer: helse og velvære, diskriminering, sivile rettigheter og politisk deltakelse, bosettingsmønstre, inntekt og sosioøkonomisk status, utdanning, sysselsetting, sosiale bånd, ekteskapsmønstre, identitet, språk og kulturell tilpasning (Fajth & Lessard-Phillips, 2023). Felles for den nyere forskningen er en anerkjennelse av at integreringen er tosidig: Den handler ikke bare om i hvilken grad innvandrere tilpasser seg og deltar i storsamfunnet, men også om i hvilken grad storsamfunnet anerkjenner og inkluderer de som kommer.

En måte å tenke mer helhetlig om de ulike sosiale og subjektive sidene ved integreringen på er som ulike former for sosiale grenser eller skillelinjer. I integreringsforskningen brukes «boundaries» som et begrep for å fange opp hvordan sosiale kategorier, for eksempel knyttet til nasjonalitet, etnisitet, rase, innvandrerstatus eller religion, ikke er naturgitte størrelser, men sosiale konstruksjoner som opprettholdes gjennom daglig praksis, klassifiseringer og institusjonelle mekanismer. Spørsmålet er hvor skarpe og hvor betydningsfulle slike grenser er, og hvordan slike grenser mellom folk over tid eventuelt kan flyttes, redefineres eller viskes ut.

Man kan skille mellom sosiale og symbolske grenser. Mens sosiale grenser manifesterer seg i ulikhet i ressursfordeling, nettverk og institusjonell tilgang, er symbolske grenser konseptuelle distinksjoner folk trekker mellom «oss» og «dem». Poenget er at sosiale grenser kan bidra til å befeste symbolske grenser og vice versa (Lamont & Molnár, 2002). Man kan også skille mellom mer eller mindre skarpe eller flytende grensedragninger («bright vs. blurred boundaries»). Der de førstnevnte er allment anerkjente og skiller tydelig mellom ulike grupper, er de sistnevnte utydelige, omdiskuterte, og/eller preget av gråsoner og glidende overganger (Alba & Nee, 2003; Alba, 2020).

Et sentralt poeng er at slike grenser vedlikeholdes fra begge sider i relasjonen mellom minoritet og majoritet. Integrering handler således både om innvandreres innsats, ønsker og orienteringer – og om hvordan de blir møtt, anerkjent og forstått av majoriteten på ulike samfunnsarenaer. Integrering kan forstås som en prosess der slike grenser over tid og på tvers av generasjoner flyttes, endres, blir mindre tydelige, eller mindre betydningsfulle i folks liv.

I denne studien har vi valgt å konsentrere oss om noen dimensjoner ved integreringsprosessen som er særlig vanskelige å belyse gjennom registerdata, og som på ulike måter kan si noe om hva slags grensedragninger som skiller ulike grupper i Norge. Fellesnevneren er at disse forholdene dreier seg om de subjektive, sosiale og emosjonelle sidene ved hverdagslivet til personer med innvandrerbakgrunn i Norge.

Identitet, tilhørighet, aksept og krysspress

Det første temaet handler om opplevelsen av å høre til, og hvilke forventninger man møter fra andre. Identitet handler om å føle tilhørighet til en større sosial enhet eller gruppe, og en trygg identitet er forbundet med en rekke positive utfall for den enkelte. Nasjonal identitet – å være del av et «forestilt fellesskap» der man deler følelsesmessige bånd til medborgere man aldri har møtt (Anderson, 2006) – regnes som avgjørende ikke bare for den enkeltes subjektive velvære, men også for den legitimitet, sosiale samhörighet og solidaritet som ligger til grunn for moderne nasjonalstater (Miller, 1995). I takt med økende mangfold har spørsmål om hvem som egentlig er en del av det nasjonale fellesskapet, kommet høyt på dagsordenen (Vassenden, 2010). Teorier om nasjonal identitet viser at tilhørighet til et nasjonalt fellesskap er relasjonelt konstituert – den er avhengig av at andre anerkjenner en som en del av fellesskapet (Anderson, 2006; Wimmer, 2013).

Vi er her særlig interessert i forholdet mellom folks opplevelse av å være integrert og det å være akseptert i samfunnet. Føler de seg integrert i det norske samfunnet? Og føler de seg akseptert som den de er? Videre er vi interessert i folks selvopplevde identitet knyttet til det å være mer eller mindre «norsk», og omgivelsenes anerkjennelse av denne identiteten. Er det slik at omgivelsene ser på en som mindre norsk enn det man selv føler seg som? Eller opplever man å bli sett ned på i egen gruppe dersom man blir ansett for å være «for norsk»? Mange kan dessuten oppleve å stå i en skvis mellom forventninger fra storsamfunnet og forventninger fra egen gruppe, og vi vil derfor undersøke i hvilken grad folk opplever et press fra ulikt hold om å følge bestemte tradisjoner og leveregler.

Opplevd diskriminering og negative erfaringer i hverdagen

Det andre temaet handler om diskrimineringserfaringer. Det finnes en omfattende forskningslitteratur som viser at etnisk diskriminering forekommer i Norge, for eksempel basert på feltekspesimenter der falske søknader sendes til ekte stillings- eller boligannonser (Larsen & Midtbøen 2024; Quillian mfl., 2019; Midtbøen, 2014; Andersson mfl., 2012). Subjektiv diskriminering – altså folks selvopplevde følelse av å ha blitt urettmessig forskjellsbehandlet – er ikke nødvendigvis sammenfallende med objektiv diskriminering. Den er like fullt et uttrykk for en følelse av å bli utsatt for urett på grunn av hvem man er, og har stor betydning for opplevelse av tilhørighet og inkludering. Vi vil derfor

kartlegge folks subjektive opplevelser av å ha blitt forskjellsbehandlet på arenaer som arbeidsliv, utdanning, boligmarked, offentlige tjenester og i det offentlige rom, samt ulike former for dårlig behandling som de kan oppleve i hverdagen.

Sosial deltakelse og kontakt på tvers av grupper

Det tredje temaet handler om sosiale nettverk og deltakelse. Her fokuserer vi på hvilke sosiale bånd og relasjoner man inngår i, fra den nærmeste familie og venner, via uformelle sosiale nettverk i nabolag og fritid, til mer organisert deltakelse i idrett, frivillighet og sivilsamfunn (Dalen mfl., 2022; Dalen mfl., 2024). Vi vil kartlegge hvilke aktiviteter folk deltar i, hvilke foreninger de er medlem i, og hvor mye kontakt de har med personer uten innvandrerbakgrunn i nabolaget, på arbeidsplassen og på fritiden. Tilsvarende undersøker vi hvor mye kontakt majoritetsbefolkningen har med personer som har innvandrerbakgrunn. Kontakt på tvers av grupper anses som en av de viktigste indikatorene på sosial integrering (Allport, 1958; Heckmann, 2006), og tidligere forskning viser at slik kontakt har positive effekter på tillit og tilhørighet på tvers av etniske skillelinjer (Pettigrew & Tropp, 2006).

Tillit til folk og samfunnsinstitusjoner

Det fjerde temaet handler om tillit til folk og institusjoner i Norge. Tillit er en grunnleggende byggestein i et velfungerende samfunn (Putnam, 2000; Kumlin & Rothstein, 2005). Mens generalisert tillit gjerne defineres som tilbøyeligheten til å stole på fremmede i situasjoner der man har lite informasjon som kan brukes til å vurdere om de faktisk er til å stole på (Luhmann, 1988), angir institusjonell tillit folks tillit til bestemte samfunnsinstitusjoner, som politiet, Nav, helsemyndigheter og så videre (Kumlin & Rothstein, 2005). Tillitsbegrepet fanger opp en grunnleggende sosiologisk dualitet i forholdet mellom mennesker og samfunn. På den ene siden fanger det opp personlige disposisjoner – folks tilbøyelighet til å møte andre med tillit og positive forventninger selv om man ikke har full informasjon om andres hensikter. På den andre siden fanger det opp egenskaper ved den sosiale konteksten – er samfunnet organisert på en slik måte at man har grunn til å stole på at ting skjer på en rettferdig og forutsigbar måte? I denne studien kartlegger vi i hvilken grad personer med og uten innvandrerbakgrunn har tillit til folk flest og til ulike norske institusjoner, og hva som kjennetegner dem som har høy og lav tillit.

Holdninger og verdier

Et femte tema er holdninger og verdier. Verdiforskjeller mellom innvandrere og majoritetsbefolkningen er et av de mest politisk betente temaene i integreringsdebatten. Komparativ forskning har vist at det er betydelige forskjeller mellom ulike land og regioner når det gjelder flere grunnleggende verdier. Et viktig skille går for eksempel mellom rike velferdsstater og fattigere, mer tradisjonsorienterte samfunn i synet på familieorganisering, likestilling mellom kjønnene, og spørsmål om seksualitet og samliv (Norris & Inglehart, 2011). Det er derfor interessant å undersøke i hvilken grad innvandrere holder fast ved eller tilpasser sine holdninger til en ny kontekst. Videre er det slik at innvandrere kommer fra samfunn med svært ulik politisk organisering, og det er interessant å undersøke hvordan personer med innvandrerbakgrunn fordeler seg i synet på andre politiske spørsmål, som statens rolle når det kommer til omfordeling, klimapolitikk, likestilling eller

omsorg. Kapittelet undersøker empirisk hvordan synspunktene på slike spørsmål fordeles seg på tvers av landgrupper, generasjoner og botid.

Synspunkter på integreringsrelaterte spørsmål er kanskje av særlig interesse. Mens hva folk flest mener om innvandrings- og integreringsrelaterte spørsmål lenge har vært et tema i forskningen², har kunnskapen om hva innvandrere mener om disse spørsmålene gjerne vært mer begrenset. Vi kartlegger hvordan personer med innvandrerbakgrunn selv ser på sentrale spørsmål i integreringsdebatten, og sammenligner der det er mulig med tilsvarende spørsmål stilt til majoritetsbefolkningen i Integreringsbarometeret (Brekke mfl., 2024).

Politisk deltakelse

Det sjette og siste temaet handler om politisk deltakelse og representasjon. Deltakelse i demokratiske prosesser er både et mål for integreringen og en viktig kanal for nykommere til å bli en del av fellesskapet og få sine interesser hørt og ivaretatt (Narud & Valen, 2007; Norris, 2011). Politisk deltakelse kan slik fungere som en inngangsport til tilhørighet og anerkjennelse i storsamfunnet for innvandrere, men forutsetter samtidig at det politiske systemet oppleves som relevant, tilgjengelig og representativt. Stortingsvalget høsten 2025 ga oss en god anledning til å undersøke politisk engasjement blant personer med innvandrerbakgrunn. Vi ser på valgdeltakelse, opplevd politisk innflytelse og representasjon, samt partivalg i ulike grupper.

1.3 Tidligere undersøkelser – nye temaer og grupper

Denne studien bygger videre på en tilsvarende landsdekkende studie som ble gjennomført høsten 2023, hvor resultatene ble publisert i en Fafo-rapport i 2024 (Dalen mfl. 2024). Hovedbildet fra den undersøkelsen var at det for den brede gruppen av personer med innvandrerbakgrunn, sett under ett, sto relativt bra til med de subjektive og sosiale sidene ved integreringen. Flertallet deltok på ulike sosiale arenaer, hadde relativt høy tilitt til de fleste viktige samfunnsinstitusjoner, følte tilknytning til Norge og opplevde seg som godt integrert og akseptert som den de er.

Bak dette overordnede bildet skjulte det seg imidlertid tydelige og systematiske forskjeller mellom grupper. Innvandrere fra landgruppe 1 opplevde få barrierer knyttet til det å være innvandrer. Innvandrere fra landgruppe 2 opplevde noe større barrierer, men var samtidig noe mindre orienterte mot deltakelse og tilhørighet i det norske samfunnet. Innvandrere fra landgruppe 3 hadde på sin side en sterkere orientering mot norsk identitet og fellesskap, men møtte de største barrierene mot aksept og deltakelse. Særlig muslimer rapporterte i flere henseender om større barrierer enn andre.

De fleste mål på subjektiv integrering – opplevd tilhørighet, norsk identitet – økte med lengre botid. Sosial kontakt på tvers av grupper og deltakelse i arbeid og frivillighet hang systematisk sammen med høyere opplevd tilhørighet og mindre opplevd diskriminering. Norskfødte med innvandrerforeldre deltok mer og hadde sterkere tilknytning til det norske samfunnet enn innvandrere, men opplevde samtidig mer diskriminering og frustrasjon. Det samme gjorde folk med høyere utdanning. Vi tolket dette som et uttrykk

² <https://www.samfunnsforskning.no/prosjekter/aktive/integreringsbarometeret/>

for et såkalt integreringsparadoks som tidligere har blitt beskrevet i forskningslitteraturen: Når økt formell status og integrering ikke ble møtt med tilsvarende anerkjennelse fra omgivelsene, blir resultatet økt frustrasjon (se Dalen mfl. 2024 for utdyping av resultatene).

I undersøkelsen vi presenterer i denne rapporten, har vi gjentatt mange av de samme spørsmålene. Dette gjelder de viktigste spørsmålene om identitet og anerkjennelse, sosial deltakelse og kontakt, diskrimineringserfaringer og de fleste av spørsmålene om synspunkter på integrering. Samtidig har vi utvidet analysene på to viktige måter: Vi tar opp nye temaer, og vi retter oppmerksomheten mot grupper som var lite synlige i 2023.

I 2025-undersøkelsen har vi inkludert en rekke nye spørsmål. Dette gjelder alle spørsmålene om verdier og holdninger til ulike sosiale spørsmål som likestilling, homofili og så videre; opplevelse av krysspress og ulike forventninger fra storsamfunnet og eget etniske eller religiøse miljø; samt politisk deltakelse og politiske orienteringer. I tillegg har vi denne gangen inkludert to grupper som var lite synlige i forrige runde: ukrainske flyktninger, og norskfødte med én forelder som har innvandret fra landgruppe 3 og én forelder uten innvandrerbakgrunn.

Den store fluktbølgen fra Ukraina startet etter Russlands fullskala invasjon i februar 2022. Med over 85 000 bosatte utgjør nå ukrainere den nest største innvandrergruppen i Norge, etter Polen. Siden undersøkelsen er avgrenset til personer med minst to års bostid, var ukrainere ennå ikke en stor gruppe i 2023-utvalget. I 2025 hadde imidlertid mange rukket å bli en del av studiens målgruppe. Ukrainere utgjør nå en av de største enkeltgruppene i utvalget, og vi vil ha et særlig blikk på deres situasjon.

Den andre nye gruppen er norskfødte med én innvandret forelder. Denne gruppen – i den engelskspråklige litteraturen omtalt som personer med «mixed origins» – er en raskt voksende del av den norske befolkningen, og har lenge gått under radaren i norsk migrasjonsforskning (Midtbøen, Friberg & Borgen, 2025). Grunnen er at de, i motsetning til personer med to innvandrerforeldre, normalt ikke regnes som en del av den såkalte innvandrerbefolkningen. Analytisk er imidlertid denne gruppen særlig interessant, dels fordi barn med én forelder fra majoritetsbefolkningen og én fra en minoritetsgruppe i seg selv forstås som et resultat av integreringsprosesser og et mål på hvor inkluderende et samfunn faktisk er; dels fordi denne gruppen utfordrer og potensielt bidrar til å forskyve etniske og rasialiserte grenser (Alba, 2020; Wimmer, 2013). Et viktig spørsmål er for eksempel om personer med blandet bakgrunn står i en slags glidende overgang inn i majoritetssamfunnet, eller om de på samme måte som barn av to innvandrere kan oppleve barrierer knyttet til hudfarge eller etnisitet.

1.4 Måling av endring over tid – muligheter og forbehold

Et mål med å etablere gjentakende studier av de subjektive og sosiale sidene ved hverdagslivet til personer med innvandrerbakgrunn i Norge er på sikt å kunne følge utviklingen over tid langs sentrale indikatorer. Her er det imidlertid viktig å understreke at man må være varsom i tolkningen av forskjeller mellom estimatene fra 2023 og 2025. For det første har det bare gått to år mellom undersøkelsene, og mange av forholdene vi måler – som tillit, tilhørighet og holdninger – er relativt rotfestede sosiale fenomener som

vi ikke har gode grunner til å tro at skal endre seg vesentlig i løpet av en så kort periode. For det andre er det en viss metodisk usikkerhet knyttet til denne typen undersøkelser. Selv om vi har brukt samme metode som i forrige runde, må vi ta høyde for seleksjonseffekter og andre uforutsette metodiske utfordringer som kan gi opphav til noe tilfeldig variasjon i estimater (Collins mfl., 2000; Deding mfl., 2008).

Vi har for vår egen del laget en oversikt over forskjeller langs sentrale indikatorer mellom undersøkelsen i 2023 og undersøkelsen i 2025. Oversikten viser i hovedsak svært små endringer, noe som i seg selv tyder på metodisk reliabilitet. I enkelte av de mindre gruppene (særlig landgruppe 2) finner vi litt større forskjeller på enkelte indikatorer, men uten at det foreligger gode grunner til å anta at disse reflekterer substansielle trender. Vi må her ta høyde for en viss seleksjonseffekt. Til sist er det enkelte spørsmål der vi finner forskjeller som enkelt kan forklares ut ifra hendelser og mediebilde.³ Dersom studien gjentas flere ganger over lengre tid, så vil imidlertid disse undersøkelsene kunne gi et grunnlag for å identifisere utviklingstrender. I denne rapporten er vi derfor tilbakeholdne med å trekke konklusjoner om endring ettersom forskjellene i estimater er små og usikre.

1.5 Gangen i rapporten

Etter denne innledningen følger kapittel 2, der vi beskriver datamaterialet og metoden som ligger til grunn for analysene, herunder kjennetegn ved utvalget, vekting, svarprosent og bakgrunnsvariabler. Kapittel 3 omhandler identitet, tilhørighet og krysspress. Kapittel 4 tar for seg opplevd diskriminering og negative opplevelser i hverdagen, mens kapittel 5 handler om sosial deltakelse og tillit. I kapittel 6 går vi inn på holdninger, verdier og synspunkter på ulike temaer. Kapittel 7 omhandler politisk deltakelse og representasjon. I det avsluttende kapittel 8 oppsummerer vi de viktigste funnene og drøfter hva de kan fortelle oss om grensedragninger mellom ulike grupper med tanke på tilhørighet, deltakelse og integrering i et stadig mer mangfoldig Norge.

³ For eksempel var tilliten til stortingspolitikere generelt lavere i 2023, noe som sannsynligvis kan tilskrives at de mange sakene om juks med pendlerboliger var relativt ferske.

2 Data og metode

Analysene i denne rapporten bygger på data fra en landsdekkende spørreundersøkelse blant personer med innvandrerbakgrunn i Norge, gjennomført høsten 2025. Undersøkelsen er den andre i rekken av to spørreundersøkelser gjennomført av Fafo, på oppdrag fra IMDi (Dalen mfl. 2024). Disse undersøkelsene har vært blant de største i sitt slag noensinne gjennomført i Norge. Hovedutvalget i denne undersøkelsen består av 10 261 respondenter: 8320 innvandrere, 1545 norskfødte med to innvandrerforeldre og et tilleggsutvalg bestående av 396 personer med én forelder født i landgruppe 3 og én forelder uten innvandrerbakgrunn. I tillegg inkluderer undersøkelsen et sammenlignbart utvalg av 973 personer uten innvandrerbakgrunn.

I tråd med Statistisk sentralbyrås klassifisering (Cappelen, Skjerpen & Tønnessen, 2016) deler vi personer med innvandrerbakgrunn inn i tre undergrupper. Landgruppe 1 omfatter land i EU/EØS, Storbritannia, USA, Canada, Australia og New Zealand minus «nye» EU-land i Øst- og Sentral-Europa. Landgruppe 2 består av nye EU-land (2004 eller senere): Polen, Estland, Latvia, Litauen, Tsjekkia, Slovakia, Ungarn, Slovenia, Kroatia, Bulgaria og Romania. Landgruppe 3 omfatter Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og europeiske land utenfor EU/EØS, Storbritannia og Norden. En nærmere beskrivelse av utvalgenes sammensetning følger i del 2.2–2.4.

I dette kapittelet beskriver vi det metodiske grunnlaget for rapporten. Kapittelet innledes med en beskrivelse av datainnsamling, utvalgsstrategi og svarprosent, før vi diskuterer vektning og metodiske begrensninger. Deretter presenteres sentrale kjennetegn ved utvalgene og bakgrunnsvariablene som benyttes i de videre analysene. Kapittelet avsluttes med en gjennomgang av analysestrategi og forskningsetiske hensyn.

2.1 Datainnsamling

Datainnsamlingen ble gjennomført av Verian Group, på oppdrag fra Fafo, mellom oktober og desember 2025. Undersøkelsen ble distribuert som et nettbasert spørreskjema. Utvalget ble trukket fra Folkeregisteret, og kontaktinformasjon i form av e-post og mobilnummer ble koblet på fra Statens kontakt- og reservasjonsregister (KRR). I tillegg til utvalget trukket fra Folkeregisteret inviterte vi respondenter fra 2023 som hadde gitt samtykke til å delta på nytt ved senere undersøkelser. Invitasjoner ble sendt ut på epost til totalt 159 068 personer, og det ble sendt ut fire påminnelser over en periode på fire uker: to på e-post og to på SMS.

Vi tok en rekke grep før, under og etter datainnsamlingen for å sikre et representativt utvalg. Utvalget ble stratifisert for å sikre tilstrekkelig antall respondenter fra de største opprinnelseslandene i landgruppe 3, som ofte er underrepresentert i spørreundersøkelser. Erfaringene fra 2023-undersøkelsen viste for eksempel svarprosent på under 4 prosent blant personer med somalisk og thailandsk bakgrunn. Vi inviterte derfor minst 7500 personer fra hvert av de største landene i landgruppe 3: Somalia, Pakistan, Syria, Irak, Eritrea, Filippinene, Iran, Vietnam, Afghanistan og Thailand. Ukraina ble inkludert som et ellefte land i denne runden, ettersom et betydelig antall ukrainere nå oppfyller

inklusionskriteriet om minst to års botid. I etterkant ble resultatene vektet for å speile sammensetningen i befolkningen langs fire dimensjoner: landbakgrunn, kjønn, generasjon og alder.

Spørreskjemaet ble oversatt til 14 språk: engelsk, fransk, spansk, polsk, litauisk, somali, urdu, arabisk, tigrinja, filippinsk, farsi, dari, pasjto og ukrainsk, og respondentene valgte selv hvilket språk de ønsket å benytte. De som deltok, var også med i en loddtrekning av tre gavekort på 5000 kr og femten gavekort på 500 kr.

2.2 Utvalgsstørrelse og svarprosent

Den sentrale målgruppen for spørreundersøkelsen er personer med innvandrerbakgrunn over 16 år, med minst to års botid i Norge. «Personer med innvandrerbakgrunn» omfatter både personer som selv har innvandret og norskfødte med to innvandrerforeldre, i tråd med definisjonene til Statistisk sentralbyrå (SSB, 2019). I spørreundersøkelsen gjennomført i 2025 har vi i tillegg med en gruppe norskfødte som har én forelder som er innvandret fra landgruppe 3, og én forelder uten innvandrerbakgrunn. Denne gruppen – som av og til omtales som personer med blandet bakgrunn – er en særlig interessant gruppe for å undersøke grensedragninger mellom ulike deler av befolkningen. De regnes imidlertid ikke som en del av befolkningen av personer med innvandrerbakgrunn, og de holdes derfor utenfor de samlede analysene.

Undersøkelsen omfatter også et sammenlignbart utvalg av personer uten innvandrerbakgrunn, det vil si personer med to foreldre og fire besteforeldre født i Norge. Utvalget uten innvandrerbakgrunn er sammensatt for å speile kjønns- og aldersfordelingen blant personer med innvandrerbakgrunn. Dette gjør det mulig å vurdere i hvilken grad mønstre vi observerer, er særegne for personer med innvandrerbakgrunn eller reflekterer bredere tendenser i befolkningen.

Totalt svarte 10 261 personer med innvandrerbakgrunn eller én innvandret forelder. Samlet svarprosent i hovedutvalget var på 6,8 prosent, som er noe lavere enn i 2023-undersøkelsen (7,9 prosent). I den sammenlignbare gruppen med personer uten innvandrerbakgrunn svarte 973 av de inviterte, noe som gir en svarprosent på 10,8 (tabell 2.1). Svarprosenten er klart lavest blant personer som er født i eller har foreldre fra landgruppe 3. For landgruppe 1 er svarprosenten over dobbelt så høy – enda høyere enn for personer uten innvandrerbakgrunn.

Videre deler vi utvalget av personer med innvandrerbakgrunn inn etter generasjonsstatus, ved å skille mellom personer som selv har innvandret, og personer som er født i Norge av to innvandrede foreldre. I tillegg inkluderer vi et utvalg personer med én innvandret forelder og én forelder uten innvandrerbakgrunn. I denne siste gruppen er svarprosenten særlig lav. Dette kan henge sammen med at gruppen er relativt ung, og at mange kanskje ikke opplever en undersøkelse om «integrering» som relevant for sin egen situasjon.

Tabell 2.1. Utvalgsstørrelser og svarprosent.

	Antall respondenter	Svarprosent
Hovedutvalget	10 261	6,8
Personer uten innvandrerbakgrunn (kontrollutvalg)	973	10,8
Landgrupper		
Landgruppe 1	1267	12,3
Landgruppe 2	1015	9,9
Landgruppe 3	7583	6,2
Generasjonsstatus		
Innvandrere	8320	6,9
Norskfødte med to innvandrede foreldre	1545	6,7
Norskfødte med en innvandet forelder fra landgruppe 3	396	3,9
Landbakgrunn (største opprinnelsesland)		
Syria	285	3,7
Eritrea	259	3,4
Ukraina	1068	14,2
Filippinene	372	5
Polen	430	7,2
Litauen	156	7,8
Pakistan	234	5,3
Somalia	131	2,1
Irak	203	3,4
Tyskland	164	14,3

2.3 Begrensninger og vekting

Lav svarprosent er en velkjent problemstilling: Studier påpeker en generell og fallende trend i svarvillighet i spørreundersøkelser i hele Europa (Luijckx mfl., 2022), og tidligere erfaringer viser at det er spesielt krevende å nå ut til personer med innvandrerbakgrunn med denne typen kartlegginger (Dalen mfl., 2024). Lav svarprosent er ikke nødvendigvis problematisk i seg selv, men dersom frafallet er systematisk knyttet til utfallene vi ønsker å måle, blir resultatene skjeve. Verians survey-dokumentasjon viser at skjevhetene i vårt materiale følger et velkjent mønster i norsk surveyforskning: Svarprosenten øker gradvis med alderen (fra 5,4 prosent blant de under 30 år, til 9,3 prosent for de over 60 år), og kvinner har noe høyere deltakelse enn menn. Tilsvarende alders- og kjønnsskjevheter gjenfinnes i store nasjonale kartlegginger, som Integreringsbarometeret (Brekke mfl., 2026). Svarprosenten varierer også betydelig mellom innvandrere og

norskfødte med to eller én innvandret forelder, og etter hvilken landgruppe innvandrerne eller foreldrene til de norskfødte kommer fra.

Frafallsanalysen viser altså at svarprosenten varierer systematisk med demografiske kjennetegn. I den grad disse forskjellene følger observerbare variabler hvor vi kjenner den faktiske fordelingen i populasjonen (kjønn, alder, landbakgrunn og generasjon), kan vi korrigere for disse skjevhetene gjennom statistisk vekting i etterkant av datainnsamlingen. Av denne grunn, og for å justere for det stratifiserte utvalgsdesignet, er hovedutvalget vektet slik at fordelingen på landbakgrunn, kjønn og alder i utvalget tilsvarer den kjente fordelingen i populasjonen, hentet fra nasjonale registre via Microdata. Det sammenlignbare utvalget uten innvandrerbakgrunn er cellevektet etter kjønn og alder for å tilsvare sammensetningen i innvandrerutvalget. Alle prosenttall som oppgis i rapporten, er vektet på denne måten.

Vekting kan imidlertid kun kompensere for skjevheter langs kjennetegn som kan observeres og måles direkte. Skjevheter som skyldes uobserverte faktorer, som varierende tillit til offentlig finansiert forskning eller ulik motivasjon for å delta i en spørreundersøkelse, lar seg ikke korrigere på samme måte. Å delta i en omfattende spørreundersøkelse forutsetter en viss grad av overskudd, språkforståelse og tillit til samfunnet, derfor fanger slike undersøkelser sjelden opp erfaringene til de aller mest marginaliserte i samfunnet. Følgelig kan det hende at våre data overestimerer befolkningens generelle nivå av sosial kapital, integrering og tillit.

Metodelitteraturen dokumenterer en klar sammenheng mellom respondenters personlige interesse for et tema og deres vilje til å delta i spørreundersøkelser om innvandring og integrering (Luijckx mfl., 2022). Dette slår trolig ut på to måter i vårt materiale. For det første kan det hende at personer med et engasjement for integreringsspørsmål blir ekstra motivert til å svare, og dermed kan være overrepresentert i undersøkelsen. For det andre kan undersøkelsens tema påvirke svarviljen gjennom manglende opplevd relevans for enkelte undergrupper. Selv om invitasjonene ble utformet for å treffe bredt, er det nærliggende å anta at mange norskfødte med én innvandrerforelder – som ifølge SSBs definisjoner og kanskje egen oppfatning ikke regnes som personer med innvandrerbakgrunn – ikke i like stor grad anser en undersøkelse om integrering og minoritetserfaringer som relevant for deres eget liv. Dette gjenspeiles i frafallsanalysen, som viser at svarprosenten var aller lavest nettopp i denne gruppen.

Disse metodiske begrensningene innebærer at absolutte nivåer bør tolkes med særlig varsomhet. For eksempel fant vi at selvrapportert valgdeltakelse er høyere enn registrert valgdeltakelse, og i partivalg synes utvalget å helle bitte litt mer mot venstre enn det som går frem av SSBs valgundersøkelse. Samtidig kan man anta at disse skjevhetene gjelder på noenlunde samme måte for ulike grupper. Slike undersøkelser kan derfor likevel gi et godt grunnlag for å sammenligne ulike grupper og å undersøke sammenhenger mellom ulike variabler, selv om de absolutte estimatene kan være noe skjeve. Fordi utvalgene er såpass store, har materialet svært høy statistisk styrke. Selv om de generelle gjennomsnittsnivåene kan være forskjøvet i en positiv eller ressurssterk retning, vil altså funn om variasjon mellom grupper og sammenhenger mellom variabler være robuste og analytisk gyldige.

Til sist er det viktig å huske på at alt vi undersøker her, er basert på selvrapportering. Vi har ikke data på hva folk faktisk gjør – kun hva de selv rapporterer basert på våre spørsmål. Resultatene må tolkes deretter. Denne typen undersøkelser er for eksempel ikke godt egnet til å gi et komplett bilde av situasjonen til de mest marginaliserte, eller folk som står helt på siden av samfunnet. De er også dårlig egnet til å fange opp særlig kontroversielle og problematiske praksiser – det krever andre metoder. Vi mener likevel at denne undersøkelsen gir et godt bilde av de subjektive hverdagserfaringene til brede lag av den delen av Norges befolkning som har innvandrerbakgrunn.

2.4 Kjennetegn ved utvalgene

I utvalget vårt har det store flertallet bakgrunn fra landgruppe 3, som utgjør 65 prosent av hovedutvalget. Videre har 20 prosent bakgrunn fra landgruppe 2 og 15 prosent fra landgruppe 1. Av hovedutvalget har 81 prosent selv innvandret, mens 16 prosent er født i Norge med to foreldre som har innvandret. Blant disse har 65 prosent foreldre fra landgruppe 3.

I tillegg har vi inkludert en gruppe norskfødte med én forelder født i Norge og én som har innvandret fra landgruppe 3. Grunnen til at vi har avgrenset denne til landgruppe 3 er todelt. For det første er det særlig for personer med bakgrunn fra landgruppe 3 at vi tidligere har funnet tydelige mønstre knyttet til tilhørighet, anerkjennelse og krysspress (Dalen mfl., 2024). Gruppen med én innvandret forelder gir dermed en analytisk relevant kontrast som kan belyse hvordan slike grenser eventuelt forskyves når tilknytningen til majoritetsbefolkningen er sterkere. For det andre er gruppene med bakgrunn fra landgruppe 1 og 2 svært små i denne kategorien, noe som ville gitt grunnlag for lite robuste analyser.

Botid måler antall år siden første registrerte bosetting i Norge og er en sentral variabel i integreringsforskning. Mønstre som varierer systematisk etter botid, kan gi innsikt i hvordan de sosiale og subjektive sidene ved integreringsprosessen utvikler seg i takt med økt eksponering for det norske samfunnet. I tabell 2.2 viser vi fordelingen langs fire kategorier (2–5 år, 6–10 år, 11–20 år og over 20 år) for å gi en indikasjon på hvordan hovedutvalget er satt sammen med hensyn til botid. I analysene benyttes botid som en kontinuerlig variabel.

Gruppene med henholdsvis én og to innvandrerforeldre skiller seg fra hverandre når det gjelder landbakgrunn. Blant dem med to innvandrerforeldre er Vietnam, Pakistan, Iran, Irak, Somalia, Tyrkia, Sri Lanka, India og Afghanistan de vanligste. Blant dem med én innvandrerforelder er Chile, Vietnam, Filippinene, Serbia, Bosnia-Hercegovina, Iran, Thailand og Russland hyppigst representert.

Tabell 2.2. Landgruppe, botid og generasjon. Prosent av hovedutvalget (n = 10 261).

Landgruppe (fødeland eller foreldres fødeland)	
Landgruppe 1	15
Landgruppe 2	20
Landgruppe 3	65
Botid og generasjon	
Innvandrer med 2–5 års botid	13
Innvandrer med 6–10 års botid	12
Innvandrer med 11–20 års botid	31
Innvandrer med over 20 års botid	25
Norskfødt med to innvandrede foreldre fra landgruppe 3	16
Norskfødt med én innvandret forelder fra landgruppe 3	3

I tillegg til landgruppe, generasjon og botid har vi valgt noen bakgrunnsvariabler som vi bruker videre i analysene: kjønn, alder, utdanningsnivå, deltakelse i arbeidsmarkedet, religiøs tilhørighet, og sentralitet. Tabell 2.3 viser den vektete fordelingen i våre to utvalg langs disse kjennetegnene. Ettersom utvalget er stratifisert og vektet for å tilsvare kjønns- og alderssammensetningen i hele befolkningen med innvandrerbakgrunn, er kjønns- og alderssammensetning lik i de to utvalgene.

Deltakelse i utdanning og arbeidsliv blir ofte trukket frem som mål på strukturell integrering, og anses gjerne som en katalysator for bredere sosial deltakelse og tilhørighet. Vi skiller mellom personer som ikke har fullført videregående opplæring, personer som har videregående som høyeste utdanning, og personer som har universitetsutdanning. Status på arbeidsmarkedet skiller mellom personer som er i arbeid, studerer, er pensjonister eller står utenfor arbeid og utdanning. Utdanningsnivå og arbeidsdeltakelse er også relativt likt fordelt blant personer med og uten innvandrerbakgrunn, selv om en noe høyere andel av personer uten innvandrerbakgrunn har fullført videregående skole.

Det er uttrykt økende bekymring for hvorvidt religion representerer en barriere for deltakelse og tilhørighet på ulike arenaer (se f.eks. regjeringens Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer (2020–2023)). Vi skiller derfor mellom personer med og uten religiøs tilhørighet, kristne, muslimer og personer som tilhører andre religioner. Her ser vi store forskjeller mellom hovedutvalget og det sammenlignbare utvalget uten innvandrerbakgrunn. I begge utvalgene er det flest som svarer at de ikke tilhører noen religion, men andelen er langt høyere blant de uten innvandrerbakgrunn. Blant de som oppgir at de har en religiøs tilhørighet, er de fleste kristne i begge utvalg. Men andelen muslimer er ikke overraskende langt større i hovedutvalget enn i utvalget uten innvandrerbakgrunn, på henholdsvis 20 og 0,1 prosent.

Norsk integreringspolitikk har en uttalt målsetting om spredt bosetting, blant annet ut fra en antakelse om at det har positive effekter på en rekke integreringsutfall. Vi inkluderer

en indeks over sentralitet som løper fra 0 til 1000 og indikerer bostedskommunens nærhet til tettsteder og størrelsene på disse tettstedene. De mest sentrale kommunene har en verdi på 1000, og kommunene som er minst sentrale, har verdier ned mot 300. Vi kategoriserer de minst sentrale kommunene (lav) mellom 295 og 774 og de mest sentrale kommunene mellom 925 og 1000. Personer med innvandrerbakgrunn er i større grad enn de uten innvandrerbakgrunn bosatt i byer (kommuner med høy sentralitet).

Tabell 2.3. Kjennetegn ved utvalgene. Prosent.

	Hovedutvalget (n = 10 261)	Personer uten innvandrerbakgrunn (n = 973)
Kjønn		
Mann	45	45
Kvinne	55	55
Alder		
6–29	35	36
30–44	34	34
45–59	21	22
60+	9	8
Høyeste fullførte utdanning		
Ikke fullført VGS	10	7
Videregående skole	30	32
Universitet	58	60
Ukjent	2	0
Aktivitetsstatus		
I arbeid	64	66
Student	21	18
Pensjonist	4	5
Ikke i arbeid	11	11
Religiøs tilhørighet		
Tilhører ingen religion	34	51
Islam	20	0
Kristendom	33	44
Andre religioner	7	2
Vet ikke / ønsker ikke svare	6	3
Sentralitet, kommune		
925–1000 (høy)	34	22
870–924	31	28
775–869	20	22
295–774 (lav)	16	28

I rapporten viser vi ofte hvordan svar er fordelt mellom ulike grupper: innvandrere fra landgruppe 1, 2 og 3, norskfødte med to foreldre fra landgruppe 3, norskfødte med én forelder fra landgruppe 3, og personer med bakgrunn fra de landene der flest innvandrere eller innvandrede foreldre til norskfødte er født. I tolkningen av disse tallene er det viktig å ha med seg at det er en del sentrale forskjeller når det gjelder hva slags bakgrunn personene som tilhører de ulike gruppene har. Derfor viser vi nedenfor en oversikt over fordelingen av nøkkeltrekkene innad i hver av disse gruppene (tabell 2.4).

De største forskjellene mellom gruppene er i alderssammensetning, botid og religiøs tilhørighet. Norskfødte med én eller to innvandrerforeldre er svært unge: Henholdsvis 74 og 61 prosent er under 30 år, og få er over 45. Dette gjenspeiles i aktivitetsstatus, der studentandelen er relativt høy (46 og 36 prosent). Innvandrere fra landgruppe 2 er betydelig yngre enn innvandrere fra landgruppe 1 og 3, 62 prosent er under 30 år, og færre i denne gruppen har over 20 års botid. De med gjennomsnittlig lengst botid finner vi blant innvandrere fra landgruppe 1, hvor over 50 prosent har over 20 års botid. Blant innvandrere fra landgruppe 3 har 43 prosent under 10 års botid.

Religiøs tilhørighet varierer også mellom gruppene. Islam er mest utbredt blant personer med bakgrunn fra landgruppe 3, og særlig blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra denne gruppen, der 45 prosent oppgir at de tilhører islam. Til sammenligning oppgir 28 prosent av personene som selv har innvandret fra landgruppe 3, det samme. Nær halvparten av innvandrere fra landgruppe 2 er kristne, mens innvandrere fra landgruppe 1 i stor grad er ikke-religiøse (57 prosent). Norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 skiller seg ut ved at de i særlig stor grad oppgir å ikke tilhøre noen religion. Dette gjelder 67 prosent i denne gruppen, betydelig høyere enn blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra samme landgruppe (28 prosent). Det er også forskjeller i hvor sentralt personer med ulik innvandrerbakgrunn bor. Norskfødte med to innvandrerforeldre bor i større grad i de mest sentrale kommunene, mens innvandrere fra landgruppe 2 er jevnere fordelt både i urbane og mindre urbane strøk.

Tabell 2.4. Kjenntegn ved undergrupper. Prosent.

	Innvandrere, landgruppe 1 (n = 929)	Innvandrere, landgruppe 2 (n = 808)	Innvandrere, landgruppe 3 (n = 6583)	Norskfødt med to innvandrere- foreldre, landgruppe 3 (n = 1000)	Norskfødt med én innvandrere- forelder, landgruppe 3 (n = 396)
Kjønn					
Mann	49	55	42	41	44
Kvinne	52	45	58	59	56
Aldersgruppe					
16–29	23	62	17	61	74
30–44	26	20	44	34	23
45–59	30	12	28	5	3
60+	21	6	11	0	0
Høyeste fullførte utdanning					
Ikke fullført VGS	6	12	10	11	14
Videregående skole	26	43	26	32	42
Universitet	68	44	62	55	41
Ukjent	1	2	2	2	3
Aktivitetsstatus					
I arbeid	66	55	67	57	47
Student	14	34	11	36	46
Pensjonist	10	2	5	0	0
Ikke i arbeid	9	7	14	5	7
Vet ikke/Vil ikke svare	1	1	3	2	0
Religiøs tilhørighet					
Tilhører ingen religion	57	43	22	28	67
Islam	0	1	28	45	4
Kristendom	37	47	34	9	21
Andre religioner	3	2	10	11	3
Vet ikke / ønsker ikke svare	3	7	7	6	5
Sentralitet					
925–1000 (høy)	31	22	32	57	35
870–924	31	31	31	26	34
775–869	22	24	21	13	17
295–774 (lav)	16	23	16	4	14
Botid siden første innflytting					
2–5 års botid	7	5	24		
6–10 års botid	8	9	19		
11–20 års botid	33	69	27		
Over 20 års botid	52	18	31		

2.5 Analysestrategi

Analysene i rapporten er dels deskriptive og kartleggende, og dels forklarende. De deskriptive analysene følger en felles struktur på tvers av temaene i rapporten. Vi begynner med å sammenligne personer med og uten innvandrerbakgrunn, før vi ser nærmere på fordelingen etter landgruppe og generasjon. I de deskriptive analysene hvor vi sammenligner personer med og uten innvandrerbakgrunn, tar vi ut norskfødte med én innvandret forelder. Dette gjør det mulig å sammenligne direkte med 2023-undersøkelsen, hvor denne gruppen ikke inngikk i utvalget.

Deretter vil vi sammenligne innvandrere fra de tre ulike landgruppene: landgruppe 1 (Vest-Europa, USA, Canada, Australia og New Zealand), landgruppe 2 (relativt nye EU-land i Øst- og Sentral-Europa), og landgruppe 3 – den langt største gruppen i vår studie (Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU). Videre sammenligner vi innvandrere fra landgruppe 3 med norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3. På den måten kan vi spore forskjeller og endringer på tvers av generasjoner innad i denne gruppen. I figurer hvor vi ser på forskjeller etter generasjon, skiller vi ut norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 som en egen gruppe. Dette skyldes at det er svært få norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 1 og 2, og at det åpner for en mer meningsfull sammenligning med norskfødte med én innvandret forelder, som også er avgrenset til landgruppe 3. For de fleste spørsmål vil vi også sammenligne svar fordelt etter bakgrunn fra de elleve største enkeltlandene i utvalget.

Et nytt element i denne undersøkelsen er at vi også har inkludert et lite utvalg personer med én forelder uten innvandrerbakgrunn og én forelder med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 3. I mange tilfeller er det særlig interessant å sammenligne svar fra de som har to innvandrede foreldre fra landgruppe 3 med de som har én innvandret forelder fra landgruppe 3 og én forelder uten innvandrerbakgrunn.

De deskriptive analysene beskriver forskjeller mellom grupper, men ettersom gruppene varierer i størrelse, varierer også den statistiske usikkerheten. Som en tommelfingerregel bør forskjeller mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn, og mellom innvandrere og norskfødte med to innvandrerforeldre, være på minst 4–5 prosentpoeng for å tolkes som en reell forskjell snarere enn uttrykk for statistisk usikkerhet. For sammenligninger mellom landgrupper er terskelen enda høyere, og forskjeller bør være på minst 6–8 prosentpoeng. Gruppen norskfødte med én innvandrerforelder er den minste i utvalget, og her bør forskjeller under 8 prosentpoeng tolkes med særlig forsiktighet. Det samme gjelder forskjeller mellom enkeltland.

Enkle sammenligninger mellom grupper kan gi et ufullstendig bilde fordi gruppene også skiller seg fra hverandre langs andre kjennetegn, som vi har sett i tabell 2.3 og tabell 2.4. Observerte forskjeller mellom enkeltland kan for eksempel gjenspeile forskjeller i gjennomsnittlig alder eller utdanningsnivå. Vi estimerer derfor regresjonsmodeller der kjønn, alder, utdanning, sysselsetting, religiøs tilhørighet, landgruppe, generasjon og sentralitet inngår samtidig, slik at vi kan se på sammenhengen mellom en enkeltfaktor og et utfall mens øvrige kjennetegn holdes konstant. Vi benytter primært lineære regresjonsmodeller (OLS) for kontinuerlige utfallsvariabler. For utfallsvariabler som er dikotome (med bare to verdier), omtales slike analyser som lineære probabilitetsmodeller

(LPM). I enkelte tilfeller, særlig der vi ønsker å modellere ikke-lineære sammenhenger eller der lineære regresjonsmodeller gir predikerte sannsynligheter utenfor intervallet 0-1, benytter vi logistiske regresjonsmodeller (logit). Hvilken modell som ligger til grunn, angis i parentes i figurtekstene (OLS, LPM eller logit).

Resultatene fra de lineære regresjonsmodellene presenteres som koeffisientplott, der hvert punkt viser estimert endring i utfallsvariabelen for én enhets endring i en uavhengig variabel, kontrollert for samtlige variabler i modellen. I koeffisientplottene indikerer punkter til høyre for den vertikale linjen en positiv sammenheng, punkter til venstre indikerer en negativ sammenheng. Der konfidensintervallet krysser null-linjen er estimatet ikke statistisk signifikant. Resultatene fra LPM kan tolkes direkte som estimert endring i sannsynlighet, for eksempel betyr et LPM-estimat på 0,10 at sannsynligheten for utfallet øker med 10 prosentpoeng. Der vi benytter logistiske regresjonsmodeller, presenteres resultatene i stedet som predikerte sannsynligheter. I regresjonsanalysene utelukker vi respondenter som mangler svar på utfallsvariabelen eller noen av forklaringsvariablene («listwise deletion»). Antallet observasjoner (n) vil derfor variere noe mellom analysene, avhengig av hvor mange som har gyldige svar på alle variablene som inngår i den enkelte modellen.

Der vi ønsker å belyse betydningen av en bestemt variabel mer inngående, estimerer vi predikerte sannsynligheter og såkalte marginaleffekter. Vi bruker særlig dette til å se på betydningen av botid for innvandrere, mens de øvrige bakgrunnskjennetegnene holdes konstant. I tillegg til betydningen av generasjon er botid et viktig mål på endring over tid som en del av selve integreringsprosessen.

Predikerte sannsynligheter viser beregnet sannsynlighet for et bestemt utfall for ulike nivåer av en uavhengig variabel, kontrollert for øvrige variabler i modellen. Marginaleffekter viser hvor mye denne sannsynligheten endrer seg når verdien på forklaringsvariabelen øker. Ved å estimere marginaleffekter langs botid, for eksempel, kan vi undersøke hvorvidt og hvordan sentrale utfall som tillit, nasjonal identitet eller opplevd diskriminering henger sammen med eksponering for det norske samfunnet over tid. I figurer hvor vi undersøker botid, begrenser vi utvalget til personer som selv har innvandret.

2.6 Personvern, etikk og KI-bruk

Prosjektet er gjennomført i overensstemmelse med forskningsetiske retningslinjer fra Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). Spørreundersøkelsen innebærer behandling av personopplysninger, og forskere har både en etisk og juridisk forpliktelse til å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til disse. Personopplysningene ble behandlet av underleverandør Verian Group og lagres hos Verian, mens Fafo kun behandler og lagrer anonymiserte data. Behandlingen av personopplysninger er vurdert av SIKT og juridisk forankret i forskning i allmennhetens interesse (jf. personvernforordningen (GDPR) artikkel 6.1e og personopplysningsloven § 8).

Utover personvernmessige hensyn reiser dette prosjektet flere forskningsetiske problemstillinger. For det første skal ikke forskningsresultater bidra til å forverre situasjonen for grupper som fra før av er i en utsatt posisjon (f.eks. på grunn av

stigmatisering). Det betyr at funnene må formidles med respekt for verdier, holdninger og utgangspunkt hos dem som utforskes.

Personer med innvandrerbakgrunn kan inngå i det som defineres som en sårbar eller utsatt gruppe. I forskning på og med slike grupper har forskere et særskilt ansvar for å ivareta informantenes interesser, og ikke minst vurdere om det foreligger reell mulighet for informantene til å gi et fritt og informert samtykke til å delta i forskningen. Derfor ble deltakerne spurt om samtykke før de startet spørreundersøkelsen, med lenke til et informasjonsskriv som redegjør for formålet med studien, hva datainnsamlingen innebærer, hvordan data brukes, og at deltakelse er frivillig. Både informasjonsskriv, spørsmål om samtykke og resten av undersøkelsen var tilgjengelig på 14 forskjellige språk i tillegg til norsk, slik at forståelig informasjon skulle være tilgjengelig for det store flertallet av de som ble invitert til å delta.

Det er også en viss fare for å utfordre følelser av tilhørighet blant deltakerne i forskningsprosjektet ved å invitere dem til en undersøkelse som dette. Invitasjonen understreket derfor at vi ønsket å inkludere personer som kan bidra med ulike perspektiver på integrering, og at undersøkelsen gir mulighet for deltakerne til å bidra med deres mening om hvordan de opplever egen hverdag og prosessene rundt integrering.

I arbeidet med denne rapporten er KI-verktøyene Claude (Anthropic), Microsoft Copilot 365 og NotebookLM benyttet til avgrensede oppgaver: feilsøking og forslag til Stata-syntaks, tekstsøk og forslag til formuleringer og forbedring av språk. Forskningsdata er ikke delt med KI-verktøyene. Alle analyser, tolkninger og faglige vurderinger er gjort av forskerne selv, i tråd med Fafos retningslinjer for bruk av KI. Forskerne har det fulle ansvaret for rapportens innhold.

3 Identitet, tilhørighet og press

Integrering er en tosidig prosess – den handler både om individers deltakelse, orientering og tilknytning til storsamfunnet, og om i hvilken grad samfunnet rundt åpner opp for inkludering og anerkjennelse. I dette kapittelet retter vi oppmerksomheten mot den subjektive opplevelsen av å være en del av et større fellesskap, og hva som eventuelt gjør at denne opplevelsen settes under press.

Vi begynner med den subjektive opplevelsen av å være integrert og å være akseptert som den man er i samfunnet. I vår forrige undersøkelse av hverdagsintegrering fra 2024 dokumenterte vi et utbredt misforhold mellom disse to størrelsene blant noen grupper av personer med innvandrerbakgrunn (Dalen mfl., 2024). Den gangen fant vi at særlig innvandrere og norskfødte med foreldre fra land utenfor Europa ofte følte seg godt integrert, men i betydelig mindre grad opplevde å bli akseptert for den de er av storsamfunnet. Innvandrere fra Europa opplevde derimot ikke et slikt gap. Lignende mønster gjaldt identiteten som «norsk». Identitet handler ikke bare om egen identifikasjon, men også om ekstern kategorisering – om man blir anerkjent av andre som en del av fellesskapet (Friberg, 2021). Også her fant vi markante gap mellom egenopplevd identitet og andres anerkjennelse, hvor mange følte seg norske, men opplevde at omgivelsene ikke anerkjente dem som det. Misforhold mellom individers deltakelse og hvordan de opplever å bli møtt av storsamfunnet kan gi opphav til det som i litteraturen ofte omtales som et integreringsparadoks, der opplevelsen av aksept og anerkjennelse ikke nødvendigvis øker i takt med egne forventninger.

Manglende anerkjennelse fra storsamfunnet er imidlertid ikke den eneste kilden til friksjon knyttet til tilhørighet og identitet. Innvandrere og deres barn kan også oppleve press mellom ulike forventninger og idealer, fordi de beveger seg mellom sosiale settinger med svært ulike normative orienteringer. På den ene siden kan minoriteter oppleve et press fra storsamfunnet om å tilpasse seg de verdiene og levemåtene som majoriteten definerer som «norske», noe som kan oppleves som et krav om assimilering og avstandtaking fra eget opphav. På den andre siden kan minoriteter oppleve press fra sitt eget etniske, kulturelle eller religiøse miljø om å holde fast på bestemte normer for atferd. Også når det gjelder norsk identitet kan man oppleve at andre ser ned på en dersom man blir oppfattet som «for norsk». Tidligere forskning på unge med innvandrerbakgrunn har vist at mange opplever en form for krysspress, som innebærer å måtte balansere ulike forventninger, ta vare på «det beste fra to verdener», og navigere mellom relasjoner og arenaer der ulike normer gjelder (Friberg, 2019).

I dette kapittelet undersøker vi igjen opplevelsen av integrering og aksept, hvordan disse varierer mellom grupper og med botid, og ser nærmere på nasjonal identitet – både hvordan man ser på seg selv, og hvordan man opplever at andre ser på en. I tillegg utvider vi analysene ved å se nærmere på hvordan ens identitet som norsk møtes i eget miljø, herunder om det oppleves som negativt å bli oppfattet som «for norsk», og i hvilken grad personer med innvandrerbakgrunn opplever å stå i en spenning mellom ulike normative forventninger fra storsamfunnet og fra eget etniske eller religiøse miljø.

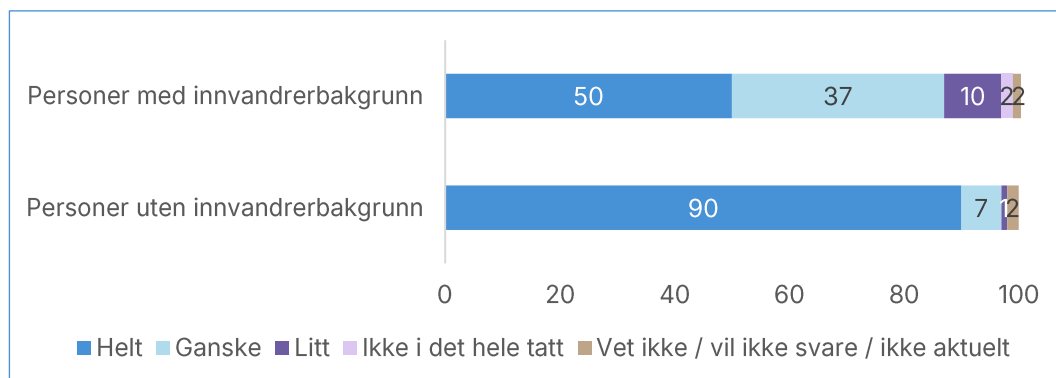
3.1 Opplevelse av integrering og aksept

For å fange opp den subjektive opplevelsen av tilhørighet har vi stilt to spørsmål: «I hvilken grad føler du deg integrert i det norske samfunnet?» og «I hvilken grad føler du deg akseptert som den du er i det norske samfunnet?» De to formuleringene fanger opp litt ulike sider av samme prosess. Mens spørsmålet om opplevd integrering i større grad handler om egen innsats og orientering mot ulike samfunnsarenaer, fanger spørsmålet om opplevd aksept i større grad opp hvordan man føler seg tatt imot av andre. Sammen gir de et bilde av tosidigheten i integreringsprosessen.

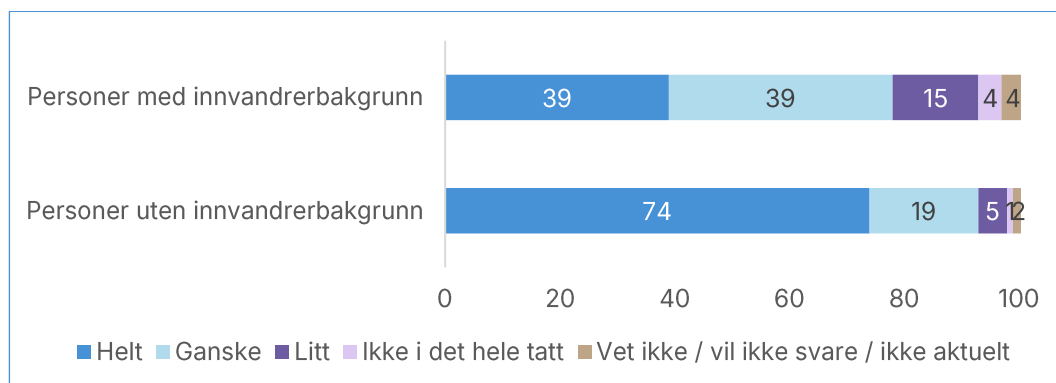
Hovedbildet er at det store flertallet av personer med innvandrerbakgrunn føler seg både godt integrert og akseptert i det norske samfunnet. Figur 3.1 viser at 50 prosent av personer med innvandrerbakgrunn svarer at de føler seg «helt» integrert, mens ytterligere 37 prosent svarer «ganske». Til sammen oppgir altså om lag 87 prosent at de føler seg helt eller ganske integrert. Til sammenligning oppgir 90 prosent i det sammenlignbare utvalget uten innvandrerbakgrunn at de føler seg helt integrert, og ytterligere 7 prosent svarer «ganske».

Når det gjelder opplevd aksept (figur 3.2), er folk mindre positive: 39 prosent av personer med innvandrerbakgrunn føler seg helt akseptert og 39 prosent ganske akseptert (mot 74 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn som føler seg helt akseptert, og 19 prosent som føler seg ganske akseptert).

Figur 3.1. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad føler du deg integrert i det norske samfunnet?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Figur 3.2. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad føler du deg akseptert som den du er i det norske samfunnet?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

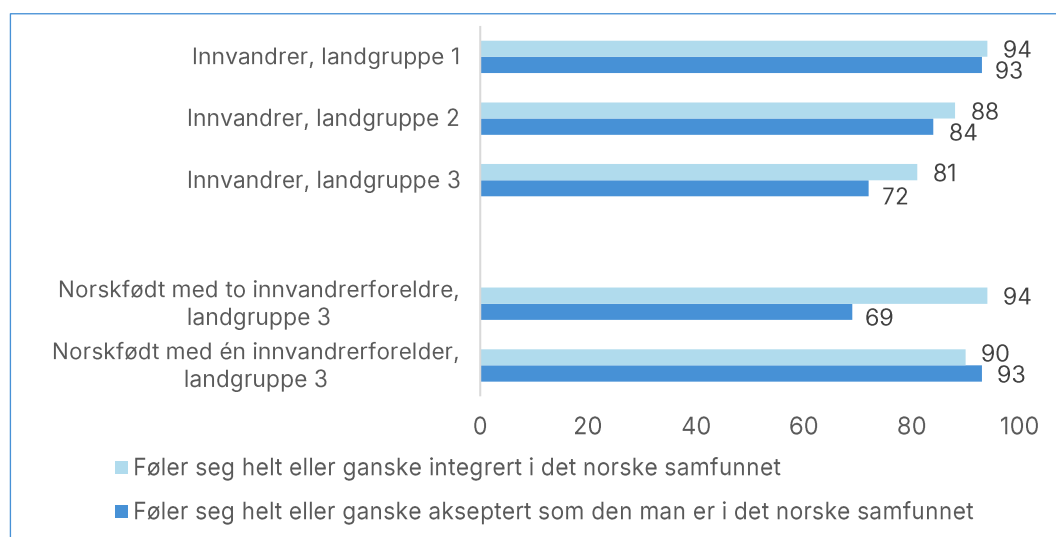

I figur 3.3 har vi brutt ned andelen som svarer «helt» eller «ganske» på de to spørsmålene etter landgruppe og generasjon. Mønsteret samsvarer i hovedsak med funnene fra 2023-undersøkelsen. Innvandrere fra landgruppe 1 (EU/EØS, Storbritannia, USA, Canada, Australia og New Zealand minus «nye» EU-land i Øst- og Sentral-Europa) ligger på samme nivå som majoritetsbefolkningen, med 94 prosent som føler seg helt eller ganske integrert, og 93 prosent som føler seg helt eller ganske akseptert. Også innvandrere fra landgruppe 2 («nye» EU-land i Øst- og Sentral-Europa) skårer høyt: 88 prosent oppgir at de føler seg integrert, og 84 prosent oppgir at de føler seg akseptert. Det er først og fremst blant innvandrere fra landgruppe 3 (Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania utenom Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS, Storbritannia og Norden) at vi finner både lavere skår på begge spørsmålene og et tydeligere gap mellom de to: 81 prosent oppgir at de føler seg helt eller ganske integrert, mens 72 prosent oppgir at de føler seg akseptert.

Dette gapet er enda tydeligere blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3. Hele 94 prosent av denne gruppen oppgir at de føler seg helt eller ganske integrert i det norske samfunnet, like høyt som blant innvandrere fra landgruppe 1, men kun 69 prosent oppgir at de føler seg helt eller ganske akseptert. Avstanden mellom å føle seg integrert på den ene siden og akseptert på den andre er 25 prosentpoeng. At gapet er større her enn blant dem som selv har innvandret, kan blant annet skyldes at norskfødte i mye større grad enn førstegenerasjonsinnvandrere opplever at de er en del av det norske samfunnet, mens opplevelsen av å bli akseptert som den man er ikke følger like tett. Blant norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 finner vi ingen tilsvarende diskrepans: 90 prosent føler seg integrert, og 93 prosent føler seg akseptert.

Disse funnene er på linje med det vi fant i 2023-undersøkelsen. Det er først og fremst blant innvandrere fra landgruppe 3, og særlig blant deres norskfødte barn, at vi finner et tydelig misforhold mellom egen følelse av tilhørighet og opplevelsen av å bli anerkjent som en del av fellesskapet.

Figur 3.3. Andel som føler seg helt eller ganske integrert i det norske samfunnet, og andel som føler seg helt eller ganske akseptert som den de er i det norske samfunnet. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

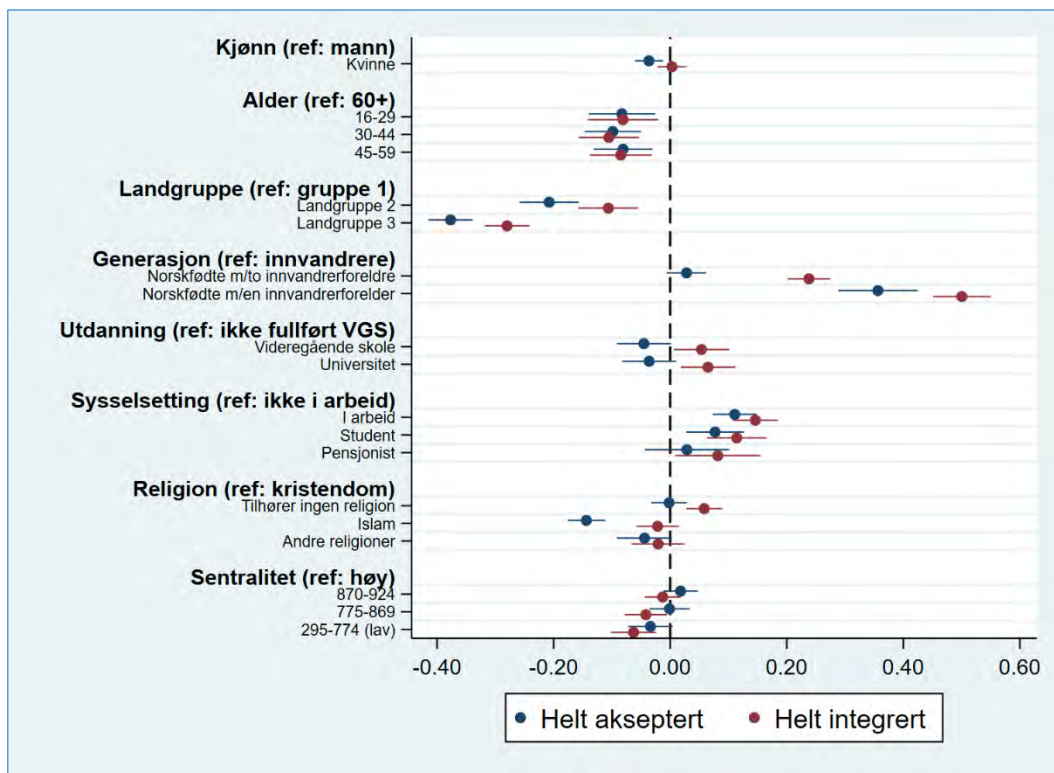
Videre analyserer vi hvordan sannsynligheten for å rapportere at man føler seg henholdsvis helt akseptert og helt integrert henger sammen med kjønn, alder, landgruppe, generasjon, utdanning, sysselsetting, religiøs tilhørighet og sentralitet. Figur 3.4 viser resultatene av en regresjonsanalyse med to utfallsvariabler: om man føler seg helt akseptert eller ikke, og om man føler seg helt integrert eller ikke. Som forklart i metodekapittelet kan koeffisientene fra modeller med dikotome utfallsvariabler tolkes som endring i sannsynlighet for å føle seg helt akseptert/integrert, når man går fra referansekategorien til en annen kategori på en variabel samtidig som de andre variablene holdes konstant.

Regresjonsanalysen bekrefter mønstrene fra de deskriptive figurene, og synliggjør samtidig noen flere. Kvinner har lavere sannsynlighet enn menn for å oppleve seg akseptert, mens det er små kjønnsforskjeller når det gjelder opplevd integrering. Yngre aldersgrupper rapporterer i mindre grad enn de eldste at de føler seg helt integrert. Personer fra landgruppe 2 og særlig landgruppe 3 har lavere sannsynlighet enn personer fra landgruppe 1 for å føle seg både helt integrert og akseptert, og forskjellen er størst når det gjelder opplevd aksept.

Generasjonsmønsteret er særlig interessant. Norskfødte med to innvandrerforeldre har klart høyere sannsynlighet enn innvandrere for å føle seg integrerte, men ikke for å føle seg aksepterte. Dette tilsvarer det vi så i de deskriptive figurene, at norskfødte med innvandrerforeldre føler seg langt mer integrerte enn innvandrere, men ikke nødvendigvis opplever en tilsvarende anerkjennelse. Utdanning peker i samme retning: Personer med høyere utdanning føler seg mer integrert, men mindre akseptert enn personer med lavere utdanning. Muslimer føler seg på linje med andre når det gjelder opplevd integrering, men har lavere sannsynlighet for å føle seg akseptert. Også dette er funn som samsvarer med 2023-undersøkelsen.

Det er verdt å merke seg at norskfødte med én innvandrerforelder – altså personer med såkalt blandet foreldreopphav – opplever seg både mer integrerte og mer aksepterte enn innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn. I denne gruppen finner vi altså ikke de samme tegnene på friksjon som vi ser blant norskfødte med to innvandrerforeldre.

Figur 3.4. Sannsynlighet for å føle seg henholdsvis helt akseptert og helt integrert i det norske samfunnet (LPM). Hovedutvalget (n ≈ 10 261).

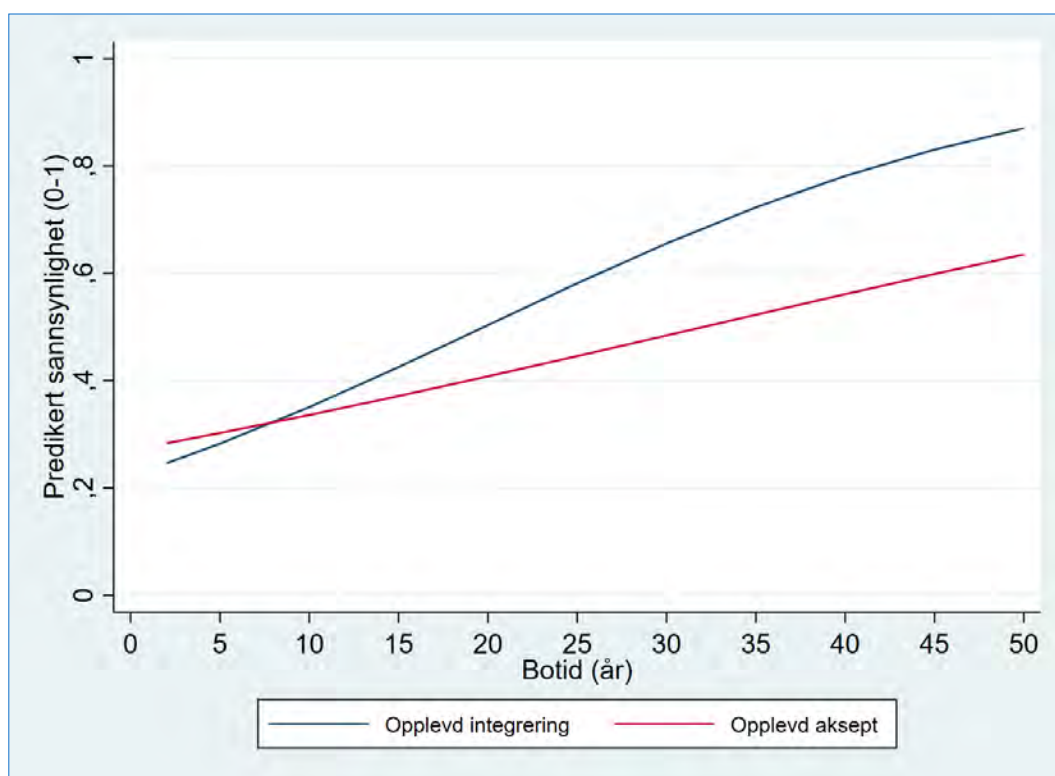

Videre finner vi at botid har stor betydning for den subjektive opplevelsen av tilhørighet. Figur 3.5 viser den predikerte sannsynligheten for å oppleve seg som helt integrert og helt akseptert etter botid. I begge modellene har vi kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting og religiøs tilhørighet, og utvalget består av personer som selv har innvandret.

Predikert sannsynlighet for å føle seg helt integrert øker betydelig med lengre botid: fra om lag 20 prosent ved to års botid, til over 90 prosent ved 50 års botid. Opplevelsen av å være helt akseptert øker også, men stigningen er mer moderat og fra et høyere utgangspunkt – fra om lag 30 prosent ved kort botid til om lag 60 prosent ved 50 års botid.

Konsekvensen er at gapet mellom de to målene faktisk øker med lengre botid: Jo mer integrert man opplever å bli over tid, desto større blir avstanden til opplevelsen av å bli akseptert som den man er. Ved ti års botid er forskjellen mellom opplevd integrering og opplevd aksept på om lag 2 prosentpoeng, og ved 30 års botid har gapet vokst til 25 prosentpoeng. Dette bekrefter mønsteret vi også så i forrige rapport. Til tross for at den samlede tilhørigheten styrkes med årene, vokser misforholdet mellom egen følelse av integrering og opplevd aksept.

Figur 3.5. Predikert sannsynlighet for å føle seg henholdsvis helt integrert og helt akseptert, etter botid (logit). Innvandrere (n ≈ 8320).

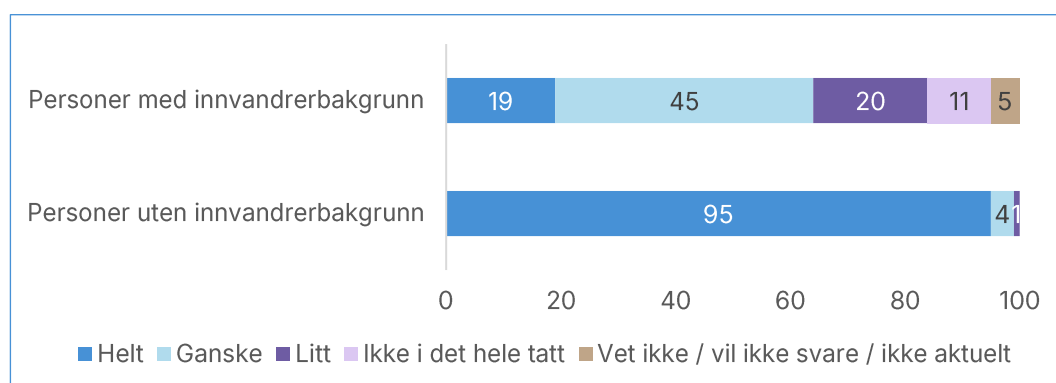
Kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

3.2 Norsk identitet

Identitetsdannelse er en relasjonell prosess, formet både av hvordan man ser seg selv og hvordan man blir sett av andre, det Jenkins (2008) omtaler som henholdsvis indre selvidentifikasjon og ekstern kategorisering. I denne delen undersøker vi norskhet langs begge disse dimensjonene: i hvilken grad personer med innvandrerbakgrunn identifiserer seg som norske, og i hvilken grad de opplever at andre ser på dem som norske, det vi her omtaler som anerkjennelse. På samme måte som i 2023-undersøkelsen finner vi at det er et systematisk misforhold mellom disse to, særlig for enkelte grupper.

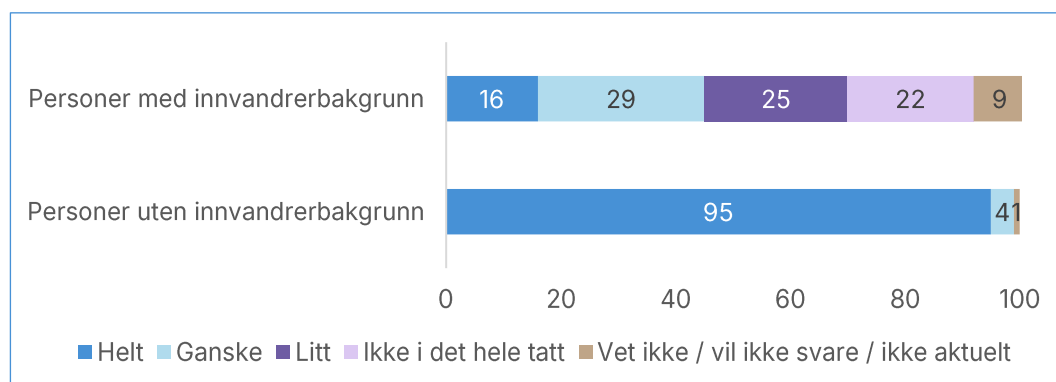
Figur 3.6 viser at personer uten innvandrerbakgrunn i all hovedsak ser på seg selv som helt norske (95 prosent svarer «helt»). For personer med innvandrerbakgrunn er bildet ikke overraskende mer sammensatt. 19 prosent svarer at de ser på seg selv som «helt» norske, mens 45 prosent svarer «ganske». Til sammen ser altså nesten to av tre personer med innvandrerbakgrunn på seg selv som helt eller ganske norske. 20 prosent svarer «litt», og kun 11 prosent svarer «ikke i det hele tatt». Et flertall har dermed en tydelig identitet som norske.

Figur 3.6. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad ser du på deg selv som norsk?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Når vi spør respondentene om hvordan de tror andre oppfatter dem, blir bildet et litt annet (figur 3.7). 95 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn tror at andre også ser på dem som helt norske – her er det altså ikke noe misforhold mellom egen identitet og andres oppfattelse. Blant personer med innvandrerbakgrunn er det derimot et tydelig misforhold. 16 prosent tror andre ser på dem som helt norske, og 29 prosent tror andre ser på dem som ganske norske (til sammen 45 prosent svarer altså «helt» eller «ganske» – betydelig færre enn de 64 prosentene som ser på seg selv som helt eller ganske norske). 25 prosent tror andre ser på dem som litt norske, og 22 prosent tror andre ikke ser på dem som norske i det hele tatt. Mange opplever altså at andre ser på dem som mindre norske enn de selv føler seg.

Figur 3.7. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad tror du andre ser på deg som norsk?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

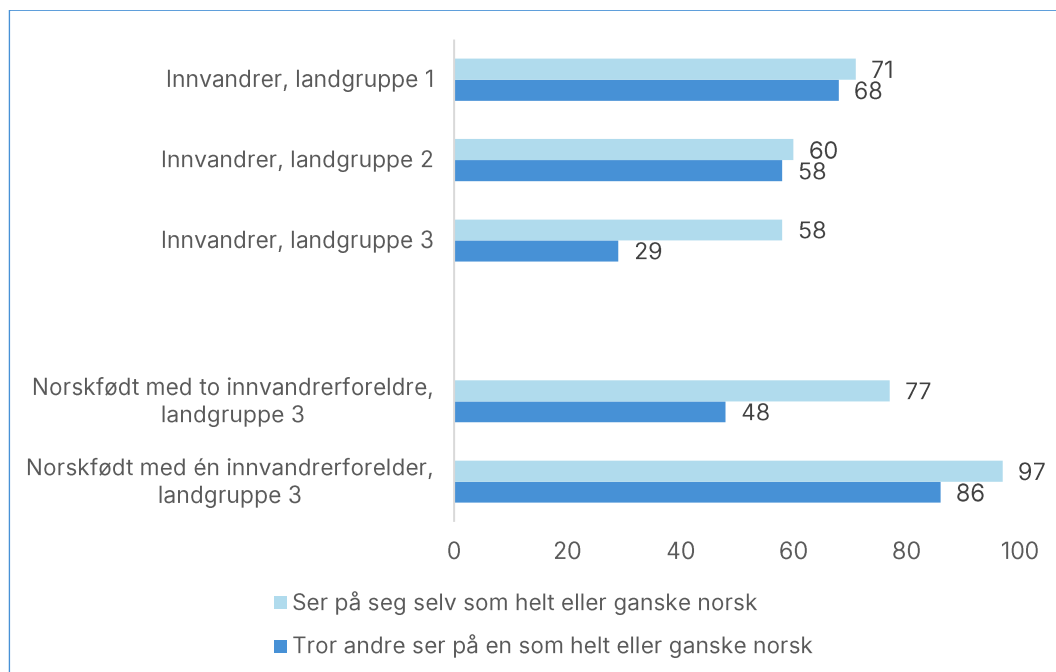

Dette «gapet» mellom egen identitet og hvordan man opplever at andre ser på en, er ikke jevnt fordelt. Figur 3.8 viser at innvandrere fra landgruppe 1 i stor grad ser på seg selv som norske (71 prosent helt eller ganske), og opplever at andre gjør det i omtrent samme grad (68 prosent). Også blant innvandrere fra landgruppe 2 er avstanden mellom de to målene relativt liten (60 mot 58 prosent), selv om nivået ligger noe lavere.

Det er først og fremst blant innvandrere fra landgruppe 3 at gapet blir markant: 58 prosent ser på seg selv som helt eller ganske norske, men kun 29 prosent tror andre gjør det, en avstand på 29 prosentpoeng. Blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 er gapet enda tydeligere: 77 prosent ser på seg selv som helt eller ganske norske, men kun 48 prosent tror andre gjør det. Begge gruppene har altså en betydelig sterkere norsk identitet enn de tror andre tilkjenner dem.

Norskfødte med én innvandrereforelder fra landgruppe 3 skiller seg igjen ut: 97 prosent ser på seg selv som norske, og 86 prosent tror andre gjør det. De har med andre ord en sterk identitet som norske, og opplever i hovedsak at denne speiles av omgivelsene.

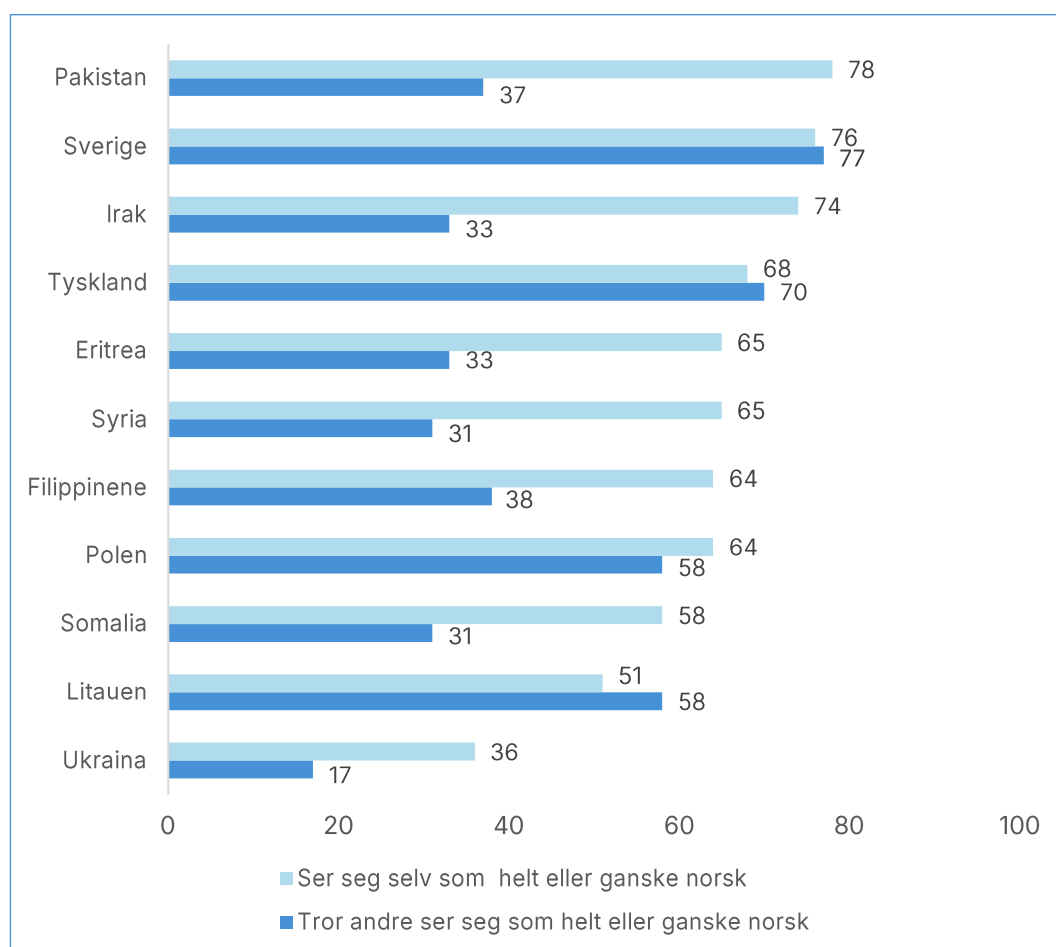
Figur 3.8. Andel som ser på seg selv som helt eller ganske norske, og andel som tror andre ser på dem som helt eller ganske norske. Innvandrere og norskfødte med innvandrede foreldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

At gapet er særlig tydelig blant innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre fra landgruppe 3, handler sannsynligvis om at flere i disse gruppene har synlig minoritetsbakgrunn. Det blir enda tydeligere når vi bryter ned tallene på de største enkeltlandene (figur 3.9).

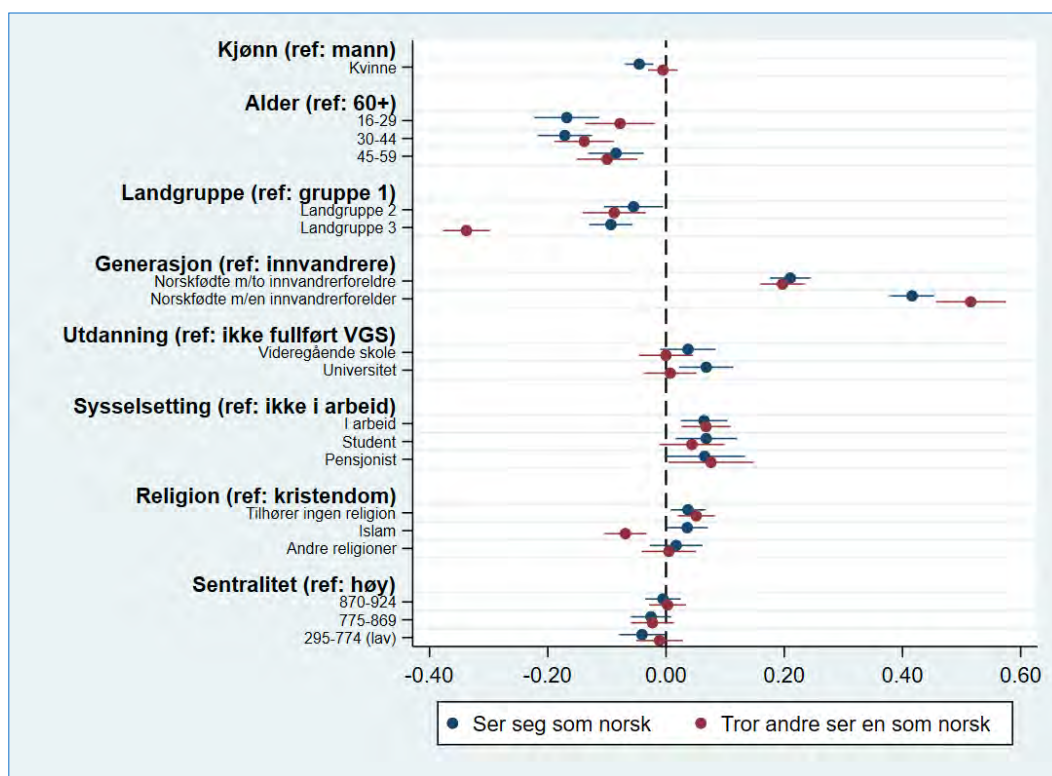
I den ene enden finner vi personer med bakgrunn fra Sverige (76 prosent ser på seg selv som norske, 77 prosent tror andre gjør det) og Tyskland (68 mot 70 prosent), der det knapt er noe gap. Også blant personer med bakgrunn fra Polen (64 mot 58) og Litauen (51 mot 58) er gapet lite eller fraværende. I den andre enden finner vi personer med bakgrunn fra Pakistan, der hele 78 prosent ser på seg selv som helt eller ganske norske, men kun 37 prosent tror andre gjør det. Vi ser tilsvarende mønstre for personer med bakgrunn fra Irak (74 mot 33), Eritrea (65 mot 33), Syria (65 mot 31) og Somalia (58 mot 31). For disse gruppene, som typisk har synlig minoritetsbakgrunn, er gapet mellom i hvilken grad man ser på seg selv som norsk, og i hvilken grad man opplever at andre ser på en som norsk, betydelig. Ukraina skiller seg ut ved at både egen opplevelse av å være norsk og opplevelsen av at andre ser på en som norsk, er lav (36 mot 17 prosent), noe som sannsynligvis henger sammen med at de fleste har kort botid og midlertidige oppholdstillatelser.

Figur 3.9. Andel som ser på seg selv som helt eller ganske norske, og andel som tror andre ser på dem som helt eller ganske norske. Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

Regresjonsanalysen i figur 3.10 bekrefter disse mønstrene. Når vi kontrollerer for kjønn, alder, utdanning, sysselsetting, religiøs tilhørighet og sentralitet, har personer fra landgruppe 3 fortsatt betydelig lavere sannsynlighet enn personer fra landgruppe 1 for å oppleve at andre ser på dem som norske. Forskjellen mellom landgruppene er klart større for opplevd anerkjennelse enn for egen identitet. Muslimer identifiserer seg som norske i like stor grad som andre, men har lavere sannsynlighet for å oppleve at andre ser på dem som norske. Også her gjenkjenner vi mønstrene fra 2023-undersøkelsen. Personer med blandet foreldrebakgrunn (norskfødte med én innvandrerforelder) har derimot både mye høyere sannsynlighet for å identifisere seg som norske, og for å oppleve at andre ser dem som norske.

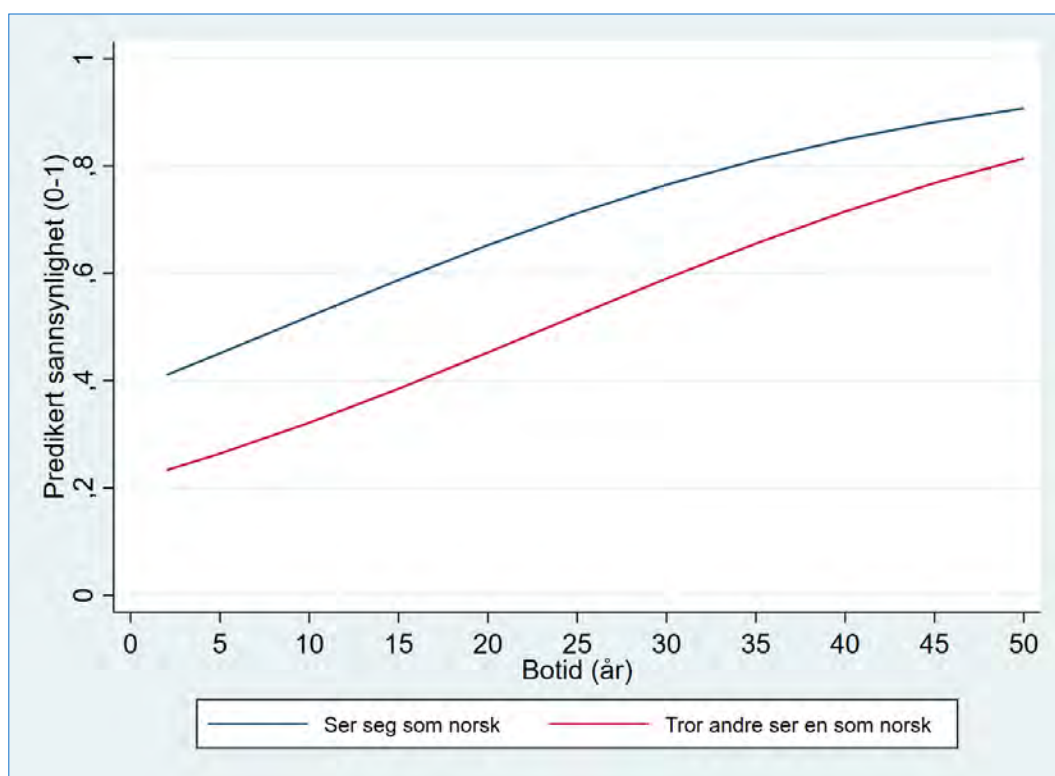
Figur 3.10. Sannsynlighet for henholdsvis å se på seg selv som norsk (helt/ganske) og å oppleve at andre ser på en som norsk (LPM). Hovedutvalget (n ≈ 10 261).

Botid har stor betydning for utvikling av en nasjonal identitet. Figur 3.11 viser at både andelen som ser på seg selv som norske, og andelen som opplever at andre ser på dem som norske, øker betydelig med botid. Mens vi så at gapet mellom opplevd integrering og aksept økte med botid, ser vi ikke et så tydelig økende gap i hvordan botid henger sammen med egen identitet og opplevd anerkjennelse fra andre.

Venstre panel viser at den predikerte sannsynligheten for å identifisere seg som norsk er 39 prosent ved to års botid, og stiger jevnt til 65 prosent ved 20 års botid, 78 prosent ved 30 år og 92 prosent ved 50 års botid. Når det gjelder opplevelsen av at andre ser på en som norsk (høyre panel), starter den predikerte sannsynligheten noe lavere, på 23 prosent ved to års botid, og stiger til 45 prosent ved 20 års botid, 59 prosent ved 30 år og 81 prosent ved 50 års botid.

Figur 3.11. Predikert sannsynlighet for henholdsvis å se på seg selv som norsk (helt/ganske) og å oppleve at andre ser på en som norsk (LPM), etter botid. Innvandrere (n ≈ 8320).

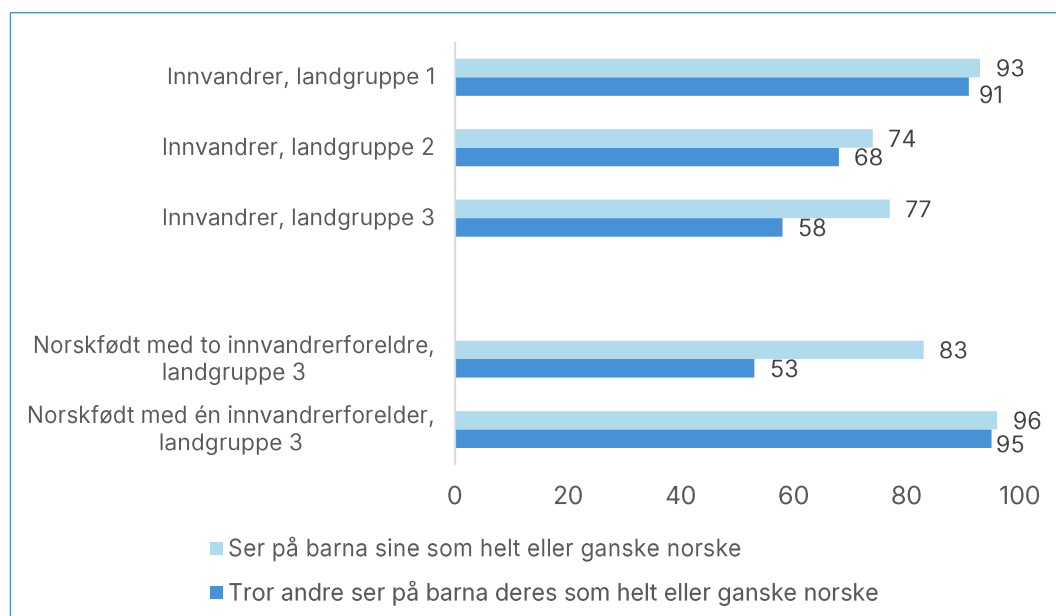

Kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

Vi har også stilt de samme spørsmålene om barna til respondentene. Her er mønstrene enda tydeligere, og igjen på linje med det vi fant i spørreundersøkelsen som ble gjennomført to år tidligere (Dalen mfl., 2024). Figur 3.12 viser at foreldre med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 1 i stor grad ser på barna sine som norske (93 prosent) og i nesten like stor grad tror at andre gjør det (91 prosent). Også blant norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 er det stort samsvar (96 mot 95 prosent).

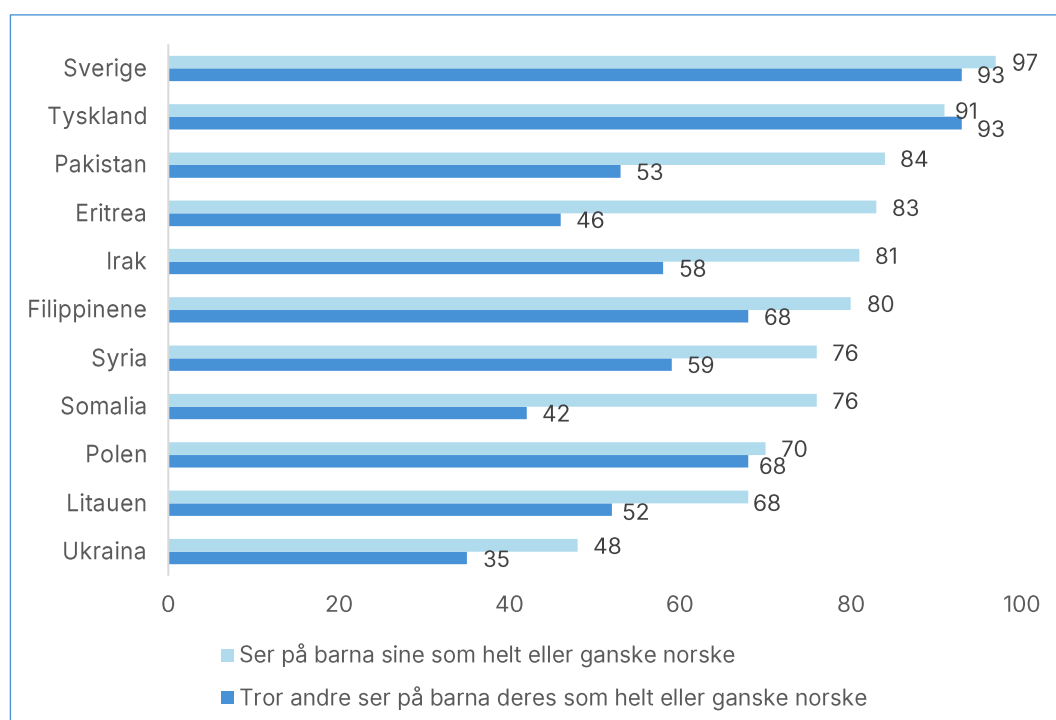
For øvrige grupper er bildet et annet. Blant foreldre som selv er innvandrere fra landgruppe 3, ser 77 prosent på barna sine som helt eller ganske norske, mens bare 58 prosent tror andre gjør det. Det mest påfallende mønsteret finner vi blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3: Hele 83 prosent ser på barna sine – som da er såkalt tredjegenasjons innvandrere – som helt eller ganske norske, men kun 53 prosent tror andre gjør det

Figur 3.12. Andel som ser på barna sine som helt eller ganske norske, og andel som tror andre ser på barna deres som helt eller ganske norske. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

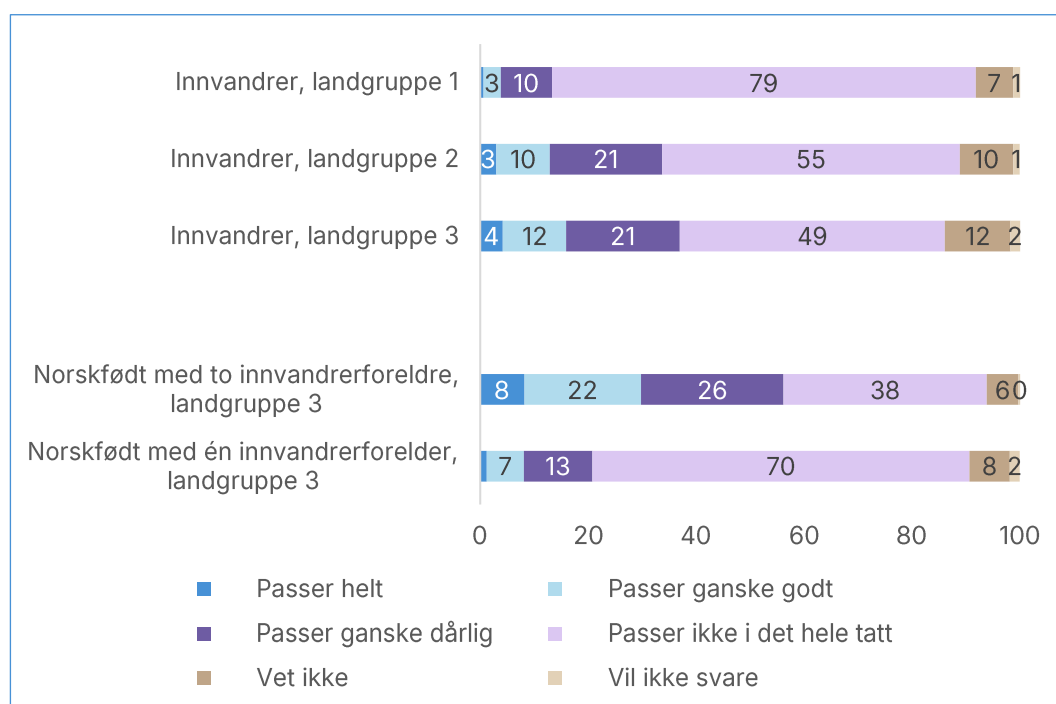
Et tilsvarende mønster finner vi når vi skiller mellom de største opphavslandene (figur 3. 13): for Pakistan (84 mot 53), Eritrea (83 mot 46), Somalia (76 mot 42) og Syria (76 mot 59) er gapet stort, mens det knapt eksisterer for Sverige (97 mot 93), Tyskland (91 mot 93) og Polen (70 mot 68). Det er et tydelig uttrykk for det vi i 2023-undersøkelsen kalte en lite inkluderende norskhet, og at mange foreldre, særlig i de landgruppene som har synlig minoritetsbakgrunn, opplever at deres barn ikke vil bli anerkjent som norske.

Figur 3.13. Andel som ser på barna sine som helt eller ganske norske, og andel som tror andre ser på barna deres som helt eller ganske norske. Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

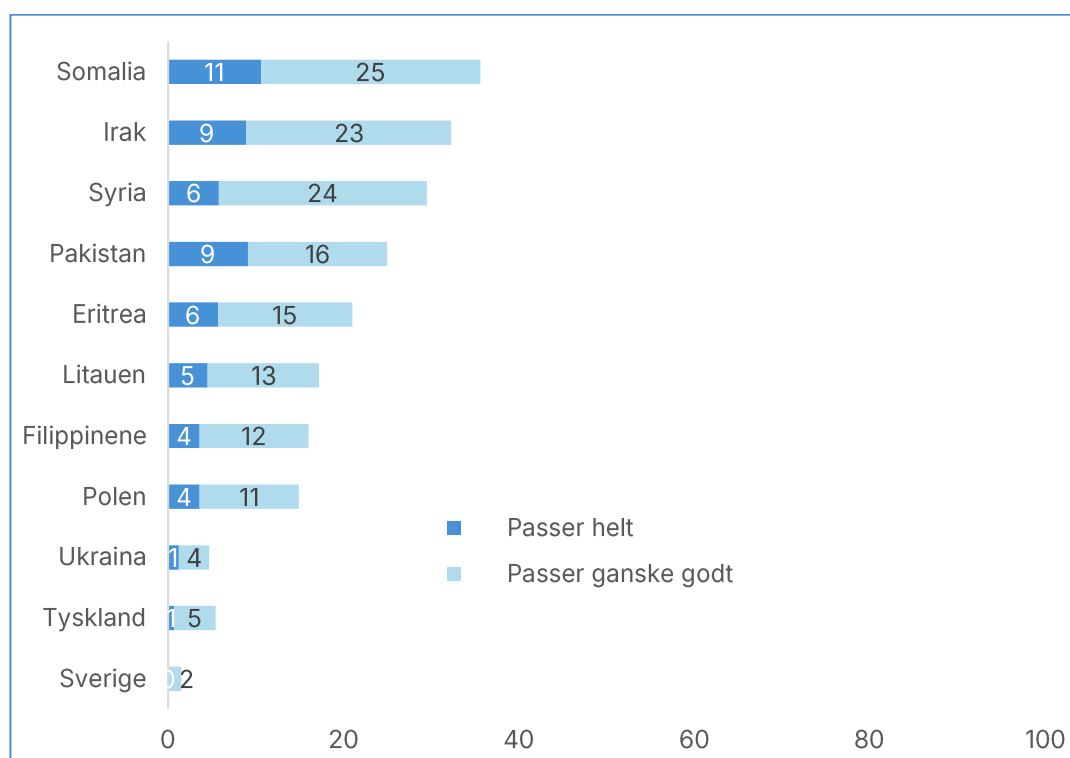
Utviklingen av en norsk identitet kan imidlertid også møte motstand innad i egen gruppe. Påstanden «I mitt miljø blir det sett ned på om man blir oppfattet som for norsk» fanger opp denne dimensjonen av norskhetens grenser. Figur 3.14 viser at bare et fåtall sier at påstanden passer helt (1–8 prosent på tvers av gruppene), men at andelen som svarer at den passer ganske godt, er høyest blant innvandrere fra landgruppe 3 og norskfødte med to foreldre fra denne landgruppen. Blant innvandrere fra landgruppe 3 svarer til sammen 16 prosent at påstanden passer helt eller ganske godt, og blant norskfødte med to innvandrereforeldre fra landgruppe 3 er andelen så høy som 30 prosent, mens bare 38 prosent svarer at det ikke passer i det hele tatt. Det er altså en ikke ubetydelig andel, særlig blant innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre fra landgruppe 3, som opplever at det er en viss motstand mot å ta til seg en norsk identitet blant folk i deres eget miljø.

Figur 3.14. Vurdering av påstanden «I mitt miljø blir det sett ned på om man blir oppfattet som for norsk». Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

Når vi skiller mellom enkeltland, ser vi at det særlig er personer med bakgrunn fra Somalia, Irak og Syria som rapporterer om at man kan bli sett ned på dersom man i deres miljø blir oppfattet som «for norsk».

Figur 3.15. Vurdering av påstanden «I mitt miljø blir det sett ned på om man blir oppfattet som for norsk». Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

3.3 Press fra storsamfunn og press fra eget miljø

Innledningsvis nevnte vi hvordan innvandrere og deres barn ofte beveger seg mellom sosiale settinger med ulike normative orienteringer, og at de kan oppleve å stå i press mellom ulike forventninger og krav.

På den ene siden kan man oppleve press fra ens eget etniske, kulturelle eller religiøse miljø om å holde fast på bestemte normer for atferd, for eksempel knyttet til kjønn, seksualitet og familieforpliktelser. På den andre siden kan man oppleve et press fra storsamfunnet om å tilpasse seg de verdiene og levemåtene som majoriteten definerer som «norske» – noe som kan oppleves som et krav om assimilering og avstandtaking fra eget opphav.

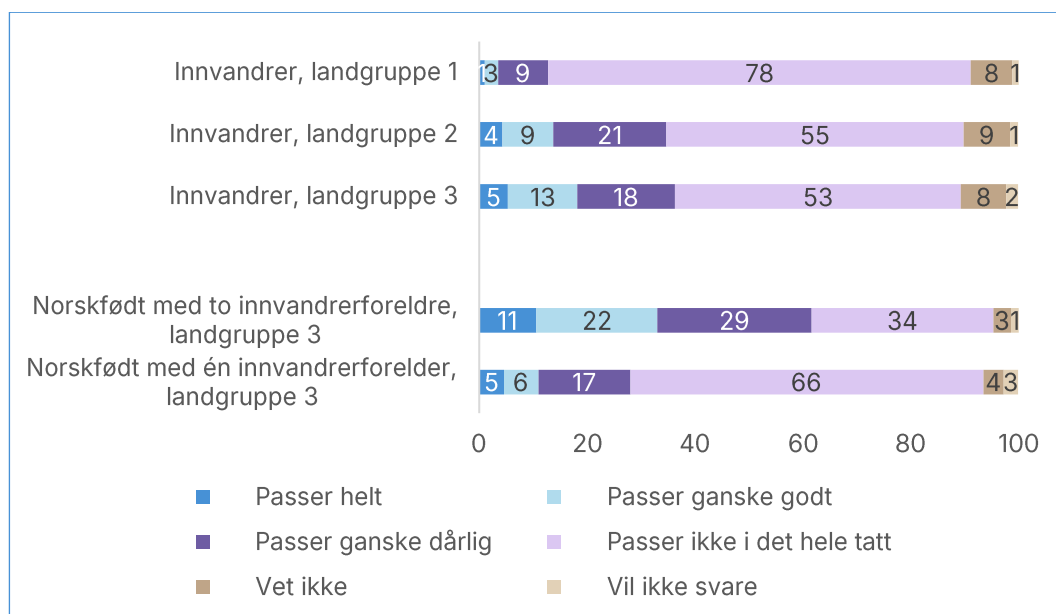
For å undersøke dette ba vi respondentene ta stilling til to ulike utsagn: «Jeg føler på et press fra mitt etniske eller religiøse miljø om å følge bestemte tradisjoner og levereregler» og «Jeg føler på et press fra det norske samfunnet om å følge norske tradisjoner og levereregler».

Figur 3.16 og figur 3.17 viser i hvilken grad respondentene kjenner seg igjen i de to kryssprespåstandene, fordelt på gruppe. Det første som slår en, er at flertallet i alle grupper ikke opplever press fra eget etnisk eller religiøst miljø. Det er imidlertid forskjeller mellom de tre landgruppene. Blant innvandrere fra landgruppe 1 sier bare 4 prosent at påstanden om at de føler et press om å følge bestemte tradisjoner og levereregler stemmer helt eller ganske godt, mens 78 prosent sier at påstanden ikke passer i det hele tatt. Blant innvandrere fra landgruppe 2 er det litt flere som oppgir at påstanden stemmer, 14 prosent, mens «bare» 55 prosent sier at den ikke stemmer i det hele tatt. I

landgruppe 3 er andelen enda litt høyere, her er det 18 prosent som sier påstanden passer helt eller ganske godt.

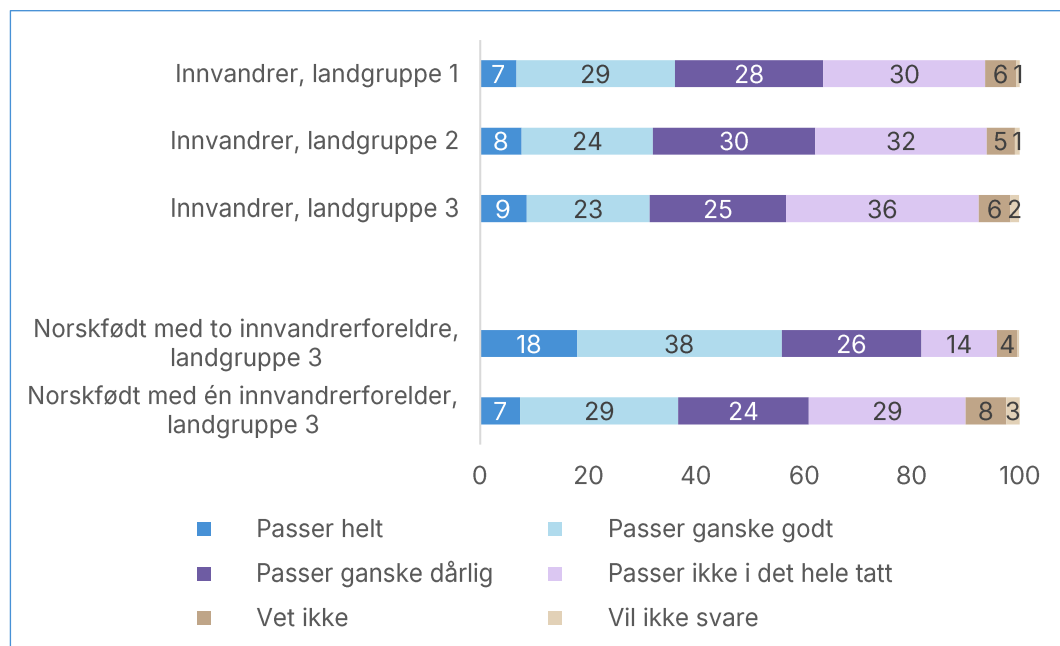
Det mest påfallende mønsteret er likevel knyttet til generasjon. Blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 er andelen som opplever press fra eget miljø langt høyere enn blant innvandrere fra samme gruppe: 11 prosent sier påstanden passer helt og 22 prosent at den passer ganske godt, til sammen 33 prosent. At etterkommerne i større grad enn innvandrerne selv rapporterer om press fra eget miljø, har sammenheng med at de i større grad befinner seg i situasjoner der spenningen mellom majoritetsnormer og minoritetsnormer blir særlig synlig.

Figur 3.16. Vurdering av påstanden «Jeg føler på et press fra mitt etniske eller religiøse miljø om å følge bestemte tradisjoner og leveregler». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

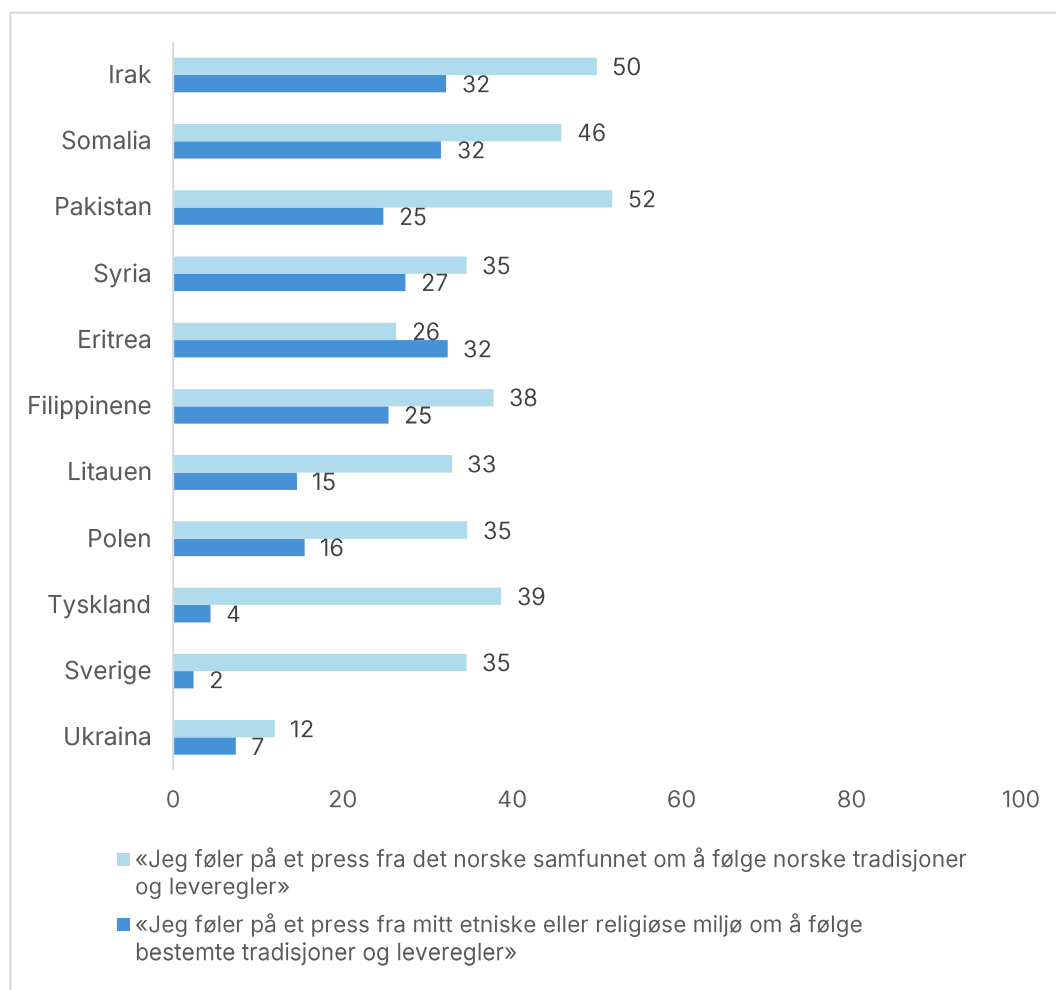
Bildet ser litt annerledes ut når vi ser på press fra det norske samfunnet. Her er andelen som opplever press gjennomgående høyere enn for press fra eget miljø, og variasjonen mellom innvandrergruppene er mindre. Blant innvandrere fra de tre landgruppene sier mellom 32 og 36 prosent at påstanden «Jeg føler på et press fra det norske samfunnet om å følge norske tradisjoner» passer helt eller ganske godt. Her er det imidlertid verdt å nevne at også majoritetsbefolkningen rapporterer om å føle et press fra storsamfunnet om å følge bestemte tradisjoner og leveregler. Faktisk er svarene til kontrollgruppen uten innvandrerbakgrunn ganske like dem blant innvandrere når det kommer til dette spørsmålet. Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 skiller seg imidlertid ut: 56 prosent kjenner seg igjen i påstanden. Etterkommerne opplever med andre ord et betydelig press fra begge sider – fra eget miljø og fra storsamfunnet – i større grad enn noen av de andre gruppene. Blant norskfødte med én innvandrerforelder fra samme gruppe er det derimot færre som kjenner seg igjen – «kun» 36 prosent, altså på linje med innvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn.

Figur 3.17. Vurdering av påstanden «Jeg føler på et press fra det norske samfunnet om å følge norske tradisjoner». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

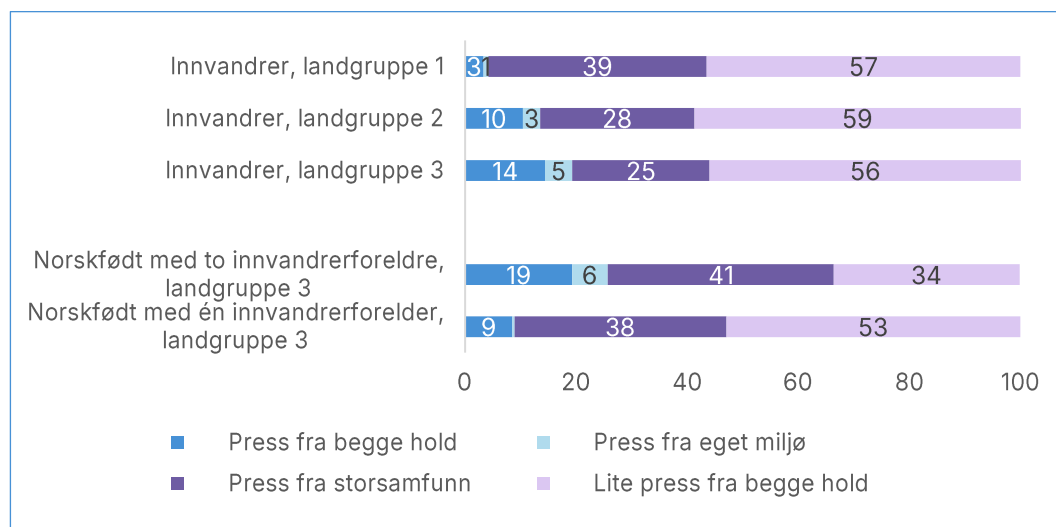
Figur 3.18 viser andelen som opplever press fra henholdsvis storsamfunnet og eget miljø fordelt på bakgrunn fra enkeltland. Det tydeligste mønsteret er at press fra storsamfunnet om å følge norske tradisjoner er gjennomgående høyere enn press fra eget miljø, uavhengig av opprinnelsesland. Innvandrere fra Pakistan og Irak rapporterer om det høyeste nivået av press fra eget miljø, men selv her er det et mindretall som kjenner seg igjen i påstanden. Innvandrere fra Sverige, Tyskland og Ukraina skiller seg ut ved at presset fra eget miljø er svært lavt, mens presset fra storsamfunnet er mer på nivå med de øvrige gruppene.

Figur 3.18. Vurdering av påstandene «Jeg føler på et press fra det norske samfunnet om å følge norske tradisjoner» og «Jeg føler på et press fra mitt etniske eller religiøse miljø om å følge bestemte tradisjoner og levereregler». Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

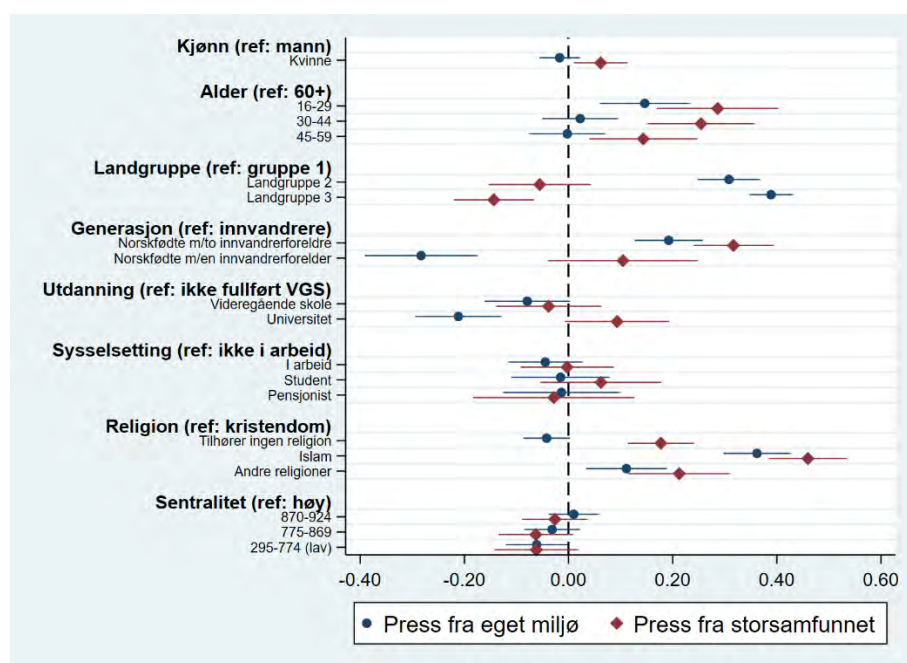
Hvis vi kombinerer de to spørsmålene, er det nok en gang tydelig at flertallet opplever lite press fra begge hold. Press fra storsamfunnet er gjennomgående mer utbredt enn press fra eget miljø, noe som gjelder på tvers av alle grupper. Norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 skiller seg ut som gruppen som opplever mest press. 41 prosent opplever press i hovedsak fra storsamfunnet, noen få opplever press i hovedsak fra eget miljø (6 prosent), mens om lag én av fem opplever å stå i et krysspress (19 prosent), altså både under press fra eget miljø og fra storsamfunn på samme tid. «Kun» 34 prosent i denne gruppen opplever lite press fra begge hold, mot mellom 55 og 60 prosent i de andre gruppene.

Figur 3.19. Sammenstilling av vurdering av påstandene «Jeg føler på et press fra det norske samfunnet om å følge norske tradisjoner» og «Jeg føler på et press fra mitt etniske eller religiøse miljø om å følge bestemte tradisjoner og leveregler». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

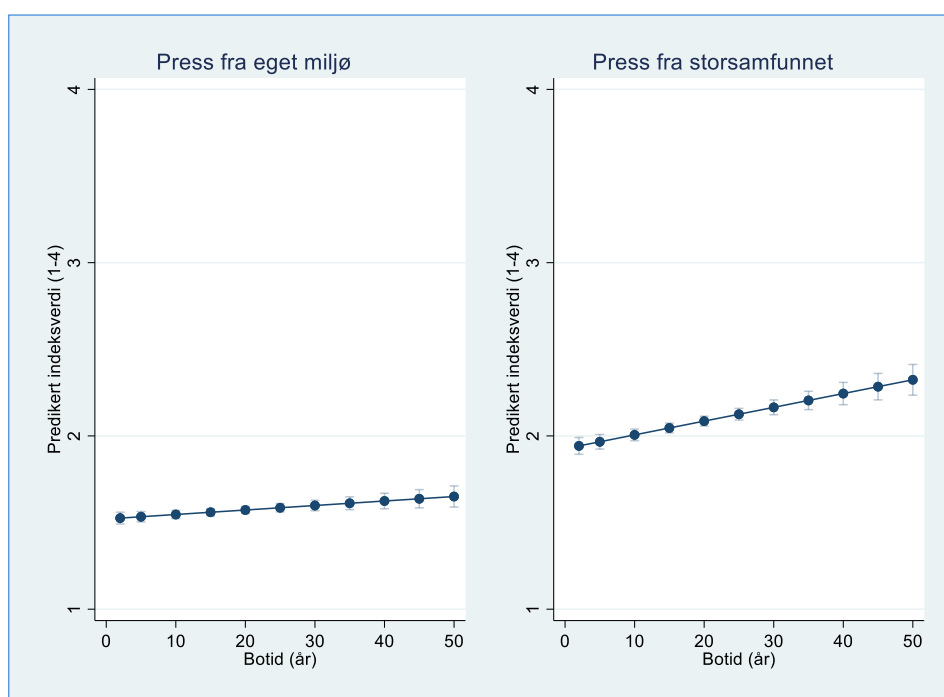
For å undersøke hvilke kjennetegn som samvarierer med opplevd press etter kontroll for øvrige bakgrunnsvariabler, viser figur 3.20 resultater fra en regresjonsanalyse for hovedutvalget. De to pressformene har sammenheng med til dels ulike kjennetegn. Kvinner opplever mer press fra storsamfunnet enn menn. Yngre aldersgrupper rapporterer om mer press fra eget miljø enn eldre, mens mønsteret er mer sammensatt for press fra storsamfunnet. Innvandrere fra landgruppe 2 og 3 skårer høyere på press fra eget miljø, men lavere på press fra storsamfunnet, sammenlignet med landgruppe 1. Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3, skårer høyere på begge pressformer. Muslimer opplever betydelig høyere press enn kristne, både fra eget miljø og fra storsamfunnet.

Figur 3.20. Sannsynlighet for å føle på et press fra henholdsvis eget etnisk eller religiøst miljø og det norske samfunnet (LPM). Hovedutvalget (n ≈ 10 261).

Blant innvandrere varierer opplevd press også med botid (figur 3.21). Etter kontroll for øvrige kjennemerker ser vi at press fra eget miljø øker litt med lengre botid. Opplevelsen av press fra storsamfunnet øker litt mer markant. At opplevd assimileringspress fra majoritetens side øker noe med botid, tyder på at innvandrere med lang fartstid i Norge i større grad er eksponert for – og bevisste på – de kulturelle forventningene som rettes mot dem.

Figur 3.21. Predikert verdi på indeks for å føle på et press fra henholdsvis eget etnisk eller religiøst miljø og det norske samfunnet (LPM), etter botid. Innvandrere (n ≈ 8320).

Kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

3.4 Oppsummering

Opplevelse av integrering og aksept

- Et stort flertall av personer med innvandrerbakgrunn opplever seg som integrert i det norske samfunnet: Om lag 87 prosent svarer at de føler seg helt eller ganske integrert, nær samme nivå som i majoritetsbefolkningen.
- Bildet er mer sammensatt for opplevd aksept: 78 prosent av personer med innvandrerbakgrunn opplever seg helt eller ganske akseptert, mot 93 prosent i kontrollutvalget.
- Gapet mellom opplevd integrering og opplevd aksept er særlig tydelig blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3. Blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra denne gruppen er gapet 25 prosentpoeng.
- Gapet vokser med lengre botid: Jo sterkere følelse av integrering over tid, desto større blir avstanden til opplevelsen av å bli akseptert som den man er.
- Høyere utdanning henger sammen med sterkere opplevd integrering, men lavere opplevd aksept – et mønster som peker i retning av integreringsparadokset, som innebærer at høy utdanning/status er forbundet med frustrasjon over manglende anerkjennelse.

- Norskfødte med én innvandrereforelder fra landgruppe 3 opplever seg selv i hovedsak som både velintegrerte og aksepterte av samfunnet ellers.

Norsk identitet

- Nesten to av tre personer med innvandrerbakgrunn ser på seg selv som helt eller ganske norske. Bare 45 prosent tror at andre oppfatter dem på samme måte – et gap på nær 20 prosentpoeng.
- Gapet mellom selvopplevd og tilskrevet norskhet er størst blant innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre fra landgruppe 3, og minst blant innvandrere fra landgruppe 1 og norskfødte med én innvandrereforelder. Størst misforhold mellom egen identitet og andres anerkjennelse finner vi i veletablerte grupper med synlig minoritetsbakgrunn.
- Mønsteret gjelder også for synet på barna: Mange foreldre med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 3 opplever at barna ikke blir anerkjent som norske av omgivelsene, selv om de selv ser på dem som norske.
- Et ikke ubetydelig mindretall – særlig blant norskfødte med to innvandrereforeldre fra landgruppe 3 – rapporterer at det også i deres eget etniske eller religiøse miljø kan oppleves som negativt å bli oppfattet som «for norsk».
- Norskfødte med én innvandrereforelder fra landgruppe 3 har en sterk identitet som norske, og opplever sjelden at deres norskhet utfordres av andre.

Krysspress

- I overkant av hver tredje innvandrere rapporterer at de opplever press fra storsamfunnet om å følge norske tradisjoner og leveregler – dette gjelder i alle landgrupper.
- Andelen innvandrere som opplever press om å følge bestemte tradisjoner og leveregler fra eget etnisk eller religiøst miljø, er noe lavere og varierer mer mellom grupper. Andelen som kjenner seg igjen, varierer fra 4 prosent (landgruppe 1) via 14 prosent (landgruppe 2) til 18 prosent (landgruppe 3).
- Norskfødte med to innvandrereforeldre fra landgruppe 3 skiller seg imidlertid klart ut: En tredjedel opplever press fra eget miljø og over halvparten opplever press fra storsamfunnet. Bare 34 prosent opplever ingen av delene, mot 55–60 prosent i de øvrige gruppene. Én av fem norskfødte med innvandrereforeldre opplever å stå i et krysspress – altså at de rapporterer om press både fra storsamfunnet og eget etniske miljø. Dette gjelder kun for et lite mindretall i de øvrige gruppene.
- Norskfødte med én innvandrereforelder fra landgruppe 3 opplever lite press fra eget miljø, og er på linje med innvandrere når det gjelder press fra storsamfunnet (36 prosent).
- Blant enkeltland rapporterer innvandrere fra Ukraina om svært lavt press fra eget miljø, mens personer med bakgrunn fra land som Irak, Somalia og Pakistan rapporterer om press både fra eget miljø og fra storsamfunnet.
- Med lengre botid øker press fra eget miljø litt, mens press fra det norske samfunnet øker mer.

4 Opplevd diskriminering

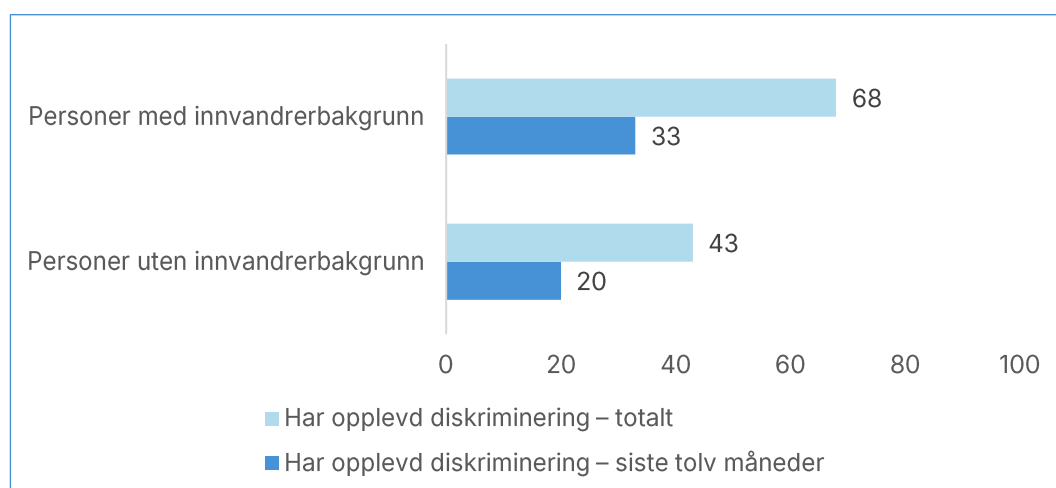
Diskriminering kan defineres som direkte eller indirekte forskjellsbehandling som ikke er saklig, nødvendig eller forholdsmessig (jf. Likestillings- og diskrimineringsloven). Forskning på diskriminering har brukt fiktive jobbsøknader for å måle objektive forskjeller i hvordan ulike grupper blir behandlet (se f.eks. Larsen & Midtbøen, 2024). Folks subjektive opplevelser av å ha blitt forskjellsbehandlet er noe annet. I mange tilfeller er det liten tvil om hva man blir utsatt for. I andre tilfeller, for eksempel hvis man ikke blir innkalt til et jobbintervju eller mottar dårlig service i en butikk, kan man derimot ikke alltid vite om det var et uttrykk for usaklig forskjellsbehandling og eventuelt hva som lå til grunn for den. Den subjektive opplevelsen av diskriminering kan likevel være et kraftfullt uttrykk for en følelse av å bli utsatt for urett på grunn av hvem man er eller blir oppfattet som, og har derfor stor betydning for følelsen av tilhørighet og inkludering.

I dette kapittelet undersøker vi folks egne opplevelser av å ha blitt diskriminert eller behandlet dårligere enn andre, på ulike arenaer og i form av ulike typer nedsettende behandling. Vi benytter to ulike indikatorer: om man har opplevd diskriminering på ulike arenaer, og om dette har skjedd i løpet av de siste tolv månedene. Avgrensningen på tolv måneder gjør det mulig å sammenligne med andre studier som ofte avgrensner seg til det siste året, og gir et øyeblikksbilde som kan fange opp endringer i diskrimineringsfrekvens over tid. Svakheten med et så kort tidsvindu er at det ikke fanger opp diskriminering som har skjedd tidligere, selv om slike erfaringer ofte setter varige spor. Ved å spørre om respondentene noen gang har opplevd diskriminering på ulike arenaer, fanger vi et bredere bilde av den samlede forekomsten av slike hendelser. Dette målet innebærer imidlertid at personer med lengre levetid eller botid trolig vil ha akkumulert flere slike erfaringer, som kan ligge langt tilbake i tid. Videre undersøker vi om respondentene har opplevd ulike typer negativ behandling i hverdagen, fra subtile opplevelser av å motta dårlig service eller bli behandlet med mindre respekt enn andre, til alvorligere forhold som trusler, hatytringer og vold.

4.1 Hvem har opplevd diskriminering?

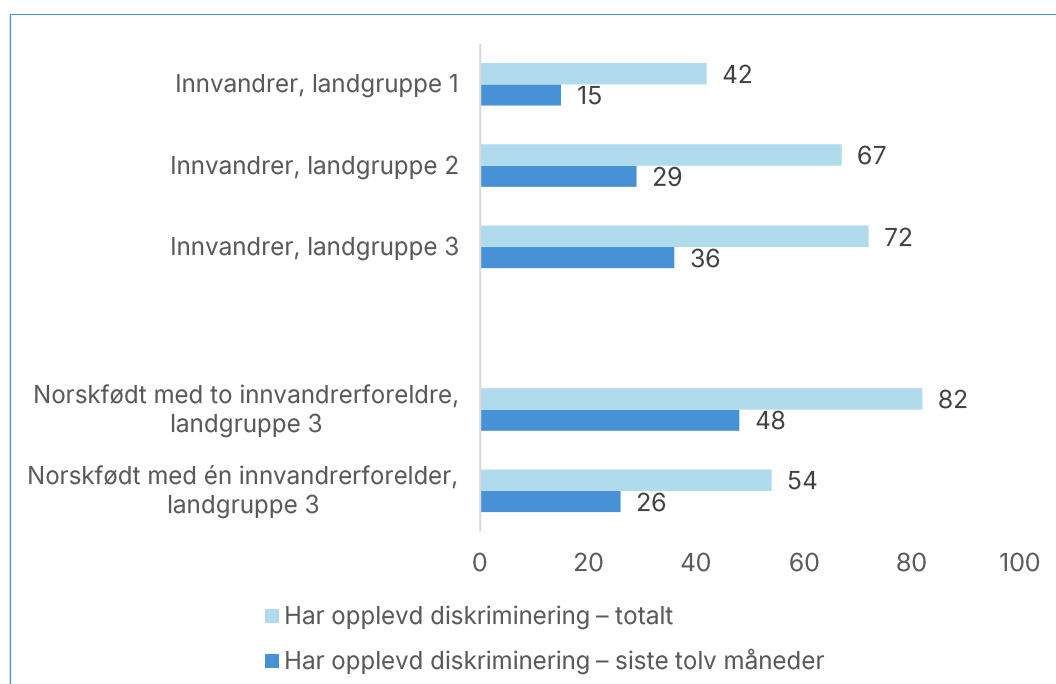
Opplevelser av å ha blitt diskriminert er langt mer utbredt blant personer med innvandrerbakgrunn enn i befolkningen ellers. Figur 4.1 viser at 68 prosent av personer med innvandrerbakgrunn rapporterer at de har opplevd diskriminering på et tidspunkt, og 33 prosent at de har opplevd diskriminering i løpet av de siste tolv månedene. I det sammenlignbare utvalget uten innvandrerbakgrunn er de tilsvarende andelene 43 og 20 prosent. Forskjellen mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn er altså betydelig, men det er også verdt å merke seg at en ikke ubetydelig andel av majoritetsbefolkningen rapporterer om opplevd diskriminering, ofte med utgangspunkt i andre kjennetegn enn etnisitet (i 2023-undersøkelsen spurte vi også om hva man trodde lå til grunn for diskrimineringen. Mens innvandrere svarte hudfarge, etnisitet og religion, svarte majoriteten stort sett kjønn, alder, funksjonsnedsettelse eller helse).

Figur 4.1. Andel som har opplevd diskriminering, og andel som har opplevd diskriminering siste tolv måneder. Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

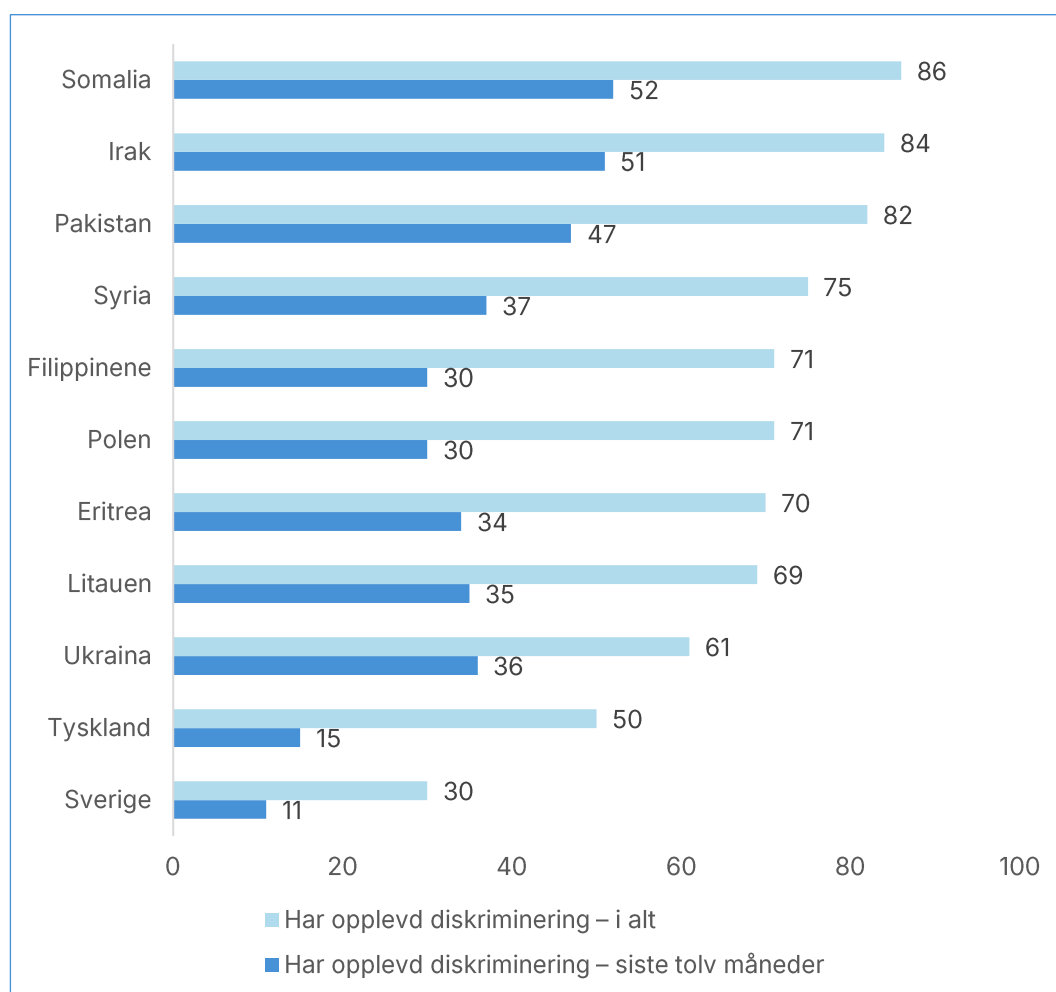
Andelen som har opplevd diskriminering, er langt høyere blant innvandrere fra landgruppe 3 enn blant de fra landgruppe 2 og 1. Blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 er andelen som svarer at de har opplevd diskriminering, klart høyest. Norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 ligger derimot betydelig lavere, på linje med eller noe over majoritetsbefolkningen.

Figur 4.2. Andel som har opplevd diskriminering, og andel som har opplevd diskriminering siste tolv måneder. Innvandrere og norskfødte med innvandrede foreldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

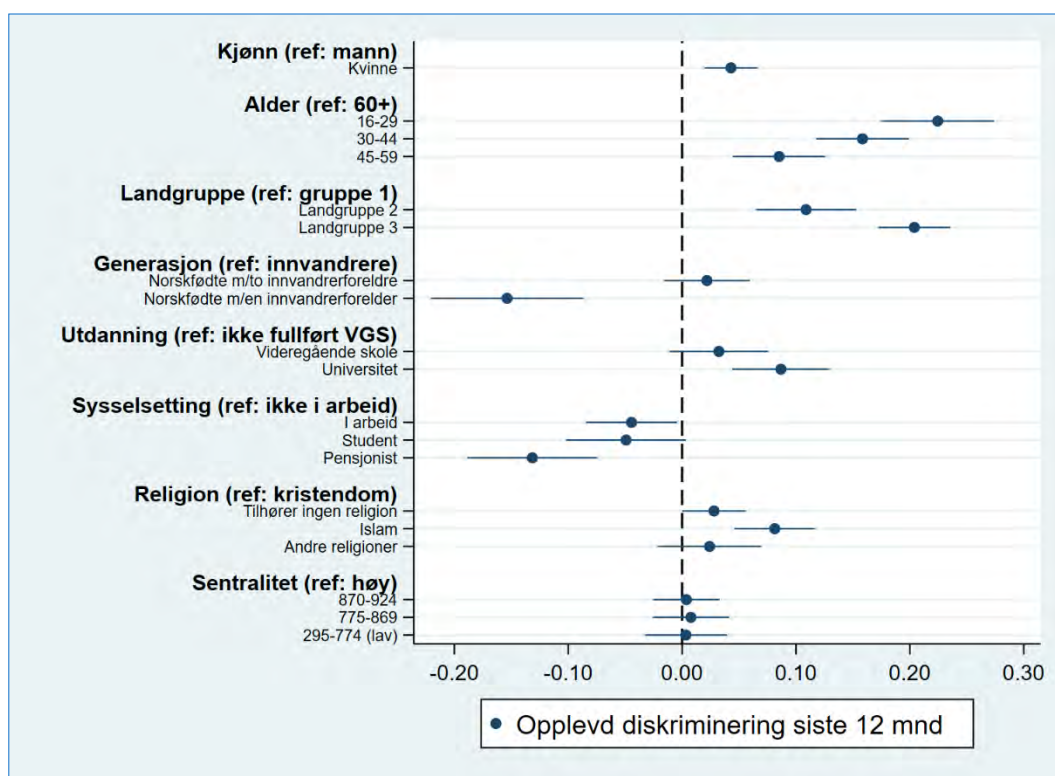
Ser vi på utbredelse av diskrimineringserfaringer etter enkeltland, blir variasjonen enda tydeligere. Figur 4.3 viser at personer med bakgrunn fra Somalia, Irak og Pakistan er de som melder om mest opplevd diskriminering. Også Syria, Filippinene, Polen og Eritrea ligger høyt. I den andre enden finner vi personer med bakgrunn fra Tyskland og Sverige – sistnevnte gruppe rapporterer om mindre diskriminering enn personer uten innvandrerbakgrunn.

Figur 4.3. Andel som har opplevd diskriminering, og andel som har opplevd diskriminering siste tolv måneder. Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

Disse mønstrene bekreftes i en multivariat regresjonsanalyse der utfallet er hvorvidt man har opplevd diskriminering i løpet av de siste tolv månedene. Kontrollert for andre kjennetegn er det landgruppe og alder som har størst betydning: Personer fra landgruppe 2 og 3 har betydelig høyere sannsynlighet for å rapportere om opplevd diskriminering enn personer fra landgruppe 1, og yngre aldersgrupper (særlig under 30 år) har høyere sannsynlighet enn de eldste. Universitetsutdanning henger sammen med en høyere sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering enn det å ikke ha fullført videregående. Norskfødte med én innvandrerforelder har lavere sannsynlighet enn innvandrere, mens det ikke er signifikante forskjeller mellom norskfødte med to innvandrerforeldre og innvandrere når vi kontrollerer for øvrige kjennetegn. Muslimer har høyere sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering enn kristne.

Figur 4.4. Sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering siste tolv måneder (LPM). Hovedutvalget (n ≈ 10 261).

Videre har vi skilt ut innvandrere for å undersøke om sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering de siste tolv månedene endrer seg med botid. Figur 4.5 viser sammenhengen mellom botid og sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering de siste tolv månedene blant innvandrere fra hver av de tre landgruppene. Sammenhengen mellom botid og opplevd diskriminering er kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, syssetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

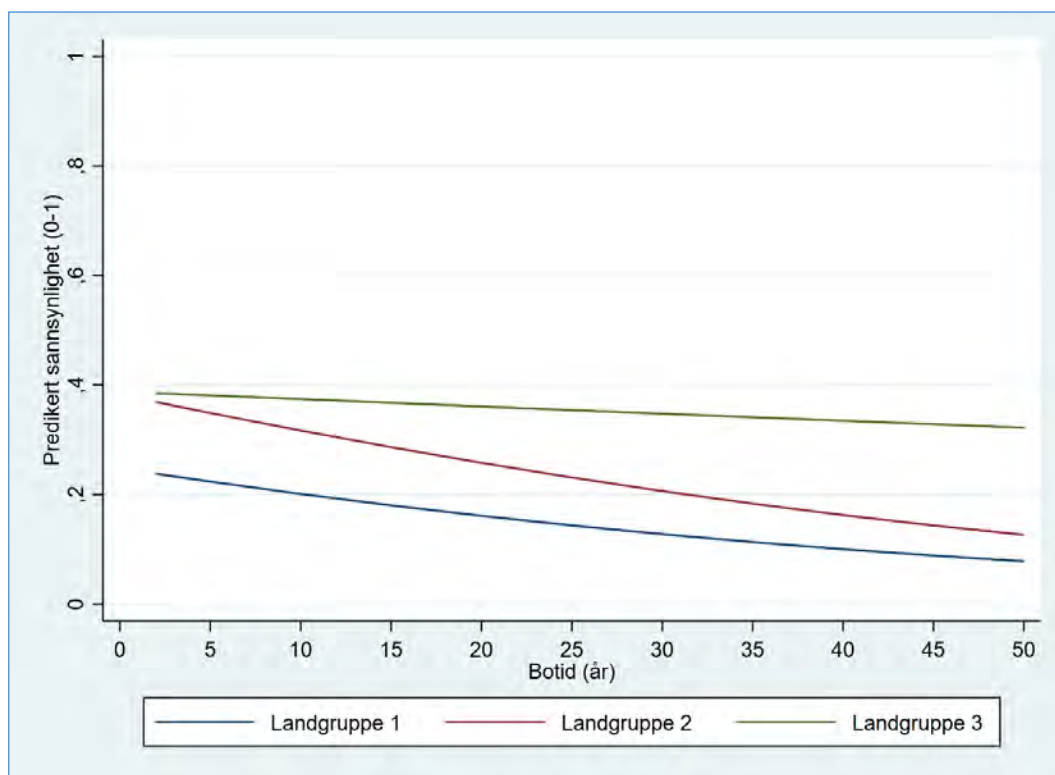
Kontakthypotesen og integreringsparadokset innebærer ulike forventninger til hvordan innvandreres erfaringer med diskriminering utvikler seg over tid. Kontakthypotesen tilsier at økt kontakt med majoritetsbefolkningen kan bidra til mer positive relasjoner og mindre fordommer, noe som vil kunne gi utslag i mindre diskriminering. Integreringsparadokset peker på sin side på at lengre botid, i likhet med høyere utdanning, kan gi høyere forventninger om likebehandling og dermed økt bevissthet om forskjellsbehandling. I en studie av opplevd diskriminering i arbeidslivet peker Midtbøen og Kitterød (2019) på en tredje mekanisme, at personer med lengre botid i større grad vil ha majoritetsbefolkningen som sammenligningsgrunnlag, og dermed vurdere sine egne erfaringer opp mot majoritetens situasjon snarere enn erfaringene til mer nyankomne innvandrere. Også denne mekanismen kan bidra til økt rapportering av diskriminering over tid.

Når vi ser alle innvandrere i utvalget under ett, finner vi en svak, signifikant negativ sammenheng mellom botid og opplevd diskriminering. Men analysen av innvandrere fra de tre landgruppene hver for seg viser at det bare er innvandrere fra landgruppe 1 og 2 som har mindre sannsynlighet for å oppleve diskriminering jo lenger de bor i Norge. For innvandrere fra landgruppe 3 finner vi ingen signifikant sammenheng mellom botid og sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering det siste året, og den predikerte

sannsynligheten holder seg høy gjennom hele botidsspennet (38–32 prosent rapporterte å ha opplevd diskriminering eller forskjellsbehandling siste år). Forskjellen mellom landgruppe 3 og de øvrige gruppene er statistisk signifikant. Vi fant det samme mønsteret i forrige undersøkelse (Dalen mfl., 2024).

En mulig tolkning er at diskriminering for landgruppe 3, som i større grad omfatter synlige minoriteter, i mindre grad avtar med økende botid. Mens diskriminering knyttet til å være ny i samfunnet – språk, ikke kjenne koder og normer, manglende nettverk – kan tenkes å avta etter hvert som man blir etablert, vil diskriminering basert på mer vedvarende ytre kjennetegn ikke nødvendigvis svekkes på samme måte over tid. At nivået forblir høyt for landgruppe 3 gjennom hele botiden, kan tyde på at det for denne gruppen er slike vedvarende kjennetegn, snarere enn botidsrelaterte forhold, som ligger bak opplevd diskriminering.

Figur 4.5. Predikert sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering siste tolv måneder, etter botid og landgruppe (logit). Innvandrere (n ≈ 8320).

Kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

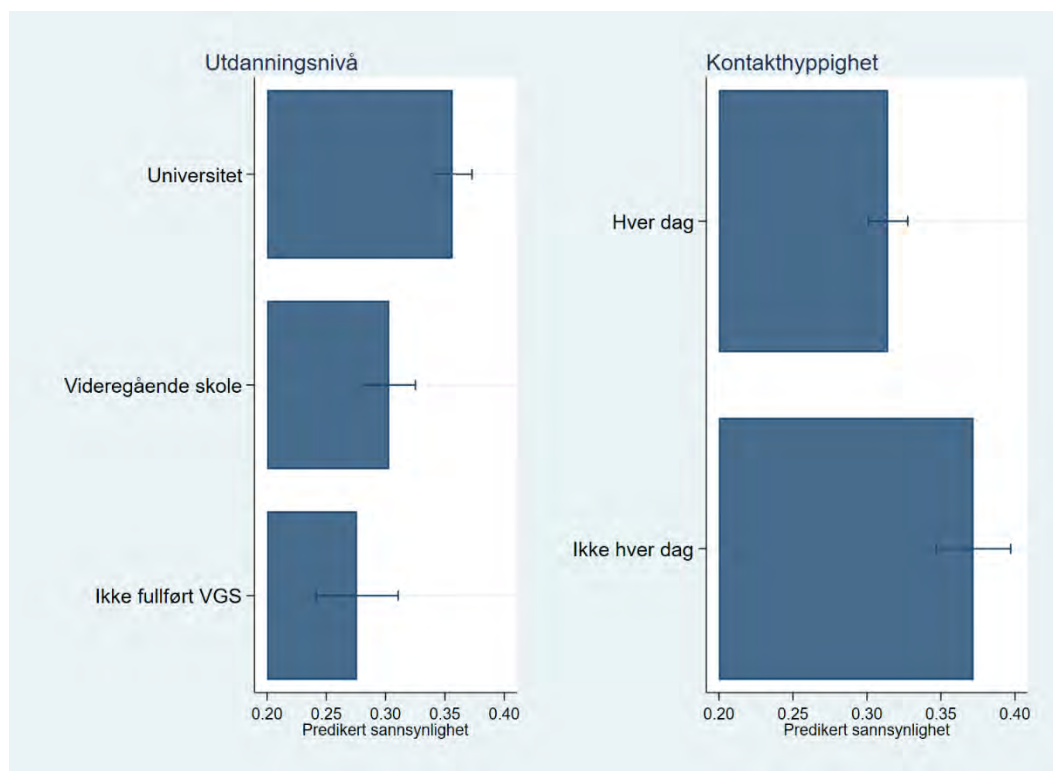
I studier av integrering og diskriminering er det et sentralt spørsmål hvorvidt økt deltakelse på storsamfunnets arenaer fører til mer eller mindre opplevd utenforskap. På den ene siden tilsier den såkalte kontakthypotesen at økt samhandling og eksponering på tvers av grupper bryter ned fordommer og fører til mer harmoniske relasjoner og mindre friksjon (Allport, 1958). På den andre siden peker litteratur om integreringsparadokset på at grupper som er høyt integrert gjennom utdanningssystemet, paradoksalt nok ofte rapporterer om mer diskriminering, selv om de også har mer kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn (Dalen mfl., 2024; Midtbøen & Kitterød, 2019). For å undersøke hvordan disse mekanismene slår ut i vårt materiale, ser vi i det følgende nærmere på

hvordan både utdanningsnivå og hyppighet av sosial kontakt henger sammen med sannsynligheten for å ha opplevd diskriminering.

Som vist i figur 4.6 har personer med universitetsutdanning høyere predikert sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering enn personer med lavere utdanning, alt annet likt, i tråd med det tidligere omtalte integreringsparadokset. Samtidig har personer som oppgir hyppigere kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn lavere predikert sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering enn personer som sjeldnere er i kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn. Dette samsvarer med kontakthypotesen og er konsistent med funnene fra 2023-undersøkelsen: Mer utdanning er forbundet med mer opplevd diskriminering, mens mer kontakt er forbundet med mindre.

At høyt utdannede personer med innvandrerbakgrunn oftere rapporterer om diskriminering, synes dermed ikke nødvendigvis å skyldes at de i større grad eksponeres for personer uten innvandrerbakgrunn og dermed får «flere anledninger» til å bli diskriminert. En mer nærliggende tolkning er at høyere utdanning følges av skjerpede forventninger om likebehandling og økt bevissthet om asymmetriske maktstrukturer. Dette kan bidra til å forklare hvorfor de mest ressurssterke gruppene oftere opplever urettmessig forskjellsbehandling (Steinmann, 2019; Schaeffer & Kas 2023). I en norsk sammenheng har dette nylig blitt utforsket kvalitativt av Ahmed og Friberg (2026).

Figur 4.6. Opplevd diskriminering etter utdanningsnivå og kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn. Predikert sannsynlighet (LPM). Personer med innvandrerbakgrunn (n ≈ 10 261).

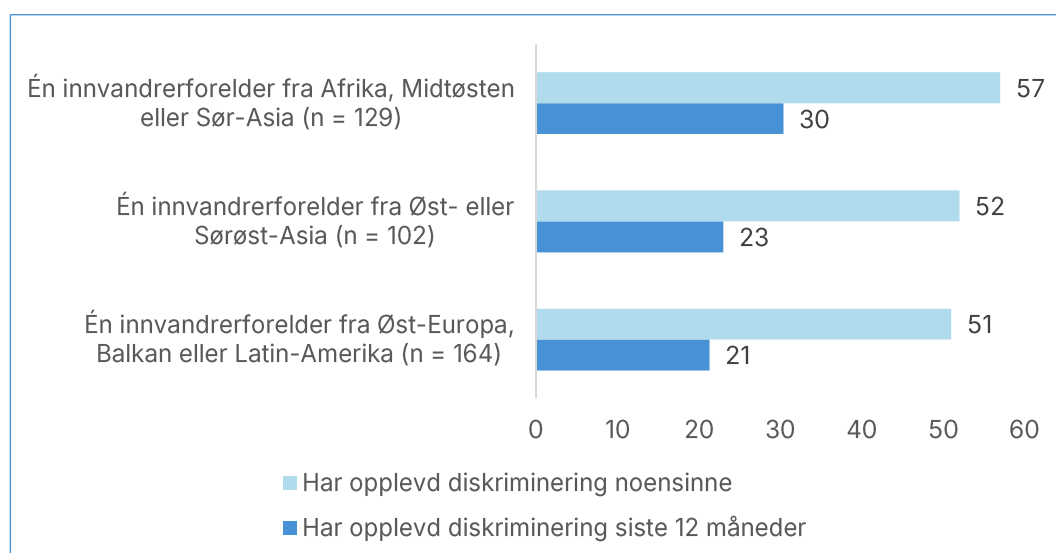
Kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

Avslutningsvis vil vi fremheve at unge med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 er en særlig interessant gruppe når det kommer til diskrimineringserfaringer. Dette er personer som bokstavelig talt er resultatet av integrering på tvers av etniske skillelinjer. I den

internasjonale litteraturen blir denne gruppen av og til trukket frem som et eksempel på utvisking av etniske grenser og hvordan majoritetsbefolkningen utvides til å bli mer mangfoldig (Alba, 2020). Andre ganger blir de trukket frem som eksempel på at rasismen rammer alle som ser annerledes ut enn den hvite majoriteten. I hvilken grad denne gruppen med såkalt blandet opphav er utsatt for etnisk diskriminering, kan derfor si noe om hvor «harde» eller «myke» de etniske skillelinjene i det norske samfunnet er. Det at denne gruppen i helhet rapporterer om mindre diskriminering enn norskfødte med to innvandrerforeldre, er i seg selv et positivt tegn. Samtidig er dette en svært sammensatt gruppe, som i ulik grad er sårbare for å bli kategorisert som minoriteter.

For å undersøke betydningen av regionalt opphav blant personer med én innvandret forelder fra landgruppe 3, har vi delt gruppen i tre: de som har én forelder fra Øst-Europa, Balkan eller Latin-Amerika; de som har én forelder fra Øst- eller Sørøst-Asia; og de som har én forelder fra Afrika eller Midtøsten. Hensikten er å se om de rapporterer om ulik grad av diskriminering.

Figur 4.7. Andel som har opplevd diskriminering noen gang og siste tolv måneder, etter innvandrerforeldrens føderregion. Norskfødte med én innvandret forelder og én forelder uten innvandrerbakgrunn (n = 396). Prosent.

Figur 4.7 viser at personer med én innvandrerforelder fra Afrika, Midtøsten eller Sør-Asia rapporterer om litt mer diskrimineringserfaringer enn de med én innvandrerforelder fra Øst-Europa, Balkan eller Latin-Amerika, særlig hvis vi kun ser på diskrimineringserfaringer siste tolv måneder. Det kan tyde på at de som har en mer synlig minoritetsbakgrunn, er litt mer utsatt enn de som i større grad ligner majoriteten – selv om vi her må være varsomme med å trekke konklusjoner basert på et lite utvalg. Alle gruppene rapporterer uansett om vesentlig mindre diskriminering enn de som har to innvandrerforeldre fra landgruppe 3.

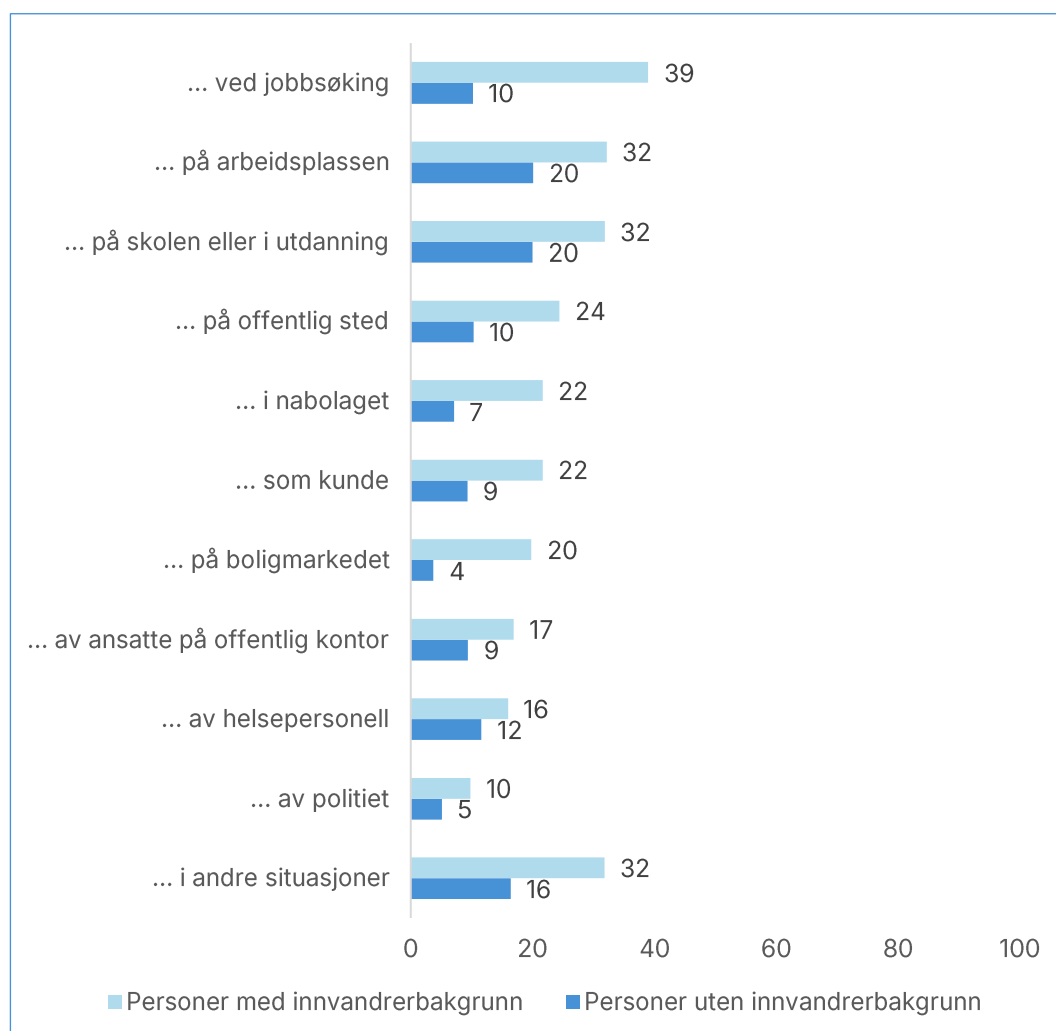
4.2 Diskriminering på ulike arenaer

Figur 4.8 viser på hvilke arenaer personer med og uten innvandrerbakgrunn har opplevd diskriminering. På alle arenaer rapporterer personer med innvandrerbakgrunn om mer opplevd diskriminering enn personer uten innvandrerbakgrunn. Forskjellene er størst på

arbeidsmarkedet, både ved jobbsøking (om lag 40 mot 10 prosent) og på selve arbeidsplassen (i underkant av 35 mot 20 prosent). Arbeidslivet (ved jobbsøking) peker seg også ut som arenaen der opplevd diskriminering er mest utbredt blant personer med innvandrerbakgrunn. Mange rapporterer også om å ha opplevd diskriminering i «andre situasjoner» enn de vi nevner, uten at vi kan vite hva slags situasjoner det er snakk om.

Det er også betydelige forskjeller mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn når det gjelder opplevd diskriminering på skolen eller i utdanning (om lag 30 mot 20 prosent). På offentlig sted, i nabolaget, som kunde og på boligmarkedet er det også tydelige forskjeller. Imidlertid er forskjellene mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn mindre i møte med politi og helsepersonell, her er det også langt færre som rapporterer om diskriminering generelt. Mønstrene er gjennomgående de samme som i undersøkelsen fra 2023.

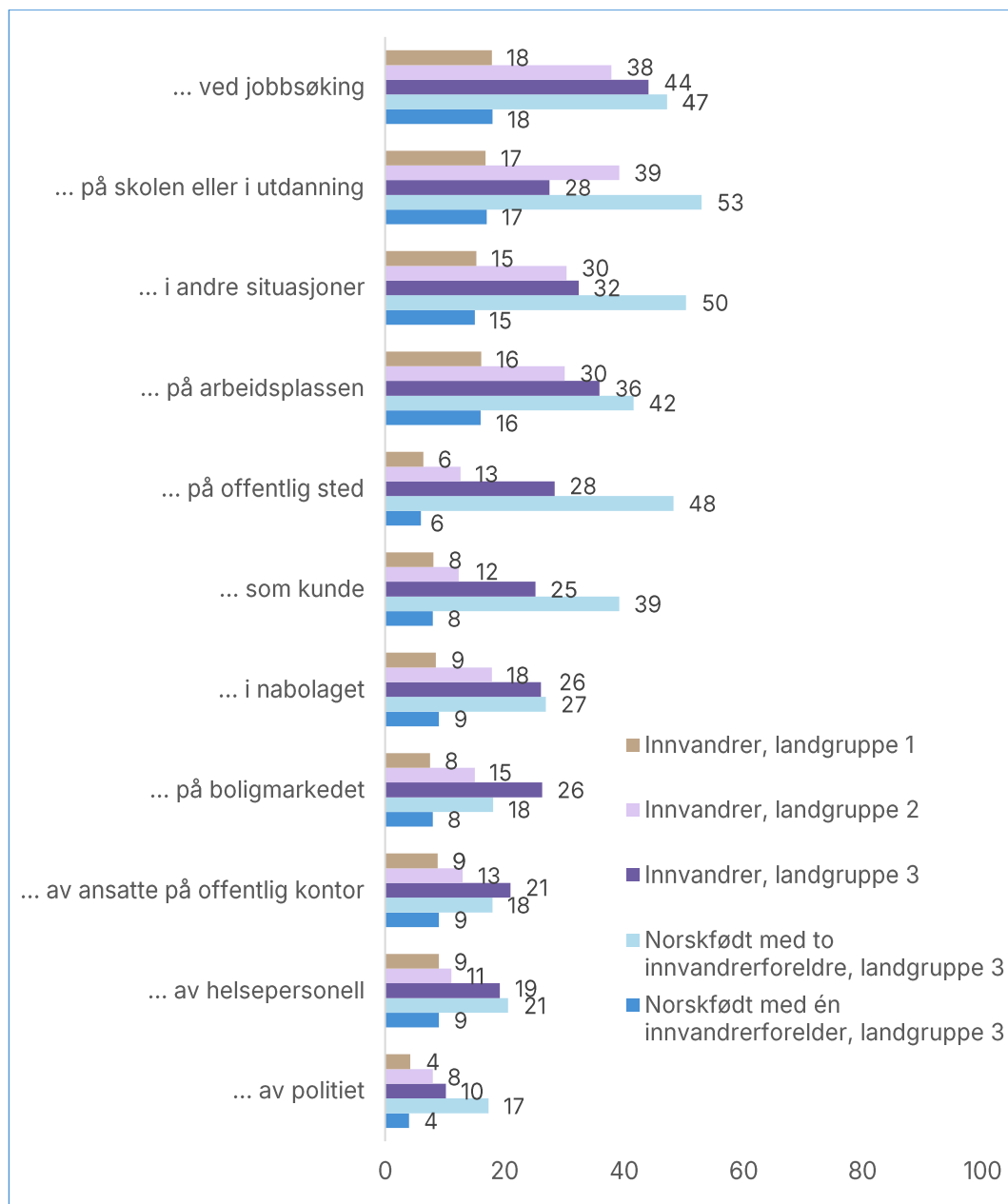
Figur 4.8. Andel som har opplevd diskriminering på ulike arenaer. Personer med (n = 9865) og uten innvandrerbakgrunn (n = 973). Prosent.

Når vi bryter tallene ned på landgruppe og generasjon (figur 4.9), ser vi at det er norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 som rapporterer høyest forekomst av diskriminering på flere arenaer: Om lag 50 prosent rapporterer om diskriminering på skolen eller i utdanning, på offentlig sted og i andre situasjoner. Innvandrere fra landgruppe 3 ligger høyere enn innvandrere fra landgruppe 1 og 2 på de fleste arenaer, men

særlig ved jobbsøking, på arbeidsplassen og som kunde. Blant innvandrere fra landgruppe 1 er det gjennomgående få som oppgir å ha opplevd diskriminering, på linje med eller noe under befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Disse mønstrene speiler i hovedsak funnene fra 2023-undersøkelsen, der norskfødte med innvandrerforeldre særlig opplevde seg utsatt for diskriminering på arenaer der unge tilbringer mye tid (skolen og det offentlige rom), mens innvandrere i større grad rapporterte om diskriminering på arbeidsmarkedet og boligmarkedet.

Figur 4.9. Andel som har opplevd diskriminering på ulike arenaer. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

I tillegg finner vi at norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 gjennomgående rapporterer om lite erfaringer med diskriminering på tvers av arenaer, omtrent på linje med personer uten innvandrerbakgrunn.

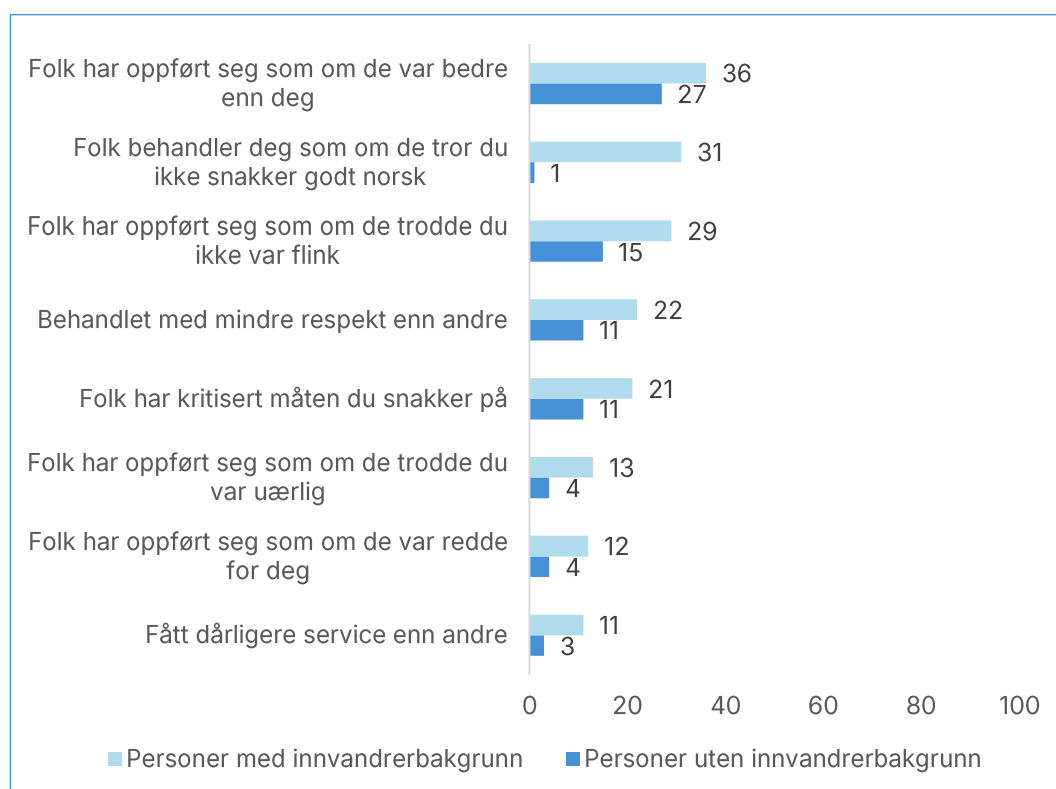
Vi har også kjørt multivariate regresjonsanalyser for hver enkelt arena. Disse viser at mønstrene for hver enkelt arena ligner hverandre. Alder, landgruppe og utdanning er av betydning for sannsynligheten for å oppleve diskriminering på tvers av arenaer, mens betydningen av generasjon varierer noe. Norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 har betydelig høyere sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering på offentlig sted og som kunde enn de som selv har innvandret, mens forskjellene ikke er signifikante for jobbsøking og erfaringer fra arbeidsplassen.

4.3 Negative opplevelser i hverdagen

I tillegg til spørsmålene om diskriminering har vi spurt om ulike typer mer subtile negative erfaringer i hverdagen, samt mer alvorlige hendelser som hatprat, trusler og vold. Disse spørsmålene er utformet for å fange opp hva slags negative opplevelser folk har hatt, snarere enn hvilke arenaer de har funnet sted på. Som i 2023-undersøkelsen finner vi at slike erfaringer er gjennomgående mer utbredt blant personer med innvandrerbakgrunn enn blant befolkningen ellers.

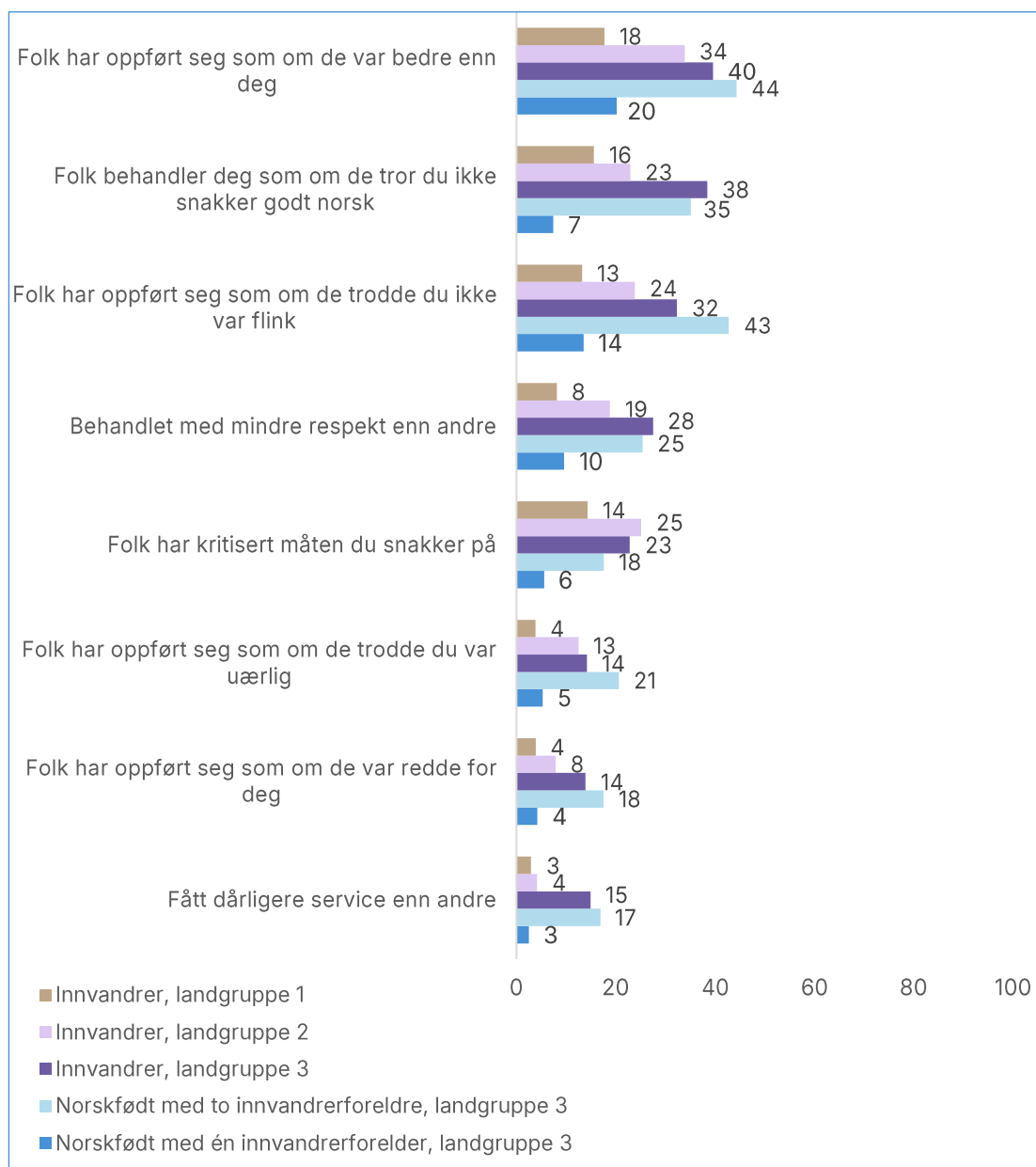
Figur 4.10 viser andelen som rapporterer at de «ofte» eller «en del ganger» har opplevd ulike typer negative hendelser i løpet av de siste tolv månedene. Den vanligste opplevelsen blant personer med innvandrerbakgrunn er å møte folk som oppfører seg som om de var bedre enn en (om lag 35 prosent svarer ofte eller en del ganger), tett etterfulgt av å bli behandlet som om man ikke snakker godt norsk (om lag 30 prosent) og at folk har oppført seg som om de trodde man ikke var flink (om lag 30 prosent). Også å bli behandlet med mindre respekt enn andre, å bli kritisert for måten man snakker på, og å oppleve at folk er redde for en eller tror man er uærlig, forekommer hos en betydelig andel. På alle disse målene ligger personer med innvandrerbakgrunn høyere enn personer uten innvandrerbakgrunn, og forskjellen er særlig stor for opplevelser knyttet til språk: å bli behandlet som om man ikke snakker godt norsk og å bli kritisert for måten man snakker på.

Figur 4.10. Andel som rapporterer at de har hatt ulike typer negative opplevelser i hverdagen, «ofte» eller «en del ganger». Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Bryter vi tallene ned på landgruppe og generasjon (figur 4.11), kommer det frem tydelige forskjeller. Blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 er det størst andel som oppgir å ha opplevd flere av hendelsene ofte eller en del ganger, særlig at folk har oppført seg som om de var bedre enn deg (om lag 45 prosent), og at folk har oppført seg som om de trodde du ikke var flink (om lag 45 prosent). Innvandrere fra landgruppe 3 ligger også høyt, blant annet på opplevelsen av å bli behandlet som om man ikke snakker godt norsk. Innvandrere fra landgruppe 1 ligger gjennomgående lavest. Mønsteret er det samme som i 2023-undersøkelsen: De negative hverdagsopplevelsene er mest utbredt blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3. Denne gangen ser vi også at norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 i relativt liten grad rapporterer om slike negative hendelser sammenlignet med både innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 3.

Figur 4.11. Andel som rapporterer at de har hatt ulike typer negative opplevelser i hverdagen, «ofte» eller «en del ganger». Innvandrere og norskfødte med foreldre fra landgruppe 3 (n = 9865). Prosent.

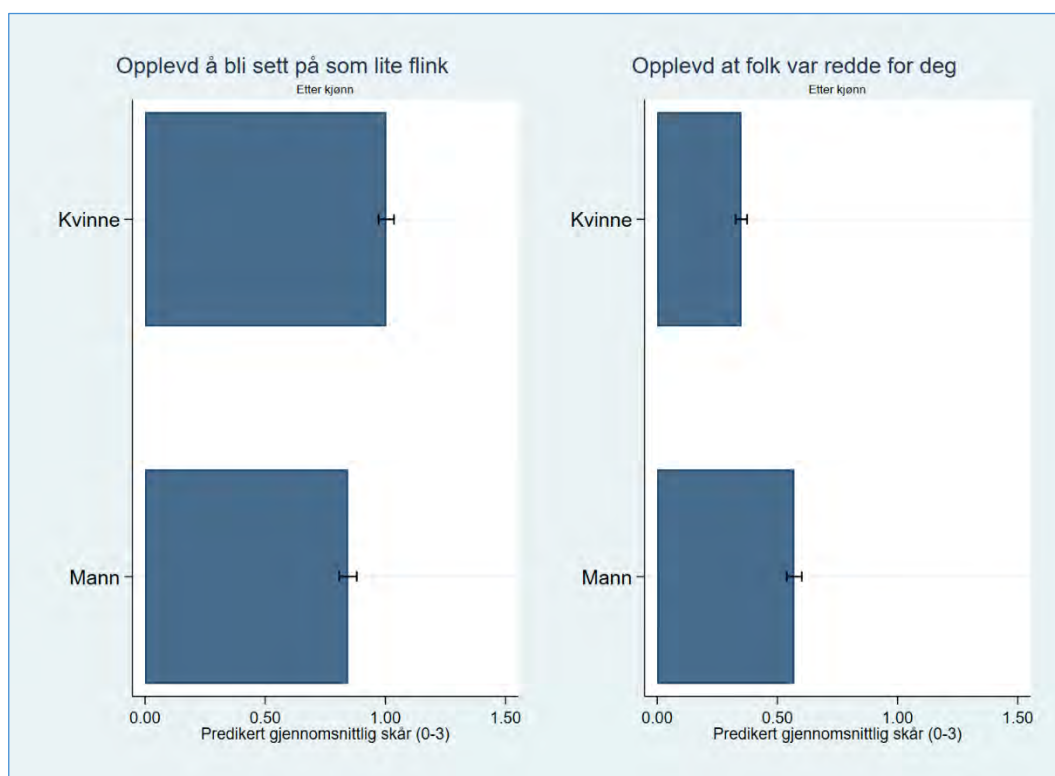

Andelen som føler seg mest utsatt for de fleste av hendelsene, er høyest blant personer med bakgrunn fra Somalia, Pakistan, Irak og Syria. Særlig opplevelsen av å bli behandlet som om man var dårlig i norsk, og at folk har oppført seg som om de var bedre enn dem, er svært utbredt i disse gruppene. Personer med bakgrunn fra Sverige og Tyskland ligger lavest. Ukrainere skiller seg ut ved å rapportere lavere nivåer av negative hverdagsopplevelser enn øvrige grupper i landgruppe 3, og ligger på flere mål nærmere innvandrere fra landgruppe 2. Som en relativt ny gruppe med kort botid kan dette reflektere begrenset eksponering for slike erfaringer. Det kan også ha å gjøre med at ukrainere ikke er synlige minoriteter og i mindre grad møter de samme formene for sosial kategorisering som andre i landgruppe 3. Språkrelaterte opplevelser («Folk behandler deg som om de tror du ikke snakker godt norsk» og «Folk har kritisert måten du snakker på») er mer jevnt utbredt på tvers gruppene enn opplevelser av å bli undervurdert eller mistenkeliggjort.

Det er en viss forskjell mellom menn og kvinner med tanke på hva slags negative hendelser man er mest utsatt for. Figur 4.12 viser predikert gjennomsnittlig skår for to typer negative hendelser, etter kjønn, kontrollert for alder, landgruppe, generasjon, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet. Utfallene er målt på en skala fra 0 («aldri») til 3 («ofte»).

Kvinner har høyere predikert skår for å ha opplevd at folk har sett på dem som lite flinke, mens menn har høyere predikert skår for å ha opplevd at folk var redde for dem.

Figur 4.12. Predikert sannsynlighet for å ha opplevd to typer hendelser: a) å bli sett på som lite flink, og b) at folk har oppført seg som om de var redde for deg, etter kjønn (LPM). Personer med innvandrerbakgrunn (n ≈ 9465).

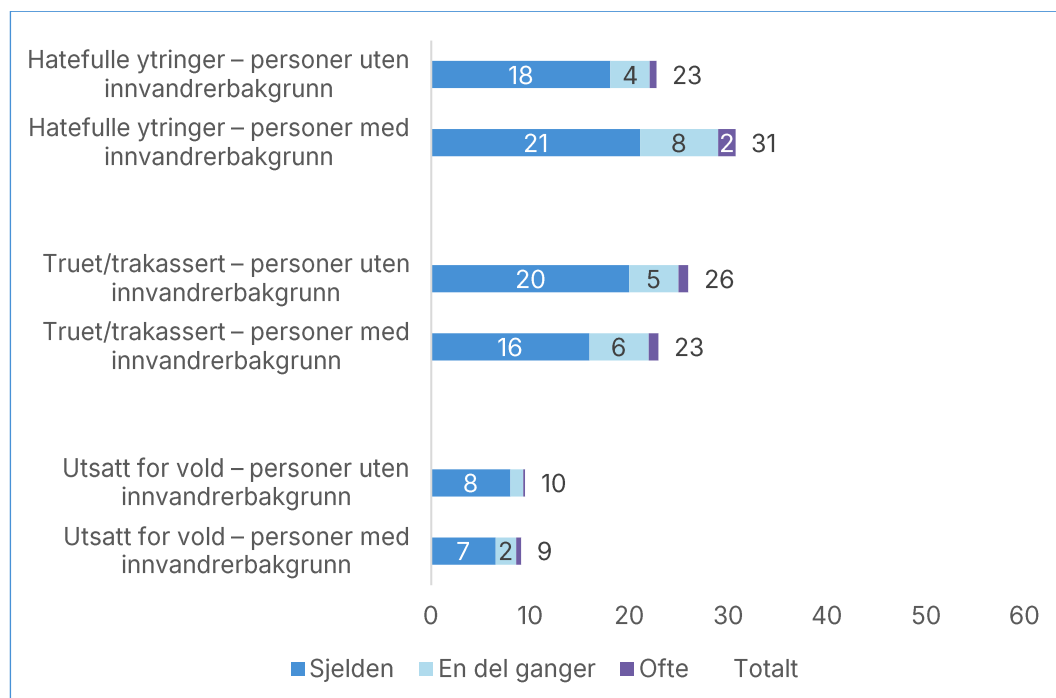
Kontrollert for alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

Når det gjelder mer alvorlige hendelser, hatefulle ytringer, trusler og trakassering, eller vold, er forekomsten lavere, og forskjellene mellom grupper mindre entydige enn for hendelsene vi har beskrevet over.

Blant de tre hendelsene er det å bli utsatt for hatefulle ytringer mest utbredt på tvers av grupper, og det er også her forskjellene er tydeligst. 31 prosent av personer med innvandrerbakgrunn oppgir å ha opplevd at noen har sagt hatefulle ting direkte til dem i løpet av det siste året, mot 23 prosent blant personer uten innvandrerbakgrunn. Andelen som oppgir å ha blitt utsatt for hatefulle ytringer en del ganger eller ofte, er dobbelt så høy blant personer med innvandrerbakgrunn som blant personer uten (10 mot 5 prosent). For trusler og trakassering samt vold er forskjellene mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn mindre, og her er det personer uten innvandrerbakgrunn som rapporterer om mest slike opplevelser. 23 prosent av personer med innvandrerbakgrunn har opplevd trusler, mot 26 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn. Tilsvarende

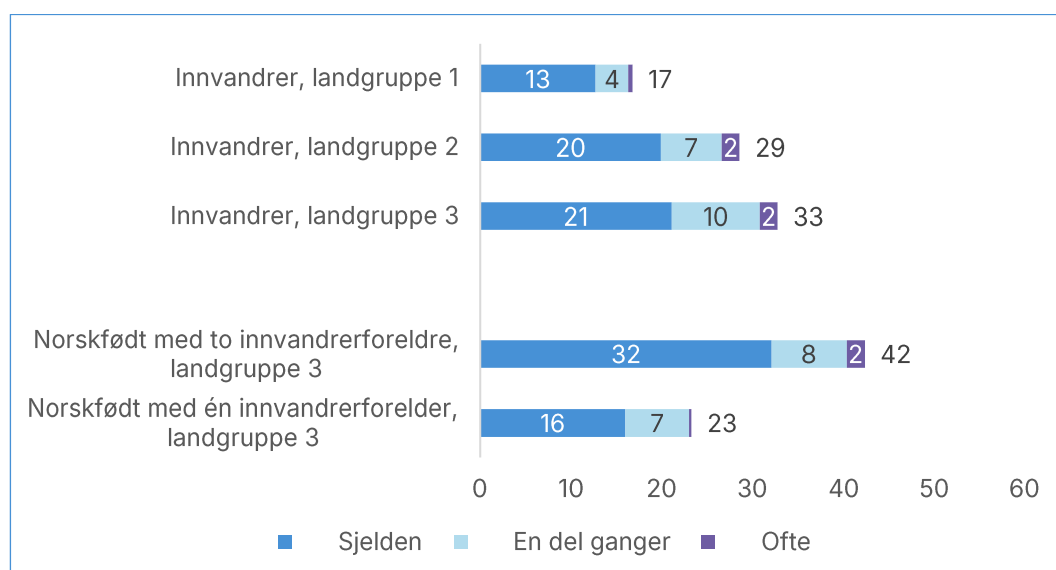
oppgir 10 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn å ha blitt utsatt for vold de siste tolv månedene, det samme gjelder 9 prosent av personer med innvandrerbakgrunn. Merk at disse forskjellene ikke er statistisk signifikante.

Figur 4.13. Andel som rapporterer at de har opplevd hatprat, trusler eller vold, «sjelden», «en del ganger eller «ofte». Personer med (n = 10 261) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

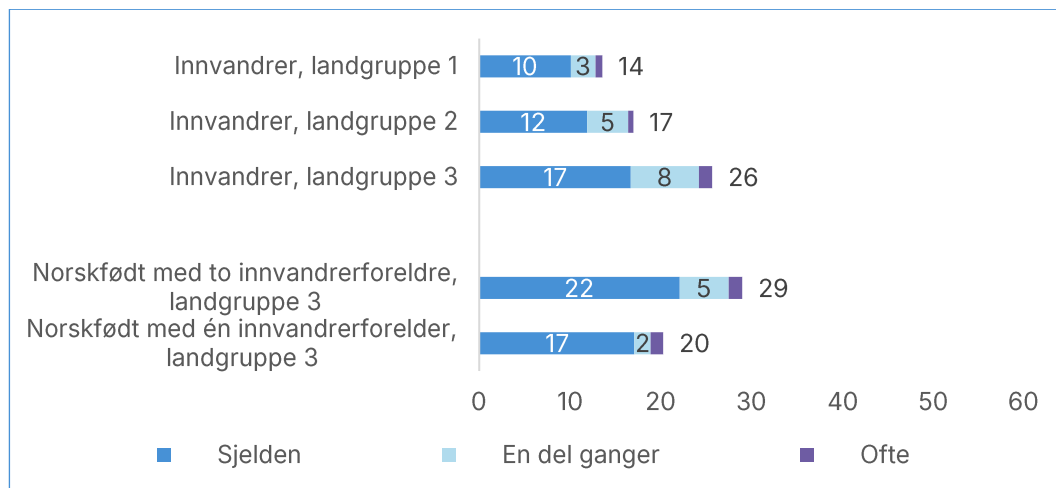
Bryter vi tallene ned på landgruppe og generasjon, ser vi imidlertid at norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 rapporterer om høyest forekomst av hatefulle ytringer (42 prosent), etterfulgt av innvandrere fra landgruppe 3 (33 prosent). Innvandrere fra landgruppe 1 opplever seg minst utsatt (17 prosent).

Figur 4.14. Andel som rapporterer at de har opplevd hatprat, «sjelden», «en del ganger eller «ofte». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

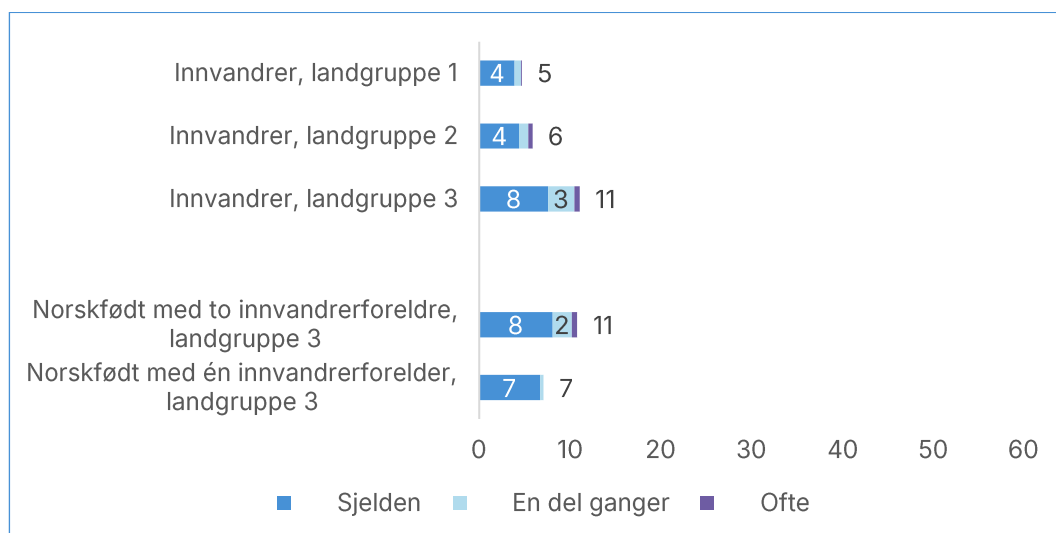
Det samme mønsteret gjør seg gjeldende for opplevelser med trusler og trakassering. Norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 og innvandrere fra landgruppe 3 opplever seg mest utsatt, mens innvandrere fra landgruppe 1 opplever seg minst utsatt.

Figur 4.15. Andel som rapporterer at de har blitt truet eller trakassert, «sjelden», «en del ganger eller «ofte». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

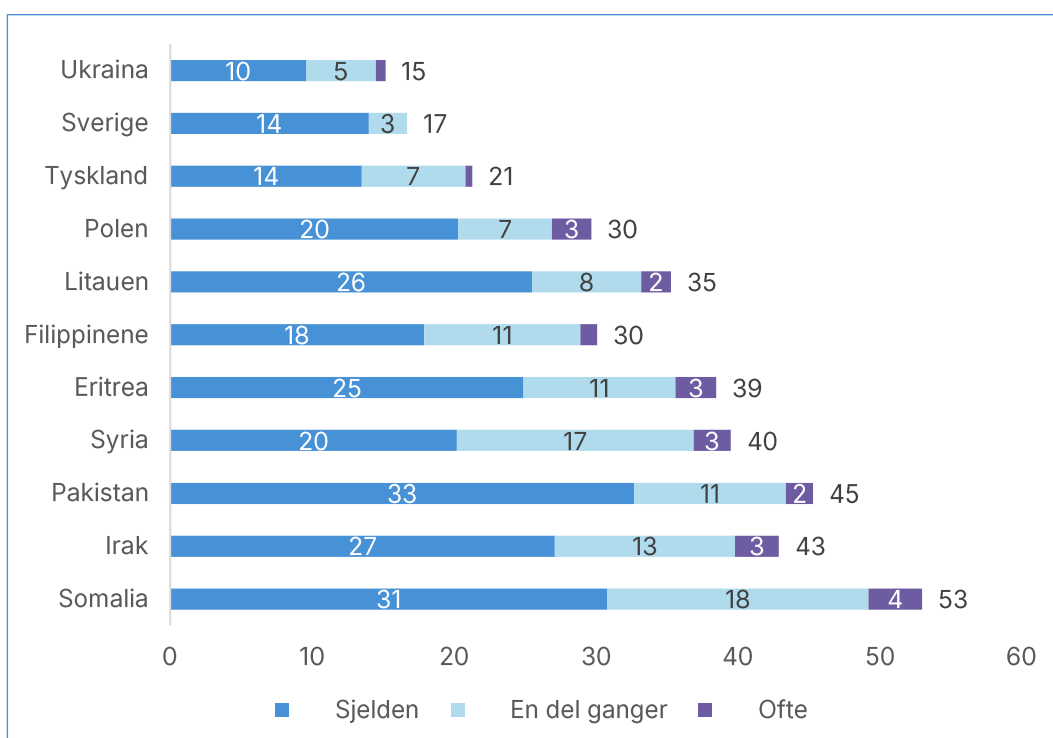
Det er betydelig færre som svarer at de har vært utsatt for vold de siste tolv månedene. Likevel er det verdt å merke seg at 11 prosent av innvandrere og norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 oppgir å ha blitt utsatt for vold, sjelden, en del ganger eller ofte de siste tolv månedene.

Figur 4.16. Andel som rapporterer at de har blitt utsatt for vold, «sjelden», «en del ganger eller «ofte». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

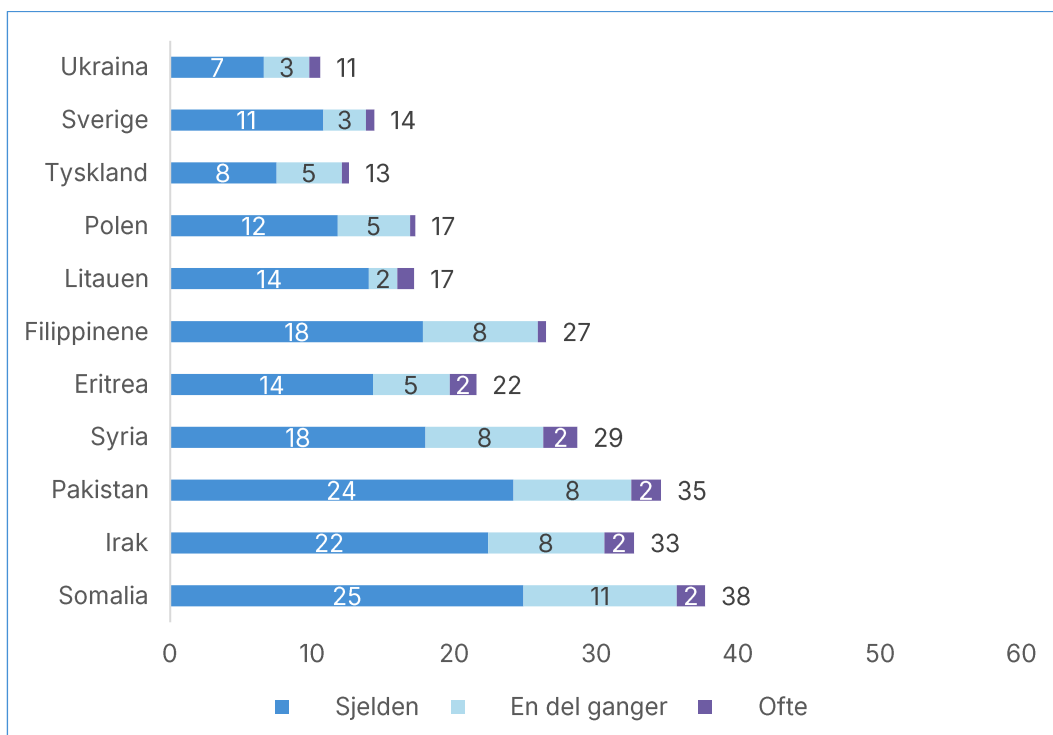
Når vi bryter tallene ned på enkeltland, ser vi at det er personer med bakgrunn fra Somalia som i størst grad oppgir å ha opplevd hatprat, trusler og trakassering, og vold i løpet av det siste året. Over halvparten av personer med bakgrunn fra Somalia svarte at de hadde opplevd hatefulle ytringer siste tolv måneder. Nivået er høyt også for personer med bakgrunn fra Pakistan, Irak, Syria, og Eritrea. Lavest ligger personer med bakgrunn fra Tyskland, Sverige og Ukraina.

Figur 4.17. Andel som rapporterer at de har opplevd hatprat, «sjelden», «en del ganger» eller «ofte». Personer med innvandrerbakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

Når det gjelder trusler og trakassering er mønsteret det samme. Somalia, Pakistan, Irak og Syria ligger øverst, mens personer med bakgrunn fra Sverige, Tyskland og Ukraina ligger lavest.

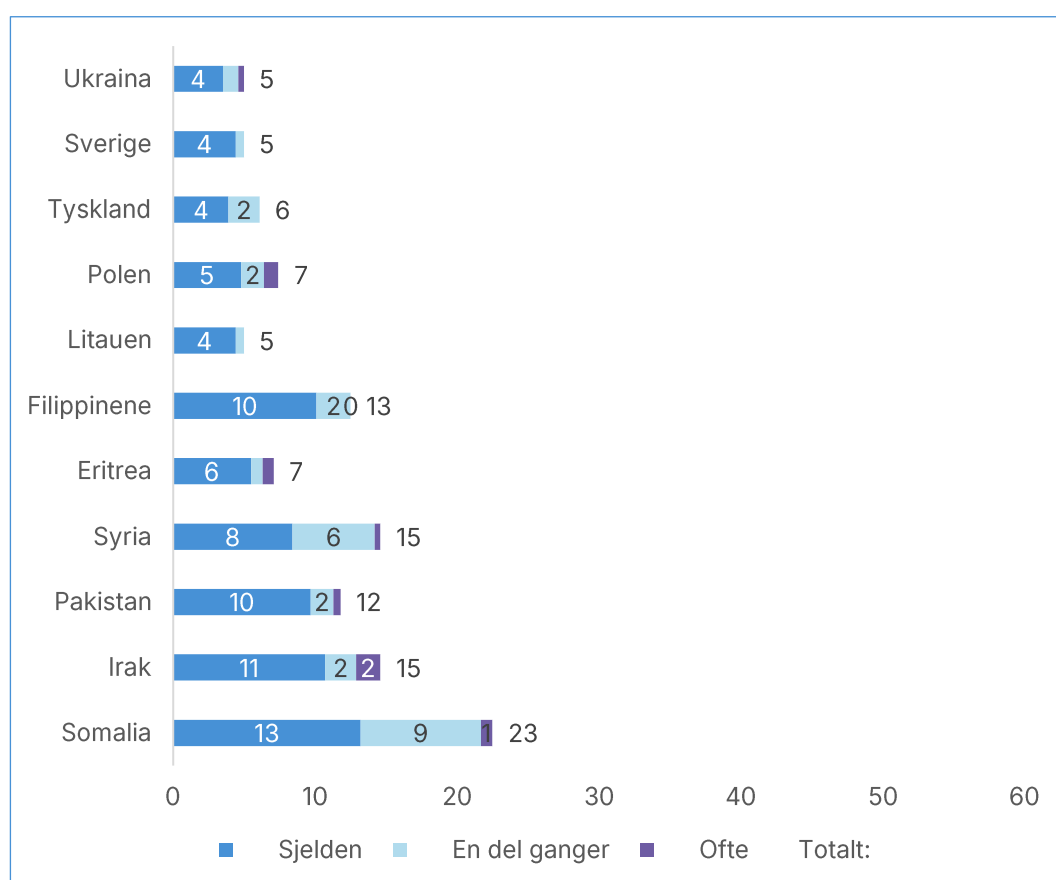
Figur 4.18. Andel som rapporterer at de har blitt truet eller trakassert, «sjelden», «en del ganger» eller «ofte». Personer med innvandrerbakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

Når det gjelder voldshendelser, er forekomsten gjennomgående lavere, men rangeringen er i stor grad tilsvarende. Somalia skiller seg igjen tydelig ut med å være mest utsatt (23 prosent har opplevd vold de siste tolv månedene), etterfulgt av Syria, Irak og Filippinene. Ukraina, Sverige og Litauen har de laveste andelen med 5 prosent.

Ser vi på hyppighet, andelen som oppgir å ha opplevd slike hendelser en del ganger eller ofte, forsterkes bildet ytterligere. Andelen som oppgir å ha blitt utsatt for hatefulle ytringer en del ganger eller ofte, er høyest blant personer med somalisk bakgrunn (22 prosent) og lavest blant personer med svensk bakgrunn (3 prosent). Et tilsvarende mønster ser vi for trusler og vold, der Somalia, Pakistan, Irak og Syria gjennomgående er mest utsatt.

Figur 4.19. Andel som rapporterer at de har blitt utsatt for vold, «sjelden», «en del ganger» eller «ofte». Personer med innvandrerbakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

4.4 Oppsummering

Opplevd diskriminering

- Opplevd diskriminering er mer utbredt blant personer med innvandrerbakgrunn enn i majoritetsbefolkningen. 68 prosent oppgir å ha opplevd diskriminering, 33 prosent i løpet av de siste tolv månedene, mot henholdsvis 43 og 20 prosent blant personer uten innvandrerbakgrunn.
- Blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 er andelen høyest, 82 prosent og 48 prosent siste tolv måneder.

- Arbeidsmarkedet peker seg ut som arenaen der flest oppgir å ha opplevd diskriminering, både ved jobbsøking og på arbeidsplassen.
- Mønsteret bekrefter det omtalte integreringsparadokset: Norskfødte med innvandrerforeldre opplever mer diskriminering enn foreldregenerasjonen, til tross for sterkere subjektiv tilhørighet.
- Norskfødte med én innvandrerforelder rapporterer om vesentlig mindre diskriminering og ligger nærmere majoritetsbefolkningens nivå. Det er imidlertid noen forskjeller etter hvor i verden deres ene innvandrerforelder kommer fra. Har man en forelder fra Afrika, Midtøsten eller Sør-Asia, som betyr at man har en viss synlig minoritetsbakgrunn, er man litt mer utsatt enn både de som har en forelder fra Øst- og Sørøst-Asia og de som har en forelder fra Øst-Europa, Balkan eller Latin-Amerika. Men forskjellene er små.

Negative hverdagserfaringer

- Subtile negative hverdagsopplevelser er mer utbredt blant personer med innvandrerbakgrunn enn i majoritetsbefolkningen. Den vanligste opplevelsen er å møte folk som oppfører seg som om de var bedre enn en (om lag 35 prosent), tett etterfulgt av å bli behandlet som om man ikke snakker godt norsk og å bli sett på som lite flink (begge om lag 30 prosent).
- Forskjellen mellom grupper med og uten innvandrerbakgrunn er særlig stor for språkrelaterte hendelser, som at folk oppfører seg som de tror at du ikke snakker godt norsk.
- Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 rapporterer om flest negative erfaringer, særlig å bli undervurdert. Norskfødte med én innvandrerforelder rapporterer vesentlig færre slike hendelser.
- Hatefulle ytringer er mer utbredt blant personer med innvandrerbakgrunn (31 prosent siste tolv måneder) enn i befolkningen for øvrig (23 prosent). For trusler og vold er forskjellene mellom de to gruppene ikke statistisk signifikante, men blant personer med innvandrerbakgrunn er norskfødte og innvandrere fra landgruppe 3 klart mest utsatt. Innvandrere med bakgrunn fra Somalia, Pakistan, Irak og Syria rapporterer om de høyeste forekomstene.

5 Sosial deltakelse og tillit

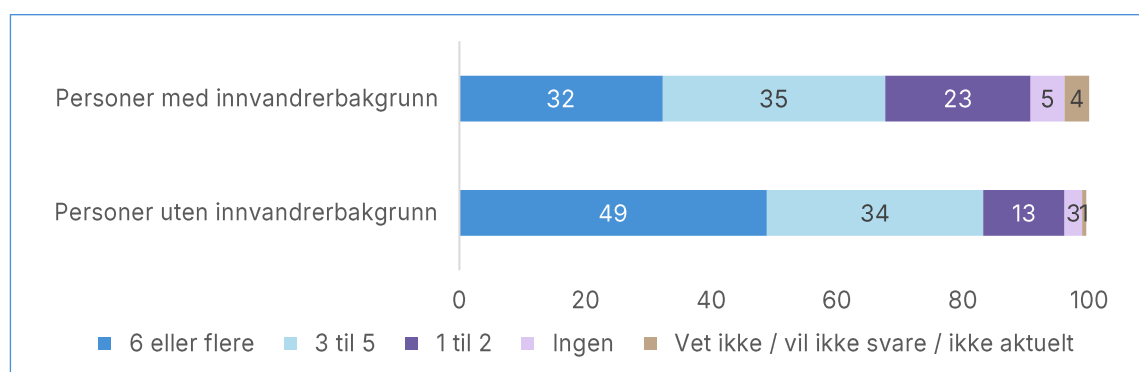
Dette kapittelet handler om sosiale bånd, deltakelse og tillit. Vi setter søkelys på kontakt og samhandling i form av konkrete relasjoner og sosial praksis i hverdagen. Kontakt på tvers av grupper og samhandling gjennom deltakelse i frivillighet og på andre samfunnsarenaer kan på den ene siden forstås som et viktig integreringsmål i seg selv. Samtidig er dette også ofte sett på som et middel for å skape økt tillit mellom grupper og økt opplevelse av tilhørighet til det norske samfunnet. Dette var ellers ett av funnene fra forrige rapport – nemlig at sosial kontakt på tvers av grupper og deltakelse i frivillighet og organisasjonsliv var forbundet med høyere tillit og selvopplevd integrering. I dette kapittelet vil vi først se på hvor mange nærstående folk har å støtte seg på dersom de skulle få store personlige problemer, før vi går videre til deltakelse i frivillige foreninger og organisasjonsliv. Deretter undersøker vi hvor ofte personer med innvandrerbakgrunn er i kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn på ulike arenaer, og motsatt. Til slutt ser vi på generalisert tillit til andre mennesker og på tillit til ni ulike samfunnsinstitusjoner. Som nevnt er tillit ofte forstått som en sentral byggestein i velfungerende samfunn, men det kan være stor forskjell mellom tilliten til folk flest og tilliten til konkrete samfunnsinstitusjoner. Tillit til institusjoner er ikke bare et mål på individers tilbøyelighet til å stole på institusjonene, men også institusjonenes kvalitet og evne til å betjene ulike befolkningsgrupper. Tillit er slik sett et mål på forholdet mellom samfunnsinstitusjonene og ulike deler av befolkningen.

5.1 Sosial støtte

Vi har spurt respondentene: «Hvor mange står deg så nær at du kan regne med dem hvis du får store personlige problemer?» Svaralternativene var «6 eller flere», «3 til 5», «1 til 2», «ingen» og «vet ikke / vil ikke svare / ikke aktuelt». Spørsmålet er en etablert indikator på sosial støtte og gir et mål på størrelsen av folks nære sosiale nettverk.

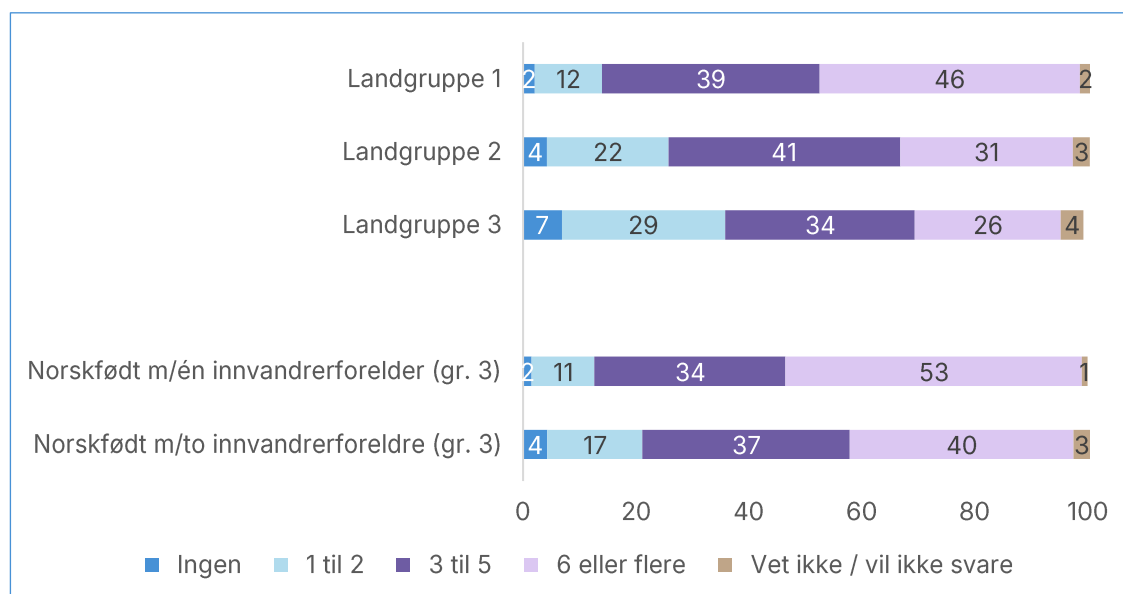
Figur 5.1 viser fordelingen blant personer med og uten innvandrerbakgrunn. Personer uten innvandrerbakgrunn har gjennomgående flere nærstående enn personer med innvandrerbakgrunn: Nær halvparten (49 prosent) oppgir at de har seks eller flere nærstående, mens ytterligere 34 prosent har tre til fem. Blant personer med innvandrerbakgrunn oppgir 32 prosent at de har seks eller flere, mens 35 prosent har tre til fem. Andelen som oppgir å ha bare én eller to nærstående, er nær dobbelt så høy blant personer med innvandrerbakgrunn (23 prosent) som blant personer uten innvandrerbakgrunn (13 prosent). Andelen som ikke har noen nærstående å regne med, er liten i begge gruppene.

Figur 5.1. Svar på spørsmålet: «Hvor mange står deg så nær at du kan regne med dem hvis du får store personlige problemer?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Når vi sammenligner landgruppene, er andelen som oppgir å ha seks eller flere nærstående høyest blant norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 (53 prosent) og innvandrere fra landgruppe 1 (46 prosent), og lavest blant innvandrere fra landgruppe 3 (26 prosent), med landgruppe 2 i mellomstikket (31 prosent). Andelen som oppgir å ha bare én eller to nærstående, er tilsvarende høyest blant innvandrere fra landgruppe 3 (29 prosent) og lavere blant de øvrige gruppene. Norskfødte med én og to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 ligner mer på personer uten innvandrerbakgrunn enn innvandrere fra samme landgruppe når det gjelder nettverksstørrelse.

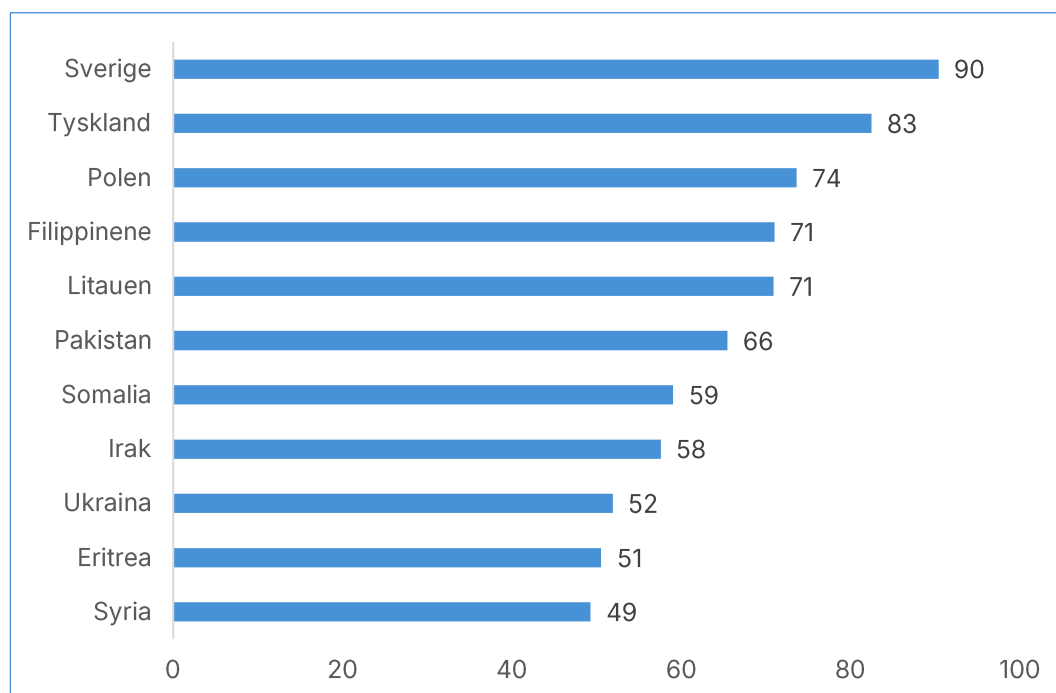
Figur 5.2. Svar på spørsmålet: «Hvor mange står deg så nær at du kan regne med dem hvis du får store personlige problemer?» Innvandrere og norskfødte med foreldre fra landgruppe 3 (n = 9320). Prosent.

Når vi ser på andelen som har tre eller flere nærstående, fordelt på enkeltland, tegner det seg en tydelig profil. Høyest ligger personer med bakgrunn fra Sverige (90 prosent), Tyskland (83 prosent), Polen, Filippinene og Litauen (alle rundt 71–74 prosent), etterfulgt av Pakistan (66 prosent), Somalia (59 prosent) og Irak (58 prosent). Lavest ligger personer med bakgrunn fra Ukraina, Eritrea og Syria, der rundt 50 prosent oppgir å ha tre eller flere nærstående å regne med. Spennvidden er betydelig og illustrerer at gjennomsnittstall for «personer med innvandrerbakgrunn» dekker over stor variasjon mellom enkeltland. Mønsteret tyder på at etablerte innvandrergrupper fra Norden og Europa

gjennomgående har et mer robust sosialt nettverk i Norge, mens mer nyankomne flyktninggrupper i mindre grad har så robuste nettverk rundt seg.

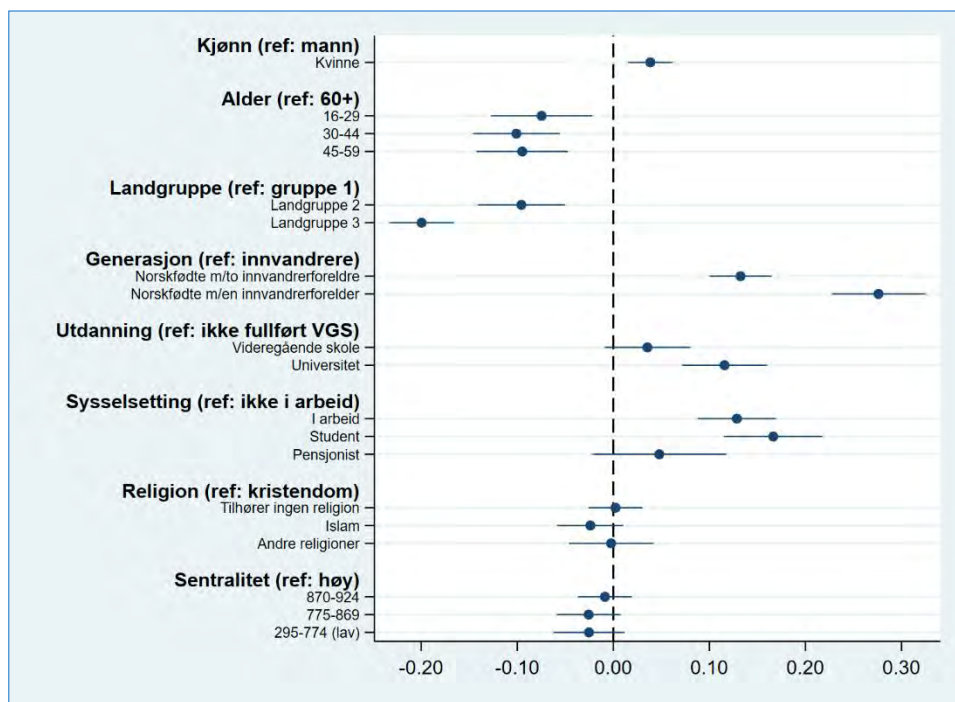
Figur 5.3. Andel som oppgir at de har tre eller flere nærstående som de kan regne med ved store personlige problemer. Personer med innvandrerbakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

For å undersøke hvordan ulike kjennetegn ved respondentene henger sammen med sannsynligheten for å ha tre eller flere nærstående, har vi estimert en lineær sannsynlighetsmodell (LPM), kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, generasjon, utdanning, sysselsetting, religion og sentralitet. Det tydeligste mønsteret knytter seg til generasjon og landbakgrunn. Sammenlignet med innvandrere har norskfødte med både én og to innvandrerforeldre høyere sannsynlighet for å ha tre eller flere nærstående. Forskjellen er imidlertid størst for norskfødte med én innvandrerforelder.

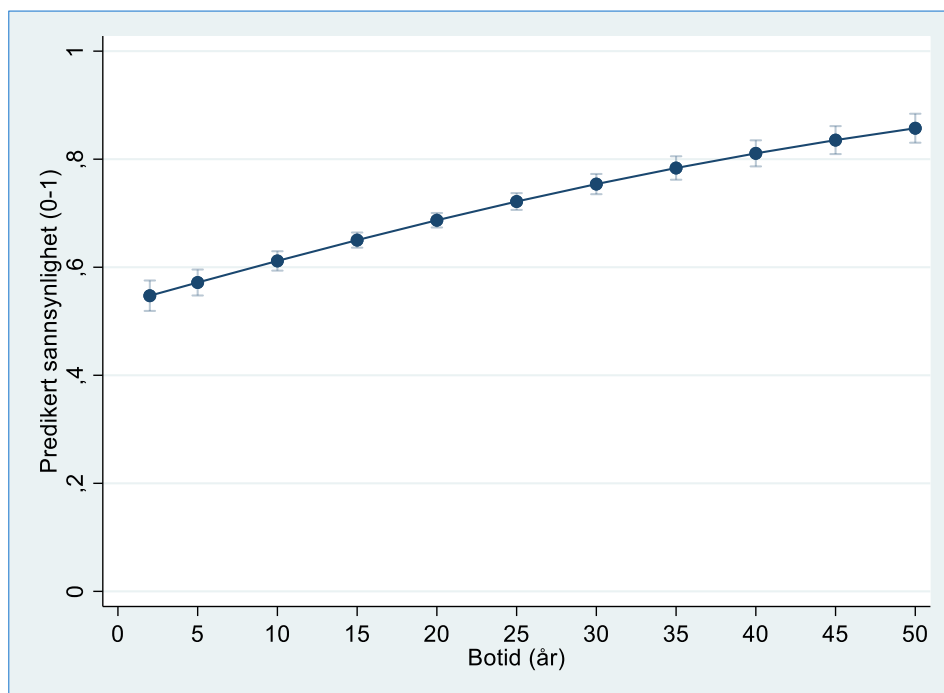
Personer fra landgruppe 2, og særlig landgruppe 3, har lavere sannsynlighet for å ha tre eller flere nærstående enn personer fra landgruppe 1, også når øvrige kjennetegn holdes konstant. Høyere utdanning og deltakelse i arbeid eller studier er positivt assosiert med sannsynlighet for å ha tre eller flere nærstående, mens de yngste aldersgruppene har lavere sannsynlighet enn de eldste. Kvinner har noe høyere sannsynlighet for å ha tre eller flere nærstående enn menn. Vi finner derimot ingen betydelige forskjeller etter religiøs tilhørighet eller sentralitet.

Figur 5.4. Sannsynlighet for å ha tre eller flere nærstående (LPM). Personer med innvandrerbakgrunn (n ≈ 10 261).

Sannsynligheten for å ha tre eller flere nærstående øker i takt med botid. Blant dem som har bodd i Norge i to år, er den predikerte sannsynligheten for å ha tre eller flere nærstående omtrent 55 prosent. Etter 40 års botid er tilsvarende sannsynlighet over 80 prosent. Sammenhengen er positiv og stiger jevnt over hele botidsperioden.

Figur 5.5. Predikert sannsynlighet for å ha tre eller flere nærstående etter botid (logit). Innvandrere (n = 8320).

Kontrollert for kjønn, alder, landbakgrunn, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

5.2 Deltakelse i frivillighet og organisasjonsliv

Deltakelse i frivillige organisasjoner og foreninger blir ofte ansett som et sentralt mål på integrering, som et tegn på at personer med innvandrerbakgrunn deltar i samfunnet på linje med andre. I forlengelse av Putnams (2000) innflytelsesrike arbeider om sosial kapital er det samtidig en utbredt antakelse i integreringsforskningen at slik deltakelse ikke kun er et mål i seg selv, men et viktig middel for å styrke tillit og tilhørighet på tvers av grupper (Putnam, 2000).

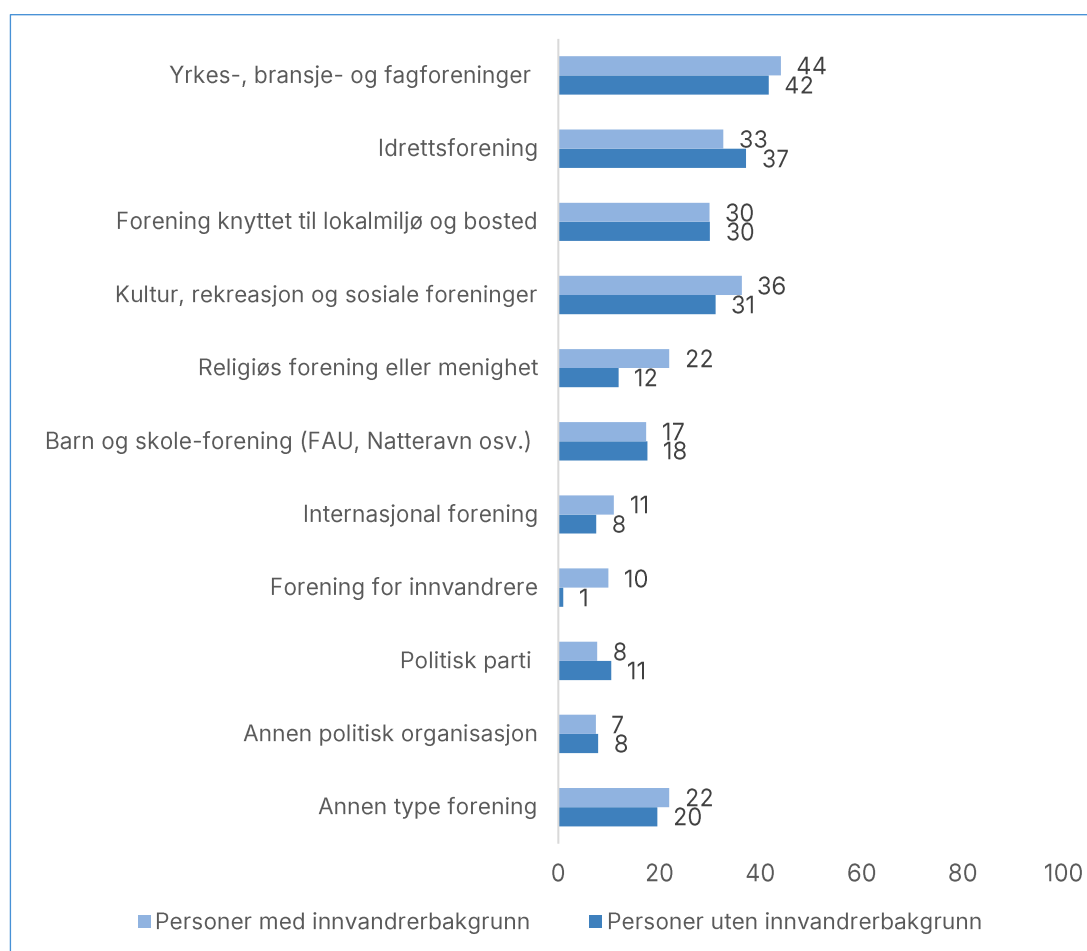
Studier har vist sammenhenger mellom organisasjonsdeltakelse og sterkere nasjonal identitet, og mellom engasjement i foreninger og politisk deltakelse blant innvandrere (Strømblad & Adman, 2010). Disse sammenhengene er imidlertid ikke entydige, og det er vanskelig å avgjøre årsaksretningen, altså om deltakelse fremmer tilhørighet, eller om personer som opplever tilhørighet, deltar i større grad. I det følgende vil vi undersøke hvordan deltakelse i frivillig arbeid og organisasjonsliv varierer på tvers av grupper, og i hvilken grad personer med innvandrerbakgrunn er i kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn på ulike arenaer og vice versa.

Vi har spurt respondentene om de i løpet av de siste to årene har vært medlem av, deltatt på møter i eller utført frivillig arbeid for én eller flere foreninger. Spørsmålet dekker både formelt medlemskap og mer praktisk deltakelse, og favner et bredt spekter av foreningstyper, fra idrettsforeninger og fagforeninger til politiske partier, religiøse menigheter og foreninger for innvandrere.

De samlede tallene viser små forskjeller i andelen som har vært aktiv i minst én forening. Dette gjelder rundt 80 prosent i de fleste gruppene, mens innvandrere fra landgruppe 2 ligger litt lavere med om lag 70 prosent. Tallene må imidlertid leses med et visst forbehold: Personer som svarer på spørreundersøkelser er trolig mer samfunnsengasjerte enn de som ikke svarer, noe som kan føre til at vi overestimerer den reelle deltakelsen i alle grupper.

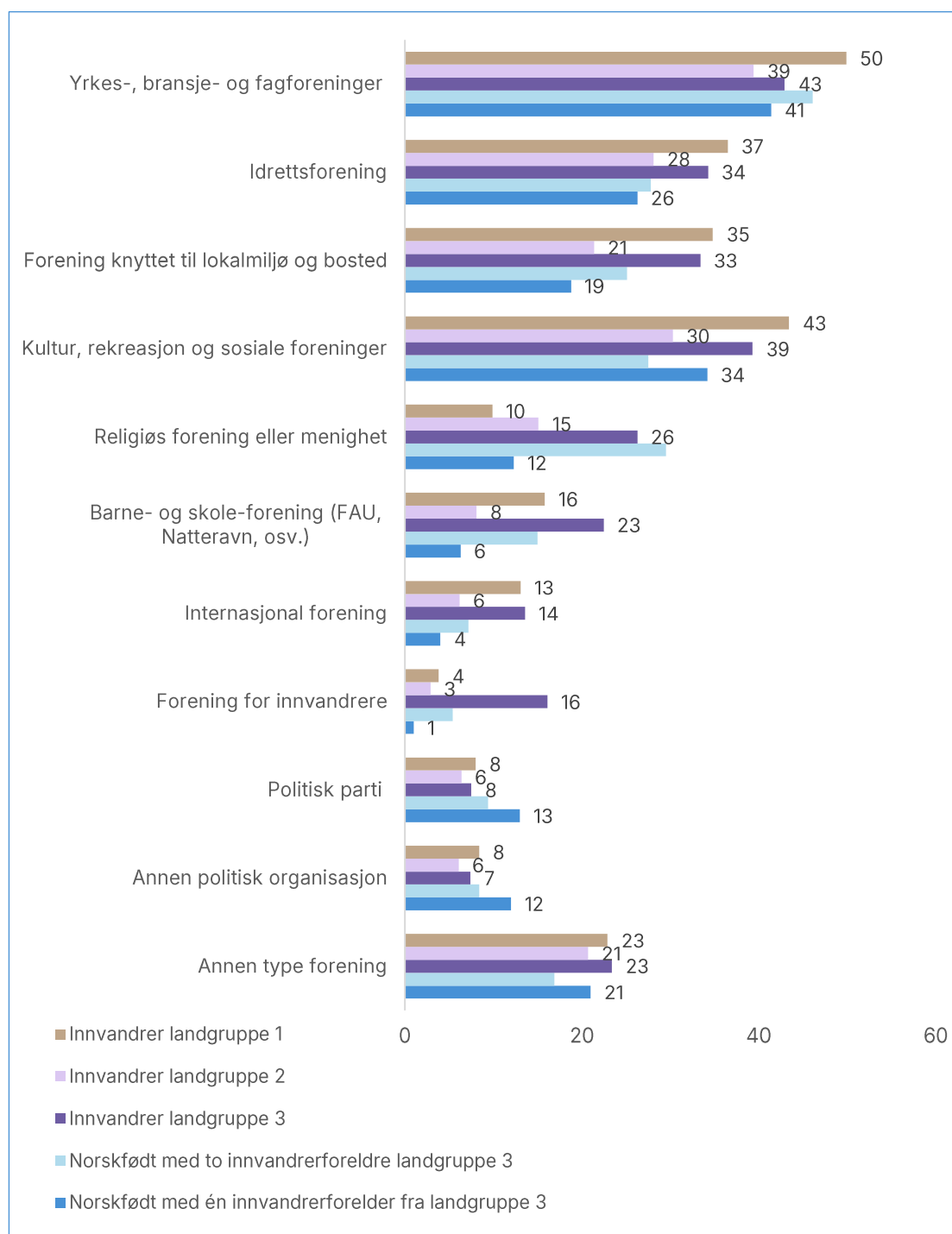
Når vi ser på hvilke typer foreninger man deltar i, tegner det seg en noe ulik profil mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn. Figur 5.6 viser at de to gruppene er relativt like når det gjelder yrkes- og fagforeninger (rundt 40 prosent i begge gruppene), idrettsforeninger (om lag 35 prosent), foreninger knyttet til lokalmiljø og bosted (om lag 30 prosent) og barne- og skoleforeninger (i underkant av 20 prosent). De største forskjellene finner vi for religiøse foreninger og menigheter, der personer med innvandrerbakgrunn deltar i klart større grad enn personer uten innvandrerbakgrunn (om lag 22 mot 12 prosent). Det samme gjelder foreninger for innvandrere (om lag 10 prosent mot under 1 prosent). For kultur-, rekreasjons- og sosiale foreninger ligger personer med innvandrerbakgrunn noe høyere enn personer uten innvandrerbakgrunn.

Figur 5.6. Andel som har vært medlem av, deltatt på møter i eller utført frivillig arbeid for ulike typer foreninger siste to år. Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Når vi bryter tallene ned på landgruppe og generasjon (figur 5.7), avtegner det seg flere tydelige mønstre. Innvandrere fra landgruppe 1 ligger høyest på flere foreningstyper, særlig yrkes-, bransje og fagforeninger (50 prosent), og kultur-, rekreasjons- og sosiale foreninger (43 prosent). Innvandrere fra landgruppe 2 ligger gjennomgående lavest eller nær lavest på de fleste foreningstyper, med unntak av religiøse foreninger. Innvandrere fra landgruppe 3 skiller seg ut ved relativt høy deltakelse i religiøse foreninger eller menigheter (26 prosent), barn- og skole-foreninger (23 prosent) og foreninger for innvandrere (16 prosent). Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 ligger lavest på flere foreningstyper, blant annet idrettsforeninger og foreninger knyttet til lokalmiljø. Norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 ligger høyest på politisk deltakelse, både i politiske partier (13 prosent) og annen politisk organisasjon (12 prosent).

Figur 5.7. Andel som har vært medlem av, deltatt på møter i eller utført frivillig arbeid for ulike typer foreninger siste to år. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

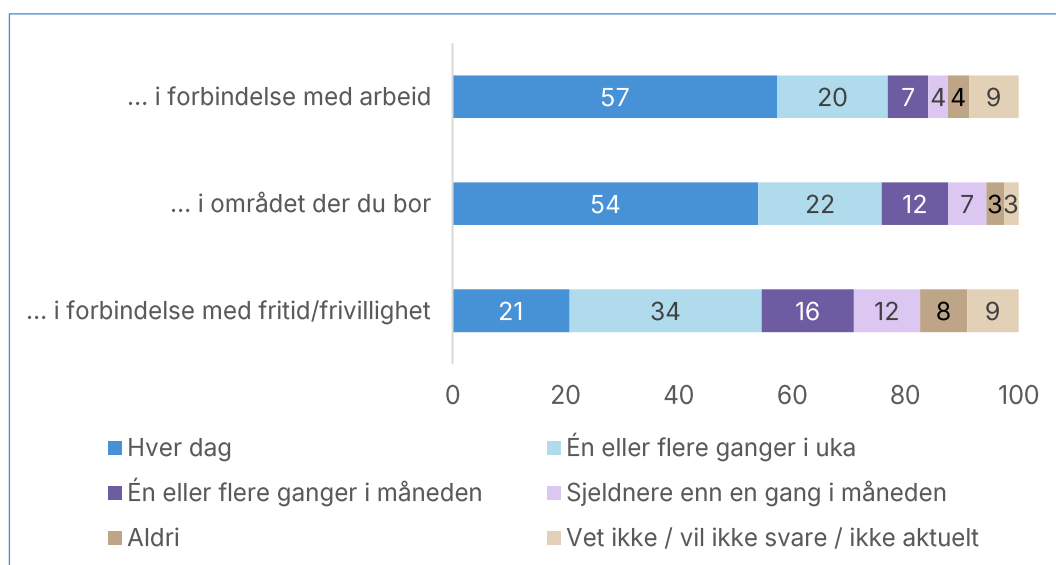
Når vi undersøker foreningsdeltakelse og samtidig kontrollerer for flere kjennetegn ved respondentene, kommer noen mønstre tydelig frem. Innvandrere fra landgruppe 2 og 3 har lavere sannsynlighet for å ha deltatt enn innvandrere fra landgruppe 1, men forskjellen er størst for landgruppe 2. Sannsynligheten øker med utdanningsnivå, særlig blant personer med universitetsutdanning, og er høyere blant personer i arbeid eller under utdanning enn blant personer utenfor arbeidslivet. Kristne har noe høyere sannsynlighet for å ha deltatt enn øvrige religiøse grupper og ikke-troende. Vi finner ingen signifikante forskjeller etter kjønn, generasjoner eller sentralitet.

5.3 Kontakt mellom folk med og uten innvandrerbakgrunn

Kontakt på tvers av grupper anses i faglitteraturen som en av de viktigste indikatorene på sosial integrering (Allport, 1958; Heckmann, 2006). Vi har derfor spurt personer med innvandrerbakgrunn hvor ofte de snakker med personer uten innvandrerbakgrunn i forbindelse med arbeid, i området der de bor og i forbindelse med fritid eller frivillighet. Vi har stilt et tilsvarende spørsmål til personer uten innvandrerbakgrunn, om hvor ofte de snakker med personer med innvandrerbakgrunn på de samme tre arenaene. Svaralternativene gikk fra «hver dag» til «aldri».

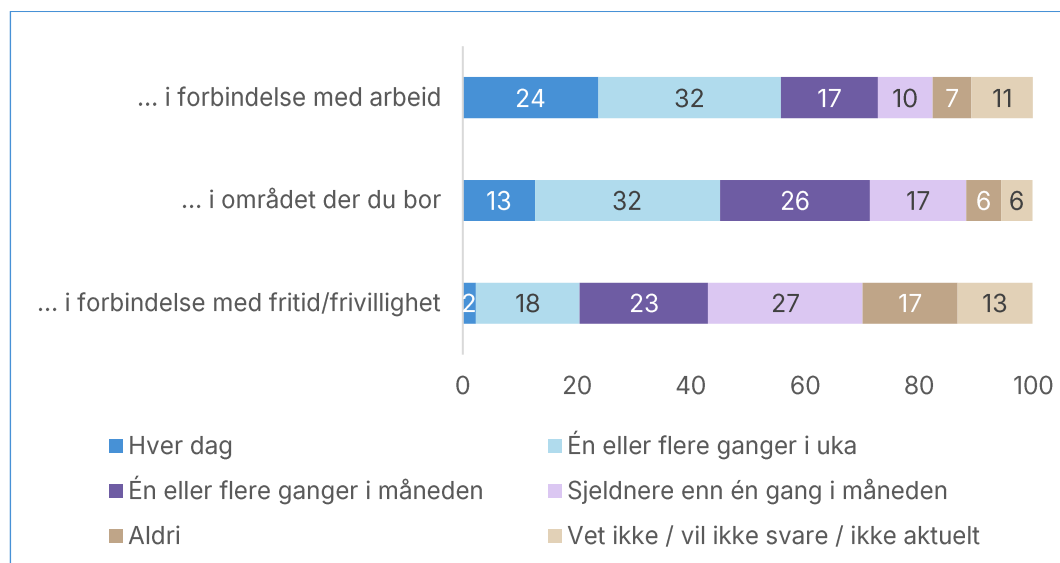
Figur 5.8 viser fordelingen blant personer med innvandrerbakgrunn. Kontakthypigheiten varierer betydelig mellom arenaene. På arbeidsplassen og i nabolaget oppgir et klart flertall at de snakker med personer uten innvandrerbakgrunn daglig (henholdsvis 57 og 54 prosent), og ytterligere om lag 20 prosent ukentlig kontakt på begge arenaene. Fritid og frivillighet skiller seg fra de øvrige to arenaene ved at daglig kontakt er betydelig mindre utbredt, 21 prosent oppgir en slik hyppighet, mot over halvparten på arbeidsplassen og i nabolaget. Andelen som oppgir at de aldri har kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn, er lav på arbeidsplassen og i nabolaget, men noe høyere i forbindelse med fritid og frivillighet.

Figur 5.8. Svar på spørsmålet: «Hvor ofte snakker du med personer uten innvandrerbakgrunn?», etter arena. Personer med innvandrerbakgrunn (n = 9865). Prosent.

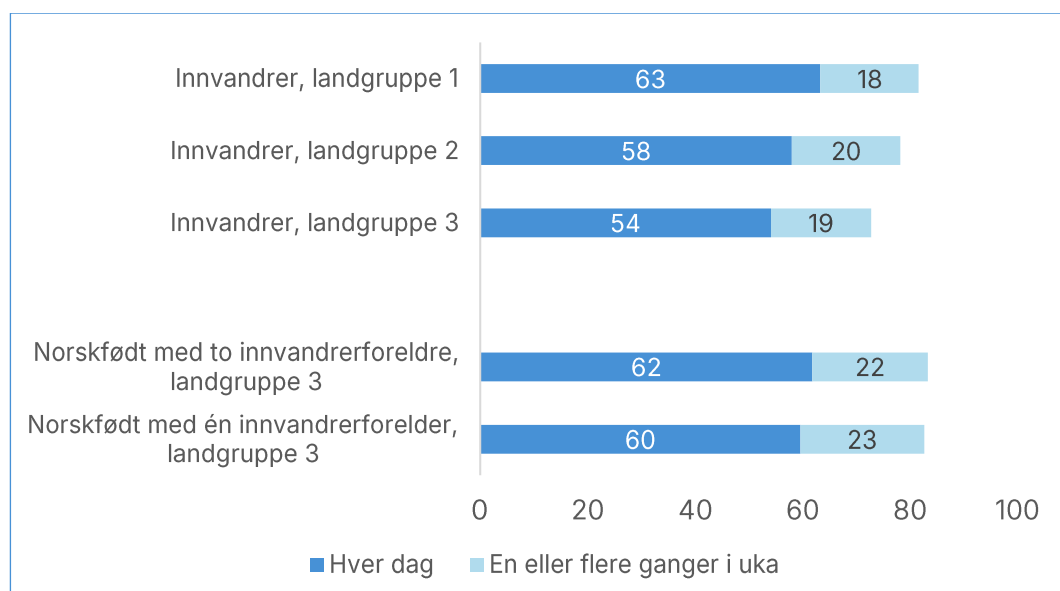
Blant personer uten innvandrerbakgrunn er kontakthypigheiten med personer med innvandrerbakgrunn gjennomgående lavere (figur 5.9). På arbeidsplassen oppgir 24 prosent at de snakker med personer med innvandrerbakgrunn hver dag, og 32 prosent at de gjør det én eller flere ganger i uka. I nabolaget er andelen med daglig kontakt 13 prosent og ukentlig kontakt 32 prosent. I forbindelse med fritid og frivillighet er andelen med daglig kontakt svært lav (om lag 2 prosent), mens en stor andel (om lag 27 prosent) rapporterer at de har slik kontakt sjeldnere enn én gang i måneden eller aldri (om lag 17 prosent). At personer uten innvandrerbakgrunn rapporterer om sjeldnere kontakt med personer med innvandrerbakgrunn, er ikke overraskende, gitt den relative størrelsen på de to gruppene.

Figur 5.9. Svar på spørsmålet: «Hvor ofte snakker du med personer med innvandrerbakgrunn», etter arena. Personer uten innvandrerbakgrunn (n = 973). Prosent.

De neste tre figurene viser andelen som har enten daglig eller ukentlig kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn på arbeidsplassen, i nabolaget og på fritiden fordelt på landgruppe og generasjon. På arbeidsplassen (figur 5.10) er andelen høyest blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (84 prosent) og innvandrere fra landgruppe 1 (81 prosent), og noe lavere blant innvandrere fra landgruppe 2 (78 prosent) og landgruppe 3 (73 prosent). På arbeidsplassen er kontakthypptigheten gjennomgående høy og forskjellene mellom gruppene moderate.

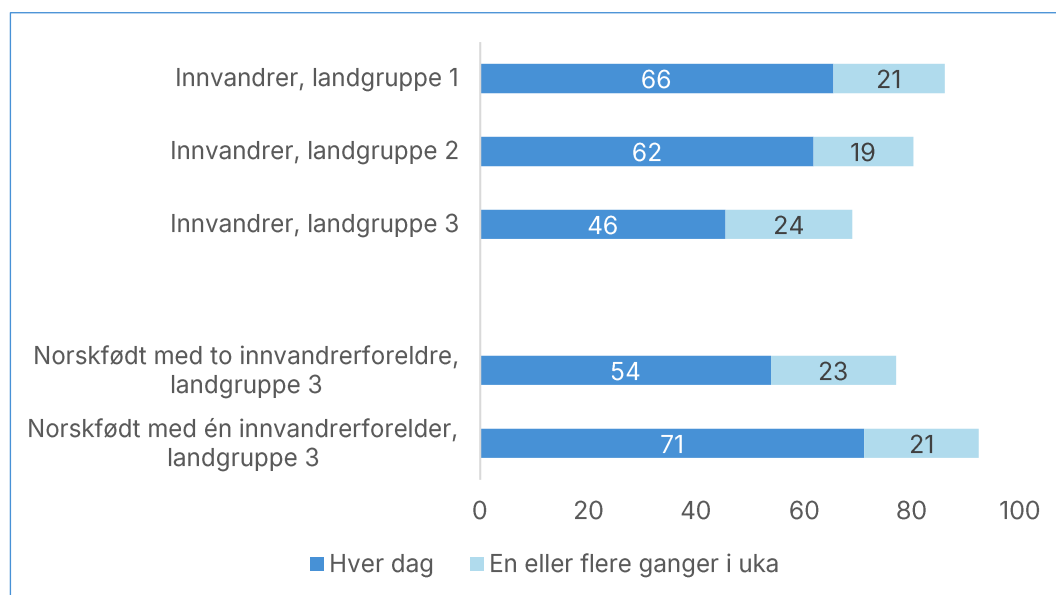
Figur 5.10. Andel som snakker med personer uten innvandrerbakgrunn hver dag eller ukentlig, i forbindelse med arbeid. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

I området der man bor (figur 5.11) er forskjellene mellom gruppene tydeligere. Innvandrere fra landgruppe 1 ligger høyest (87 prosent), etterfulgt av innvandrere fra landgruppe 2 (81 prosent), og norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (77

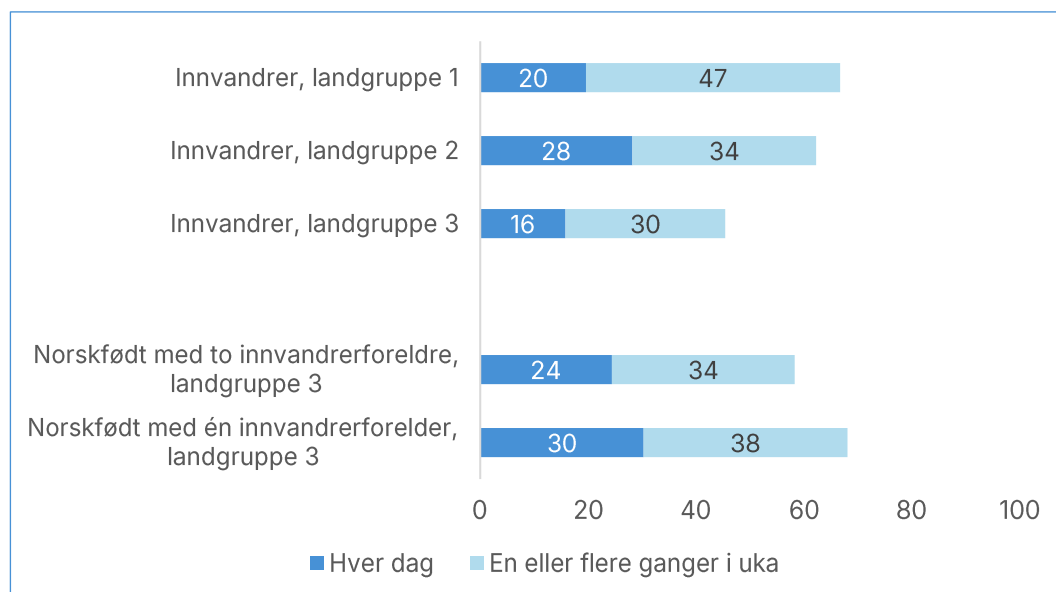
prosent). Innvandrere fra landgruppe 3 ligger klart lavest med 68 prosent som oppgir å ha daglig eller ukentlig kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn i nabolaget.

Figur 5.11. Andel som snakker med personer uten innvandrerbakgrunn hver dag eller ukentlig i området der man bor. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

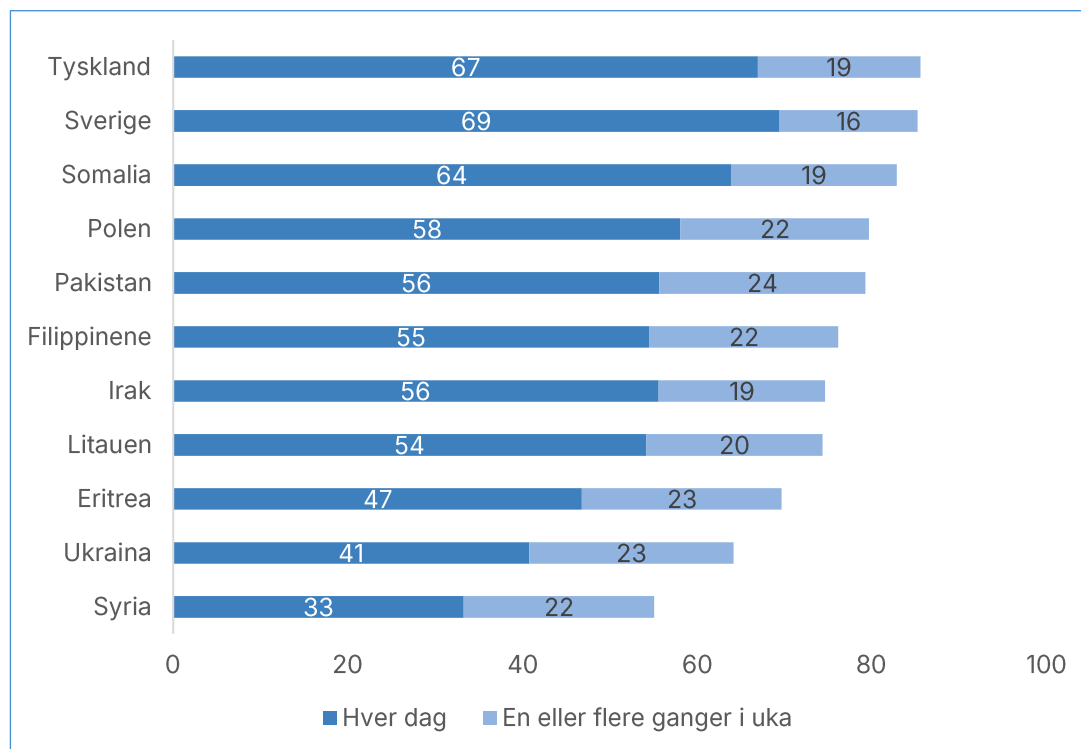
I forbindelse med fritid og frivillighet (figur 5.12) er nivåene lavere på tvers av alle gruppene. Innvandrere fra landgruppe 1 og 2 ligger høyest (henholdsvis 67 og 62 prosent har minst ukentlig kontakt), mens innvandrere fra landgruppe 3 ligger lavest (46 prosent). Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 ligger noe høyere enn innvandrere fra samme landgruppe (58 prosent). Forskjellene mellom landgruppe 1 og 3 er altså størst på denne arenaen.

Figur 5.12. Andel som snakker med personer uten innvandrerbakgrunn hver dag eller en eller flere ganger i uka i forbindelse med fritid eller frivillighet. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

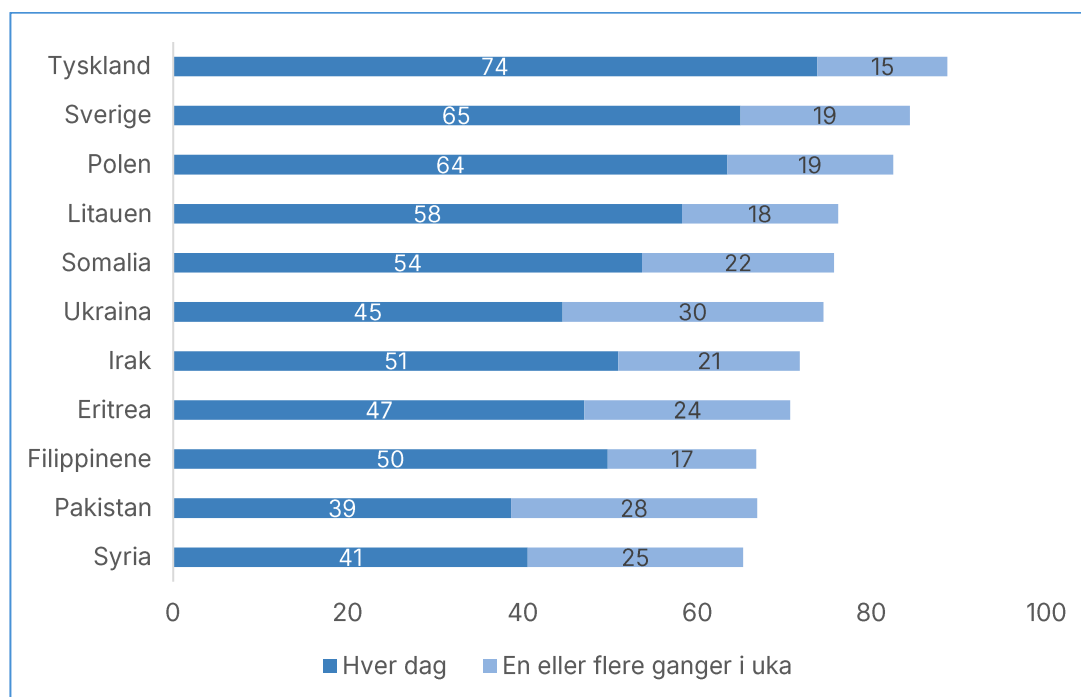

Bryter vi tallene videre ned på enkeltland, ser vi en betydelig variasjon mellom landene på samtlige arenaer. På arbeidsplassen (figur 5.13) ligger personer med bakgrunn fra Tyskland, Sverige og Somalia høyst (om lag 84–86 prosent har daglig eller ukentlig kontakt), mens personer med bakgrunn fra Syria (55 prosent) og Ukraina (om lag 65 prosent) ligger lavest. I området der man bor (figur 5.14) ligger Tyskland (om lag 88 prosent), Sverige (om lag 84 prosent) og Polen (om lag 80 prosent) høyst, mens Syria (64 prosent), Pakistan (om lag 65 prosent) og Filippinene (om lag 65 prosent) ligger lavest. I forbindelse med fritid og frivillighet (figur 5.15) er spennvidden størst: Tyskland (om lag 75 prosent) og Litauen (om lag 67 prosent) ligger på topp, mens Ukraina (om lag 40 prosent), Syria (om lag 43 prosent), Pakistan (om lag 44 prosent) og Filippinene (om lag 45 prosent) ligger lavest. Personer med bakgrunn fra Ukraina skiller seg ut ved å ligge lavt på alle tre arenaer. Et mønster som trolig reflekterer at mange ukrainere har relativt kort botid i Norge og derfor i mindre grad har rukket å bygge sosiale nettverk med personer fra majoritetsbefolkningen.

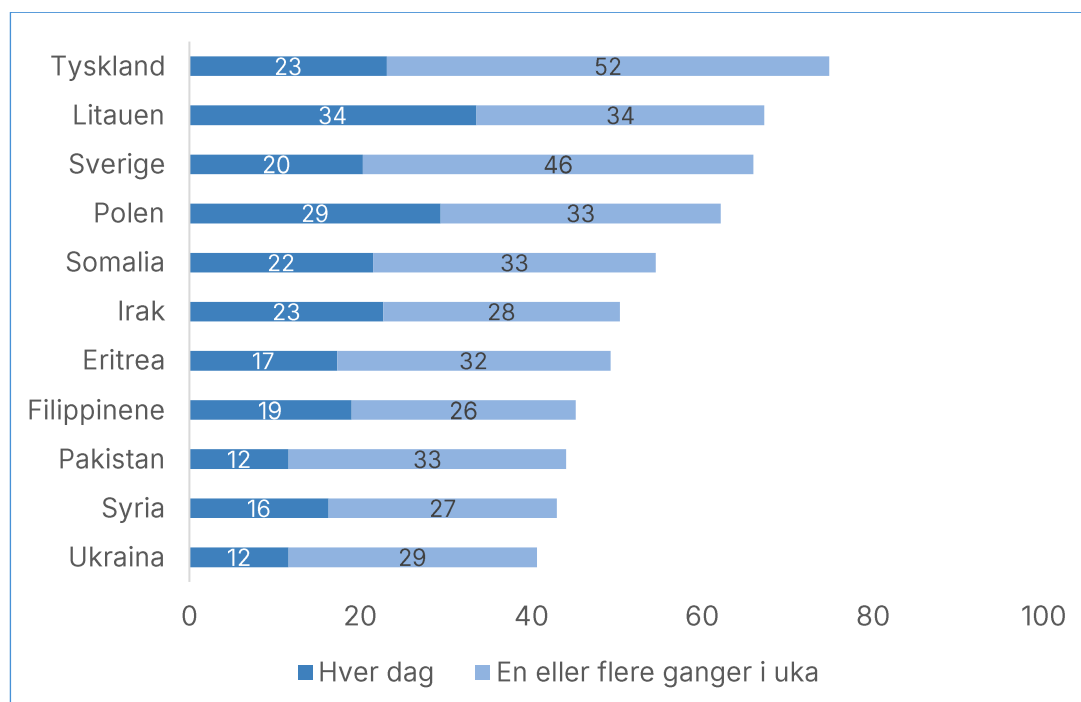
Figur 5.13. Andel som snakker med personer uten innvandrerbakgrunn hver dag eller én eller flere ganger i uka i forbindelse med arbeid, etter landbakgrunn. Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

Figur 5.14. Andel som snakker med personer uten innvandrerbakgrunn hver dag eller én eller flere ganger i uka i området der man bor, etter landbakgrunn. Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

Figur 5.15. Andel som snakker med personer uten innvandrerbakgrunn hver dag eller én eller flere ganger i uka i forbindelse med fritid eller frivillighet, etter landbakgrunn. Personer med innvandrerbakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

Figur 5.16 viser resultatene fra tre lineære sannsynlighetsmodeller der vi undersøker sammenhengen mellom bakgrunnskjennetegn og sannsynligheten for daglig kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn, estimert separat for de tre arenaene (arbeid, nabolag og fritid). Innvandrere fra landgruppe 3 har lavere sannsynlighet for daglig

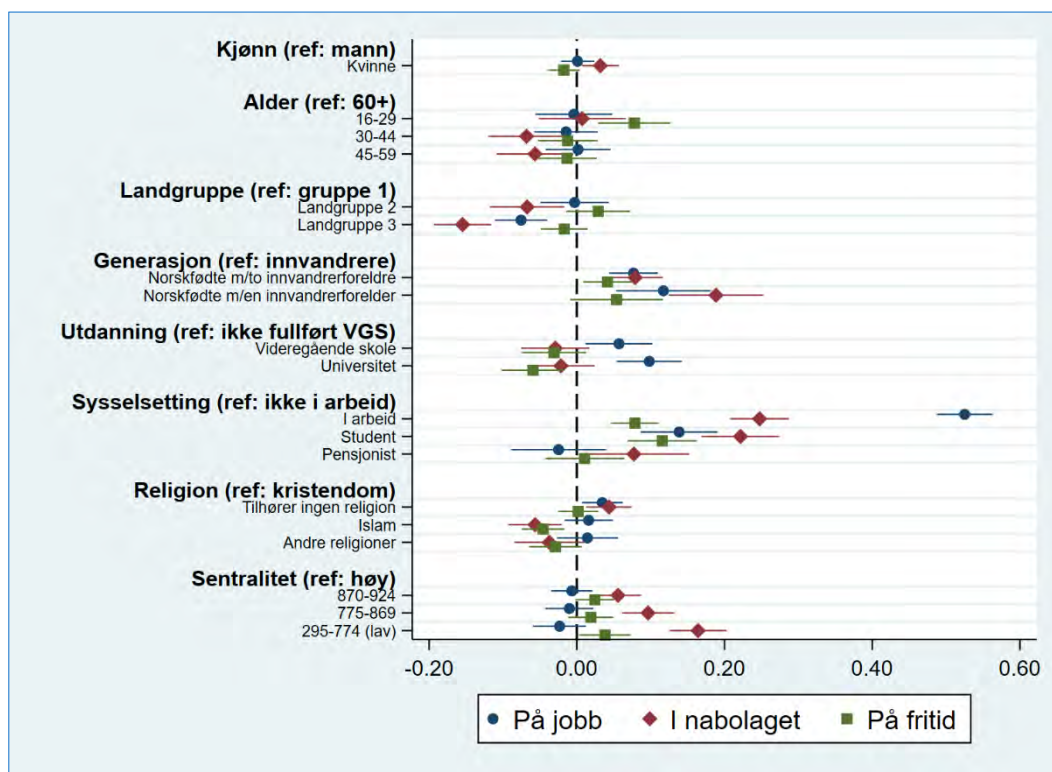
kontakt enn innvandrere fra landgruppe 1 både på arbeidsplassen og i nabolaget, mens innvandrere fra landgruppe 2 har lavere sannsynlighet kun i nabolaget.

Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 har høyere sannsynlighet enn innvandrere for daglig kontakt på samtlige arenaer. Norskfødte med én innvandrerforelder har høyere sannsynlighet for å være i daglig kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn både i nabolag og på jobb, men skiller seg ikke signifikant fra innvandrere når det gjelder kontakt på fritiden.

Syssetning er, som forventet, sterkt positivt assosiert med daglig kontakt på arbeidsplassen. Universitetsutdanning er også positivt assosiert med hyppig kontakt i forbindelse med arbeid, også når syssetning holdes konstant, noe som kanskje skyldes at høyere utdanning gir tilgang til arbeidsplasser med større innslag av majoritetskolegaer. På fritidsarenaen er bildet motsatt, universitetsutdanning er negativt assosiert med daglig kontakt.

Muslimere har lavere sannsynlighet for daglig kontakt både i nabolaget og i fritidssammenheng sammenlignet med kristne. De skiller seg imidlertid ikke ut i kontakthypighet på arbeidsplassen. Personer i mindre sentrale kommuner har høyere sannsynlighet for daglig kontakt i nabolaget enn personer i de mest sentrale kommunene. Kvinner har noe høyere sannsynlighet for daglig kontakt i nabolaget enn menn, ellers er det små kjønnsforskjeller. De yngste (16–29 år) har høyere sannsynlighet for daglig kontakt i fritidssammenheng enn de eldste.

Figur 5.16. Sannsynlighet for å snakke med personer uten innvandrerbakgrunn hver dag i ulike sammenhenger (LPM). Personer med innvandrerbakgrunn (n ≈ 10 261).

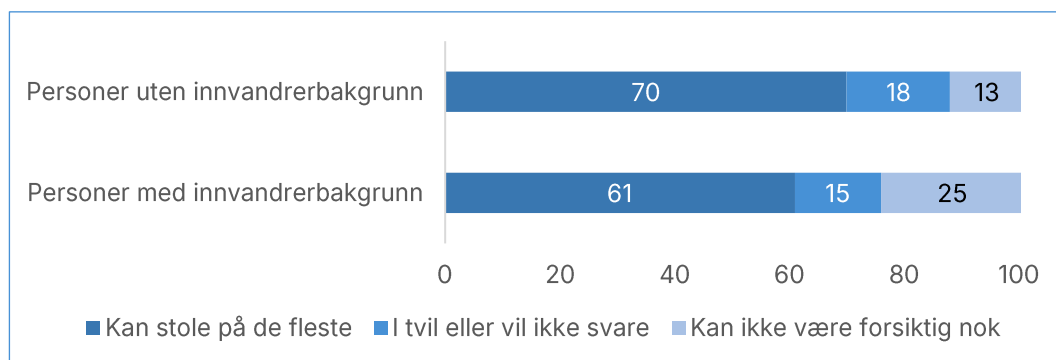

5.4 Tillit til folk og institusjoner

Når det gjelder tillit, har vi stilt to typer spørsmål. Det første er det klassiske spørsmålet om generalisert tillit: «Synes du at man generelt kan stole på de fleste mennesker, eller synes du man ikke kan være forsiktig nok i omgang med andre?», med svaralternativene «kan stole på de fleste», «kan ikke være forsiktig nok» og «i tvil / vil ikke svare». Det andre er et spørsmålsbatteri om tillit til ni samfunnsinstitusjoner: politiet, domstoler og rettsvesen, helsevesenet, skolesystemet, NRK, Stortinget, barnevernet, Nav og politikere, med fire svaralternativer: veldig liten tillit, ganske liten tillit, ganske stor tillit, veldig stor tillit, i tillegg til «vet ikke» og «ønsker ikke svare». Begge spørsmål er standardspørsmål som brukes i andre store holdningsundersøkelser, herunder Integreringsbarometeret og European Social Survey, og er sammenliknbare på tvers av land og tid.

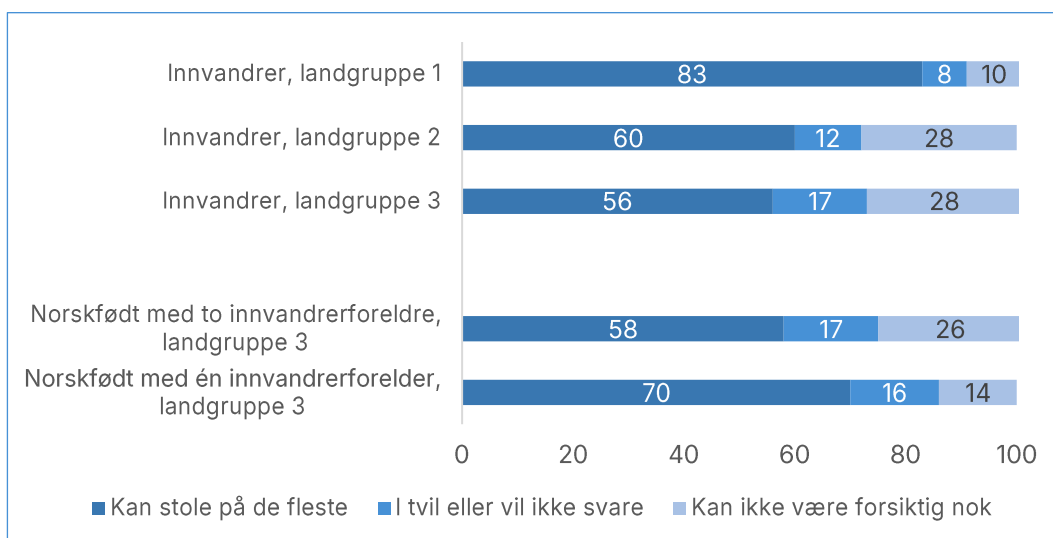
Figur 5.17 viser fordelingen på spørsmålet om generalisert tillit, fordelt på personer med og uten innvandrerbakgrunn. Norge skårer gjennomgående svært høyt på generalisert tillit i internasjonale sammenlikninger (Andreasson, 2017), og 70 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn svarer at man kan stole på de fleste.

Figur 5.17. Svar på spørsmålet: «Synes du at man generelt kan stole på de fleste mennesker, eller synes du man ikke kan være forsiktig nok i omgang med andre?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

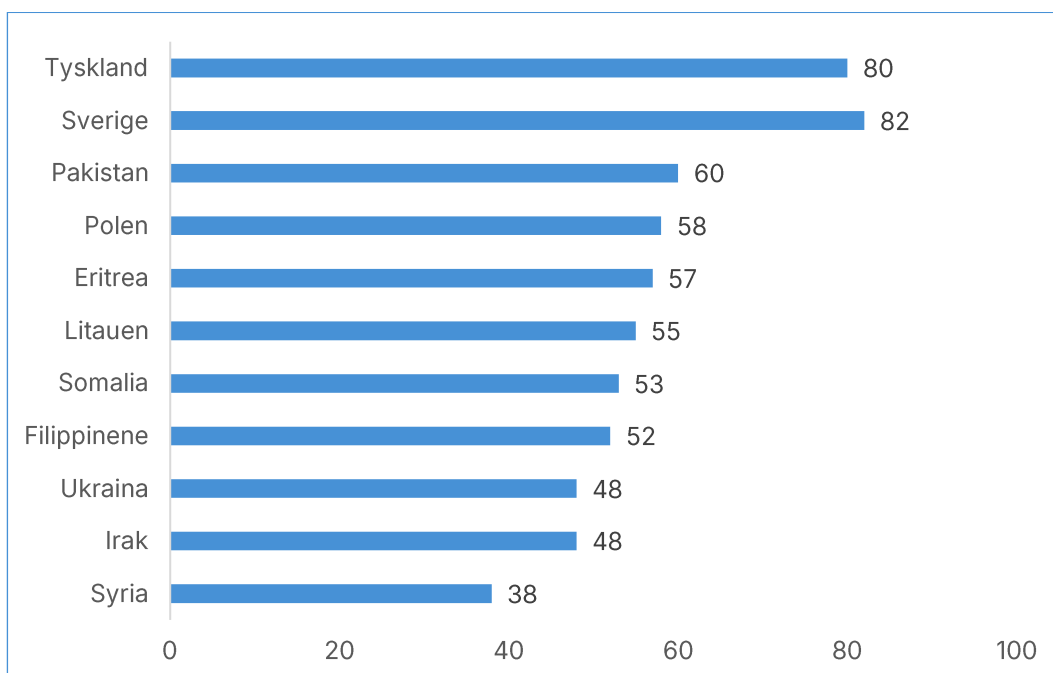
Tillitsnivået blant innvandrere fra landgruppe 1 er enda høyere (83 prosent) enn blant personer uten innvandrerbakgrunn. Innvandrere fra landgruppe 2 og 3, samt norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3, ligger derimot betydelig lavere, med mellom om lag 55 og 65 prosent som mener at man kan stole på de fleste. Norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 ligger noe høyere enn norskfødte med to innvandrerforeldre. Andelen som svarer at man ikke kan være forsiktig nok, er størst blant innvandrere fra landgruppe 2 og 3, samt norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (henholdsvis 28 og 26 prosent svarer dette).

Figur 5.18. Svar på spørsmålet: «Synes du at man generelt kan stole på de fleste mennesker, eller synes du man ikke kan være forsiktig nok i omgang med andre?» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

Bryter vi videre ned på enkeltland (figur 5.19), tegner det seg et tydelig mønster. Personer med bakgrunn fra Sverige (82 prosent) og Tyskland (80 prosent) ligger høyest – på linje med eller noe høyere enn personer uten innvandrerbakgrunn. Deretter følger Pakistan (60 prosent), Polen (58 prosent), Eritrea (57 prosent), Litauen (55 prosent), Somalia (53 prosent) og Filippinene (52 prosent). Lavest ligger Ukraina (48 prosent), Irak (48 prosent) og Syria (38 prosent). Spennvidden mellom høyeste og laveste land er på over 40 prosentpoeng.

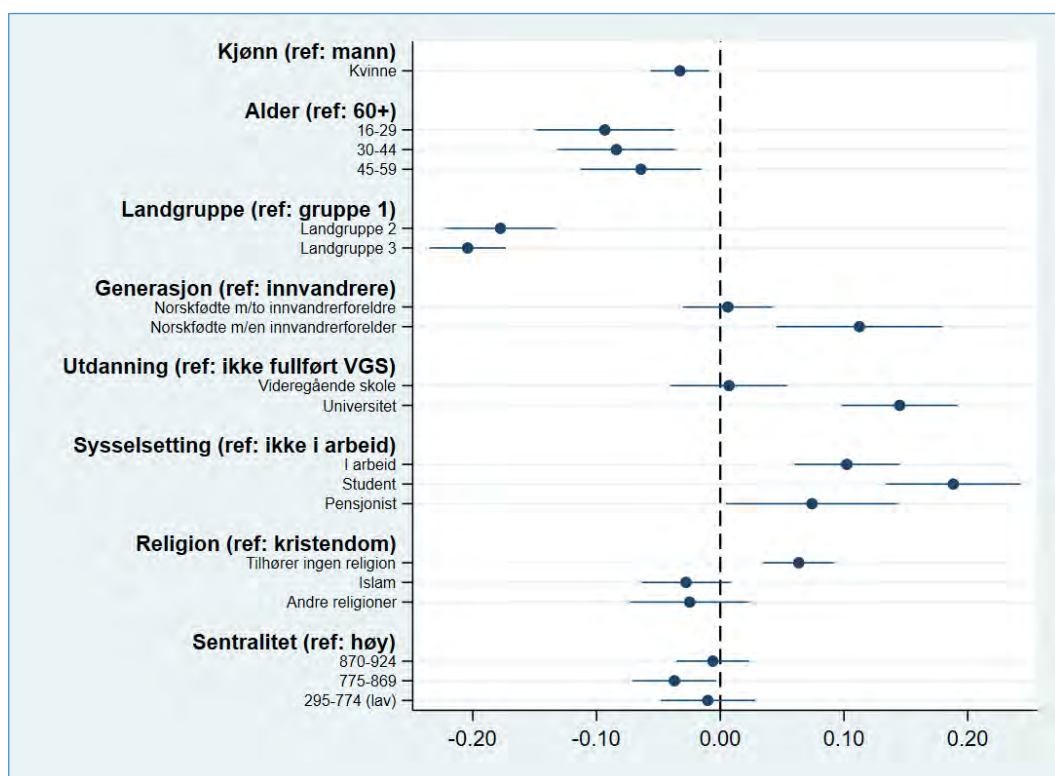
Figur 5.19. Andel som svarer at «man kan stole på de fleste mennesker», etter landbakgrunn. Personer med innvandrerbakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

Forskjellene etter landbakgrunn vedvarer også når vi kontrollerer for kjønn, alder, generasjon, utdanning, sysselsetting, religion og sentralitet.

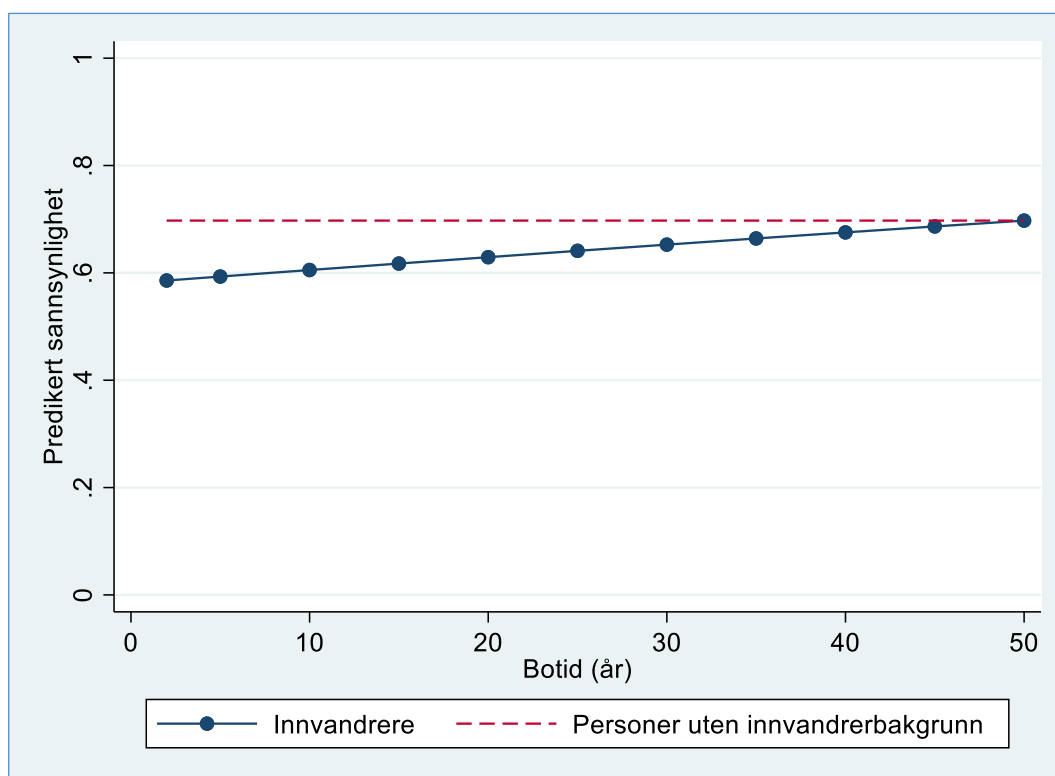
Figur 5.20 viser hvilke bakgrunnskjennetegn som henger sammen med generalisert tillit. Innvandrere fra landgruppe 2 og 3 har klart lavere sannsynlighet enn innvandrere fra landgruppe 1 til å svare at de stoler på de fleste, mens norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 har betydelig høyere sannsynlighet. Generalisert tillit er positivt assosiert med utdanningsnivå og er høyere blant personer i arbeid, studenter og pensjonister enn blant personer utenfor arbeidslivet. Personer som ikke tilhører noen religion, har høyere sannsynlighet enn kristne for å svare at man kan stole på de fleste, mens forskjellene til muslimer og andre religioner ikke er signifikante. De yngste aldersgruppene har lavere sannsynlighet enn de eldste, og kvinner har noe lavere sannsynlighet enn menn. Vi finner små kjønnsforskjeller og ingen tydelige forskjeller etter sentralitet. Personer i middels sentrale kommuner (775–869) har noe lavere sannsynlighet enn personer i de mest sentrale kommunene for å mene at de fleste er til å stole på, mens øvrige sentralitetskategorier ikke skiller seg signifikant fra referansegruppen.

Figur 5.20. Sannsynlighet for å svare at man kan stole på de fleste (LPM). Personer med innvandrerbakgrunn (n ≈ 10 261).

Figur 5.21 viser predikert sannsynlighet for å mene at de fleste er til å stole på, etter botid, kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting og religiøs tilhørighet. Det er en positiv sammenheng mellom botid og generalisert tillit. Blant innvandrere med to års botid er det 59 prosent som mener at de fleste er til å stole på, lavere enn personer uten innvandrerbakgrunn (70 prosent) og norskfødte med én innvandrerforelder (71 prosent). Ved 50 års botid er imidlertid innvandreres tillitsnivå på linje med både majoritetsbefolkningen og norskfødte med én innvandrerforelder. Norskfødte med to innvandrerforeldre ligger derimot på 60 prosent, et nivå som tilsvarer innvandrere med kort botid og er om lag 10 prosentpoeng under majoritetsbefolkningen og norskfødte med én innvandrerforelder.

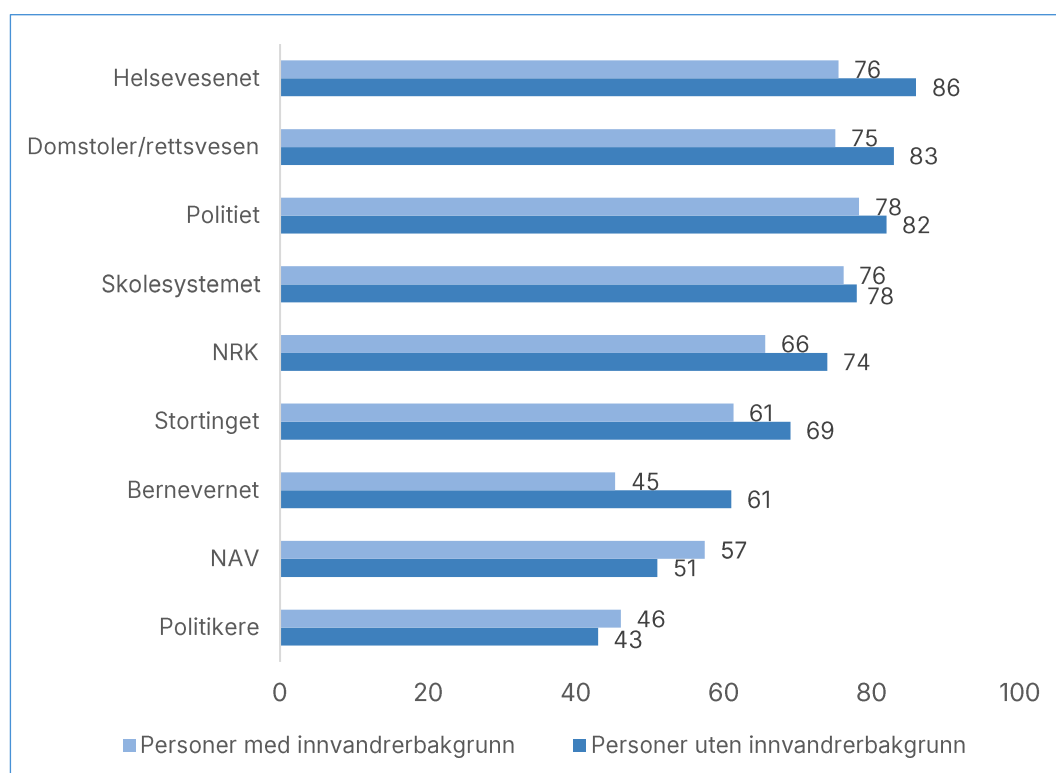
Figur 5.21. Predikert sannsynlighet for å svare at de fleste er til å stole på, etter botid (logit). Innvandrere (n ≈ 8320), sammenlignet med konstant predikert sannsynlighet blant alle personer uten innvandrerbakgrunn (n ≈ 973).

Kontrollert for kjønn, alder, landbakgrunn (blant innvandrere), utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

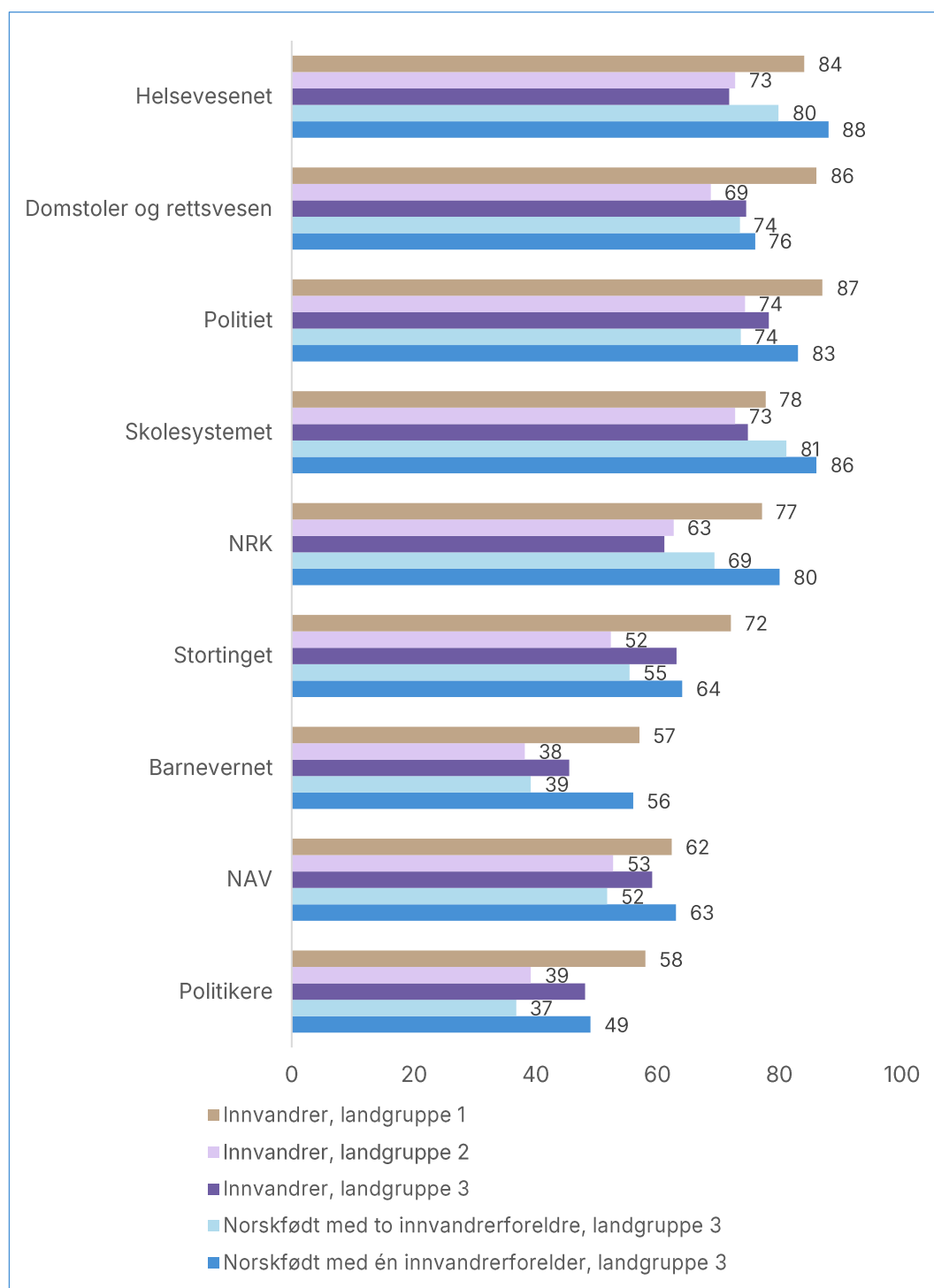
Når det gjelder institusjonell tillit, er bildet mindre entydig. Figur 5.22 viser andelen som svarer at de har veldig eller ganske stor tillit til ni utvalgte samfunnsinstitusjoner, blant personer med og uten innvandrerbakgrunn. Tilliten er gjennomgående høy i begge gruppene, men personer uten innvandrerbakgrunn har noe høyere tillit til de fleste institusjonene. For helsevesenet, domstoler og rettsvesen ligger andelen som har veldig eller ganske stor tillit på over 74 prosent i begge gruppene, men noe lavere blant personer med innvandrerbakgrunn enn blant personer uten innvandrerbakgrunn. Også NRK, Stortinget og politiet har høy tillit i begge grupper, med en mindre forskjell mellom de to. To institusjoner skiller seg ut. Tilliten til barnevernet er klart lavere blant personer med innvandrerbakgrunn (45 prosent) enn blant personer uten innvandrerbakgrunn (61 prosent). Tilliten til Nav er motsatt høyere blant personer med innvandrerbakgrunn (57 prosent) enn blant personer uten innvandrerbakgrunn (51 prosent). For politikere ligger nivåene lavt i begge gruppene, og forskjellene er små.

Figur 5.22. Andel som har veldig eller ganske stor tillit til ulike samfunnsinstitusjoner. Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Figur 5.23 viser den samme fordelingen fordelt på landgruppe og generasjon. Innvandrere fra landgruppe 1 ligger gjennomgående høyt, ofte på linje med eller høyere enn personer uten innvandrerbakgrunn – for helsevesenet, domstoler og rettsvesen, politiet, skolesystemet, NRK og Stortinget. Innvandrere fra landgruppe 2 ligger noe lavere på de fleste institusjonene, og særlig lavt for barnevernet (38 prosent). Innvandrere og norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 ligger jevnt over på et middels nivå, men begge gruppene har lav tillit til barnevernet (henholdsvis 46 og 39 prosent). Et unntak er skolesystemet, der norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 ligger høyt (83 prosent), faktisk høyere enn personer uten innvandrerbakgrunn (78 prosent). Norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 ligger gjennomgående høyere enn de øvrige gruppene med innvandrerbakgrunn og på et nivå som ligner personer uten innvandrerbakgrunn.

Figur 5.23. Andel som har veldig eller ganske stor tillit til ulike samfunnsinstitusjoner. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

I det følgende undersøker vi hvordan tillit til ulike institusjoner henger sammen med botid i Norge. Figur 5.24 viser predikert sannsynlighet for å ha ganske eller veldig stor tillit til henholdsvis domstoler, helsevesenet, skolen, Nav, barnevernet og politiet etter botid, kontrollert for øvrige kjennetegn.

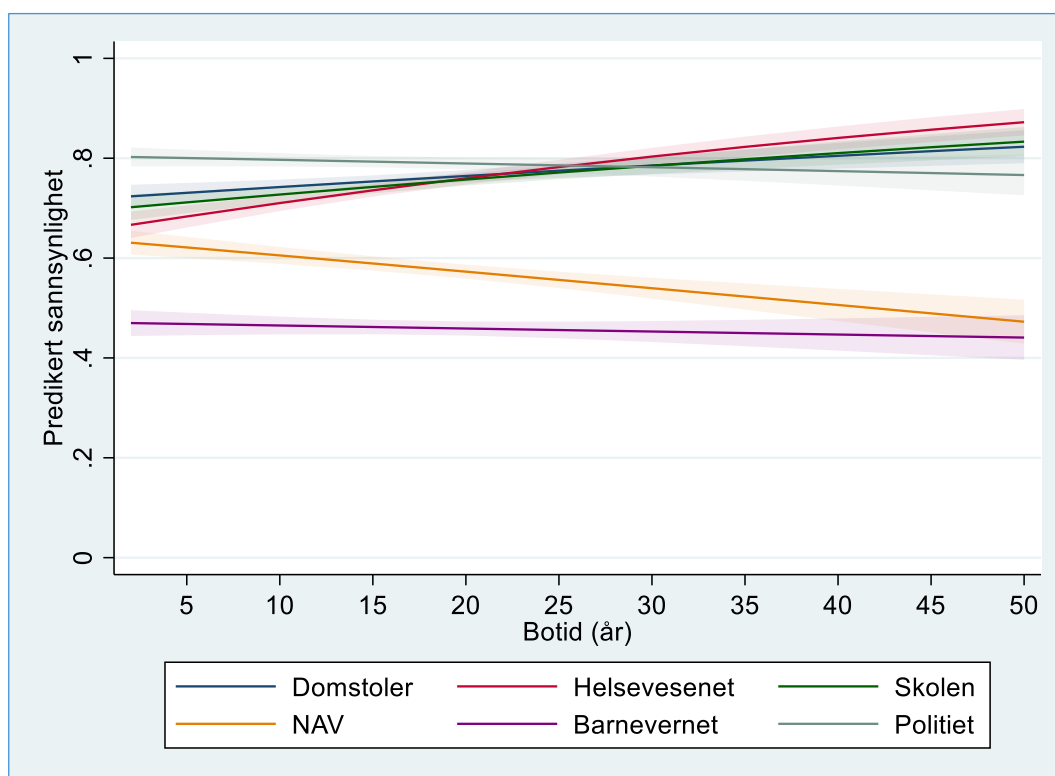
Figuren viser at sammenhengen mellom botid og institusjonell tillit er betinget av hvilken institusjon det gjelder. Tilliten til domstoler, helsevesen og skolen stiger gradvis med økt

botid. Økningen er sterkest for helsevesenet, der den predikerte sannsynligheten stiger fra 67 prosent ved to års botid til 87 prosent ved 50 års botid, et nivå på linje med personer uten innvandrerbakgrunn (86 prosent). Tilliten til domstoler og skolevesenet øker mer moderat, fra henholdsvis 72 og 70 prosent, til 82 og 83 prosent. Ved lang botid nærmer tilliten til domstoler seg nivået blant personer uten innvandrerbakgrunn (83 prosent), og ved 50 års botid er predikert tillit til skolen noe høyere blant innvandrere enn blant personer uten innvandrerbakgrunn (78 prosent)

For Nav er bildet motsatt: Tilliten faller med økt botid, fra 63 prosent ved to års botid til 47 prosent ved 50 år. Innvandrere med kort botid har imidlertid høyere predikert tillit til Nav enn personer uten innvandrerbakgrunn (51 prosent), mens de ved lang botid ligger noe under dette nivået. En mulig tolkning er at økt erfaring med Nav over tid svekker snarere enn styrker tilliten til etaten (Friberg mfl., 2024).

For barnevernet og politiet finner vi ingen signifikant sammenheng med botid. Tilliten til barnevernet holder seg stabilt lav gjennom hele botidsperioden, rundt 46-47 prosent uavhengig av botid. Et nivå som ligger betydelig under kontrollutvalget (61 prosent). Dette tyder på at den (relativt) lave tilliten til barnevernet ikke endrer seg med lengre botid i Norge, og at gapet til majoriteten består. Tilliten til politiet er derimot stabilt høy på rundt 77-80 prosent uavhengig av botid, og ligger nær nivået blant personer uten innvandrerbakgrunn, på 82 prosent.

Figur 5.24. Predikert sannsynlighet for å ha ganske eller veldig stor tillit til henholdsvis domstoler, helsevesen, skolen, Nav, barnevernet og politiet, etter botid (logit). Personer med innvandrerbakgrunn (n ≈ 10 261).

Kontrollert for kjønn, alder, landbakgrunn, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

For de øvrige institusjonene vi har undersøkt, NRK, Stortinget og politikere, finner vi ingen statistisk signifikant sammenheng med botid, og tillitsnivået holder seg relativt stabilt gjennom hele botidsperioden.

5.5 Oppsummering

Sosial støtte

- Innvandrere har gjennomgående litt færre nærstående enn majoritetsbefolkningen: 32 prosent av personer med innvandrerbakgrunn oppgir å ha seks eller flere nærstående de kan regne med ved store personlige problemer, mot 49 prosent i kontrollutvalget.
- Andelen med bare én eller to nærstående er nær dobbelt så høy blant personer med innvandrerbakgrunn som blant personer uten innvandrerbakgrunn.
- Innvandrere fra landgruppe 3 har de minste nettverkene, mens norskfødte med to innvandrerforeldre ligner mer på majoritetsbefolkningen enn på innvandrere fra samme landgruppe.
- Etablerte innvandrergrupper fra Norden og Vest-Europa har gjennomgående sterkere sosiale nettverk enn mer nyankomne flyktninggrupper. Innvandrere fra Ukraina, Eritrea og Syria ligger lavest, noe som sannsynligvis henger sammen med kortere botid.

Deltakelse i frivillighet og organisasjonsliv

- Rundt 80 prosent oppgir å ha deltatt i minst én forening de siste to år, med innvandrere fra landgruppe 2 noe lavere (om lag 70 prosent).
- De største forskjellene mellom grupper med og uten innvandrerbakgrunn knytter seg til type forening: Innvandrere deltar i litt større grad i religiøse menigheter og foreninger for innvandrere, mens deltakelse i idrettsforeninger og lokalmiljøforeninger er mer lik.
- Innvandrere fra landgruppe 3 skiller seg ut ved høy deltakelse i religiøse foreninger og barne- og skoleforeninger. Norskfødte med én innvandrerforelder har høyest deltakelse i politiske partier og organisasjoner.
- Utdanning og tilknytning til arbeid eller studier henger positivt sammen med foreningsdeltakelse på tvers av grupper.

Kontakt mellom grupper

- Et flertall av personer med innvandrerbakgrunn har daglig eller ukentlig kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn på arbeidsplassen (om lag 77 prosent) og i nabolaget (om lag 72 prosent). Kontakten er betydelig lavere i fritids- og frivillighetssammenheng (om lag 53 prosent).
- Kontakthypigheten er gjennomgående lavest blant innvandrere fra landgruppe 3 og høyest blant innvandrere fra landgruppe 1. Forskjellen mellom de to gruppene er størst på fritidsarenaen.
- Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 har hyppigere kontakt med majoritetsbefolkningen enn innvandrere fra landgruppe 3, særlig på arbeidsplassen.
- Muslimer har lavere kontakthypighet enn kristne i nabolag og fritid, men ikke på arbeidsplassen. I mindre sentrale kommuner er kontakten i nabolaget hyppigere enn i storbyene.

- Innvandrere fra Ukraina skiller seg ut ved lav kontakthypighet på alle tre arenaer, noe som trolig henger sammen med kort botid.

Tillit til folk og institusjoner

- Generalisert tillit er høy blant innvandrere fra landgruppe 1 (83 prosent stoler på de fleste), på linje med eller over nivået til majoritetsbefolkningen (70 prosent). Innvandrere fra landgruppe 2 og 3, samt norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3, ligger betydelig lavere, med mellom 55 og 65 prosent som synes de fleste er til å stole på.
- Institusjonell tillit er derimot gjennomgående høy i alle grupper. Helsevesen, domstoler og rettsvesen og skolesystemet har særlig høy tillit. To institusjoner skiller seg ut: Barnevernet har klart lavere tillit blant personer med innvandrerbakgrunn (45 prosent) enn blant personer uten (61 prosent), mens tilliten til Nav er noe høyere blant personer med innvandrerbakgrunn.
- Tilliten til helsevesen, domstoler og skolesystem øker med botid, mens tilliten til Nav synker. For øvrige institusjoner er det ingen signifikant sammenheng mellom tillit og botid.
- Norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 har gjennomgående høy institusjonell tillit og ligner på majoritetsbefolkningen.

6 Holdninger, verdier og synspunkter

Få temaer vekker sterkere følelser i norsk integreringsdebatt enn verdier. Spørsmål om hvorvidt innvandring utgjør en trussel mot «norske verdier», har preget den offentlige samtalen i flere tiår. Integreringsbarometeret viser jevnlig at en betydelig del av majoritetsbefolkningen er bekymret for innvandreteres verdisett, særlig i spørsmål om kjønn, seksualitet og religion (Brekke mfl., 2024). Frykten for at etniske og religiøse minoriteter representerer en trussel mot liberale og demokratiske verdier utgjør også en sentral politisk skillelinje i de fleste vesteuropeiske land, og er noe særlig høyrepopulistiske partier mobiliserer på (Helminen mfl., 2024).

I dette kapittelet vil vi ta utgangspunkt i den internasjonale komparative forskningen på verdiforskjeller mellom land og regioner, der særlig World Values Survey og European Values Study har lagt grunnlaget for å kartlegge hvilke verdidimensjoner som faktisk skiller samfunn fra hverandre (Inglehart & Welzel, 2005; Norris & Inglehart, 2011). Denne forskningen viser at de mest gjennomgripende verdiforskjellene mellom rike, sekulære velferdsstater og fattigere, mer tradisjonsorienterte samfunn i liten grad handler om menneskerettigheter eller demokratiske verdier, men om noen relativt avgrensede dimensjoner knyttet til familien og privatsfæren: synet på likestilling mellom kjønnene, synet på seksualitet og samliv, og forholdet mellom individ og familie.

Mange av disse verdiforskjellene kan forstås som tilpasninger til livet i henholdsvis sterke og svake statsdannelser (Friberg, 2019). I gjennomregulerte velferdsstater som den norske garanteres grunnleggende rettigheter, beskyttelse og sosial trygghet av staten gjennom et omfattende juridisk og byråkratisk apparat, der skole, helsevesen, barnevern, Nav, politi og rettsvesen i stor grad har overtatt funksjoner som i andre samfunn ivaretas av familie, slekt eller religiøse fellesskap. Dette har lagt grunnlaget for en kulturell utvikling preget av individualisme og sekularisering, der idealer om autonomi og selvbestemmelse står sterkt (Fukuyama, 2011; Norris & Inglehart, 2011). I svakere statsdannelser er familien, slekten og religiøse fellesskap i større grad ansvarlig for trygghet, omsorg og sosial sikkerhet. Konservativ idealer om lojalitet og kollektivt ansvar kan forstås som tilpasninger til en virkelighet der den enkeltes livssjanser er avhengige av gruppens omdømme og samhold (Basáñez, 2016; Hofstede, 2001).

Det er derfor ikke overraskende at innvandrere fra slike samfunn i gjennomsnitt har noe mer konservative holdninger til kjønn, seksualitet og familieliv enn den øvrige norske befolkningen. Samtidig er det viktig å understreke at slike beskrivelser handler om idealtyper og statistiske gjennomsnitt. Ingen samfunn passer beskrivelsene perfekt. Det er gjerne store forskjeller mellom by og land, og mellom ulike sosiale lag – det gjelder både i Norge og i avsenderlandene. Det er derfor stor variasjon både blant personer med innvandrerbakgrunn og innad i majoritetsbefolkningen i synet på alle disse spørsmålene. Kulturelt forankrede verdier er heller ikke iboende statiske egenskaper (Friberg, 2019). Når folk flytter mellom ulike samfunn, får de nye erfaringer, møter nye institusjoner og inngår i nye sosiale relasjoner – og dette skaper både muligheter og press om endring. Verdier er likevel ikke noe som lett kan legges av seg eller plukkes opp på nytt. Mennesker har en tilbøyelighet til å fylle sosiale regler med emosjonell verdi, noe som

gir betydelig treghet selv om de ytre betingelsene endrer seg (Fukuyama, 2011). Endring skjer derfor ofte gradvis, over lang tid eller på tvers av generasjoner.

I dette kapittelet skal vi belyse hvilke verdier som faktisk preger personer med innvandrerbakgrunn i Norge i dag, og hvordan disse verdiene fordeler seg på tvers av landgrupper, generasjoner og andre kjennetegn. Vi vil først undersøke holdninger til likestilling mellom kjønnene, deretter holdninger til seksualitet, samliv og ekteskap. Så vil vi undersøke synet på statens rolle i spørsmål om omfordeling, klima, likestilling og eldreomsorg.

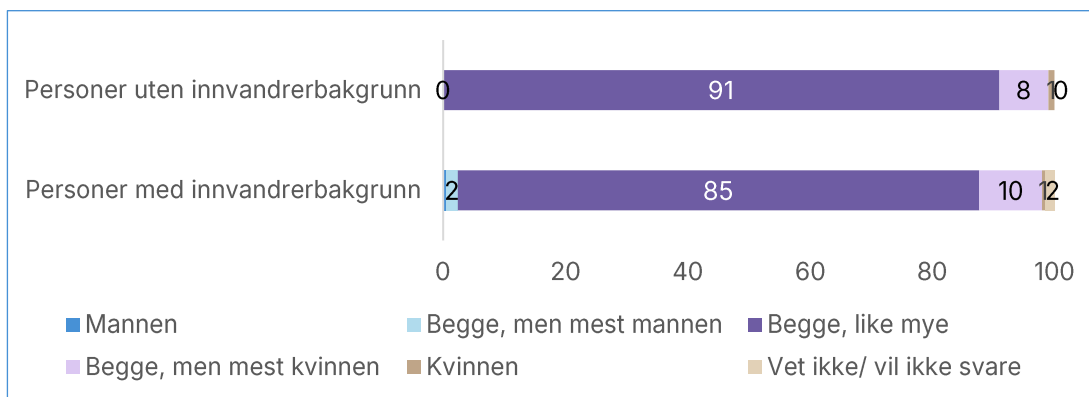
6.1 Holdninger til likestilling

Likestilling mellom kjønnene er et av de områdene der Norge skiller seg sterkest ut internasjonalt. Internasjonale målinger som The Global Gender Gap Index plasserer Norge jevnlig blant verdens mest likestilte land, og en aktiv likestillingspolitikk har gjennom flere tiår tilrettelagt for kvinners deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Mange av de sentrale avsenderlandene for innvandring til Norge, derimot, befinner seg i den motsatte enden av skalaen, med tydeligere patriarkalske autoritetsrelasjoner mellom kjønn og generasjoner, og en sterkere arbeidsdeling i hjemmet (Friberg, 2019). Hvor plasserer personer med innvandrerbakgrunn i Norge seg i dag i dette landskapet?

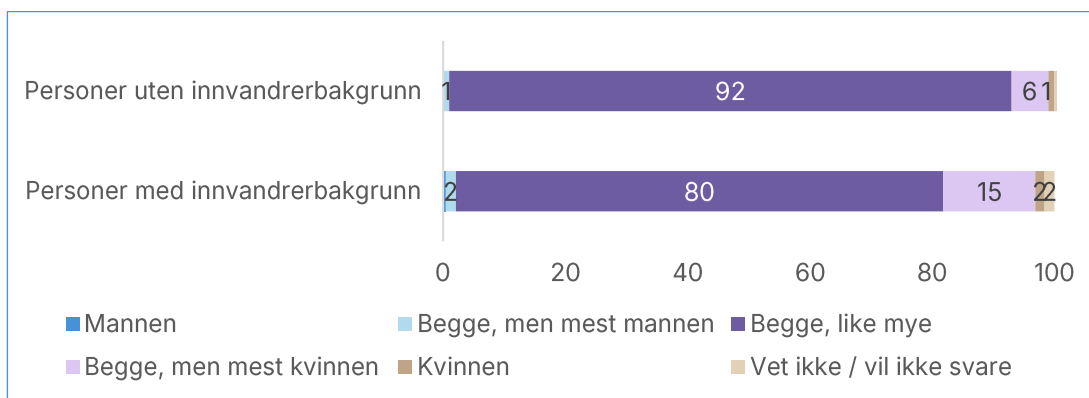
I undersøkelsen ble respondentene bedt om å ta stilling til hvem som *bør* ha mest ansvar i familien for fire ulike oppgaver: å ta seg av barna, å lage mat, å tjene penger og å vaske huset. Svaralternativene var «mannen», «begge, men mest mannen», «begge, like mye», «begge, men mest kvinnen», «kvinnen», eller «vet ikke / vil ikke svare».

Figur 6.1–figur 6.4 viser et hovedfunn som går igjen for alle fire oppgaver: Et stort flertall i samtlige grupper svarer at oppgavene bør deles likt («begge, like mye»). For barneomsorg, matlaging og rengjøring ligger andelen som mener at oppgavene bør deles likt på rundt 75 til 95 prosent i alle gruppene. Det er med andre ord ikke slik at personer med innvandrerbakgrunn som helhet skiller seg ut ved å avvise likestilling i hjemmet – tvert imot deler de aller fleste i alle grupper det norske likestillingsidealet om at husarbeid og omsorgsoppgaver i utgangspunktet er et felles ansvar. Når vi sammenligner befolkningen med og uten innvandrerbakgrunn, finner vi likevel noen systematiske forskjeller. For tre av spørsmålene – barneomsorg, vasking og matlaging – er forskjellene små. For matlaging mener 15 prosent av personer med innvandrerbakgrunn at kvinnen bør ha hovedansvaret, mot 6 prosent i befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Det er den klareste forskjellen for dette spørsmålet. Men det største skillet ligger på spørsmålet om hvem som bør tjene pengene. Mens om lag 10 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn mener at mannen bør ha hovedansvaret for forsørgelse, gjelder dette omkring én av fire blant personer med innvandrerbakgrunn. Det er altså forsørgerrollen, snarere enn fordelingen av husarbeid, som peker seg ut som den dimensjonen der personer med innvandrerbakgrunn skiller seg klarest fra majoriteten uten innvandrerbakgrunn.

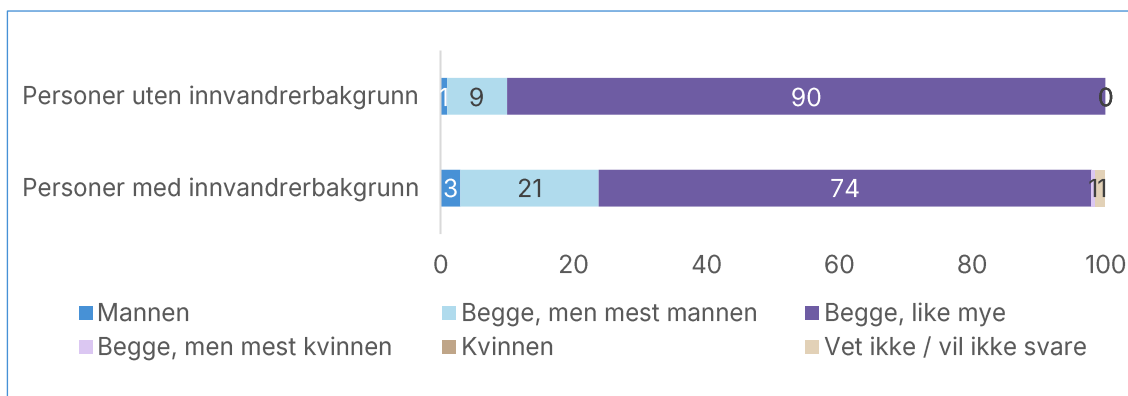
Figur 6.1. Svar på spørsmålet: «I en familie, hvem bør ha mest ansvar for å ta seg av barna?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

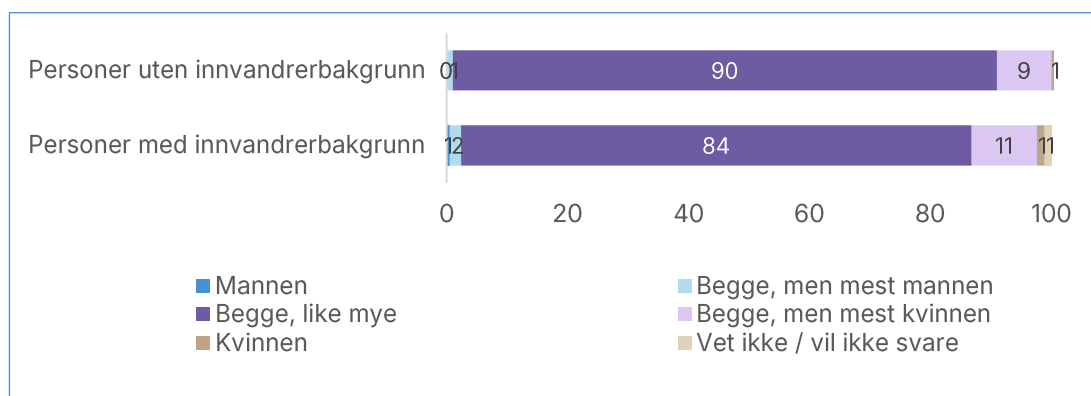
Figur 6.2. Svar på spørsmålet: «I en familie, hvem bør ha mest ansvar for å lage mat?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Figur 6.3. Svar på spørsmålet: «I en familie, hvem bør ha mest ansvar for å tjene penger?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

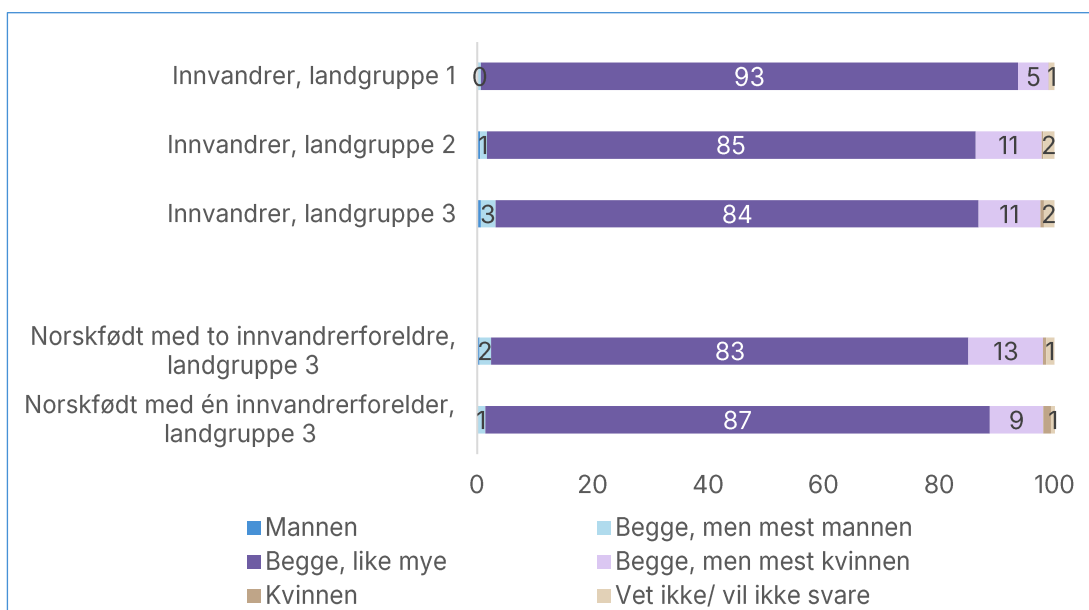
Figur 6.4. Svar på spørsmålet: «I en familie, hvem bør ha mest ansvar for å vaske huset?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

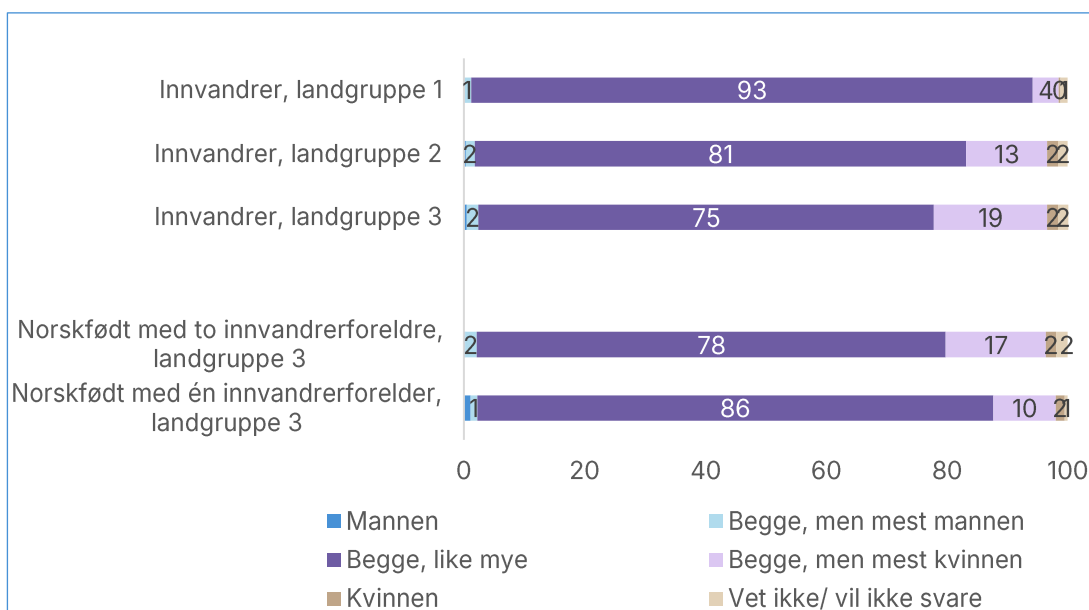
Når vi sammenligner de tre landgruppene av innvandrere, finner vi videre at det er en gradient i forventet retning: Innvandrere fra landgruppe 1 (Vest-Europa, Nord-Amerika mv.) ligger nær – og på enkelte spørsmål til og med under – nivået til personer uten innvandrerbakgrunn. Andelen som mener at mannen bør være hovedforsørger, ligger på rundt 9 prosent i denne gruppen (figur 6.7). Innvandrere fra landgruppe 2 og 3 har gjennomgående mer tradisjonelle holdninger, men forskjellene mellom de to gruppene er mindre enn man kanskje skulle forvente. For forsørgerspørsmålet svarer rundt en fjerdedel i begge gruppene at mannen bør ha mest ansvar; for matlaging er andelen 13 og 19 prosent (figur 6.3).

Hva med utviklingen på tvers av generasjoner? Sammenligner vi innvandrere fra landgruppe 3 med norskfødte med to foreldre fra samme landgruppe i figur 6.5–figur 6.8, finner vi små eller ingen forskjeller for tre av de fire spørsmålene. For forsørgerspørsmålet svarer omtrent like mange i begge gruppene at mannen bør ha hovedansvaret. Det samme gjelder for matlaging. Det er først når vi går videre til norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3, at vi ser en tydeligere bevegelse mot majoritetsbefolkningen. For matlaging halveres andelen som mener kvinnen bør gjøre mest, fra 17 til 10 prosent, og også for forsørgerspørsmålet ligger denne gruppen klart nærmere majoriteten. Dette er et mønster vi vil se igjen på flere av verdiområdene utover i kapittelet: Mens norskfødte med to innvandrerforeldre ofte ligner sine foreldre, svarer norskfødte med én innvandrerforelder mer i tråd med gjennomsnittsverdiene i den norske befolkningen.

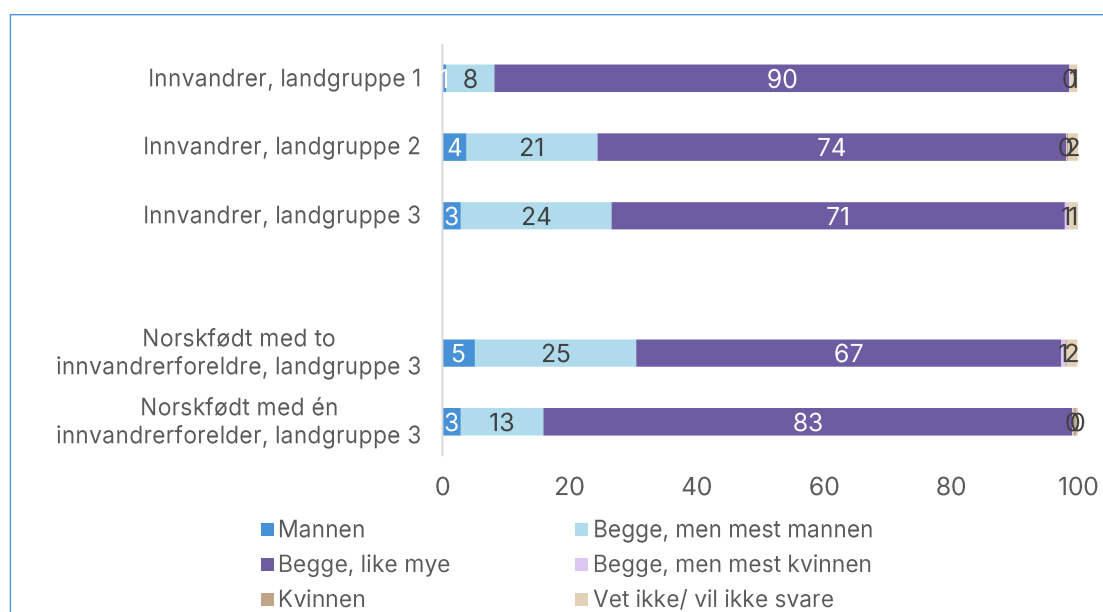
Figur 6.5. Svar på spørsmålet: «I en familie, hvem bør ha mest ansvar for å ta seg av barna?» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

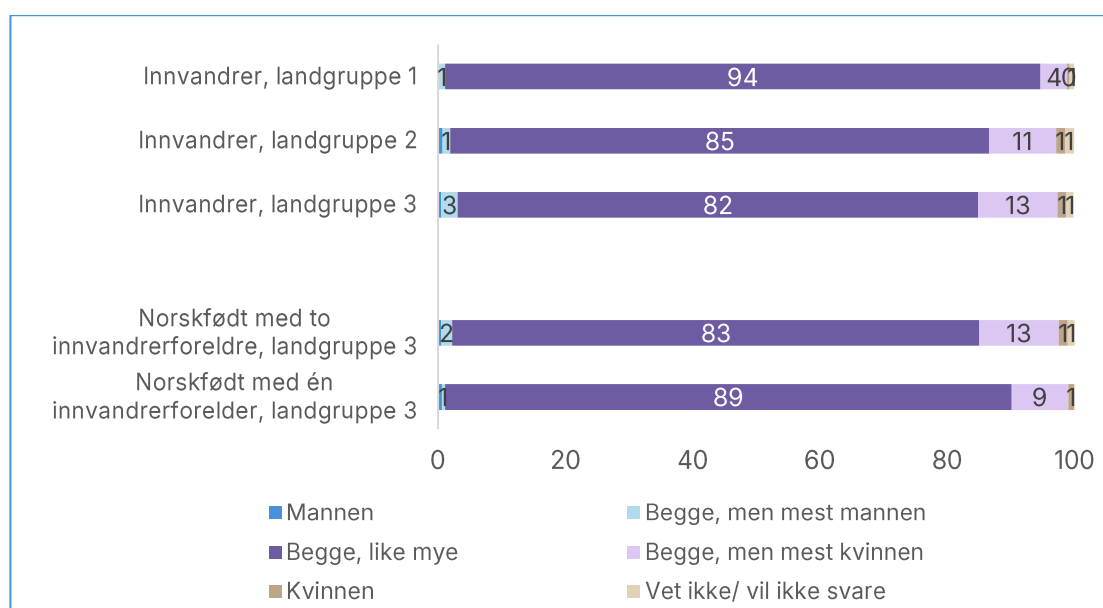
Figur 6.6. Svar på spørsmålet: «I en familie, hvem bør ha mest ansvar for å lage mat?» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

Figur 6.7. Svar på spørsmålet: «I en familie, hvem bør ha mest ansvar for å tjene penger?» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

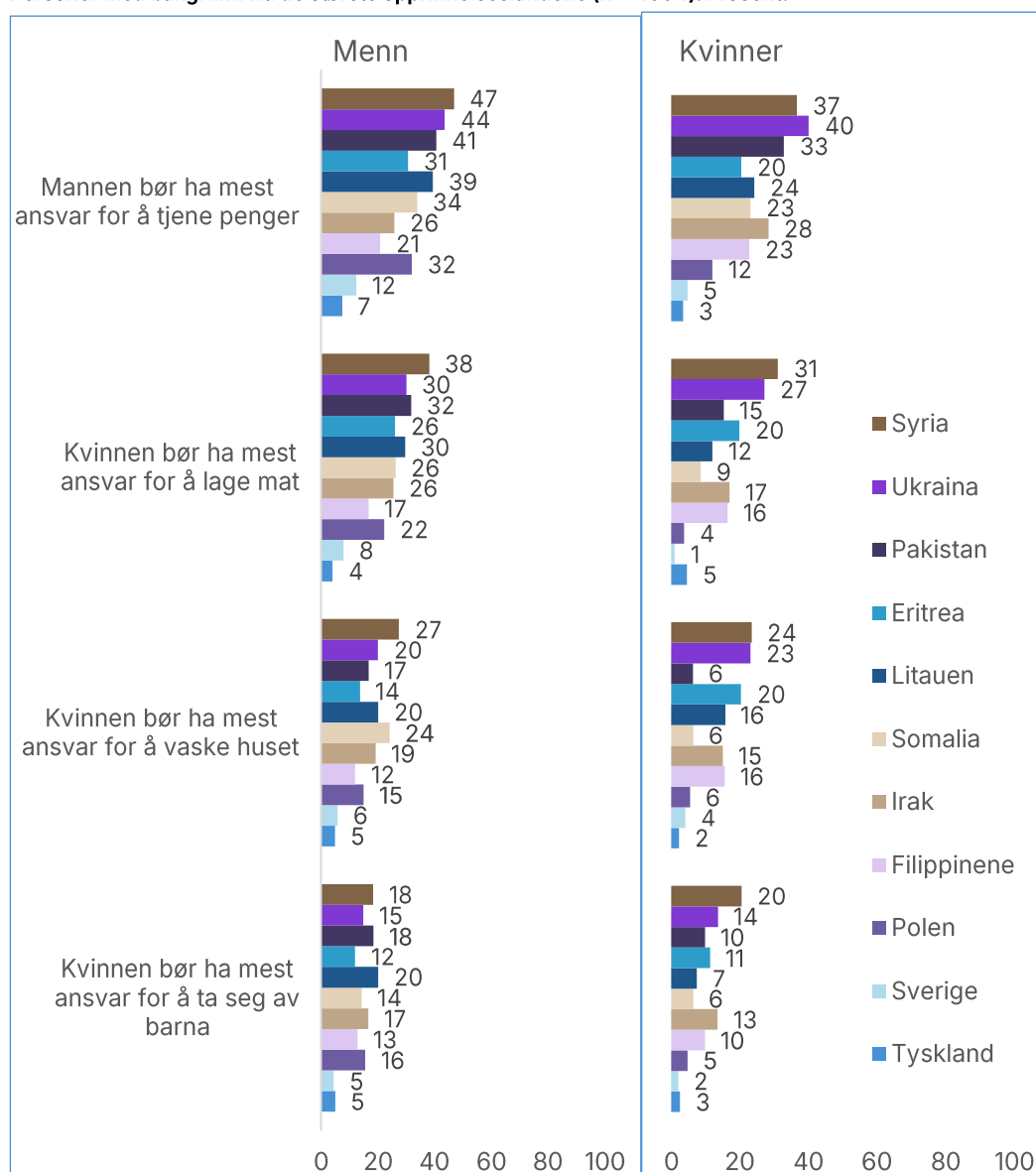

Figur 6.8. Svar på spørsmålet: «I en familie, hvem bør ha mest ansvar for å vaske huset?» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

Bak landgruppene skjuler det seg betydelig variasjon mellom enkeltland, slik figur 6.9 viser. Når det gjelder svaret om at mannen bør ha mest ansvar for å tjene penger, er andelen høyest blant menn fra Syria (47 prosent), Ukraina (44 prosent), Pakistan (41 prosent) og Litauen (39 prosent), og lavest blant menn fra Tyskland (7 prosent), Sverige (12 prosent) og Filippinene (21 prosent). Sett under ett støtter mønsteret en lesning av at det er institusjonelle og kulturelle særtrekk ved opprinnelseslandet som strukturerer holdningene. Land med svake velferdsstater og sterke familieøkonomiske tradisjoner samler seg i ene enden, uavhengig av om vi snakker om Sør-Asia, Midtøsten eller Øst-Europa.

Figur 6.9. Andel som mener mannen bør ha mest ansvar for å tjene penger, og at kvinnen bør ha mest ansvar for henholdsvis å lage mat, vaske huset og ta seg av barna. Etter opprinnelsesland og respondentens kjønn. Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

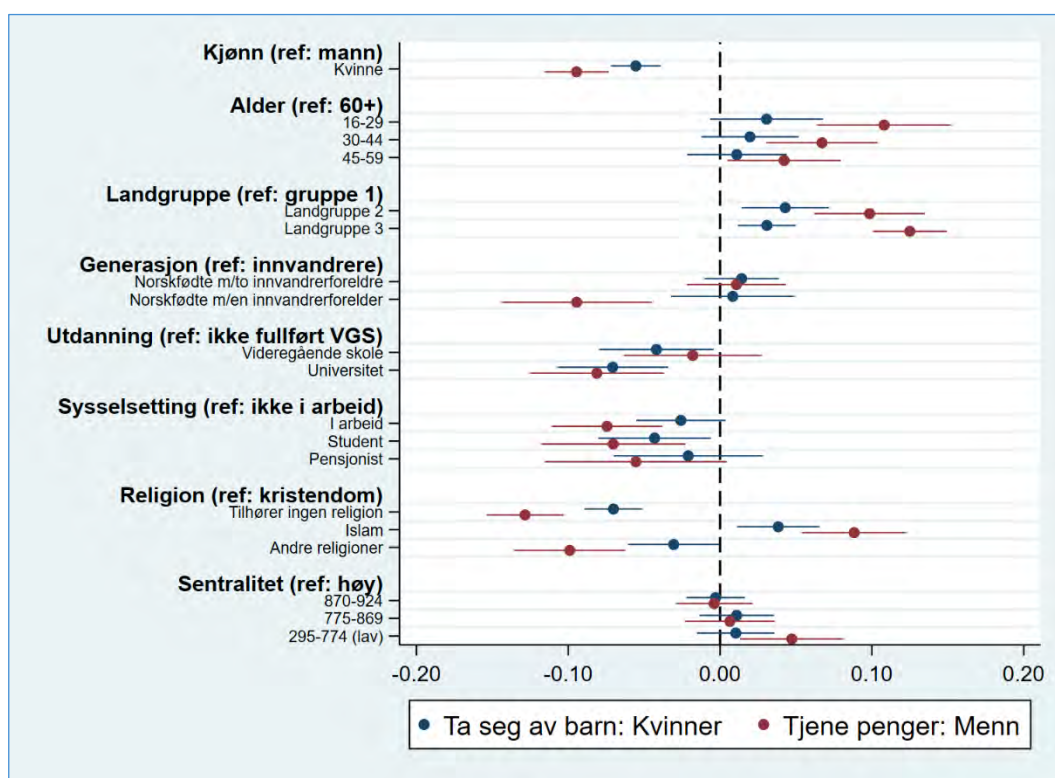

Et visst kjønnsgap gjør seg gjeldende i de fleste opphavslanene: Menn er gjennomgående litt mer kjønnskonservative enn kvinner fra samme opprinnelsesland. Det er likevel verdt å merke seg at kjønnsgapet ikke er universelt. Blant ukrainere ligger kvinnene nesten på linje med mennene i syn på hvem som bør ha hovedansvar for barna, det samme gjelder blant personer med bakgrunn fra Irak. I de fleste innvandrergupper er det imidlertid slik at kvinnene står for de mer likestillingsorienterte holdningene innad i egen gruppe.

Figur 6.10 viser resultater av en regresjonsanalyse der vi undersøker hvordan ulike kjennetegn ved respondentene henger sammen med tilbøyelighet til å mene at kvinner bør ha hovedansvar for barna og menn bør ha hovedansvar for å tjene penger. Analysene bekrefter i stor grad mønstrene vi finner i de deskriptive analysene. Kvinner er betydelig

mer likestillingsorienterte enn menn, og eldre er mer kjønnskonservative enn de yngre. Vi finner ingen signifikante forskjeller mellom innvandrere og norskfødte med to innvanderforeldre, men norskfødte med én innvanderforelder er signifikant mindre tilbøyelig til å mene at menn bør ha hovedansvar for å tjene penger. Høyere utdanning henger sammen med lavere tilslutning til en tradisjonell kjønnsrollefordeling for begge utfall. Muslimer skiller seg fra kristne med en større oppslutning om at menn bør tjene penger og kvinner ta seg av barna, og personer som ikke tilhører noen religion, er mer liberale i kjønsspørsmål enn kristne. Å være bosatt i de minst sentrale kommunene henger sammen med en større oppslutning om at menn bør ha forsørgeransvaret.

Figur 6.10. Sannsynlighet for å mene at kvinner bør ha ansvaret for å ta seg av barn, og menn for å tjene penger (LPM). Personer med innvandrerbakgrunn (n ≈ 10 261).

For å undersøke mer overordnede mønstre i holdninger til kjønnslikestilling etter botid har vi konstruert en indeks basert på de fire spørsmålene, der høyere verdier indikerer mer kjønnskonservative svar. Et metodisk forbehold er imidlertid at indeksen ikke fanger en helt enhetlig underliggende dimensjon. Som vi har sett, viser de fire enkeltspørsmålene noe ulike mønstre, og særlig spørsmålet om barneomsorg har relativt lite variasjon og henger svakt sammen med de tre andre. Indeksen er derfor i hovedsak drevet av forsørgerspørsmålet og matlagingsspørsmålet. Dette bør tas i mente i tolkningen av figuren som følger.

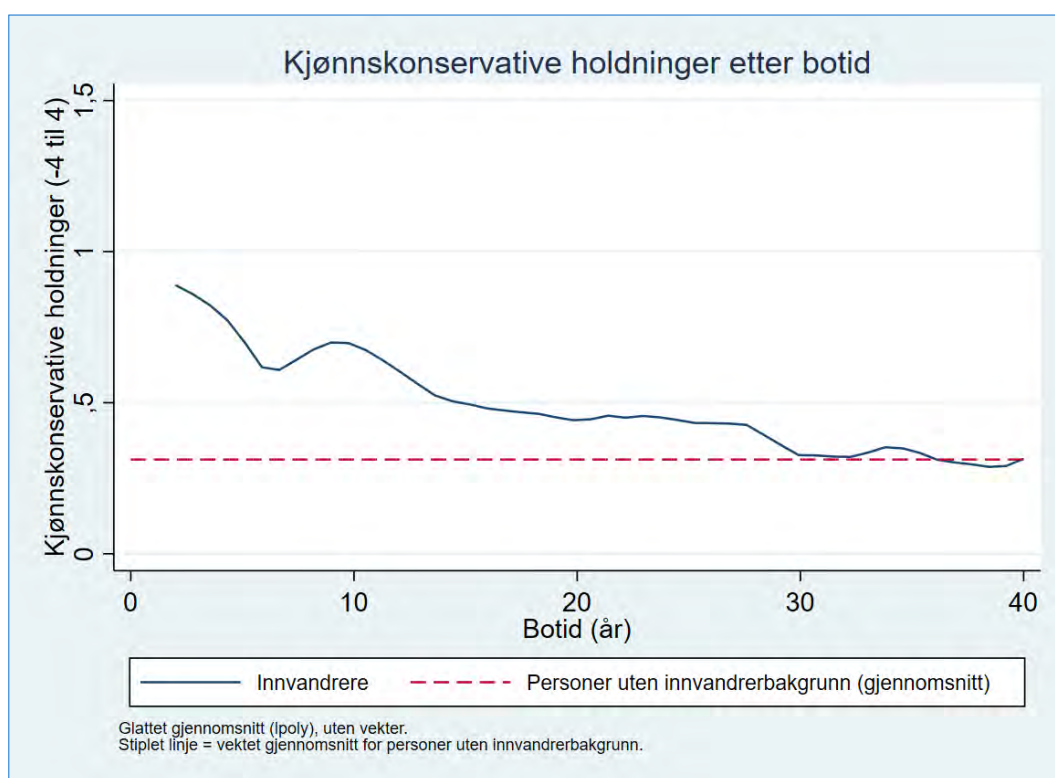
Figur 6.11 viser gjennomsnittlig skår på indeksen⁴ over kjønnslikestilling for hvert punkt langs botidsskalaen. Den stiplede røde linjen viser det vektete gjennomsnittet for

⁴ Utfallsvariabelen er en additiv indeks basert på de fire spørsmålene om arbeidsfordeling i hjemmet: hvem som primært bør ha ansvar for barnepass, matlaging, økonomi og husarbeid. For hvert spørsmål gis ett poeng for svar i tråd med tradisjonelle kjønnsrollemønstre, minus ett poeng for svar i tråd med utradisjonelle kjønnsrollemønstre (mannen bør ta hovedansvaret for huslige sysler og kvinnen tjene penger), og null poeng hvis

personer uten innvandrerbakgrunn (0,31), og fungerer som et referansepunkt for hvor innvandrerne befinner seg relativt til majoritetsbefolkningen.

Figuren viser en negativ sammenheng mellom botid og kjønnskonservative holdninger blant personer som selv har innvandret til Norge. Ved kort botid (2–3 år) ligger gjennomsnittsskåren rundt 0,9, betydelig over gjennomsnittsskåren blant personer uten innvandrerbakgrunn. Skåren faller relativt raskt i de første 10–15 årene før nedgangen flater ut. Ved om lag 30 års botid krysser kurven referanselinjen for personer uten innvandrerbakgrunn, og ved lenger botid ligger innvandrernes gjennomsnittsskår på et tilsvarende nivå som gjennomsnittet for personer uten innvandrerbakgrunn. Dette tyder på en gradvis konvergens mot majoritetsbefolkningens holdninger over tid.

Figur 6.11. Predikert skår på indeks for kjønnskonservative holdninger (-4–+4), etter botid (logit). Uten kontrollvariabler. Innvandrere (n ≈ 8320) og personer uten innvandrerbakgrunn (n ≈ 973).

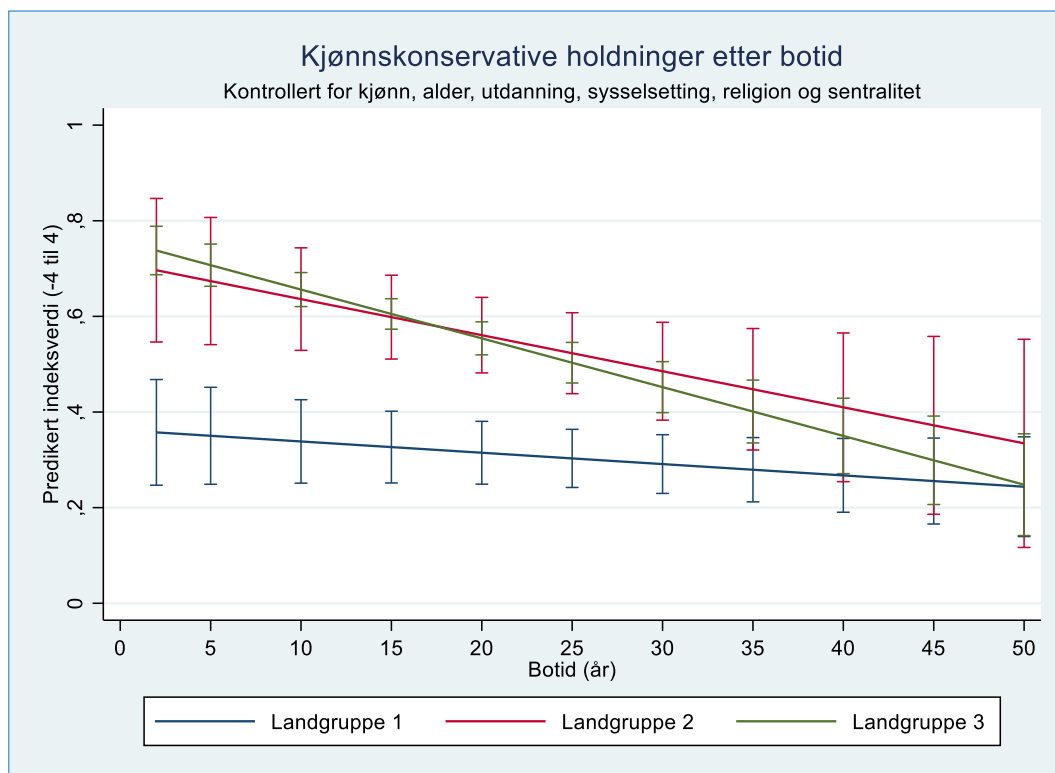
Figur 6.12 viser predikert skår på indeksen over kjønnskonservative holdninger blant innvandrere etter botid fordelt på landgruppe, kontrollert for kjønn, alder, utdanning, sysselsetting, religion og sentralitet.

For alle tre landgrupper er det en negativ sammenheng mellom botid og kjønnskonservative holdninger: Holdninger til likestilling blir mindre konservative jo lenger personen

respondenten svarer «begge» eller «vet ikke». Indeksen summeres på tvers av de fire spørsmålene og går fra -4 (konsekvent utradisjonell) til 4 (konsekvent kjønnsstradisjonell), og 0 som konsekvent egalitær. Siden et stort flertall svarer «begge like mye» på samtlige spørsmål ligger de predikerte gjennomsnittsverdiene relativt nært null. Figuren viser et glattet gjennomsnitt av skår på indeksen langs botidsskalaen, estimert med lokal polynomisk regresjon (lpoly). I motsetning til lineær regresjon forutsetter ikke lpoly at sammenhengen mellom botid og holdninger følger en rett linje, og er derfor godt egnet til å avdekke ikke-lineære mønstre. Den stiplede røde linjen viser det vektete gjennomsnittet for personer uten innvandrerbakgrunn (0,31), og fungerer som et referansepunkt for hvor innvandrerne befinner seg relativt til majoritetsbefolkningen.

har bodd i Norge. Denne tendensen er tydeligst i landgruppe tre, som også er den gruppen som i utgangspunktet har de mest kjønnskonservative holdningene. Landgruppe 2 følger et tilsvarende mønster, og forskjellene mellom de to gruppene er ikke statistisk signifikante. Landgruppe 1 skiller seg imidlertid fra de to andre ved at holdningene er relativt egalitære også ved kort botid, og nedgangen over tid er mer moderat. Ved lang botid nærmer holdningene i landgruppe 2 og 3 seg nivået for landgruppe 1. Prediksjonene ved høy botid er imidlertid heftet med mer usikkerhet, ettersom færre personer i utvalget har svært lang botid.

Figur 6.12. Predikert sannsynlighet for å uttrykke kjønnskonservative holdninger etter botid (OLS). Innvandrere (n ≈ 8320).

Kontrollert for kjønn, alder, landbakgrunn, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

Sett under ett gir analysen av holdninger til likestilling et tydelig bilde: De aller fleste innvandrere har omfavnet det norske likestillingsidealet om at husarbeid og omsorg skal deles likt mellom kvinner og menn. Forskjellene mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn er små for de fleste oppgaver. Men ett område skiller seg noe ut – synet på mannen som hovedforsørger. Her er det et betydelig mindretall, særlig blant innvandrere fra landgruppe 2 og 3, som mener mannen bør ha mest ansvar for å tjene penger. Religion og opprinnelsesland er de sterkeste prediktorene, mens generasjonsforskjellene er relativt begrensede. Den tradisjonelle mannlige forsørgerrollen fremstår dermed som den mest seiglivende komponenten av tradisjonelle kjønnsrollemønstre.

Men det er en tydelig sammenheng mellom botid og holdninger til likestilling. Det er de relativt nyankomne innvandrerne som i gjennomsnitt har noe mer konservative holdninger til kjønnsroller enn den øvrige befolkningen. Med økt botid beveger imidlertid

holdningene seg til å bli på linje med majoritetsbefolkningen. Denne endringen er særlig tydelig for innvandrere fra landgruppe 3, som i utgangspunktet er den gruppen med mest tradisjonelle holdninger.

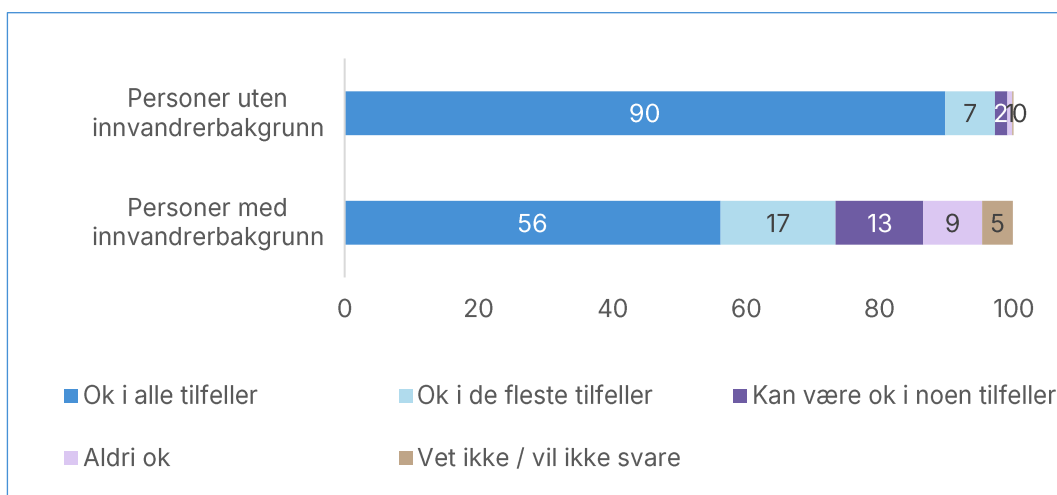
6.2 Holdninger til seksualitet og samliv

Spørsmål om seksualitet og samliv har historisk vært nært knyttet til religiøse normer og familieinstitusjoner, og er derfor et område der verdiforskjeller mellom samfunn med ulik institusjonell forankring kan forventes å være større enn for spørsmål om arbeidsdeling i hjemmet – som i kanskje større grad er et økonomisk spørsmål. Det norske samfunnet har de siste femti årene gjennomgått en betydelig liberalisering på dette området, med utbredt aksept for samboerskap, sex utenfor ekteskap, skilsmisse, abort og homoseksuelle relasjoner. Mange av de viktigste avsenderlandene for innvandring til Norge har derimot fortsatt sterke religiøst forankrede normer som regulerer seksualitet og samliv langt strengere (Friberg, 2019; Norris & Inglehart, 2011). På dette området kan vi derfor forvente visse forskjeller mellom befolkningen med og uten innvandrerbakgrunn.

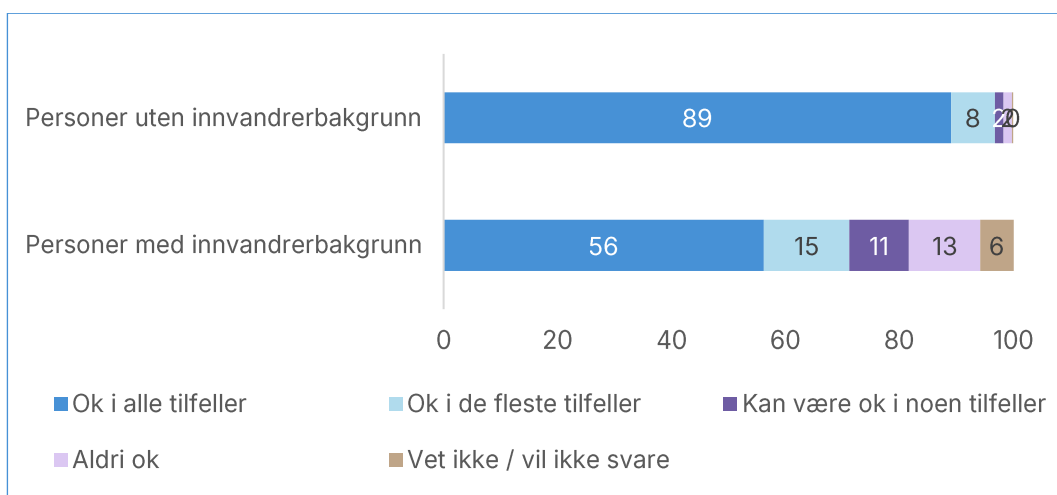
Respondentene ble bedt om å ta stilling til seks ulike spørsmål: om det er greit å bo sammen uten å være gift, å ha sex uten å være gift, å skille seg, å ta abort, homoseksuelle relasjoner, og å gifte seg med en som har en annen religion. Svaralternativene gikk fra «ok i alle tilfeller» til «aldri ok», med mellomkategoriene «ok i de fleste tilfeller» og «kan være ok i noen tilfeller», samt et alternativ for «vet ikke / vil ikke svare». I det følgende fokuserer vi på andelen som svarer «ok i alle tilfeller», som gir det klareste uttrykket for en liberal grunnholdning.

Figur 6.13–figur 6.18 viser at det er forskjeller mellom befolkningen med og uten innvandrerbakgrunn for samtlige seks spørsmål, og at disse forskjellene er noe større enn det vi så for likestillingsspørsmålene. For samboerskap uten å være gift svarer 90 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn at det er greit i alle tilfeller, mot 56 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn. Tilsvarende tall for sex utenfor ekteskap er 89 mot 56 prosent, for homoseksualitet 87 mot 55 prosent, for ekteskap på tvers av religioner om lag 83 mot 58 prosent, for skilsmisse 74 mot 54 prosent, og for abort 58 mot 42 prosent. Mens hovedbildet for likestillingsspørsmålene var bred konsensus med mindre nyanseforskjeller, er bildet her snarere et betydelig sprik. Majoriteten har i hovedsak omfavnet en liberal grunnholdning til disse spørsmålene som i hvert fall et betydelig mindretall av personer med innvandrerbakgrunn ikke deler.

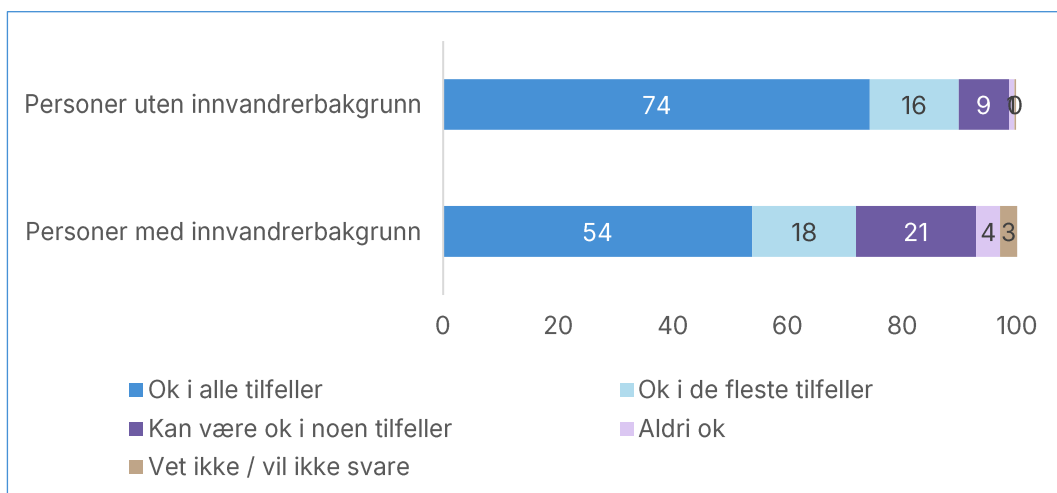
Figur 6.13. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å bo sammen uten å være gift.» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

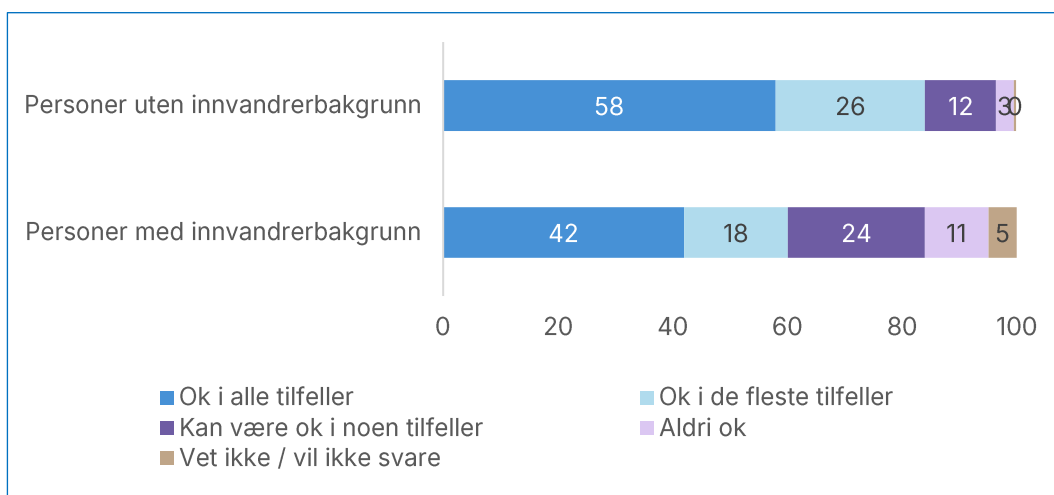
Figur 6.14. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å ha sex uten å være gift.» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

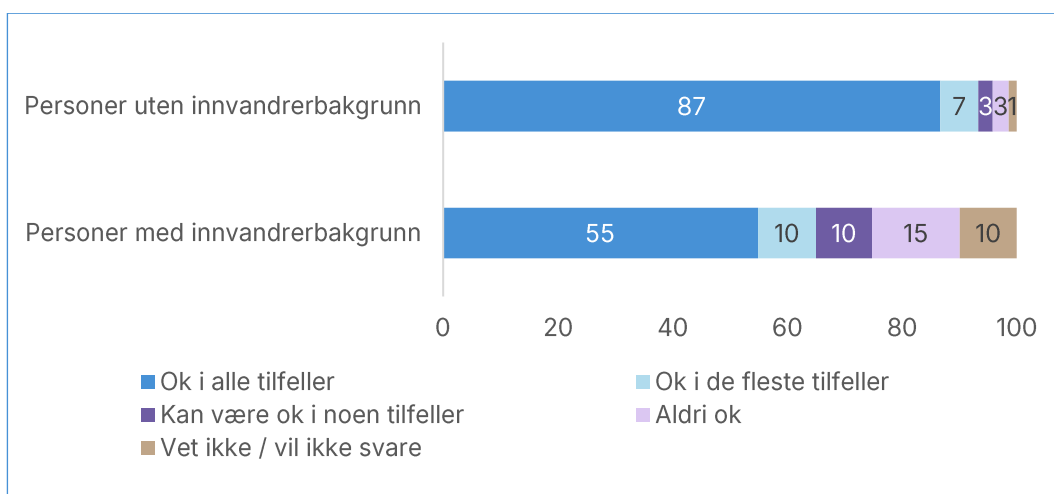
Figur 6.15. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å skille seg.» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn.

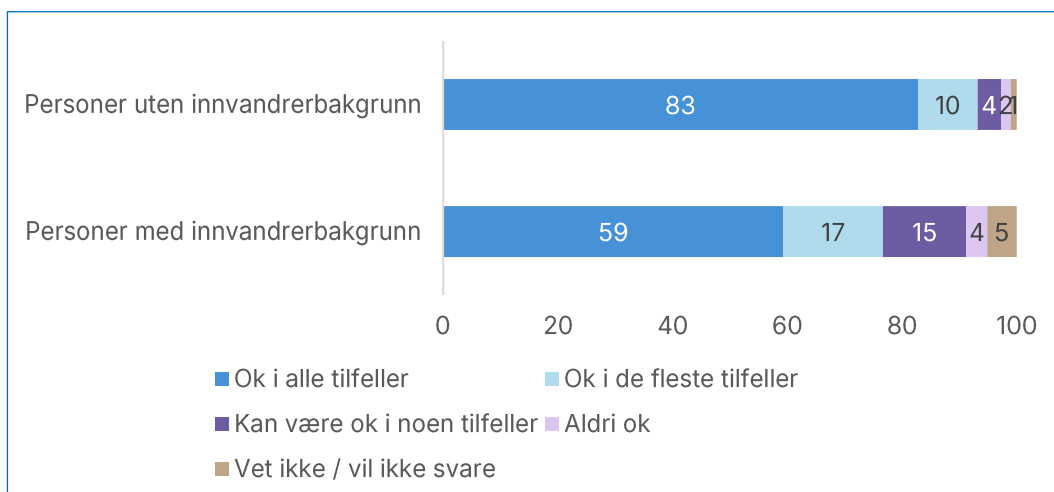
Figur 6.16. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å ta abort». Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn.

Figur 6.17. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Homoseksualitet». Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn.

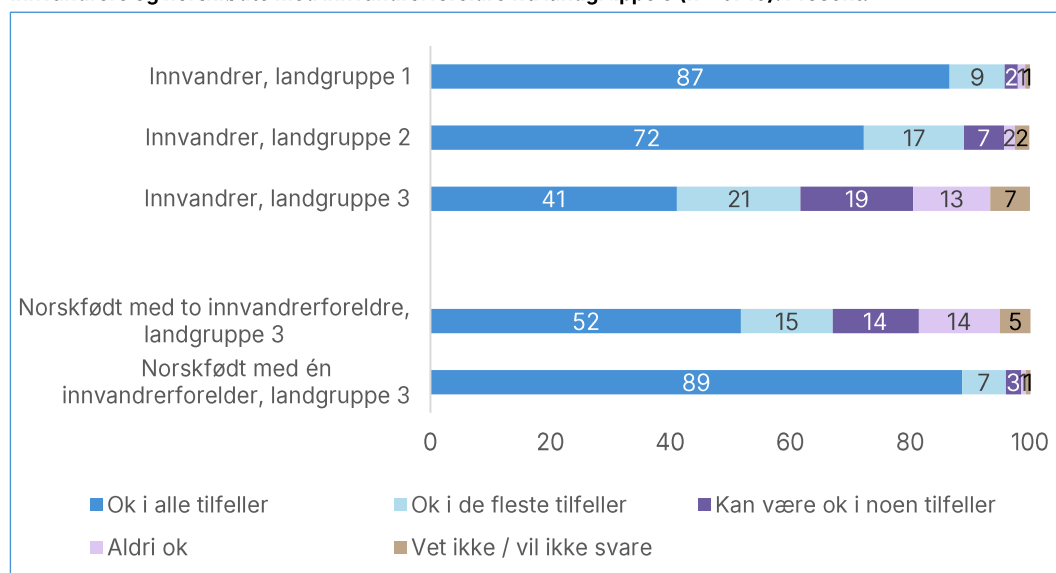
Figur 6.18. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å gifte seg med en som har en annen religion». Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn.

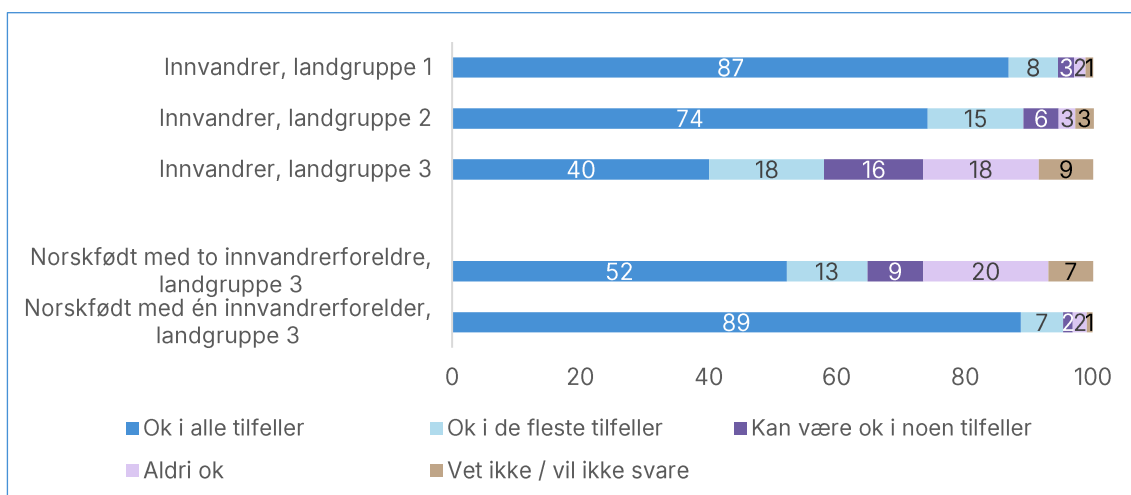
Sammenligningen mellom de tre landgruppene viser enda tydeligere forskjeller enn for kjønnsrollespørsmålene. Innvandrere fra landgruppe 1 (Vest-Europa, Nord-Amerika mv.) ligger gjennomgående på samme nivå som personer uten innvandrerbakgrunn, eller marginalt under: 87 prosent svarer «ok i alle tilfeller» til samboerskap, 87 prosent til sex utenfor ekteskap, og 85 prosent til homoseksualitet. Innvandrere fra landgruppe 2 (Øst- og Sentral-Europa) ligger noe lavere, men fortsatt over halvparten på de fleste spørsmål, med 72 prosent for samboerskap, 74 prosent for sex utenfor ekteskap, og 66 prosent for homoseksualitet. Innvandrere fra landgruppe 3 (Asia, Afrika, Latin-Amerika) ligger klart lavest, med rundt 40 prosent på samboerskap, sex utenfor ekteskap og homoseksualitet, og bare 29 prosent for abort. Forskjellen mellom landgruppe 1 og 3 er altså på rundt 40–50 prosentpoeng for de fleste spørsmål – betydelig større enn for likestillingsspørsmålene. Mønsteret på tvers av generasjoner er imidlertid det mest påfallende funnet i denne delen. Sammenligner vi innvandrere fra landgruppe 3 med norskfødte med to foreldre fra samme landgruppe, ser vi en tydelig bevegelse mot mer liberale standpunkter (figur 6.19–figur 6.24). Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 ligger konsekvent over innvandregenerasjonen i liberale holdninger, men fortsatt godt under majoritetsnivå. Norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 ligger derimot svært tett opp til majoriteten på samtlige spørsmål.

Det er viktig å påpeke at norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 er en relativt liten og selektert gruppe, og at funnet trolig også reflekterer seleksjon: De foreldrene som har giftet seg på tvers av majoritets- og minoritetsbakgrunn er antakelig allerede en gruppe med mindre tradisjonelle holdninger enn gjennomsnittet i opprinnelseslandet, og denne pre-seleksjonen kan formidles videre til barna.

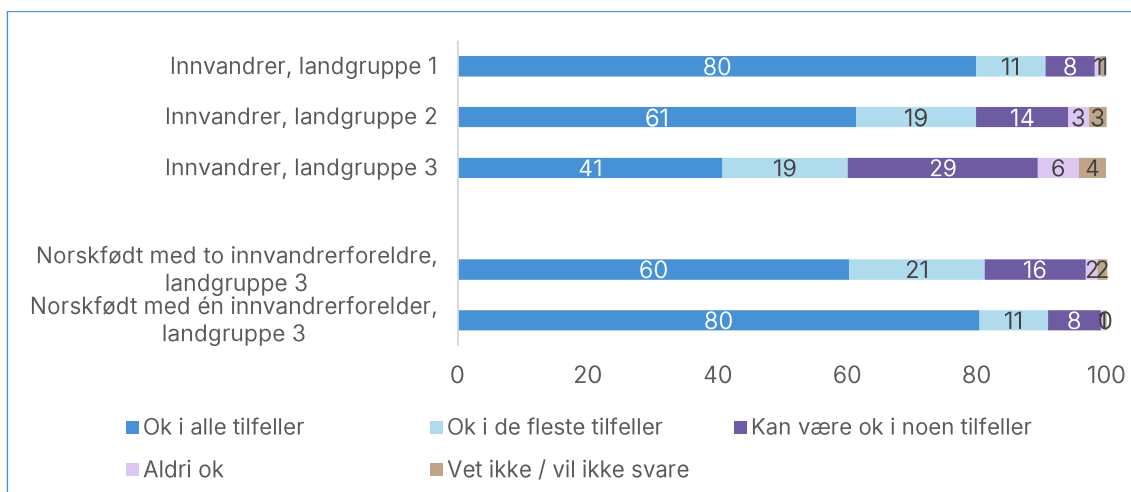
Figur 6.19. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å bo sammen uten å være gift». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

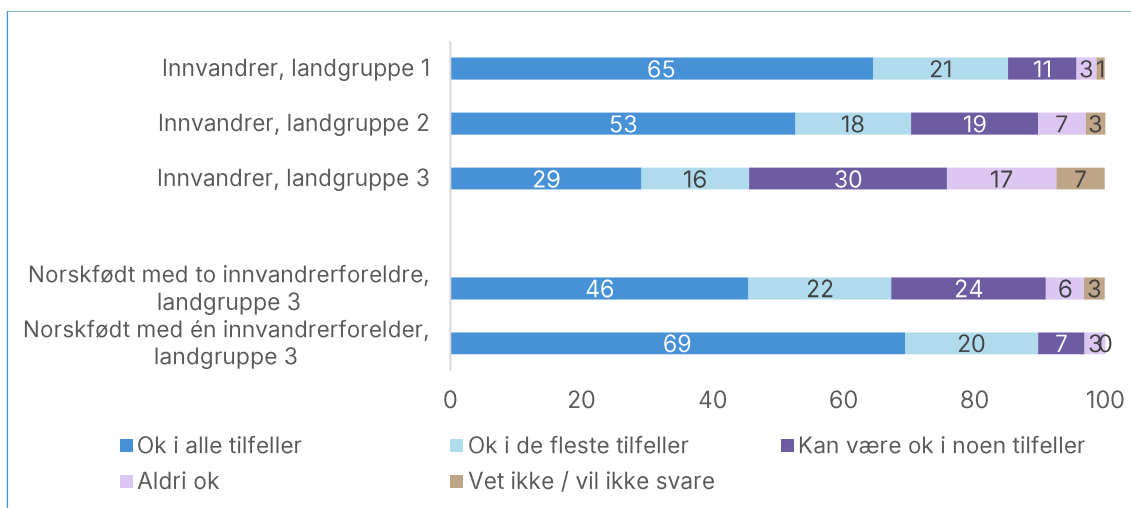
Figur 6.20. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å ha sex uten å være gift». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

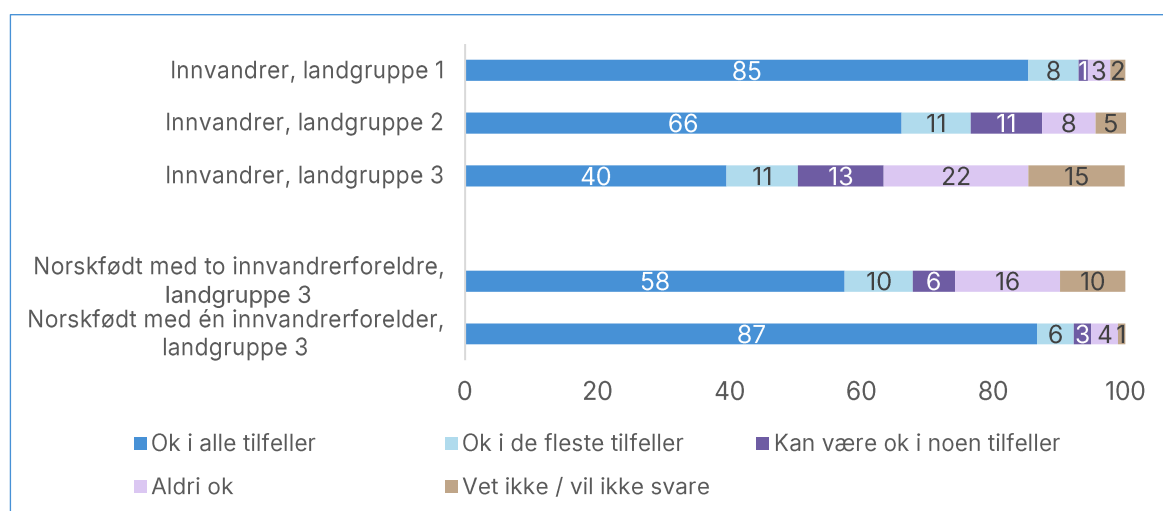
Figur 6.21. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å skille seg». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

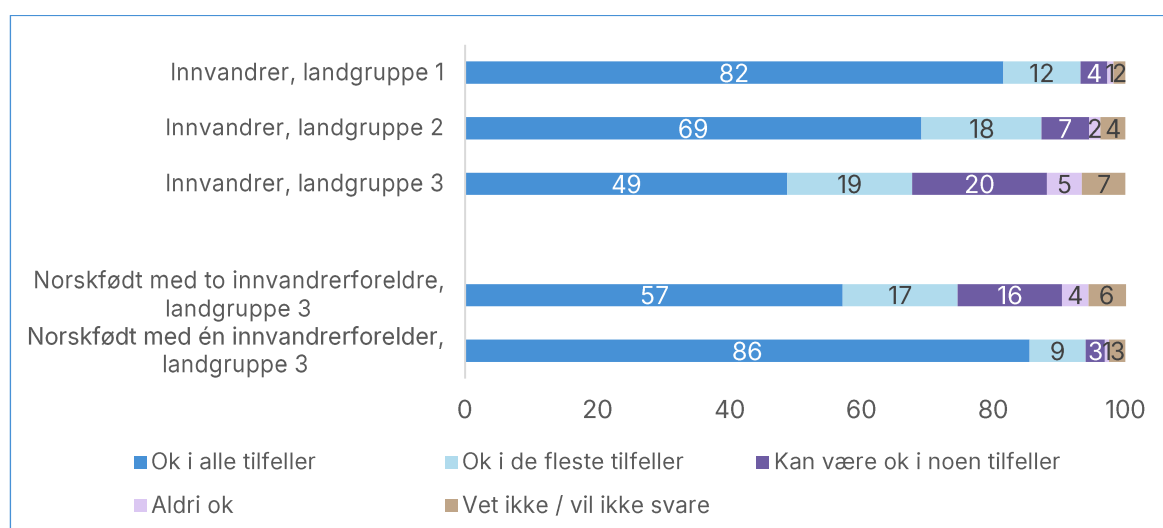
Figur 6.22. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å ta abort». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

Figur 6.23. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Homoseksualitet». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

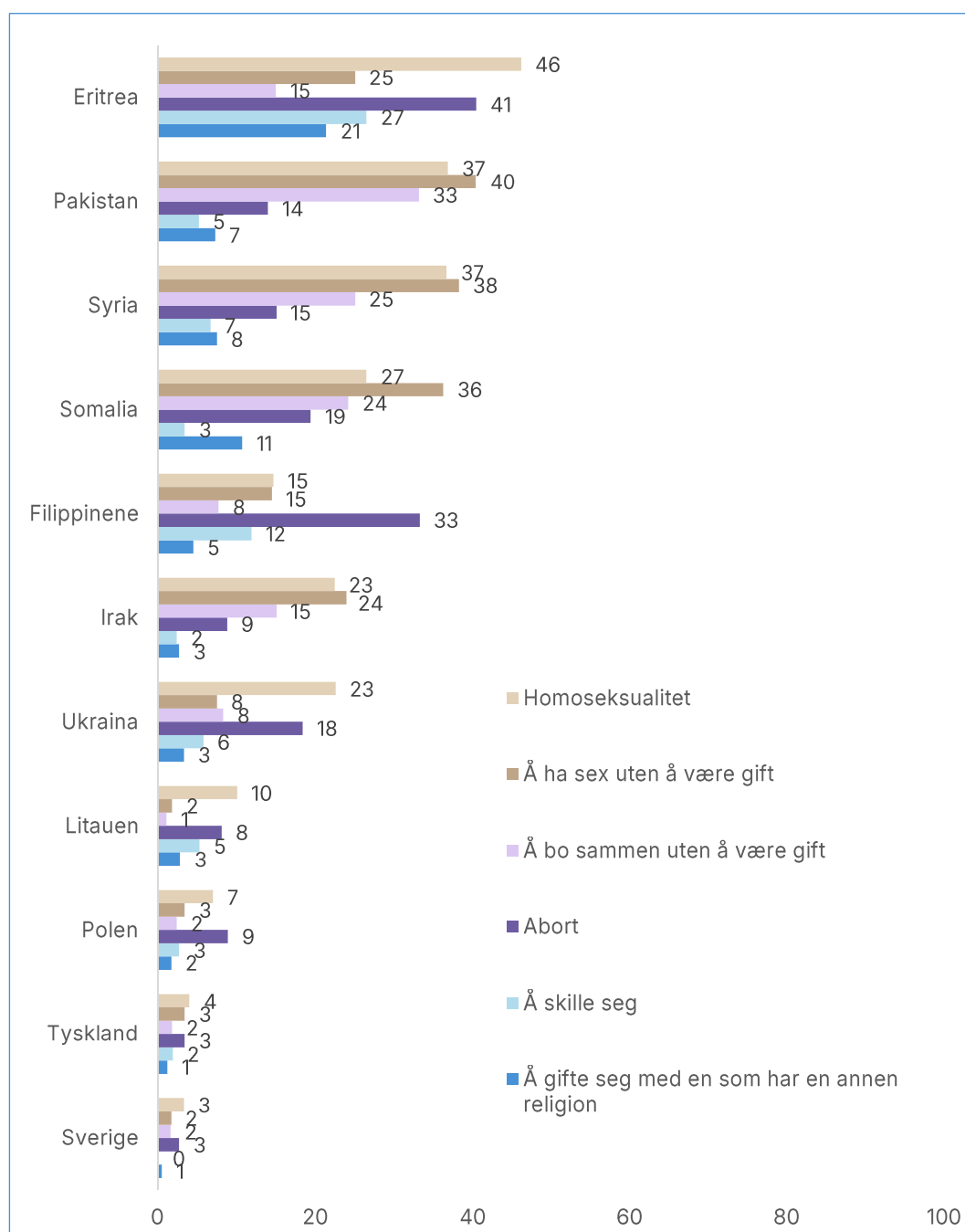
Figur 6.24. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad synes du disse tingene er ok? Å gifte seg med en som har en annen religion». Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

Bak landgruppene skjuler det seg igjen betydelig variasjon mellom enkeltland. Figur 6.25 viser andelen som svarer at de seks handlingene «aldri» er akseptable, og gir et bilde av hvor sterkt konservative holdninger står i ulike landgrupper. Homoseksualitet er det spørsmålet som vekker sterkest motstand: 46 prosent av de med bakgrunn fra Eritrea, 37 prosent av de med bakgrunn fra Pakistan og 37 prosent av de med bakgrunn fra Syria svarer at det aldri er akseptabelt. Også abort vekker betydelig motstand i flere grupper – 41 prosent blant de med bakgrunn fra Eritrea, 40 prosent blant de med bakgrunn fra Pakistan, 38 prosent blant de med bakgrunn fra Syria og 36 prosent blant de med bakgrunn fra Somalia svarer «aldri ok». Ekteskap på tvers av religioner er et annet spørsmål med stor variasjon: Henholdsvis 33, 25 og 24 prosent av de med bakgrunn fra Pakistan, Syria og Irak svarer «aldri ok». I motsatt ende ligger innvandrere fra Tyskland, Sverige og Polen, hvor andelen som svarer «aldri ok» på samtlige spørsmål, er nær null. Innvandrere fra Litauen og Ukraina ligger noe over, men fortsatt på et lavt nivå sammenlignet med gruppene fra Afrika, Midtøsten og Sør-Asia.

Som for likestillingsspørsmålene følger mønsteret en logikk som er knyttet til opprinnelseslandenes religiøse og institusjonelle særtrekk, snarere enn til verdensdel. Eritrea, Pakistan, Syria og Somalia – land med sterk religiøs forankring av familieinstitusjonen og svake sekulære velferdsstater – samler seg i ene enden av skalaen. Tyskland og Sverige, med høyt nivå av sekularisering og sterke velferdsstater, samler seg i den andre. Et særlig interessant tilfelle er Filippinene, hvor andelen som mener abort aldri er akseptabelt, er svært høy (33 prosent) – høyere enn i Somalia – mens motstanden mot homoseksualitet er moderat (15 prosent). Dette reflekterer trolig den katolske kirkens sterke posisjon i Filippinene, og illustrerer at religiøs forankring ikke nødvendigvis slår likt ut på alle spørsmål.

Figur 6.25. Andel som svarer at de aktuelle tingene «aldri» er akseptable. Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

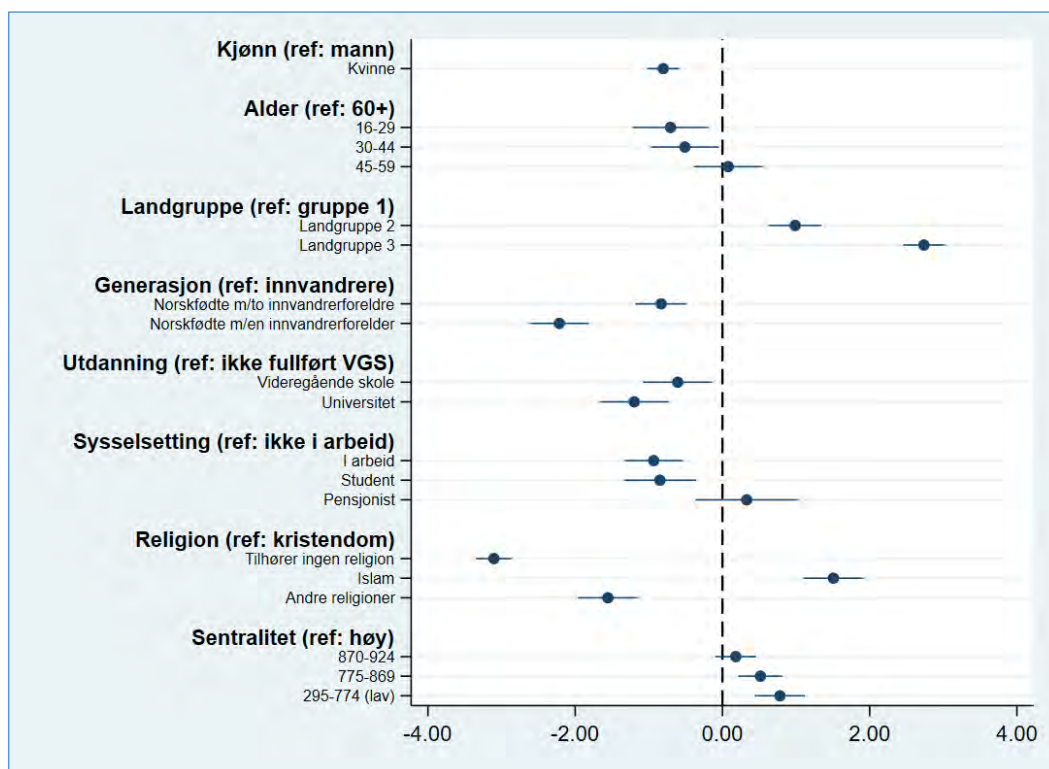
Hvilke kjennetegn er så forbundet med mer eller mindre sosialt konservative holdninger? For å undersøke dette har vi konstruert en samlet indeks for sosialkonservative holdninger basert på de seks spørsmålene, der høyere verdier indikerer mer konservative svar (indeks 1–24).

Regresjonsanalysen i figur 6.26 bekrefter i stor grad mønstrene fra de deskriptive analysene og viser at landbakgrunn og religion er de faktorene som henger sterkest sammen med sosialkonservative holdninger, også når vi tar hensyn til øvrige bakgrunnsvariabler. Innvandrere fra landgruppe 3 skårer nær 3 indekspoeng høyere enn landgruppe 1, mens landgruppe 2 skårer ett indekspoeng over. Når det gjelder religion, skårer muslimer om lag halvannet indekspoeng høyere enn kristne, mens personer uten religiøs tilhørighet skårer 3,1 poeng lavere. Avstanden mellom muslimer og personer uten religiøs tilhørighet er dermed nesten 4,7 indekspoeng, en svært betydelig forskjell.

Mønsteret fra kjønnsrollespørsmålene gjenfinnes også her: Norskfødte med to innvandrerforeldre er betydelig mer liberale enn innvandrere (i underkant av ett indekspoeng), kontrollert for de øvrige variablene i modellen. Norskfødte med én innvandrerforelder ligger om lag 2,5 indekspoeng lavere enn innvandrere – og er altså klart enda mer liberale. Utdanning trekker også klart i liberal retning, med universitetsutdannede om lag 1,3 indekspoeng lavere enn dem uten fullført videregående. Kjønn, alder og sysselsetting har mindre, men signifikante sammenhenger i forventet retning: Kvinner, yngre og personer i arbeid eller utdanning er noe mer liberale enn referansegruppene.

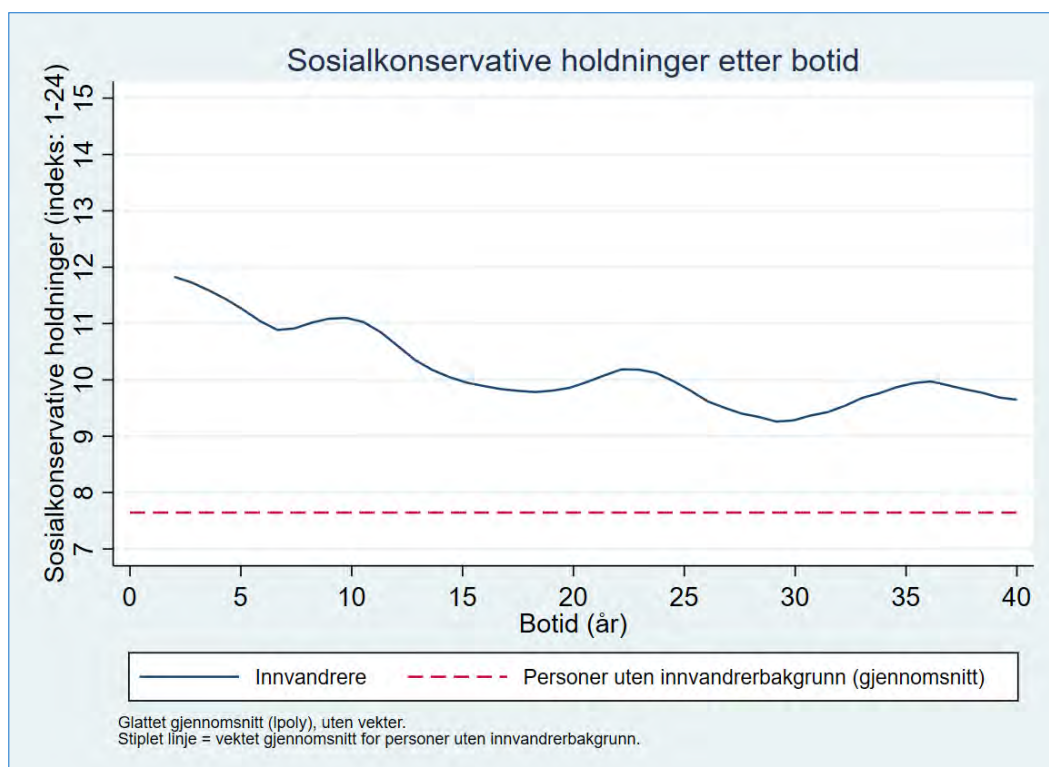
Sammenhengen mellom generasjon og sosialkonservative holdninger er sterkere enn for kjønnsrollespørsmålene og i hovedsak består den etter kontroll for religion, utdanning, sysselsetting og andre bakgrunnsvariabler. Det betyr at den lavere skåren på sosialkonservative holdninger blant norskfødte med innvandrerforeldre ikke først og fremst skyldes at denne gruppen i snitt er yngre, har høyere utdanning, er mindre religiøs eller skiller seg fra første generasjon på andre målte kjennetegn. Det tyder snarere på at det er noe ved selve det å vokse opp i Norge som henger sammen med mer liberale holdninger på dette området.

Figur 6.26. Sosialkonservative holdninger (indeks: 1-24). Hovedutvalget (n ≈ 10 261).

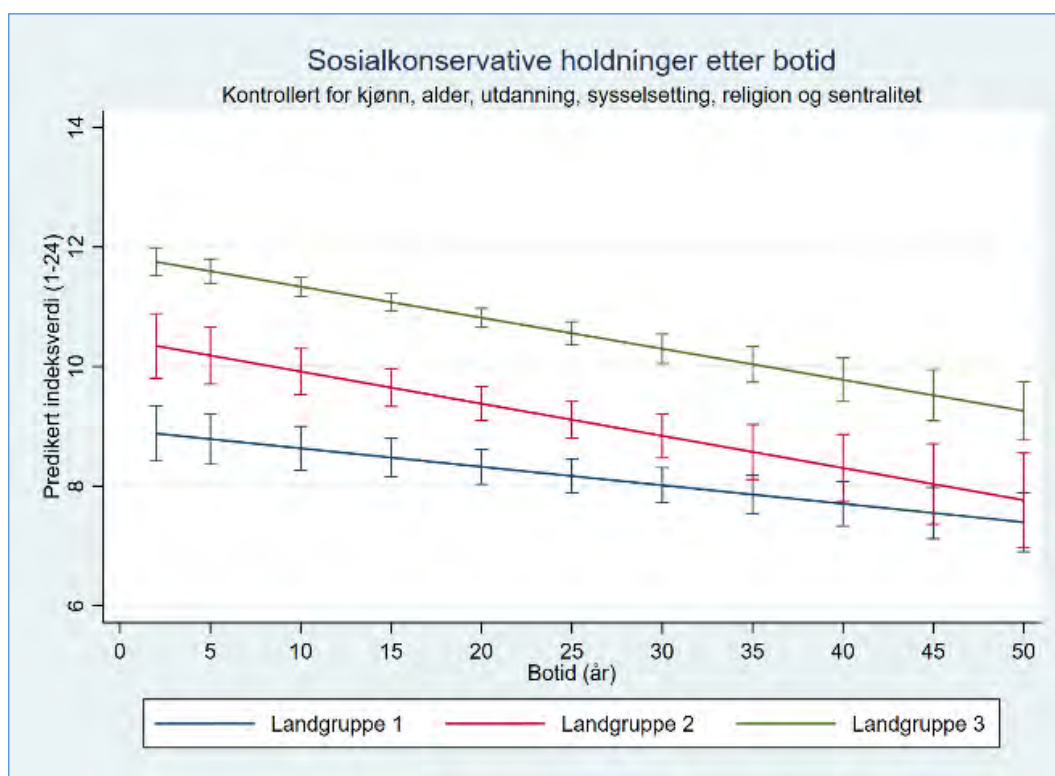
Endrer så holdninger seg over tid blant dem som har innvandret til Norge? Et sentralt spørsmål i integreringsforskningen er om verdimeessig tilpasning skjer gradvis med økt botid. Dette undersøker vi i figurene nedenfor.

Figur 6.27. Predikert skår på indeks for kjønnskonservative holdninger (-4--+4), etter botid (lpoly). Uten kontrollvariabler. Innvandrere (n ≈ 8320) og personer uten innvandrerbakgrunn (n ≈ 973).

Figur 6.27 viser en negativ sammenheng mellom botid og sosialkonservative holdninger blant personer som selv har innvandret til Norge. Ved kort botid (to–fem år) ligger gjennomsnittlig skår på indeksen over sosialkonservative holdninger mellom 11 og 12, deretter faller den relativt raskt i de første 15–20 årene til rundt 9,5–10, før kurven flater ut. Det gjennomsnittlige nivået på sosialkonservative holdninger blant innvandrere holder seg betydelig over gjennomsnittsskåren for personer uten innvandrerbakgrunn, også blant de med lenger botid. Sammenlikningen mellom de tre landgruppene viser at bevegelsen i retning av mer liberale holdninger gjelder alle tre gruppene, om enn fra ulike utgangsnivåer.

Figur 6.28. Predikert skår på indeks for kjønnskonservative holdninger (-4-+4), etter botid (logit). Uten kontrollvariabler. Innvandrere (n ≈ 8320).

6.3 Syn på statens rolle i omfordeling, klima, likestilling og omsorg

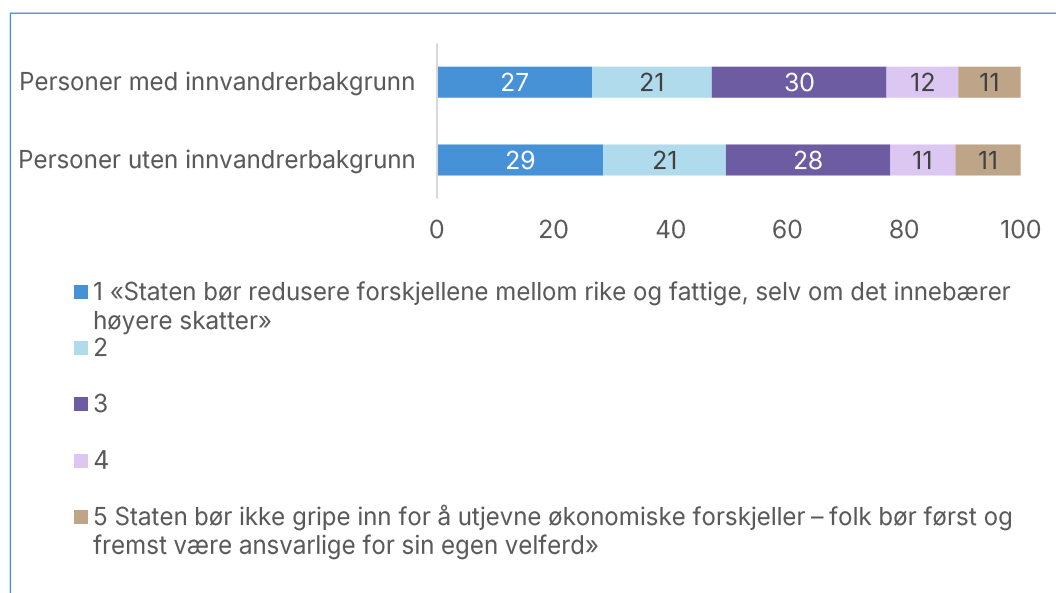
I denne seksjonen presenterer vi en deskriptiv kartlegging av politiske holdninger blant personer med innvandrerbakgrunn. Spørsmålene er valgt ut for å fange opp sentrale ideologiske stridsspørsmål i norsk politikk: synet på økonomisk omfordeling, prioritering av klima, og statens rolle i å sikre likestilling. I tillegg inkluderer vi holdningsspørsmål som går til kjernen av møtet mellom innvandrere og den nordiske velferdsmodellen, nemlig ansvarsfordelingen mellom stat og familie. Ved å presentere deskriptiv statistikk for disse holdningene ønsker vi å tegne et bilde av hvor minoritetsbefolkningen befinner seg i det politiske landskapet i dag.

Spørsmålene om politiske holdninger er bevisst utformet som bipolare skalaer, der respondentene bes om å plassere seg på et spekter mellom to motstridende påstander. Dette er fordi politikk krever avveininger mellom ulike goder. Ved å tvinge

respondentene til å prioritere mellom for eksempel klimatiltak og økonomisk vekst, eller mellom familiens frihet og myndighetenes inngripen, fanger vi opp hvilke holdninger som veier tyngst for den enkelte når de settes på spissen. I tillegg motvirker denne tilnærmingen såkalt enighetstendens, det vil si at respondenter har en tendens til å si seg enig i isolerte påstander uavhengig av innhold.

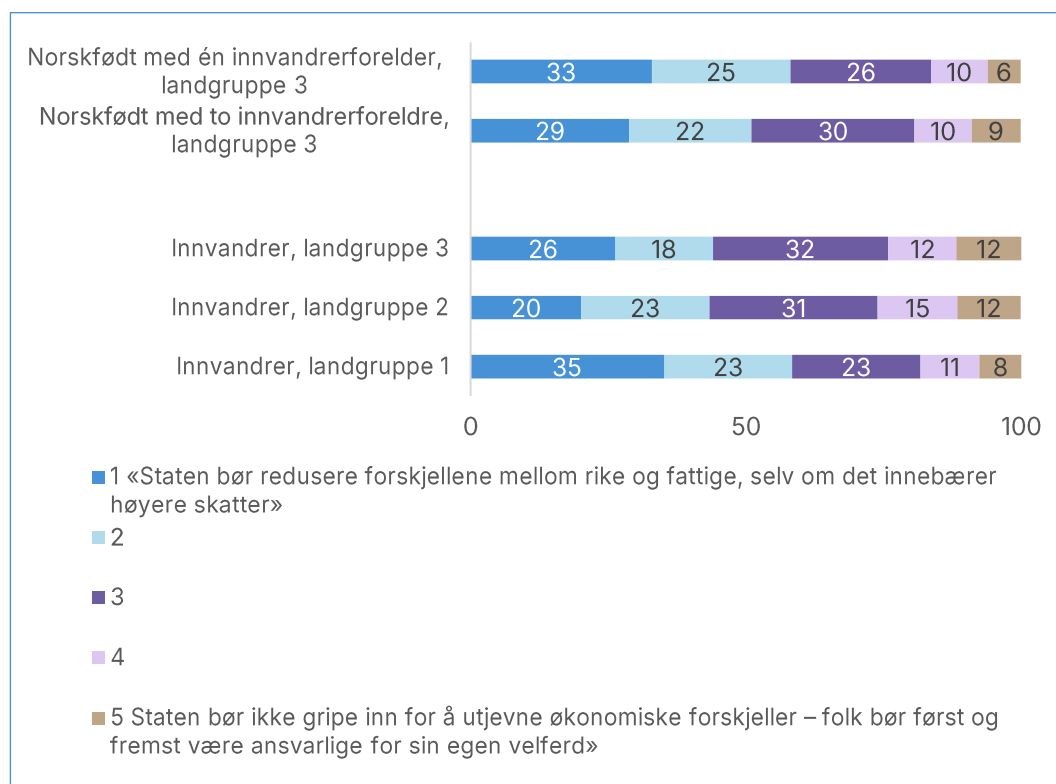
Figur 6.29 viser fordelingen av svar på spørsmålet om statlig omfordeling. Mønsteret er bemerkelsesverdig likt mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn. I begge grupper plasserer rundt en firedel seg i den mest omfordelingsorienterte kategorien, «Staten bør redusere forskjellene mellom rike og fattige, selv om det innebærer høyere skatter». Tilsvarende mener 11 prosent både med og uten innvandrerbakgrunn at staten ikke bør gripe inn for å utjevne forskjeller. Den største andelen i begge grupper befinner seg i midten av skalaen. Dette tyder på at mange veier hensynet til omfordeling opp mot andre hensyn og ikke inntar ytterpunktene.

Figur 6.29. Holdninger til omfordeling, fra 1 («Staten bør redusere forskjellene mellom rike og fattige, selv om det innebærer høyere skatter») til 5 («Staten bør ikke gripe inn for å utjevne økonomiske forskjeller»). Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn.

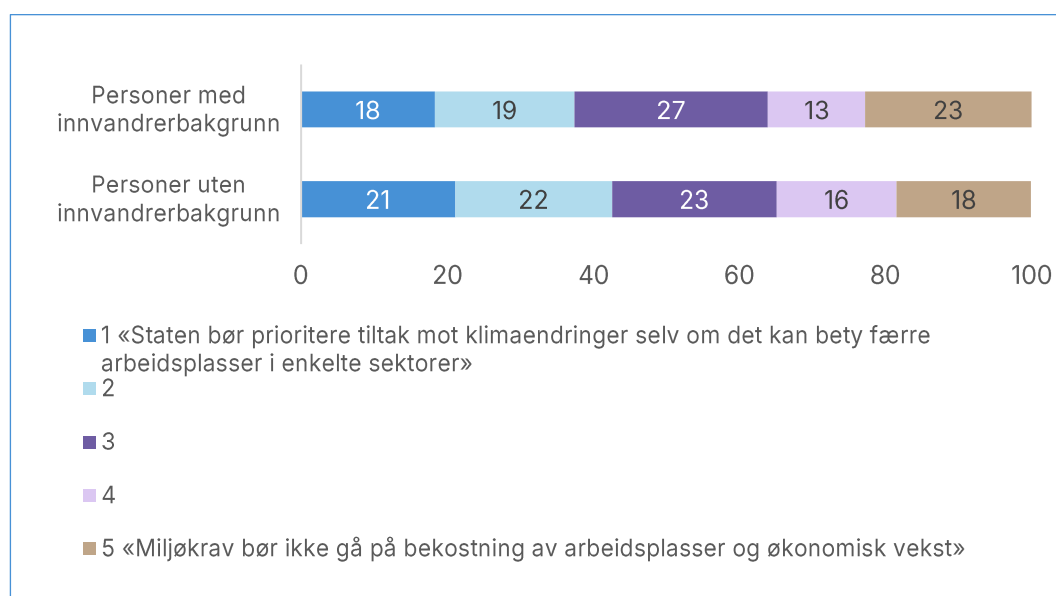
Samtidig er det noe variasjon mellom undergrupper. Innvandrere fra landgruppe 1 skiller seg ut med høyere støtte til aktiv omfordeling (35 prosent i kategori 1), mens innvandrere fra landgruppe 2 i mindre grad plasserer seg i denne kategorien (20 prosent), og innvandrere fra landgruppe 3 ligger på 26 prosent. Norskfødte med én eller to innvandrede foreldre er noe mer markedsorienterte enn innvandrere fra samme landgruppe.

Figur 6.30. Holdninger til omfordeling, fra 1 («Staten bør redusere forskjellene mellom rike og fattige, selv om det innebærer høyere skatter») til 5 («Staten bør ikke gripe inn for å ujevne økonomiske forskjeller»). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716).

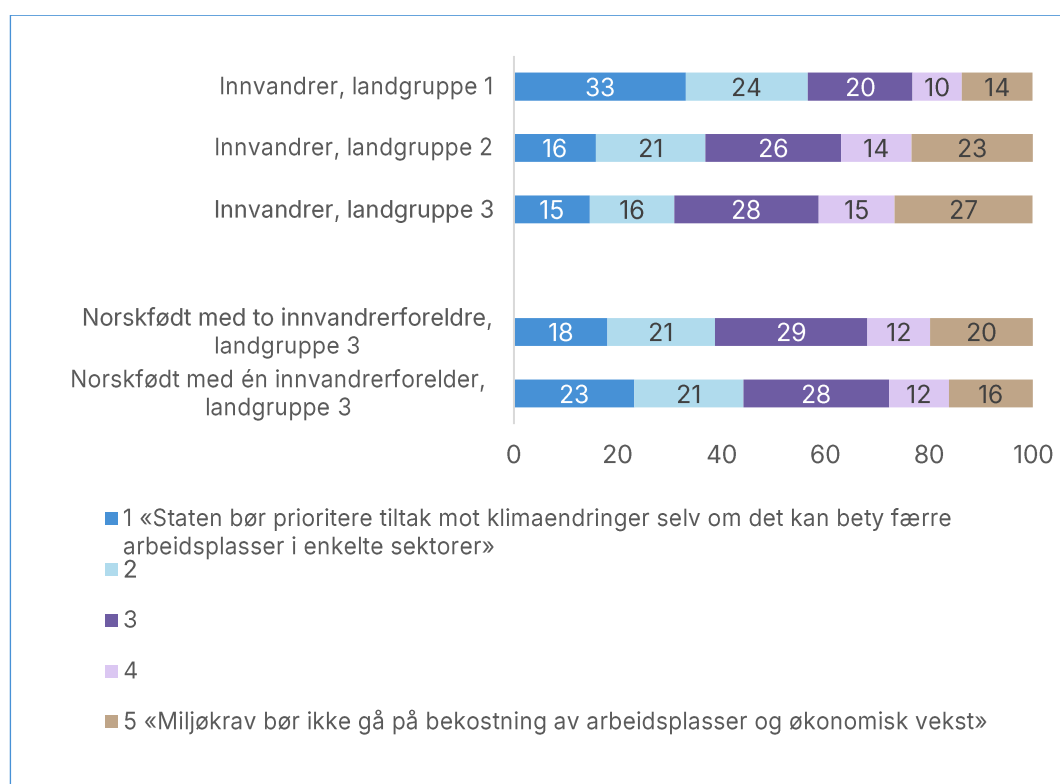
I klimaspørsmålet er det noen små forskjeller. 23 prosent av personer med innvandrerbakgrunn mener at miljøkrav ikke bør gå på bekostning av arbeidsplasser og økonomisk vekst, mot 18,4 prosent i den sammenlignbare gruppen uten innvandrerbakgrunn.

Figur 6.31. Holdninger til klima- og miljøtiltak, fra 1 («Staten bør prioritere tiltak mot klimaendringer selv om det kan bety færre arbeidsplasser i enkelte sektorer») til 5 («Miljøkrav bør ikke gå på bekostning av arbeidsplasser og økonomisk vekst»). Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn.

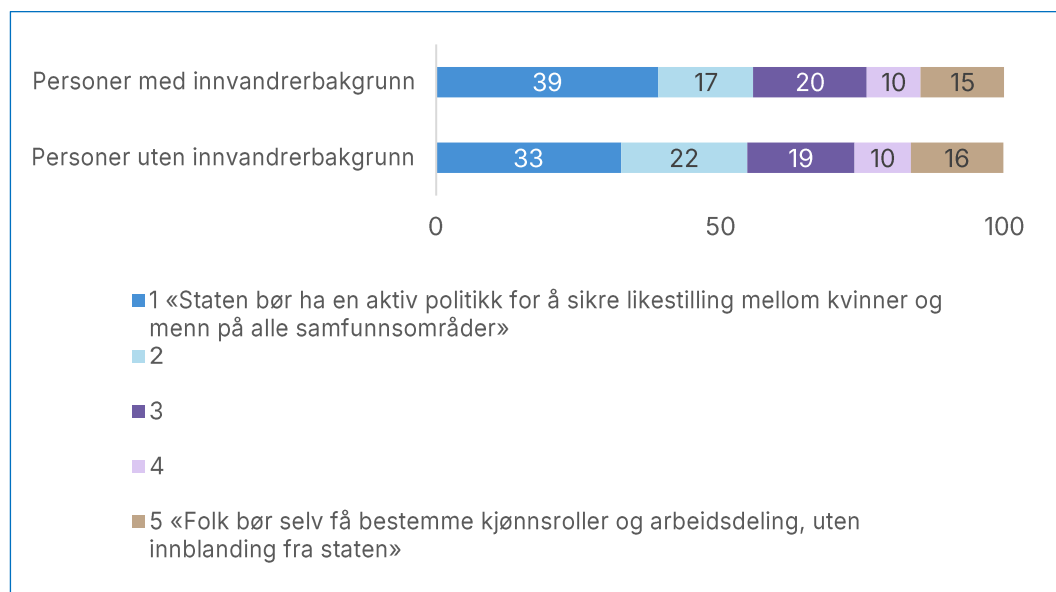
Innvandrere fra landgruppe 1 skiller seg ut med en langt høyere andel i den mest klimaorienterte kategorien (33 prosent), mens tilsvarende andel er betydelig lavere blant innvandrere fra landgruppe 3 (14 prosent). Norskfødte med foreldre fra landgruppe 3 er imidlertid langt mer klimaorienterte enn innvandrere fra samme landgruppe: 18 prosent av norskfødte med to innvandrede foreldre plasserer seg i den mest klimaorienterte kategorien, mens andelen er 23 prosent blant norskfødte med én innvandret forelder – altså høyere enn både øvrige med og uten innvandrerbakgrunn.

Figur 6.32. Holdninger til klima- og miljøtiltak, fra 1 («Staten bør prioritere tiltak mot klimaendringer selv om det kan bety færre arbeidsplasser i enkelte sektorer») til 5 («Miljøkrav bør ikke gå på bekostning av arbeidsplasser og økonomisk vekst»). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716).

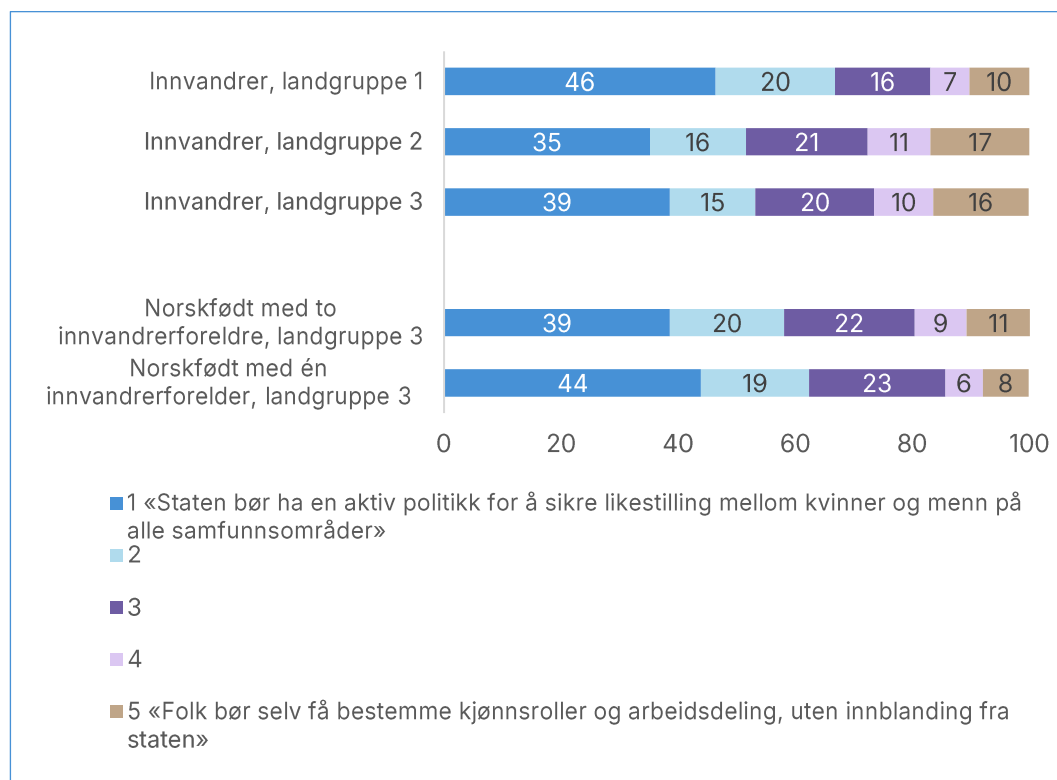
Oppslutningen om en aktiv statlig likestillingspolitikk er noe sterkere blant personer med innvandrerbakgrunn enn blant de uten. 39 prosent av personer med innvandrerbakgrunn plasserer seg i kategorien som er mest positiv til statlige likestillingstiltak, sammenlignet med 33 prosent blant de uten innvandrerbakgrunn.

Figur 6.33. Holdninger til likestillingspolitikk, fra 1 («Staten bør ha en aktiv politikk for å sikre likestilling mellom kvinner og menn på alle samfunnsområder») til 5 («Folk bør selv få bestemme kjønnsroller og arbeidsdeling, uten innblanding fra staten»). Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Norskfødte med innvandrede foreldre fra landgruppe 3 ligger minst like høyt. 39 prosent av norskfødte med to innvandrede foreldre og hele 44 prosent av norskfødte med én innvandret forelder gir full støtte til statlige likestillingstiltak. I den mest stats skeptiske kategorien er forskjellene små, på 15–prosent både blant de med og uten innvandrerbakgrunn.

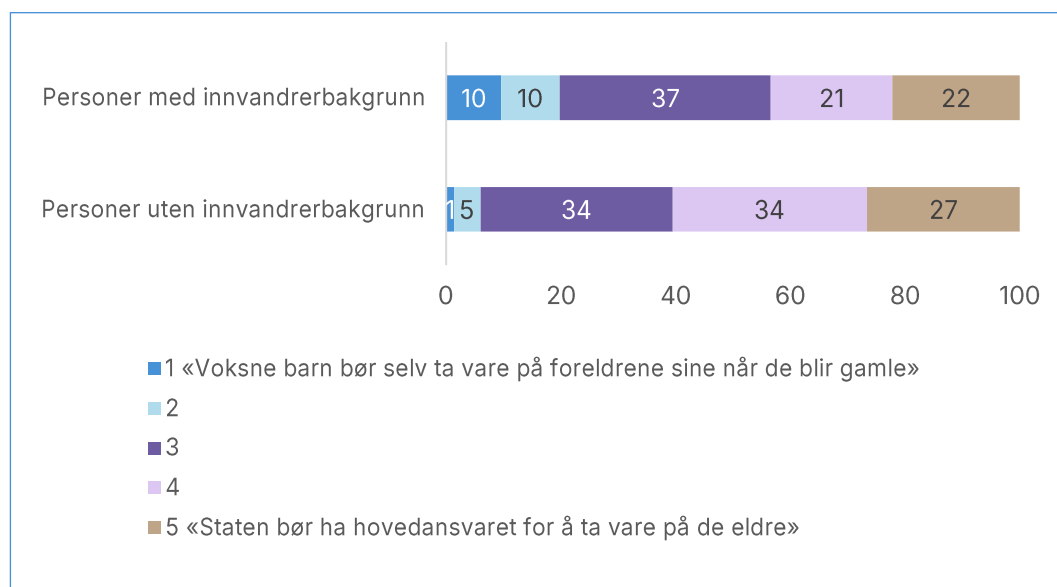
Figur 6.34. Holdninger til likestillingspolitikk, fra 1 («Staten bør ha en aktiv politikk for å sikre likestilling mellom kvinner og menn på alle samfunnsområder») til 5 («Folk bør selv få bestemme kjønnsroller og arbeidsdeling, uten innblanding fra staten»). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

Figuren nedenfor viser hvordan respondentene avveier ansvar mellom familie og stat i spørsmålet om eldreomsorg. Hovedmønsteret er at et flertall i alle grupper heller mot at staten bør ha hovedansvaret, men at dette varierer tydelig.

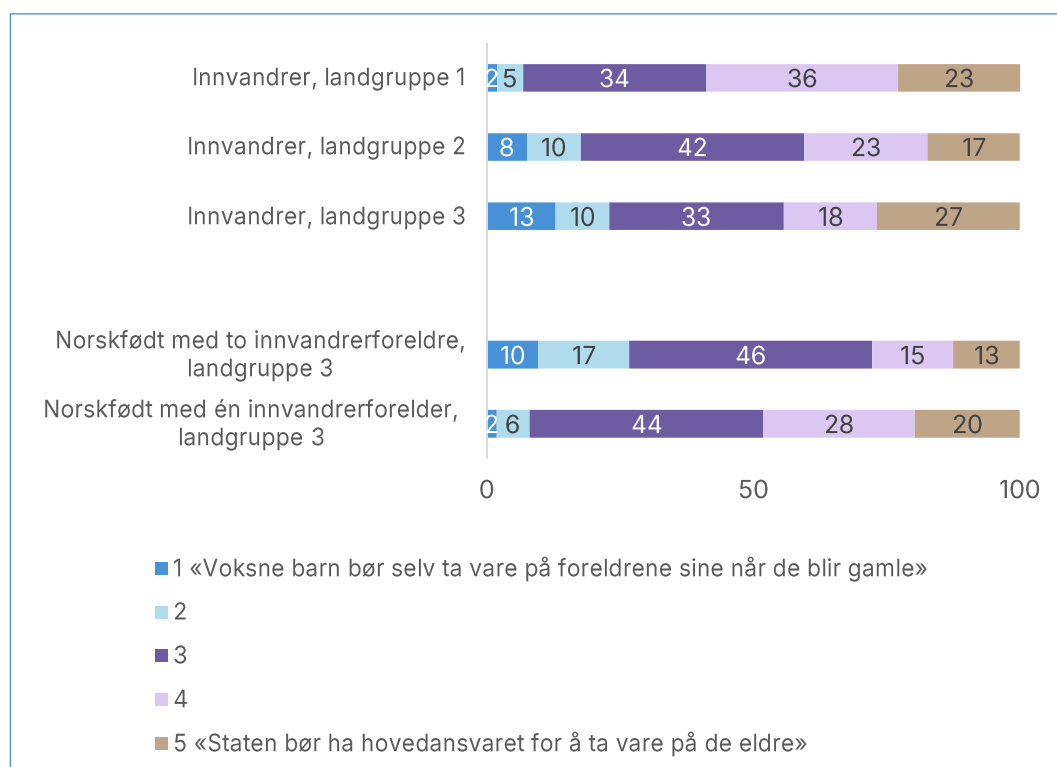
Blant personer med innvandrerbakgrunn plasserer 22 prosent seg i kategori 5, som gir sterkest støtte til statlig eldreomsorg, mens 21 prosent plasserer seg i kategori 4, altså samlet rundt 43 prosent. Til sammenligning uttrykker til sammen rundt 60 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn støtte til statlig eldreomsorg. Samtidig mener langt flere blant de med enn de uten innvandrerbakgrunn at voksne barn bør ta ansvar for eldre: 10 prosent av de med innvandrerbakgrunn plasserer seg i den mest familieorienterte kategorien, mot bare 1,4 prosent blant de uten innvandrerbakgrunn.

Figur 6.35. Holdninger til eldreomsorg, fra 1 («Voksne barn bør selv ta vare på foreldrene sine når de blir gamle») til 5 («Staten bør ha hovedansvaret for å ta vare på de eldre»). Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

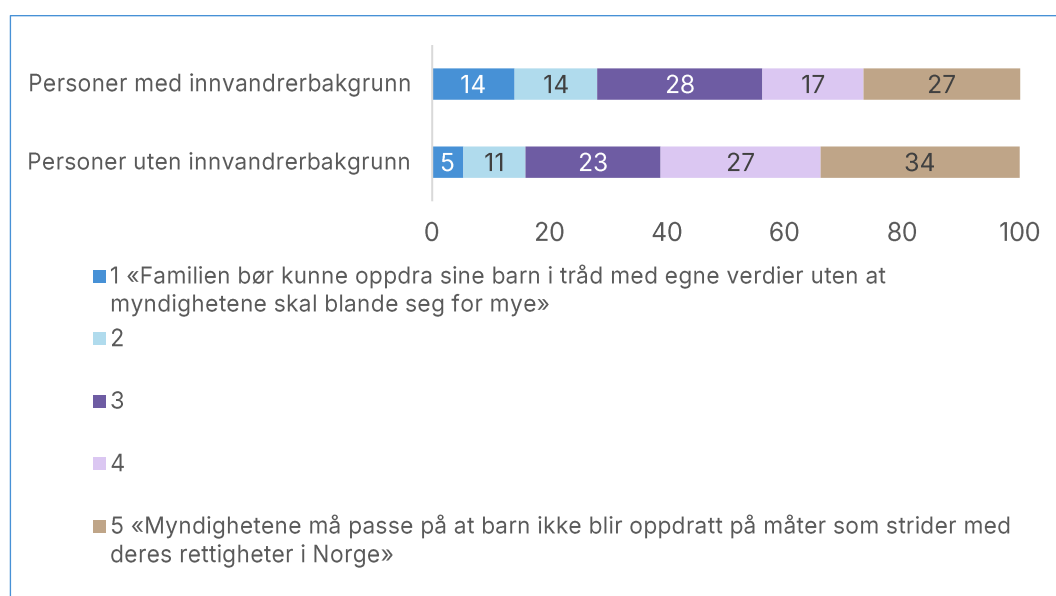
Innvandrere fra landgruppe 1 uttrykker nesten like holdninger til dette spørsmålet som de uten innvandrerbakgrunn, mens innvandrere fra både landgruppe 2 og 3 er mer skeptiske til statlig eldreomsorg og mer positive til at familien bør ta ansvar. Norskfødte med én innvandret forelder fra landgruppe 3 ligger nærmere de uten innvandrerbakgrunn, mens norskfødte med to innvandrede foreldre fra landgruppe 3 uttrykker holdninger som ligger nærmere innvandrere, men med noe svakere støtte til familieansvar.

Figur 6.36. Holdninger til eldreomsorg, fra 1 («Voksne barn bør selv ta vare på foreldrene sine når de blir gamle») til 5 («Staten bør ha hovedansvaret for å ta vare på de eldre»). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716).

Respondentene ble også bedt om å ta stilling til forholdet mellom foreldres autonomi og statens ansvar for å sikre barns rettigheter. Flertallet i alle grupper mener myndighetene bør gripe inn dersom oppdragelsen strider med barns rettigheter. Blant personer uten innvandrerbakgrunn plasserer 34 prosent seg i denne kategorien, mens kun 5 prosent plasserer seg i kategori 1, «familien bør kunne oppdra sine barn i tråd med egne verdier uten at myndighetene skal blande seg for mye», og ytterligere 11 prosent plasserer seg i kategori 2, som signaliserer at man er delvis enig i det mest «familieorienterte» utsagnet. Blant personer med innvandrerbakgrunn er støtten til statlig regulering noe lavere og spredningen større. 27 prosent plasserer seg i den mest statsorienterte kategorien, mens 14 prosent plasserer seg i kategori 1, pluss ytterligere 14 prosent i kategori 2, som begge gir mest støtte til det familieorienterte utsagnet – altså betydelig flere enn i majoritetsbefolkningen.

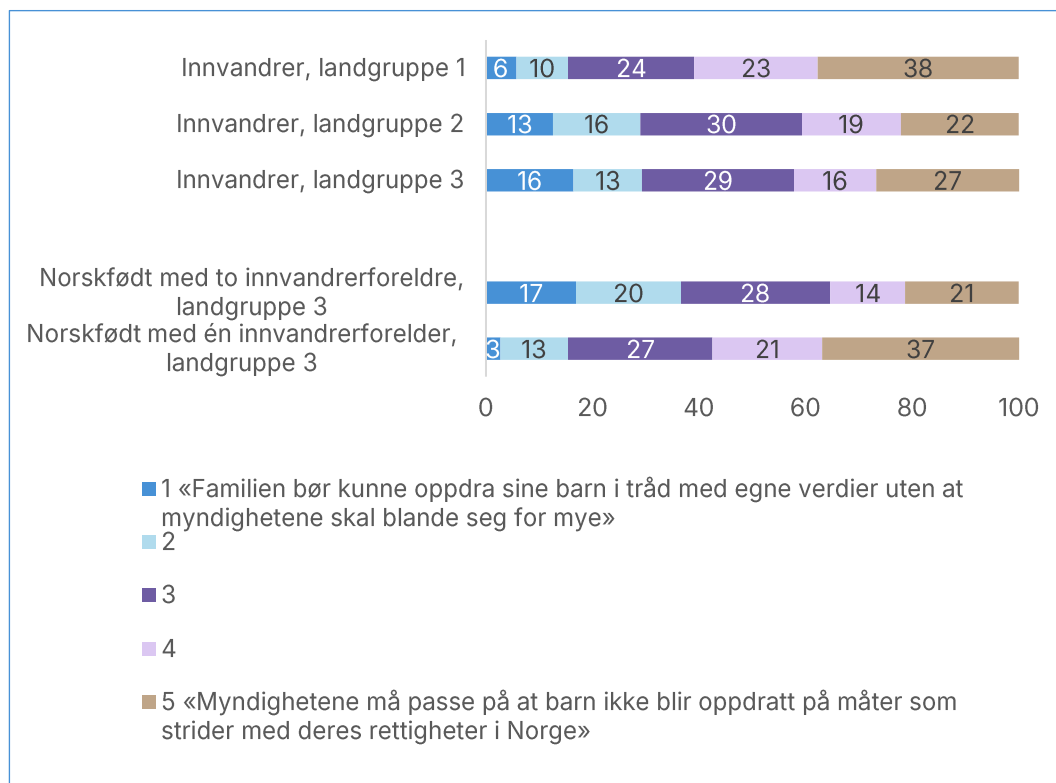
Figur 6.37. Holdninger til statens rolle i barneoppdragelse, fra 1 («Familien bør kunne oppdra sine barn i tråd med egne verdier uten at myndighetene skal blande seg inn») til 5 («Myndighetene må passe på at barn ikke blir oppdratt på måter som strider med deres rettigheter i Norge»). Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn.

Forskjellene mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn drives i stor grad av innvandrere fra landgruppe 3. Igjen skiller innvandrere fra landgruppe 1 seg ut med relativt høy støtte til statlig inngripen i barneoppdragelse, på linje med støtten blant personer uten innvandrerbakgrunn. Landgruppe 2 ligger mer i midten, mens innvandrere fra landgruppe 3 skiller seg ut med sterkest støtte til at familier bør få oppdra barn i tråd med egne verdier uten for mye innblanding fra myndighetene (16 prosent), og svakest støtte til at myndighetene bør passe på at barn ikke oppdras i strid med sine rettigheter (27 prosent). Norskfødte med én innvandret forelder fra landgruppe 3 ligger svært nær de uten innvandrerbakgrunn.

Når vi skal tolke respondentenes svar på hvor grensen bør gå mellom familiens frihet til barneoppdragelse og myndighetenes plikt til inngripen, bør resultatene ses i lys av spørsmålet om tillit til barnevernet. Det er nærliggende å anta at dette spørsmålet fanger opp uro for, og en underliggende mistillit til, norsk institusjonell praksis på barnevernsfeltet.

Figur 6.38. Holdninger til statens rolle i barneoppdragelse, fra 1 («Familien bør kunne oppdra sine barn i tråd med egne verdier uten at myndighetene skal blande seg inn») til 5 («Myndighetene må passe på at barn ikke blir oppdratt på måter som strider med deres rettigheter i Norge»). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716).

På spørsmålene om eldreomsorg og barneoppdragelse fremtrer det tydeligere forskjeller mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn enn i de øvrige politiske spørsmålene vi har gjennomgått. Der vi for eksempel så svært små forskjeller i synet på økonomisk omfordeling og likestilling, og mer moderate forskjeller i klimapolitikken, er avstanden mellom gruppene klart større når det gjelder spørsmål om familieansvar og statlig inngripen. Dette tyder på at skillelinjer som gjelder holdninger til staten i større grad gjør seg gjeldende i verdimeslige spørsmål knyttet til familie og omsorg, enn i klassiske økonomiske fordelingsspørsmål.⁵

6.4 Syn på integrering og mangfold

For å komplettere bildet av hvordan personer med innvandrerbakgrunn plasserer seg i det politiske landskapet, er det avgjørende å trekke frem holdninger til innvandring og integrering. Dette utgjør en av de viktigste og mest polariserte dimensjonene i norsk politikk. Tidligere valgforskning viser at dette saksfeltet har etablert seg som en sentral

⁵ Dette bekreftes gjennom en faktoranalyse, som undersøker om svarene på flere spørsmål henger sammen på måter som tyder på at de er uttrykk for en felles, bakenforliggende holdning. Analysen viser at de fem holdningsspørsmålene fordeler seg på to atskilte dimensjoner. Spørsmålene om omfordeling, klima og likestilling lader alle høyt på den samme faktoren (faktorladninger på mellom 0,56–0,59), samtidig som de praktisk talt ikke lader på den andre faktoren. Spørsmålene om statens versus familiens ansvar for eldreomsorg og barneoppdragelse viser det motsatte mønsteret: De lader på en egen faktor (0,43 og 0,44), og nær null på den første. Med andre ord ser de tre førstnevnte spørsmålene ut til å springe ut av én felles underliggende holdningsdimensjon, mens de to spørsmålene om familieansvar utgjør en annen dimensjon. En person kan dermed ha en bestemt holdning til omfordeling, klima og likestilling uten at dette systematisk henger sammen med synet på familiens rolle i omsorg og oppdragelse.

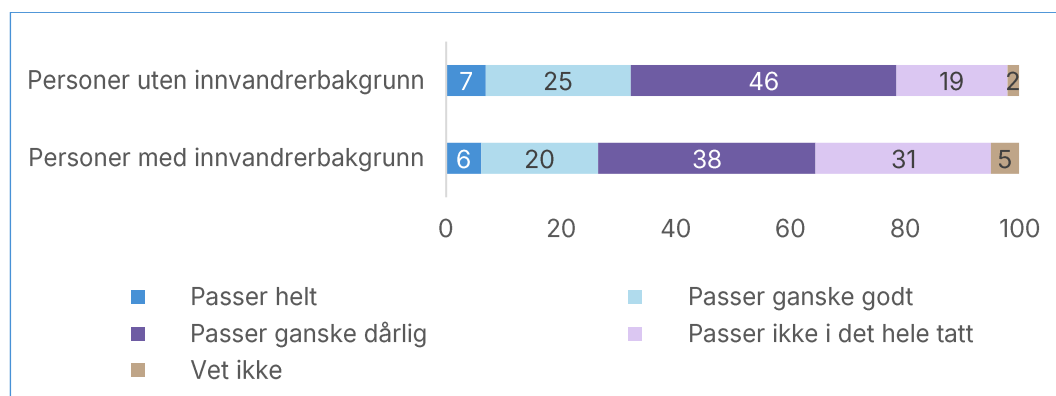
skillelinje (ofte knyttet til den sosiokulturelle GAL-TAN-aksen), og at holdninger på dette feltet er nært knyttet til velgernes generelle politiske atferd og partivalg (Bergh & Haugsgjerd, 2025, Stein, 2023). Nyere studier dokumenterer at synet på innvandringspolitikk og i hvilken grad minoriteter bør tilpasse seg norske tradisjoner, også er en sentral driver for partipreferanser blant velgere med innvandrerbakgrunn (Bergh & Kleven, 2026). I denne seksjonen vil vi derfor gå spesifikt inn på respondentenes holdninger til integrering og integreringspolitikk.

I den offentlige og politiske debatten diskuteres integrering ofte fra majoritetsbefolkningens perspektiv. Integreringsbarometeret kartlegger i hvilken grad representative utvalg av befolkningen mener integreringen fungerer, hvem som har skylden når den feiler, og hvor mye innvandrere bør tilpasse seg norske verdier (se f.eks. Brekke mfl., 2026, 2024). Imidlertid måler disse undersøkelsene i all hovedsak holdninger blant majoritetsbefolkningen. Personer med innvandrerbakgrunn er sterkt underrepresentert: Omtrent 21 prosent av befolkningen har innvandrerbakgrunn, men i den siste runden av Integreringsbarometeret gjaldt dette under 10 prosent av respondentene, og flertallet av dem hadde bakgrunn fra Europa (Brekke mfl., 2026).

I denne seksjonen undersøker vi hvordan personer med innvandrerbakgrunn selv stiller seg til integreringspolitiske spørsmål, inkludert hva de mener er årsakene til og løsningene på integreringsutfordringene i Norge. Vi har gjentatt spørsmål fra Integreringsbarometeret 2023 om holdninger til assimilering og mangfold, årsaker til integreringsutfordringer og mulige tiltak, og til sist overordnede vurderinger av hvordan innvandrere behandles og hvordan det går med integreringen i Norge. For å gjøre svarene sammenlignbare med resultatene fra Integreringsbarometer presenterer vi tall for de som har svart «vet ikke», men utelater de som ikke ønsket å svare.

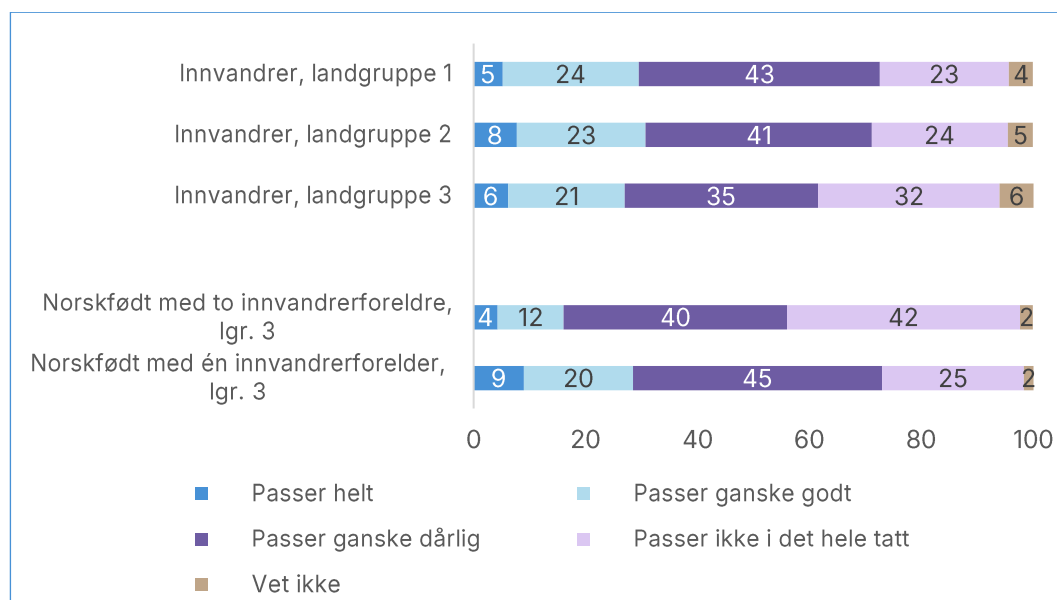
Påstanden «Innvandrere må fullt og helt gi opp sin kultur og tilpasse seg det norske samfunnets kultur og verdier» representerer en assimileringstilnærming til integrering. Flertallet av de som svarte på vår spørreundersøkelse – både de med og uten innvandrerbakgrunn – mener dette passer ganske dårlig eller ikke i det hele tatt med deres eget syn. Det er likevel noe færre som støtter dette utsagnet blant de med innvandrerbakgrunn (26 prosent) enn i det sammenlignbare utvalget uten innvandrerbakgrunn (32 prosent).

Figur 6.39. Svar på spørsmålet: «Hvor godt eller dårlig passer følgende påstand med din oppfatning? Innvandrere må fullt og helt gi opp sin kultur og tilpasse seg det norske samfunnets kultur og verdier.» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

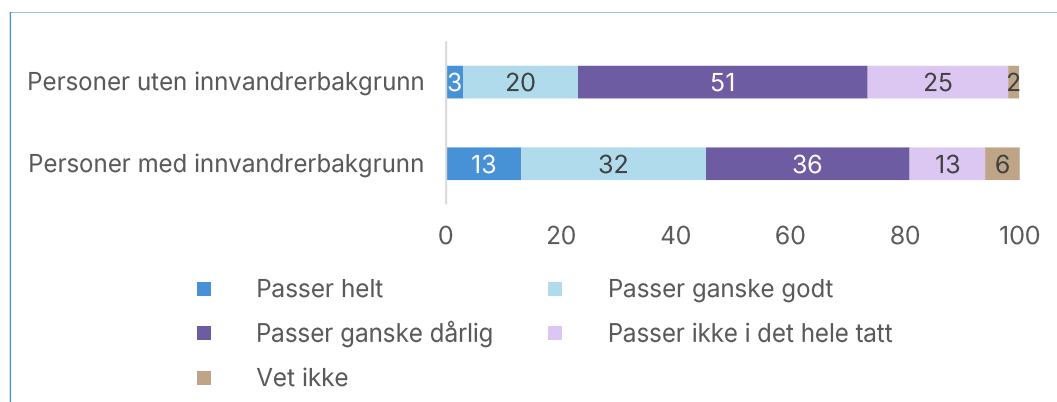
Når vi bryter ned etter landgrupper, ser vi at innvandrere fra landgruppe 1 og 2 i større grad enn de øvrige gruppene åpner for et sterkere tilpasningskrav, mens innvandrere fra landgruppe 3 i større grad avviser utsagnet. Norskfødte med to innvandrede foreldre fra landgruppe 3 skiller seg ut med sterkest motstand mot full assimilering, mens norskfødte med én innvandret forelder ligger nærmere personer uten innvandrerbakgrunn.

Figur 6.40. Svar på spørsmålet: «Hvor godt eller dårlig passer følgende påstand med din oppfatning? Innvandrere må fullt og helt gi opp sin kultur og tilpasse seg det norske samfunnets kultur og verdier.» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

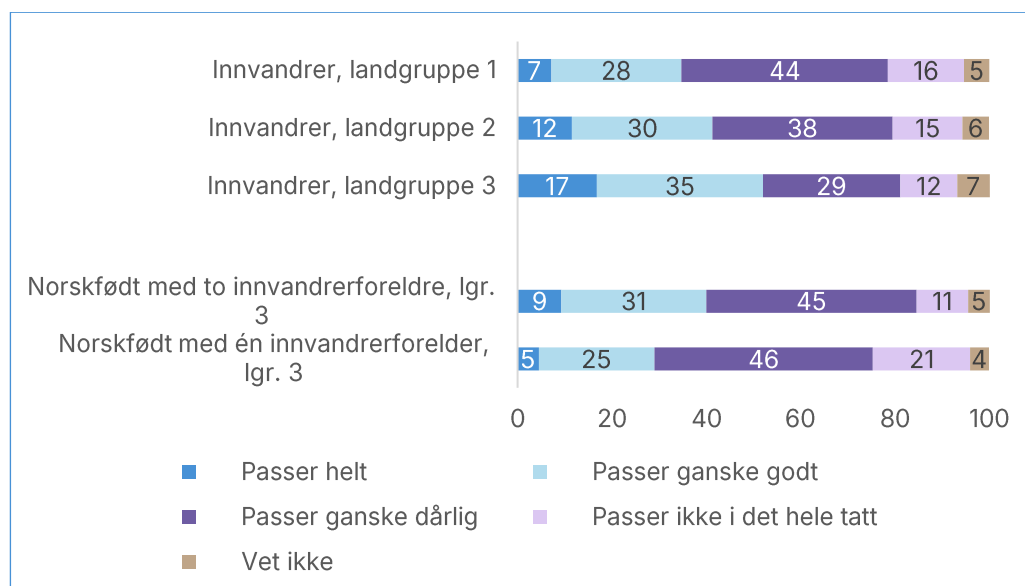
Utsagnet «Innvandrere bør selv kunne velge hvor mye de ønsker å tilpasse seg det norske samfunnets kultur og verdier» står i motsetning til assimileringsspørsmålet ovenfor, og handler om selvbestemt tilpasning. Dette gir et mer delt bilde og tydeligere forskjeller mellom hovedgruppene. Blant personer uten innvandrerbakgrunn er det et klart flertall som avviser utsagnet: Til sammen 76 prosent mener det passer ganske dårlig eller ikke i det hele tatt, mens 23 prosent støtter det. Blant personer med innvandrerbakgrunn er skepsisen til dette utsagnet langt lavere enn i det sammenlignbare utvalget uten innvandrerbakgrunn. Det er omtrent like mange som støtter og avviser utsagnet – 45 prosent versus 49 prosent.

Figur 6.41. Svar på spørsmålet: «Hvor godt eller dårlig passer følgende påstand med din oppfatning? Innvandrere bør selv kunne velge hvor mye de ønsker å tilpasse seg det norske samfunnets kultur og verdier.» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

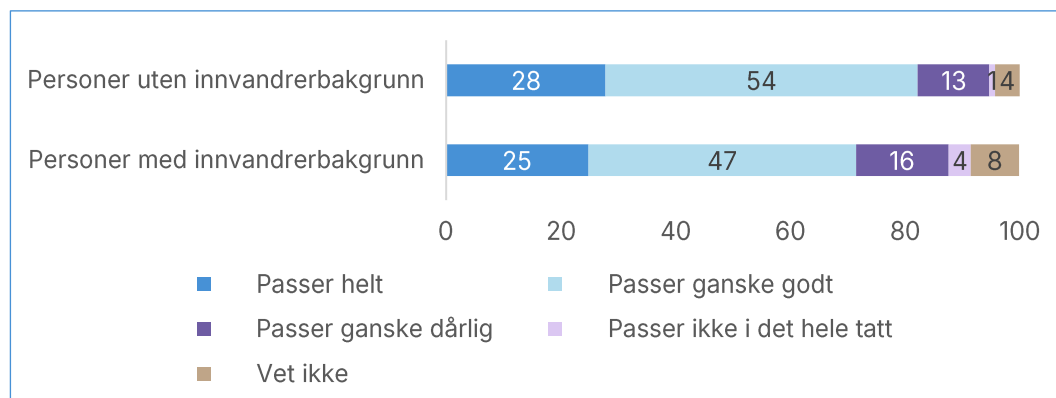
Forskjellene mellom landgruppene går i motsatt retning av det som gjelder for assimilering: Innvandrere fra landgruppe 2 og 3 er gjennomgående mer positive til selvbestemt tilpasning enn landgruppe 1, som ligger nærmere personer uten innvandrerbakgrunn. Norskfødte med to innvandrede foreldre ligger nær innvandrergruppene, mens norskfødte med én innvandret forelder igjen ligger nærmere de uten innvandrerbakgrunn.

Figur 6.42. Svar på spørsmålet: «Hvor godt eller dårlig passer følgende påstand med din oppfatning? Innvandrere bør selv kunne velge hvor mye de ønsker å tilpasse seg det norske samfunnets kultur og verdier.» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

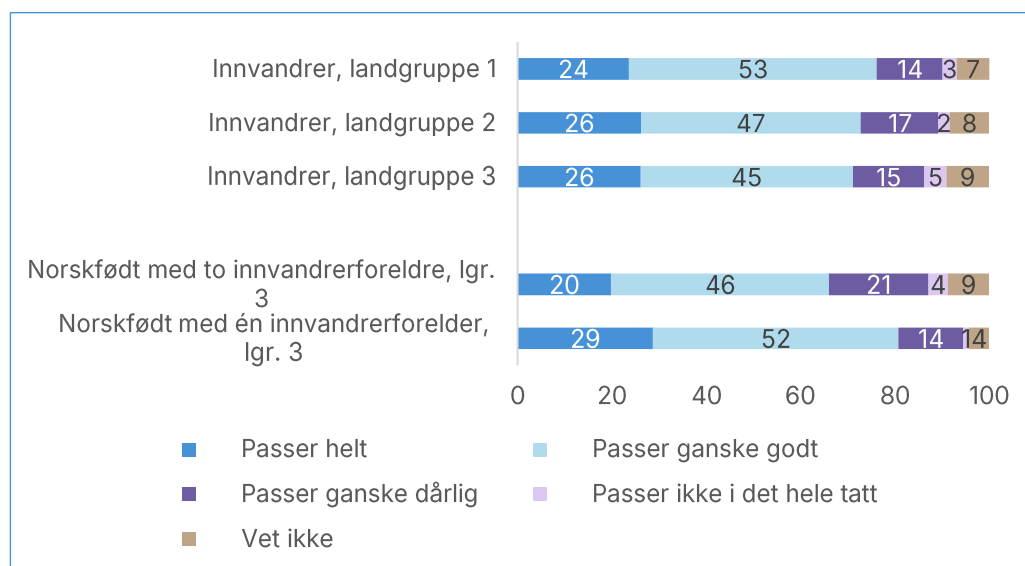

Når det gjelder påstanden «Personer med minoritetsbakgrunn bør oppdra barn i tråd med det som er vanlig i Norge», er det langt større grad av konsensus. Støtten til utsagnet er omtrent like høy uavhengig av innvandrerbakgrunn – 78 prosent av de uten og 76 prosent av de med innvandrerbakgrunn svarer at dette utsagnet passer ganske godt eller helt med deres syn. Forskjellene mellom landgruppene og mellom innvandrere og norskfødte er små, bortsett fra at norskfødte med én innvandret forelder fra landgruppe 3 i noe større grad enn andre sier påstanden passer med deres syn.

Figur 6.43. Svar på spørsmålet: «Hvor godt eller dårlig passer følgende påstand med din oppfatning? Personer med minoritetsbakgrunn bør oppdra barn i tråd med det som er vanlig i Norge.» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Figur 6.44. Svar på spørsmålet: «Hvor godt eller dårlig passer følgende påstand med din oppfatning? Personer med minoritetsbakgrunn bør oppdra barn i tråd med det som er vanlig i Norge.» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

Problemforståelser knyttet til integrering er viktig for å forstå hvordan folk ser på utfordringene i seg selv og mulige løsninger. Derfor har vi også tatt med et spørsmål hentet fra Integreringsbarometeret om i hvilken grad respondentene mener problemer med integrering av innvandrere skyldes ulike faktorer. Resultatene er presentert i figur 6.45.

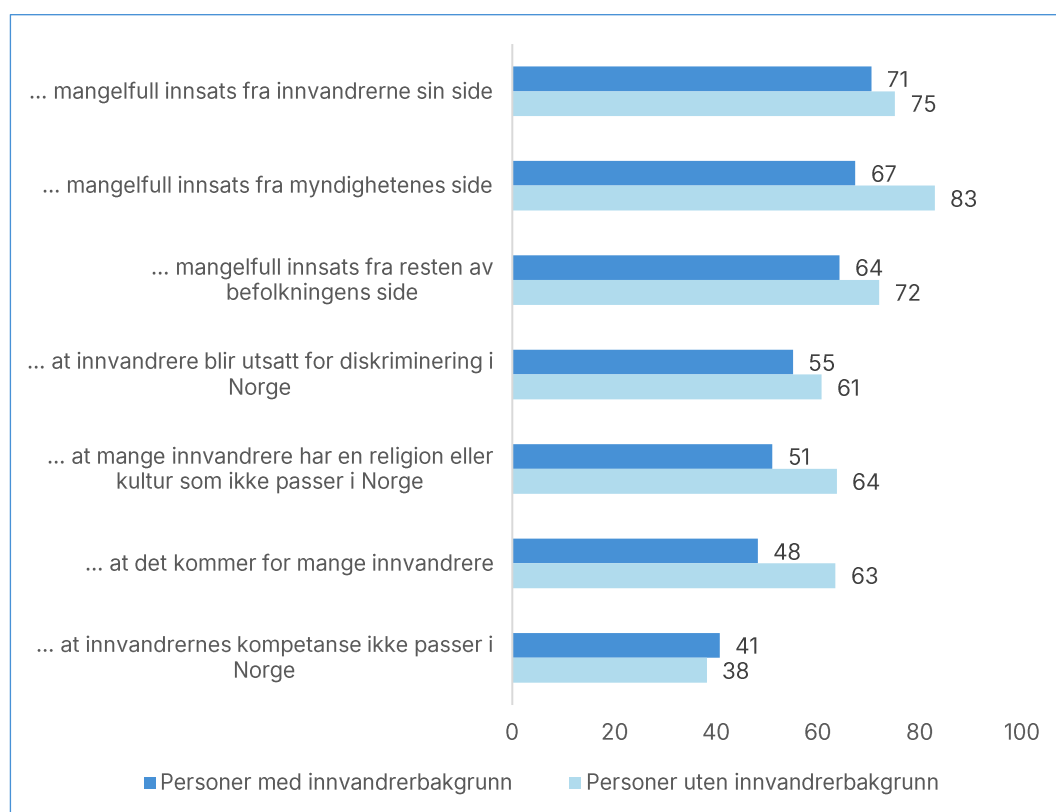
Et gjennomgående trekk er at personer med og uten innvandrerbakgrunn i stor grad peker på flere av de samme forholdene, men at personer uten innvandrerbakgrunn jevnt over vurderer flere av forklaringene som viktige. Både personer med og uten innvandrerbakgrunn vektlegger manglende innsats fra innvandrere selv som en sentral forklaring, med henholdsvis 71 og 75 prosent som mener dette gjelder i stor eller noen grad. Også manglende innsats fra myndighetene trekkes frem av et stort flertall i begge grupper, men her er forskjellen tydeligere: 67 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn mot hele 83 prosent i majoritetsbefolkningen.

Et lignende mønster finner vi for vurderingen av resten av befolkningens rolle, der 64 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn og 72 prosent blant personer uten mener manglende innsats fra befolkningen uten innvandrerbakgrunn bidrar til utfordringer.

Forskjellene mellom gruppene er størst når det gjelder forklaringer knyttet til omfang og kultur. 63 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn mener at det kommer for mange innvandrere, mot 48 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn. Vi finner et tilsvarende mønster for påstanden om at mange innvandrere har en religion eller kultur som ikke passer i Norge, der andelen er henholdsvis 64 og 51 prosent.

Når det gjelder diskriminering, peker et flertall i begge grupper på dette som en viktig forklaring, men også her er andelen høyere i majoritetsbefolkningen (61 prosent) enn blant personer med innvandrerbakgrunn (55 prosent).

Figur 6.45. Andel som svarte «i stor / i noen grad» om hver påstand. Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Når vi bryter vurderingene ned på landgruppe og generasjon, kommer et mer sammensatt bilde til syne, der forskjellene innad i gruppen med innvandrerbakgrunn i flere tilfeller er større enn forskjellen til majoritetsbefolkningen. På spørsmålet om manglende innsats fra innvandrere selv, ligger alle gruppene relativt nær hverandre, med nivåer rundt 70 prosent. Innvandrere fra landgruppe 2 ligger noe høyere enn andre (77 prosent).

Når det gjelder myndighetenes rolle, finner vi store forskjeller. Innvandrere fra landgruppe 2 og 3 ligger rundt 63–65 prosent, mens norskfødte med innvandrerbakgrunn – særlig de med to innvandrede foreldre – ligger betydelig høyere, med over 80 prosent som mener manglende innsats fra myndighetene er en viktig forklaring.

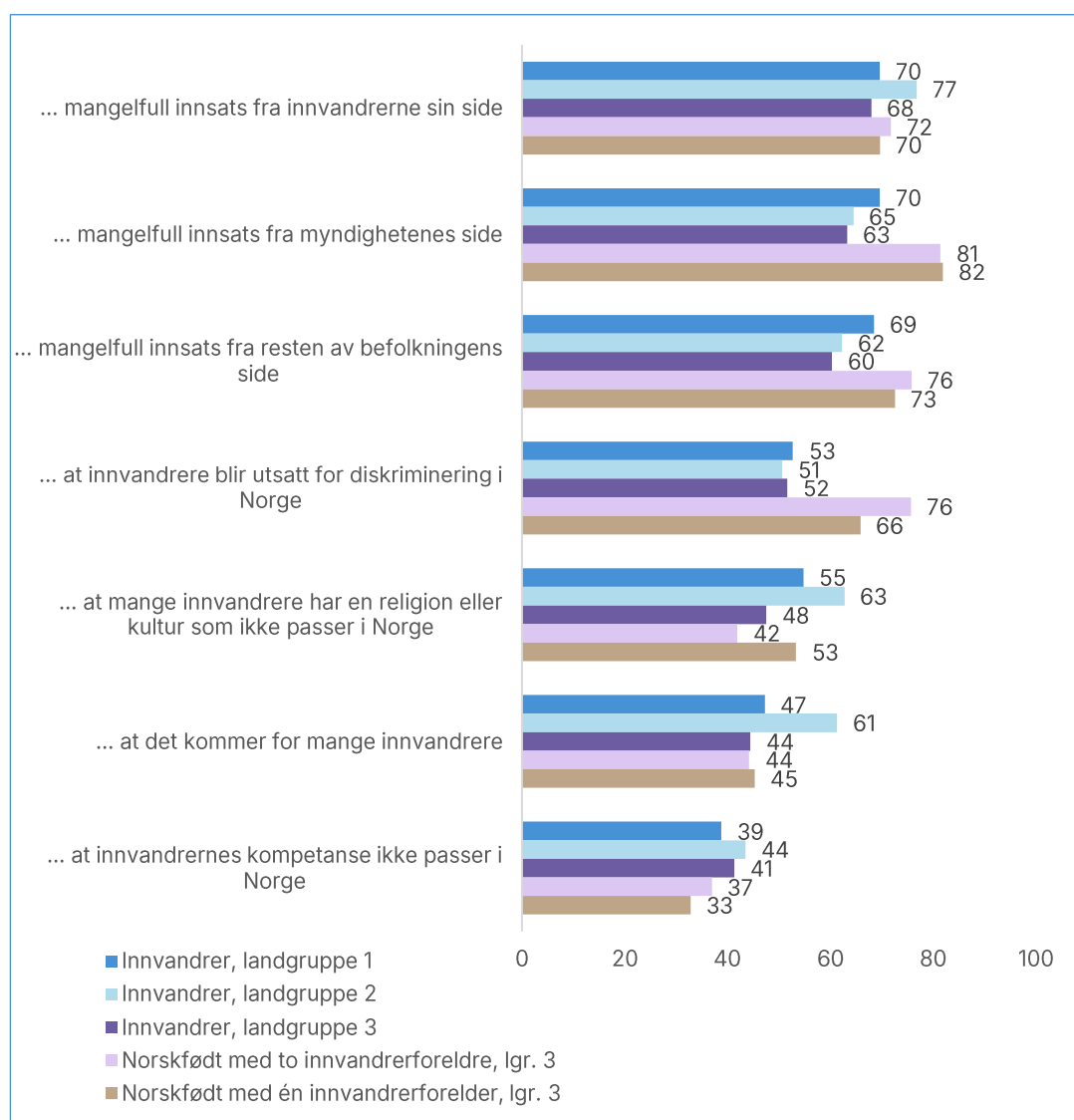
Dette mønsteret er enda tydeligere når det gjelder diskriminering. Her ligger innvandrere fra alle landgrupper relativt lavt (rundt 50 prosent), mens norskfødte med to innvandrede foreldre fra landgruppe 3 ligger klart høyest, på 76 prosent.

For forklaringer knyttet til kultur og omfang ser vi motsatt tendens. Innvandrere fra landgruppe 2 ligger høyest, med 61 prosent som mener det kommer for mange innvandrere, og 63 prosent som mener kultur og religion ikke passer i Norge. Innvandrere fra landgruppe 3 og norskfødte med to foreldre fra landgruppe 3 ligger derimot betydelig lavere (42–48 prosent).

Generelt tyder resultatene på at innvandrere fra landgruppe 2 ligger nærmere befolkningen uten innvandrerbakgrunn i sin problemforståelse, særlig når det gjelder kulturelle forklaringer og innvandringsnivå. Norskfødte med innvandrerbakgrunn skiller seg

derimot ut ved i større grad å vektlegge strukturelle forhold, særlig diskriminering og myndighetenes rolle.

Figur 6.46. Andel som svarte «i stor / i noen grad» om hver påstand. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

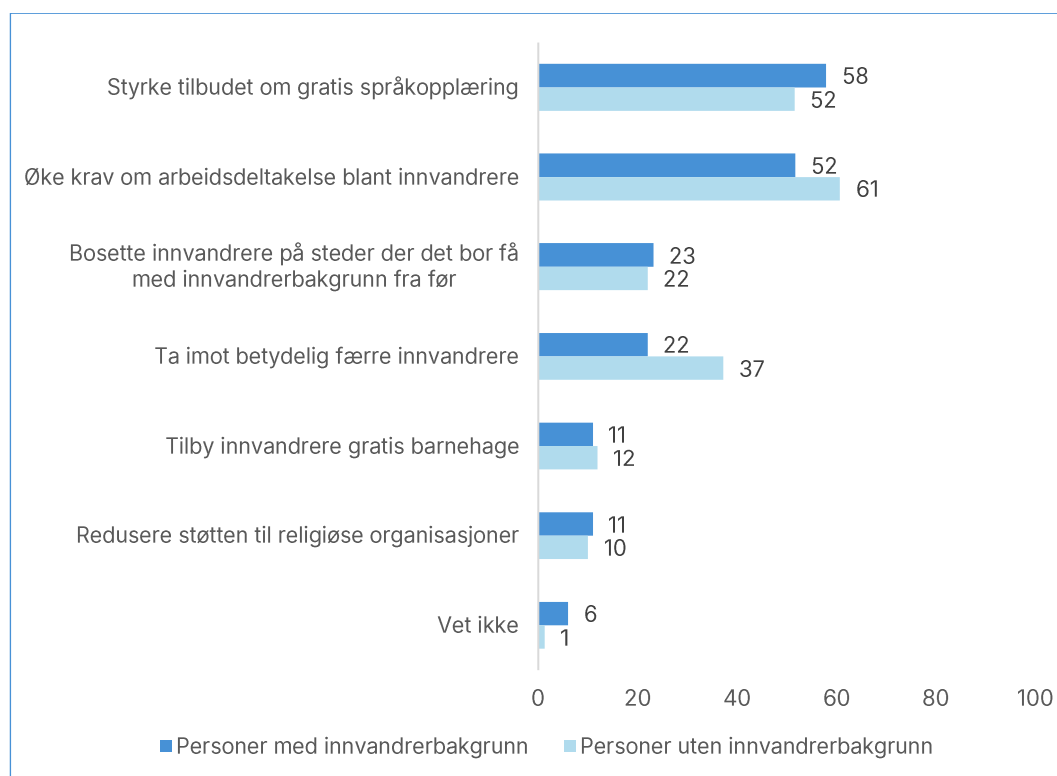

Hva med løsningsforståelser knyttet til integrering? Så langt har vi sett på hvordan respondentene forstår årsakene til integreringsutfordringer. Et naturlig neste spørsmål er hvilke tiltak de mener kan bidra til å bedre integreringen. I det følgende ser vi derfor nærmere på hvilke løsninger respondentene selv trekker frem som viktigst. Vi benytter her samme spørsmålsformulering og forutbestemte svarkategorier som ble brukt i Integreringsbarometeret 2021 (Brekke & Fladmoe, 2022). Å benytte standardiserte svaralternativer sikrer at alle respondentene prioriterer innenfor det samme rammeverket. Det muliggjør pålitelige sammenligninger mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn, samtidig som det minsker risikoen for at ulikheter i skriftlige språkferdigheter påvirker resultatene.

Figur 6.47 viser hvilke tiltak personer med og uten innvandrerbakgrunn valgte som en av de to viktigste for å sikre bedre integrering. De mest utbredte tiltakene i begge

grupper er styrking av språkopplæring og økte krav til arbeidsdeltakelse. 58 prosent av personer med innvandrerbakgrunn og 52 prosent av personer uten trekker frem styrket språkopplæring, mens henholdsvis 52 og 61 prosent peker på økte krav til arbeid. Tydeligere forskjeller finner vi når det gjelder mer restriktive tiltak. 37 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn mener det er blant de viktigste tiltakene å ta imot betydelig færre innvandrere, mot 22 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn. For de øvrige tiltakene er forskjellene små. Rundt en firedel i begge grupper peker på bosetting i områder med få innvandrere (23 og 22 prosent), mens mindre andeler trekker frem gratis barnehage eller redusert støtte til religiøse organisasjoner (rundt 10–12 prosent).

Figur 6.47. Svar på spørsmålet: «Av de følgende, hva mener du er de to viktigste tiltakene norske myndigheter bør gjøre for å sikre bedre integrering?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Når vi bryter ned svarene på landgrupper og generasjon, fremkommer tydeligere forskjeller i hvilke tiltak som prioriteres. Styrking av språkopplæring er det mest samlende tiltaket på tvers av grupper, med støtte fra mellom 50 og 62 prosent i alle grupper. Innvandrere fra landgruppe 3 ligger høyest.

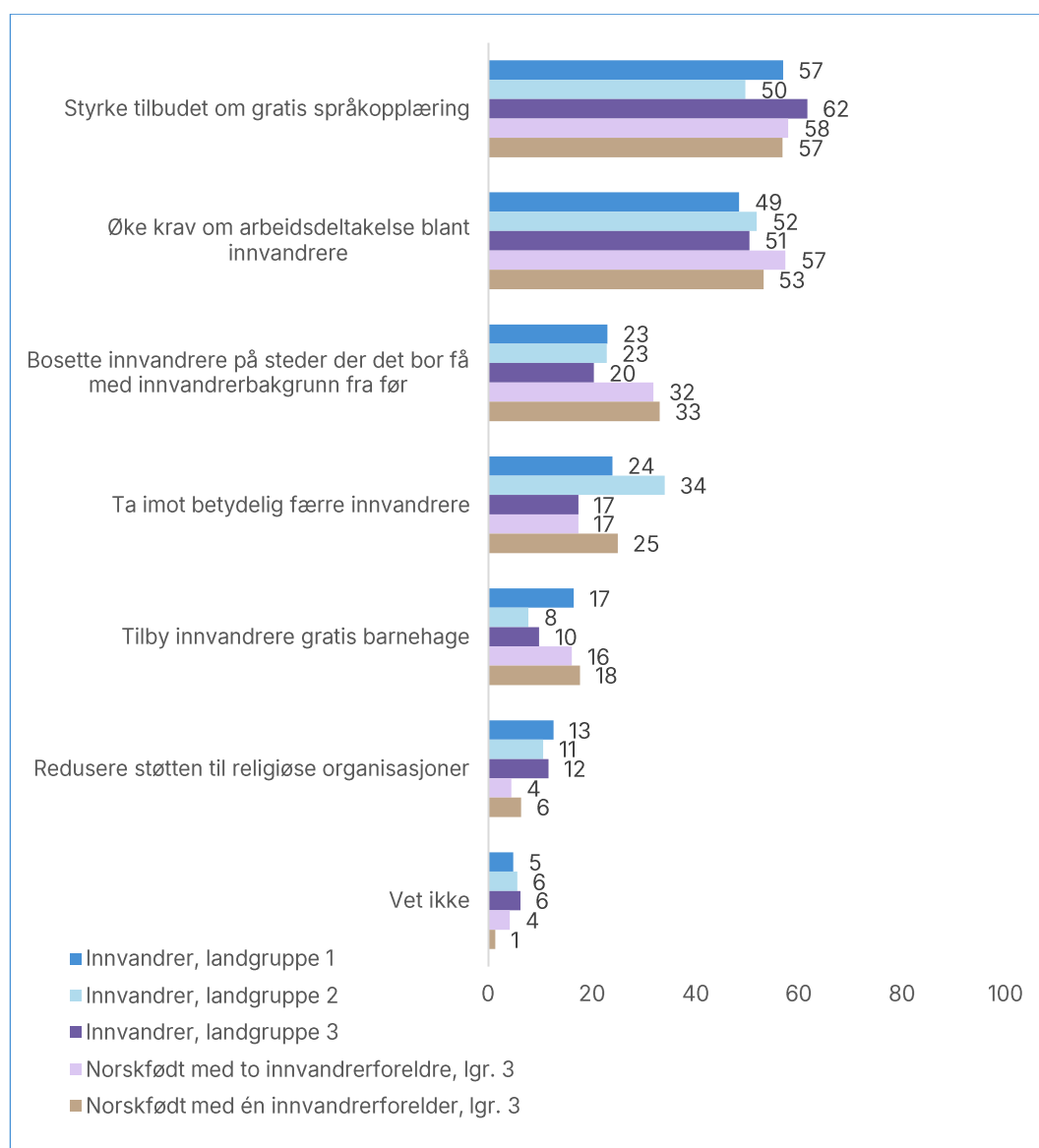
Også økte krav til arbeidsdeltakelse får bred støtte. Innvandrere fra alle landgrupper ligger rundt 49–52 prosent, mens nivået er høyest blant norskfødte med to innvandrede foreldre (57 prosent).

Når det gjelder restriktive tiltak, er forskjellene tydelige. Innvandrere fra landgruppe 2 skiller seg ut med høyest støtte til å ta imot færre innvandrere (34 prosent), mens støtten er betydelig lavere blant innvandrere og norskfødte med to foreldre fra landgruppe 3. Innvandrere fra landgruppe 1 og norskfødte med én innvandret forelder ligger på et mellomnivå (24–25 prosent). For restriksjoner på bosetting ligger innvandrere fra alle

landgrupper rundt 20–23 prosent, mens dette tiltaket i større grad blir prioritert av norskfødte med innvandrede foreldre (32–33 prosent).

På tvers av figurene ser vi et konsistent mønster: Det er bred enighet om tiltak som styrker deltakelse og kvalifisering, særlig språk og arbeid, mens det er større uenighet om tiltak som handler om innvandringsnivå og andre mer restriktive virkemidler.

Figur 6.48. Svar på spørsmålet: «Av de følgende, hva mener du er de to viktigste tiltakene norske myndigheter bør gjøre for å sikre bedre integrering?» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

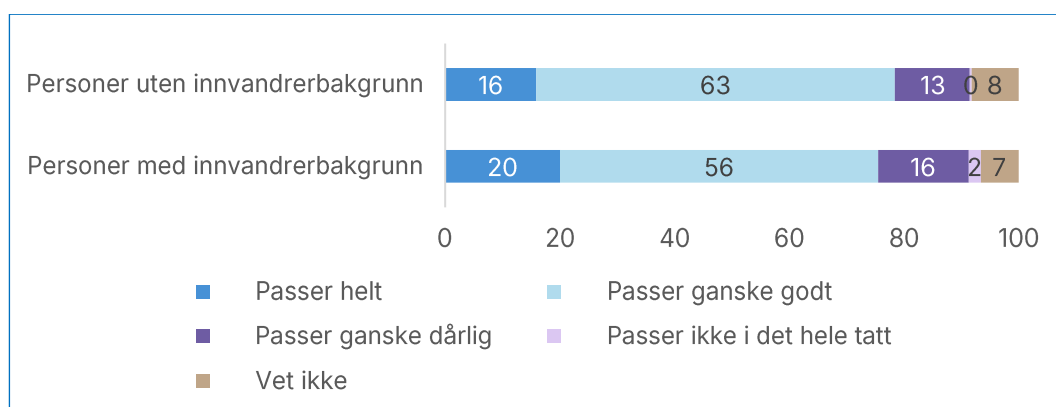
Til sist i analysen av syn på integrering undersøker vi respondentenes helhetlige vurdering av hvordan innvandrere blir behandlet, og hvordan integreringen i Norge fungerer i dag.

Figur 6.49 viser at vurderinger av hvordan innvandrere blir behandlet i Norge varierer mellom grupper. Hovedbildet er at et klart flertall i alle grupper mener at innvandrere i det store og hele blir godt behandlet. Blant personer uten innvandrerbakgrunn svarer til sammen 78 prosent at utsagnet passer helt eller ganske godt. Samtidig er det 13

prosent som svarer «passer ganske dårlig» og en svært liten andel som avviser utsagnet helt.

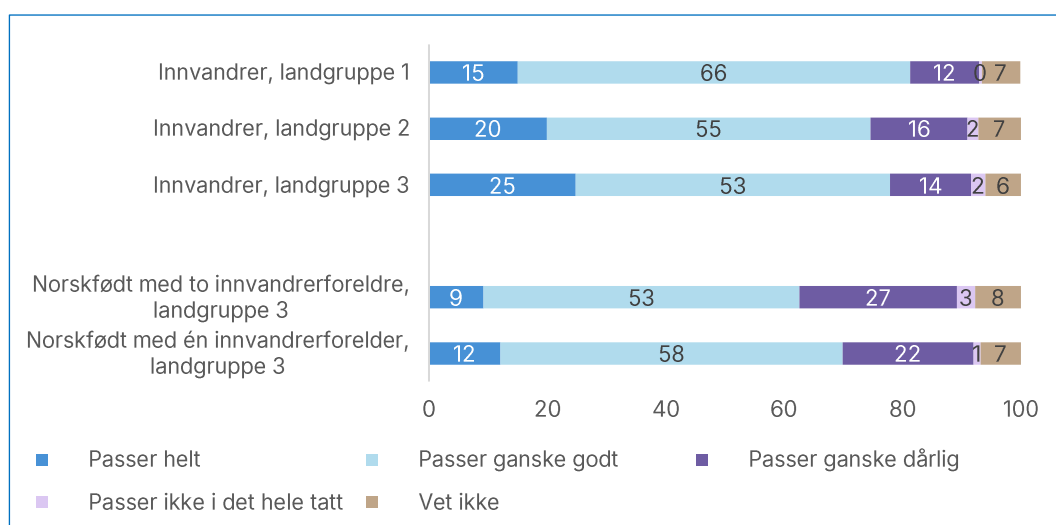
Blant personer med innvandrerbakgrunn er andelen som gir en positiv vurdering omtrent like høy – til sammen 76 prosent mener det passer helt eller ganske godt at innvandrere blir bra behandlet i Norge. Samtidig er det en noe høyere andel som mener utsagnet passer dårlig (16 prosent), og en bitte liten andel som svarer at det ikke passer i det hele tatt.

Figur 6.49. Svar på spørsmålet: «Hvor godt eller dårlig passer følgende påstand med din oppfatning: I det store og hele synes jeg innvandrere blir bra behandlet i Norge?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

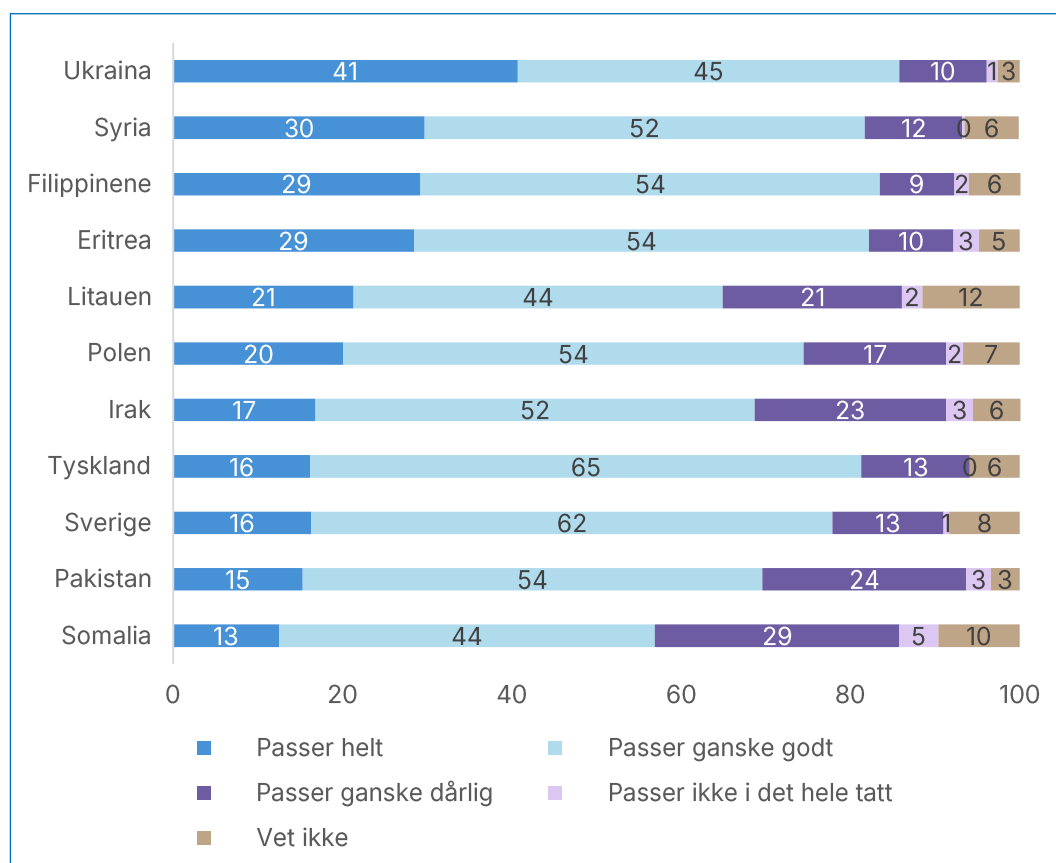
Når vi ser nærmere på innvandrere fra hver av de ulike landgruppene og norskfødte med én eller to innvandrede foreldre fra landgruppe 3, finner vi relativt små forskjeller mellom innvandrere fra ulike landgrupper. Norskfødte med innvandrede foreldre fra landgruppe 3 skiller seg derimot ut som de mest kritiske i dette spørsmålet. Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre fra landgruppe 3 er den gruppen der flest sier at påstanden «I det store og hele synes jeg innvandrere blir bra behandlet i Norge» passer ganske dårlig eller ikke i det hele tatt med deres eget syn, og færrest sier seg helt enig.

Figur 6.50. Svar på spørsmålet: «Hvor godt eller dårlig passer følgende påstand med din oppfatning: I det store og hele synes jeg innvandrere blir bra behandlet i Norge?» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

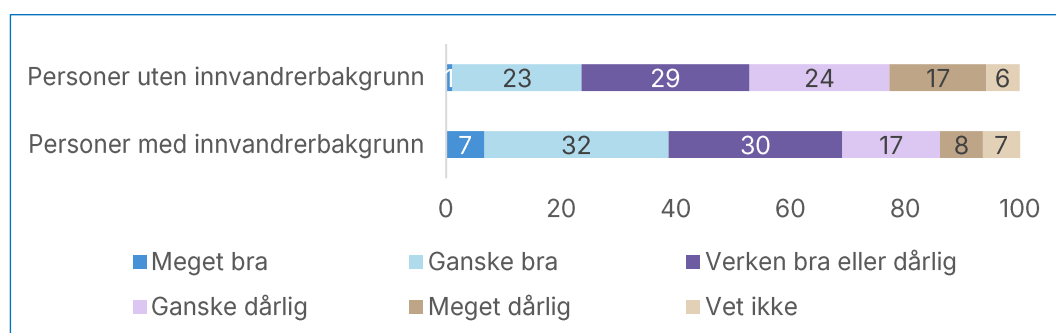
Fordelingen på enkeltland viser at personer med bakgrunn fra Ukraina er langt mer positive til hvordan innvandrere blir behandlet i Norge enn andre grupper. Personer med bakgrunn fra Pakistan og Somalia er mer kritiske til hvordan innvandrere blir behandlet i Norge.

Figur 6.51. Svar på spørsmålet: «Hvor godt eller dårlig passer følgende påstand med din oppfatning: I det store og hele syns jeg innvandrere blir bra behandlet i Norge?» Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094).

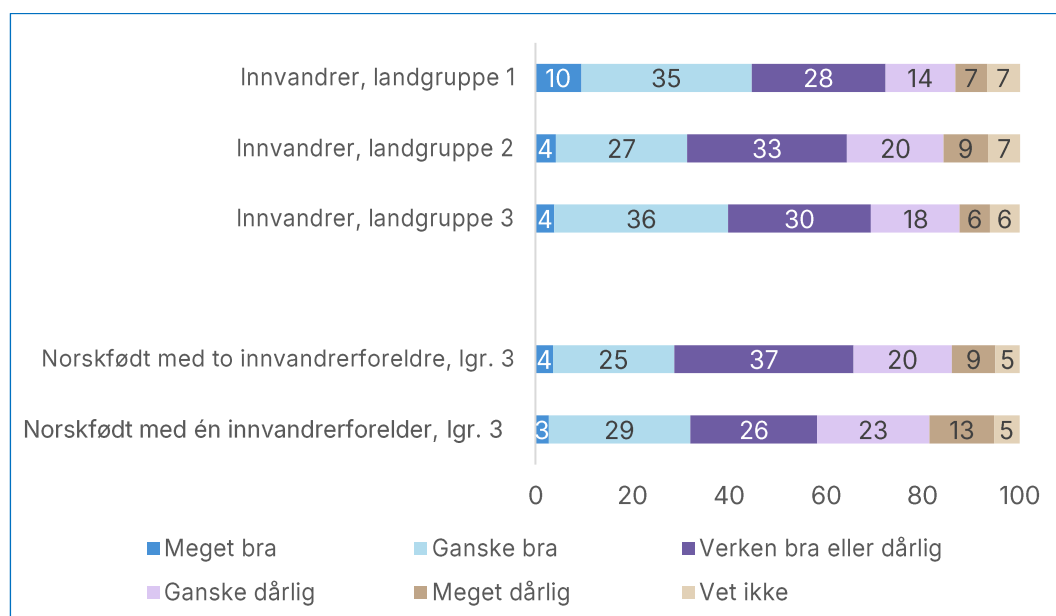
Til sist presenterer vi resultater for et overordnet spørsmål om hvordan respondentene synes det går med integrering av innvandrere i Norge. Det tydeligste mønsteret er at personer med innvandrerbakgrunn gjennomgående vurderer integreringen mer positivt enn personer uten innvandrerbakgrunn. Det er særlig store forskjeller i de mest negative vurderingene: 41 prosent uten innvandrerbakgrunn svarer at integreringen går ganske eller meget dårlig, mot 24 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn. Blant personer uten innvandrerbakgrunn er andelen som vurderer at integreringen fungerer ganske eller meget bra på 24 prosent, mot 39 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn. Våre tall for befolkningen uten innvandrerbakgrunn er for øvrig svært likt det nasjonale gjennomsnittet i Integreringsbarometeret (Brekke mfl., 2026).

Figur 6.52. Svar på spørsmålet: «I det store og hele, hvordan synes du integreringen av innvandrere i det norske samfunnet fungerer?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Det er også tydelige forskjeller mellom ulike grupper med innvandrerbakgrunn. Innvandrere fra landgruppe 1 er mest positive – blant dem svarer nesten 45 prosent at integreringen går ganske eller meget bra. Innvandrere fra landgruppe 2 er mer delt – her er omtrent 31 prosent positive. Landgruppe 3 ligger også relativt høyt, på 40 prosent positive vurderinger. Norskfødte med to innvandrede foreldre fra landgruppe 3 er markant mindre positive enn innvandrere fra samme landgruppe, men mer positive enn personer uten innvandrerbakgrunn: Blant disse gir 29 prosent positive og 29 prosent negative vurderinger. Norskfødte med én innvandet forelder ligger nærmere majoritetsbefolkningen, men er fortsatt noe mer positive enn denne.

Figur 6.53. Svar på spørsmålet: «I det store og hele, hvordan synes du integreringen av innvandrere i det norske samfunnet fungerer?» Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 (n = 9716). Prosent.

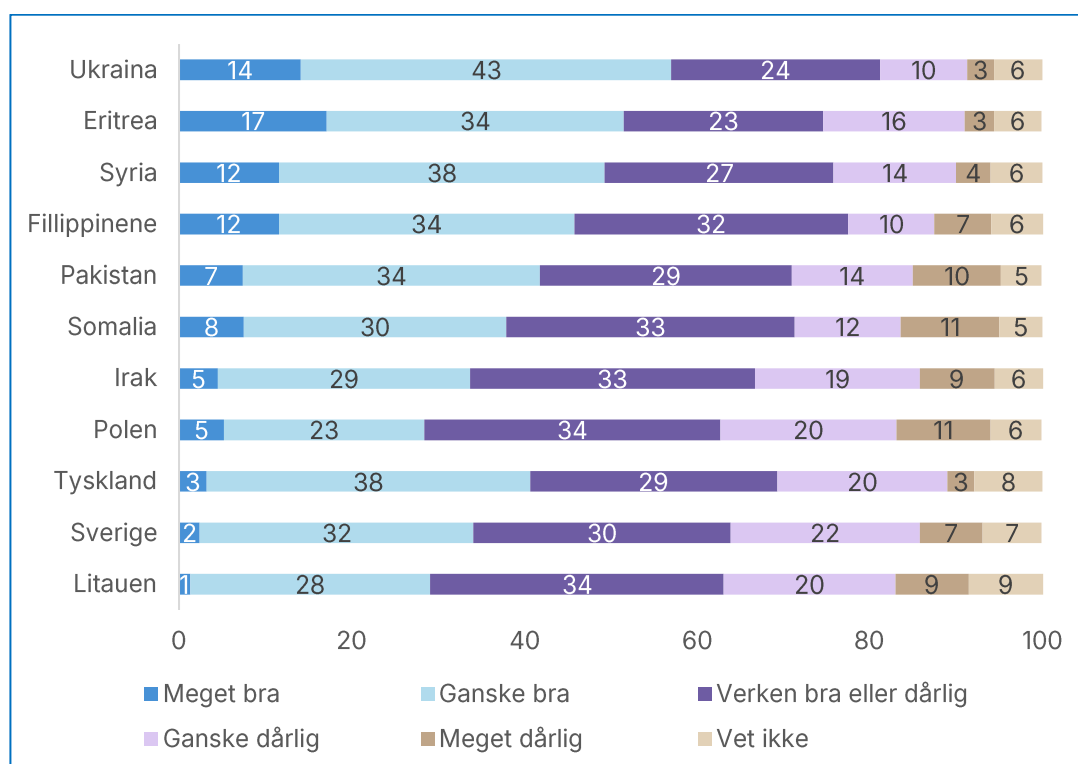

Funnene viser at det ikke bare er et skille mellom majoritet og minoritet, men også mellom innvandrere fra ulike landgrupper. Innvandrere fra landgruppe 1 og 3 er klart mer positive til hvordan det går med integreringen i Norge enn innvandrere fra landgruppe 2. Videre finner vi at norskfødte med innvandrede foreldre fra landgruppe 3 inntar en posisjon som ligner mest på landgruppe 2 – noe mer positive enn de uten innvandrede foreldre, men mer negative enn innvandrere fra landgruppe 1 og 3.

Når vi bryter ned vurderingene av hvordan integreringen fungerer på enkeltland, finner vi også betydelig variasjon. I den mest positive enden finner vi særlig personer med bakgrunn fra Ukraina, Eritrea og Syria, der mellom rundt 40 og 55 prosent gir en positiv vurdering. Blant personer med bakgrunn fra Ukraina svarer 14,1 prosent «meget bra» og 42,9 prosent «ganske bra», noe som til sammen gir de mest positive vurderingene i materialet.

Det er også noen grupper hvor misnøyen er mer fremtredende. Blant personer med bakgrunn fra Polen, Sverige og Litauen er andelen som svarer «ganske dårlig» eller «meget dårlig» høyest, på 29–31 prosent. For Irak er andelen nesten like høy, på 28 prosent, fulgt av Somalia med 23 prosent.

Figur 6.54. Svar på spørsmålet: «I det store og hele, hvordan synes du integreringen av innvandrere i det norske samfunnet fungerer?» Personer med bakgrunn fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

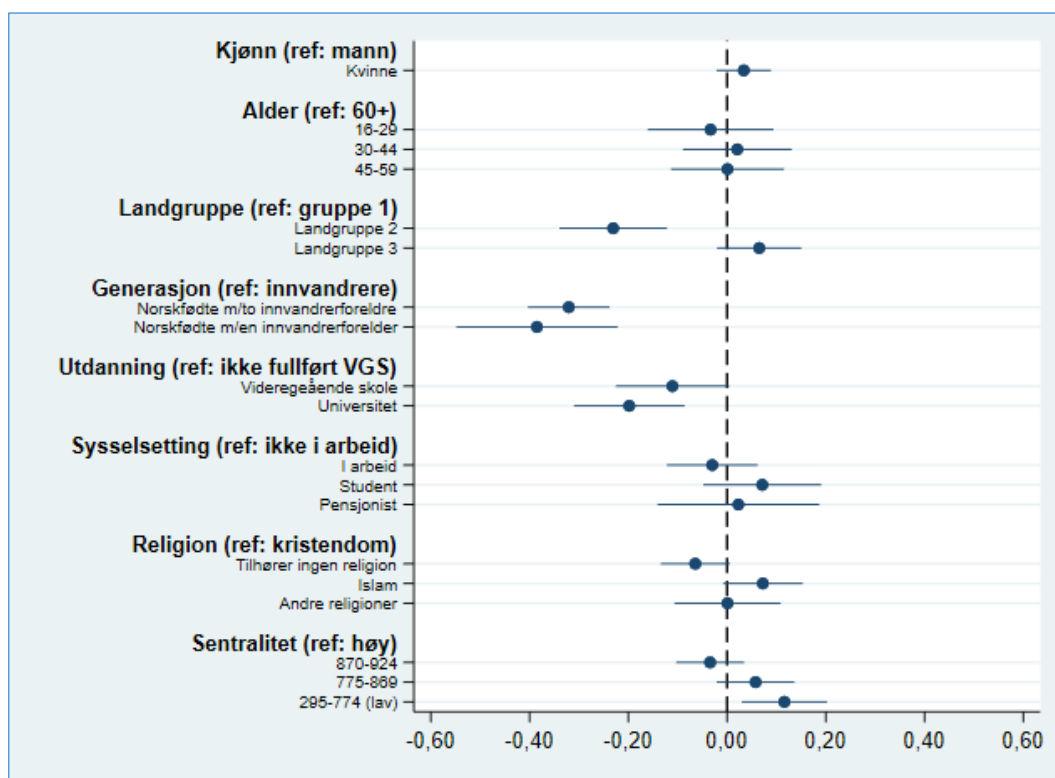

Hvilke kjennetegn ved respondentene henger sammen med hvordan de vurderer integreringen? Vi har undersøkt dette med en lineær regresjonsmodell. For å forenkle tolkningen har vi snudd skalaen, slik at positive koeffisienter betyr en mer positiv vurdering av integreringen, og negative koeffisienter en mer kritisk vurdering.

Det tydeligste funnet er at norskfødte med innvandrerforeldre vurderer integreringen klart mer kritisk enn innvandrere. Både norskfødte med to innvandrerforeldre og norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 gir markant lavere vurderinger enn førstegenerasjonsinnvandrere, selv når de andre variablene holdes konstant. Dette er de sterkeste sammenhengene i modellen. Også når det gjelder landbakgrunn, bekreftes mønstrene fra de deskriptive figurene: Innvandrere fra landgruppe 2 vurderer integreringen mer kritisk enn dem fra landgruppe 1, mens landgruppe 3 ikke skiller seg signifikant fra de med bakgrunn fra landgruppe 1. I tillegg finner vi at utdanning henger

sammen med vurderingen: Personer med universitetsutdanning vurderer integreringen mer kritisk enn de uten fullført videregående skole. Personer bosatt i de minst sentrale kommunene vurderer integreringen noe mer positivt enn de som bor i de mest sentrale områdene. De øvrige kjennetegnene – kjønn, alder, sysselsetting og religion – har ingen statistisk signifikant sammenheng med vurdering av hvordan integreringen av innvandrere i det norske samfunnet fungerer.

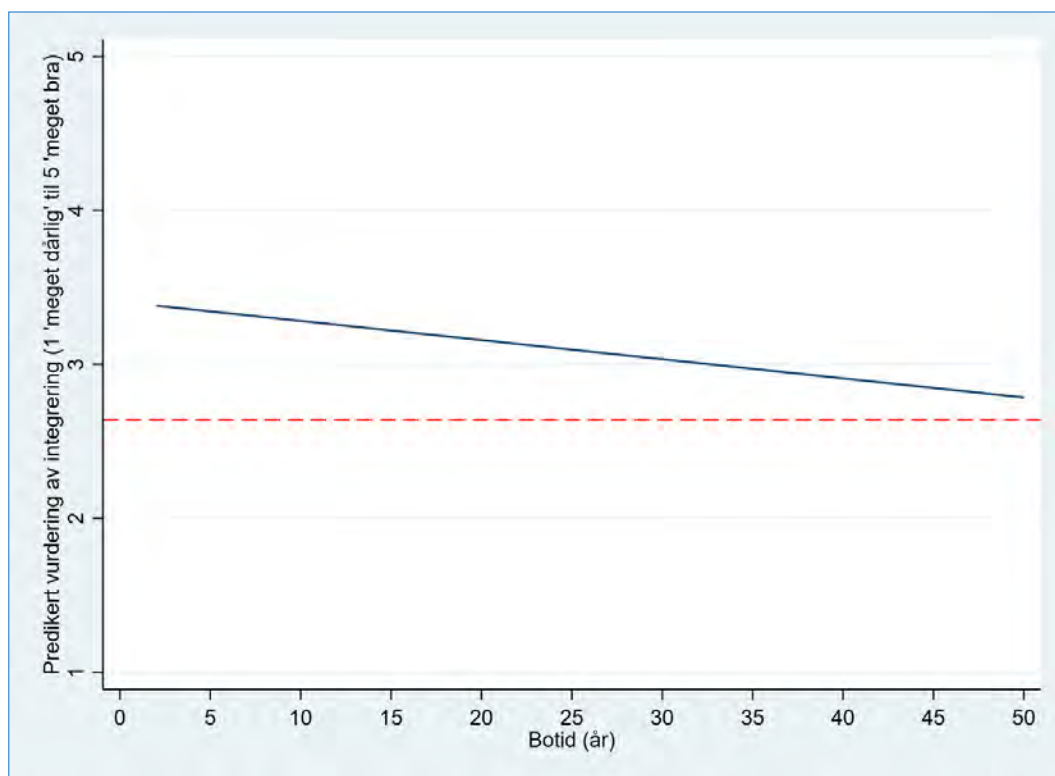
Figur 6.55. Vurdering av hvor godt integreringen fungerer, på en skala fra 1 (meget dårlig) til 5 (meget bra), etter bakgrunnskjenntegn (OLS). Hovedutvalget (n ≈ 10 261).

Vurderingen av hvor godt integreringen av innvandrere fungerer synker med botid (figur 6.56). Jo lenger en innvanderer har bodd i Norge, desto mer kritisk vurderer vedkommende hvordan integreringen i samfunnet fungerer. Sammenhengen er statistisk signifikant, og den predikerte vurderingen (på en skala fra 1 «meget dårlig» til 5 «meget bra») faller fra ca. 3,4 ved få års botid, til ca. 2,8 etter 50 år – en nedgang på rundt 0,6 skalepoeng over hele spennet. Personer uten innvandrerbakgrunn ligger på 2,64 (den røde linjen), altså lavere enn innvandrere på alle botidsnivåer.

Vi har undersøkt om denne botidssammenhengen varierer mellom landgrupper, men interaksjonen mellom botid og landgruppe er ikke statistisk signifikant. Det vil si at vurderingen synker i omtrent samme takt uavhengig av landbakgrunn.

Figur 6.56. Vurdering av hvor godt integreringen fungerer, på en skala fra 1 (meget dårlig) til 5 (meget bra), etter botid (OLS). Innvandrere (n ≈ 8320), sammenlignet med konstant predikert sannsynlighet blant personer uten innvandrerbakgrunn (n ≈ 973).

Kontrollert for kjønn, alder, landbakgrunn, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

Det at vi finner de mest kritiske holdningene til integrering blant norskfødte med innvandrerforeldre, innvandrere som har bodd lenge i Norge, og personer med innvandrerbakgrunn som har høy utdanning, er i tråd med det vi beskriver som integreringsparadokset. Felles for disse gruppene er at de på ulike måter har en sterkere og mer langvarig tilknytning til det norske samfunnet. Paradokset består i at nettopp denne tettere tilknytningen – som man skulle tro ga en mer positiv vurdering – i stedet ser ut til å skjerpe blikket for avstanden mellom idealer og virkelighet, og dermed gi en mer kritisk vurdering av hvordan integreringen fungerer. Samtidig er det verdt å merke seg at innvandrere, selv etter lang botid, fortsatt vurderer integreringen mer positivt enn majoritetsbefolkningen. Dette kan tyde på at erfaringene deres er sammensatte: Økt integrering over tid ledsages av mer kritiske vurderinger, men uten at vurderingene blir like negative som i befolkningen uten innvandrerbakgrunn.

Disse kritiske vurderingene av integreringen uttrykker ikke nødvendigvis det samme i alle grupper. Resultatene om hva ulike grupper oppfatter som årsaker til integreringsproblemer og hvilke tiltak de støtter, gir grunnlag for ytterligere tolkning. Blant personer uten innvandrerbakgrunn forstås integreringsproblemer i større grad som et resultat av innvandrningsnivå og kulturelle forskjeller, mens personer med innvandrerbakgrunn – og særlig norskfødte med innvandrede foreldre – i større grad vektlegger diskriminering og manglende innsats fra myndighetene. Dette peker i retning av at det at kritiske holdninger til integrering ser ut til å øke med generasjon, utdanning og botid, i større grad er

rettet mot hvordan samfunnet fungerer som mottaker, mens kritikken blant personer uten innvandrerbakgrunn oftere er rettet mot minoritetenes tilpasning.

6.5 Oppsummering

Holdninger til likestilling

- Et stort flertall i alle grupper mener husarbeid og omsorgsoppgaver bør deles likt – her er det relativt stor verdimelessig konsensus på tvers av bakgrunn.
- Det klareste skillet i holdninger til kjønnsroller gjelder forsørgerrollen: Én av fire innvandrere fra landgruppe 2 og 3 mener mannen bør ha hovedansvaret for å tjene penger, mot rundt én av ti i majoritetsbefolkningen og blant innvandrere fra landgruppe 1.
- Blant enkelte landgrupper er kjønnskonservative holdninger noe mer utbredt. De mest kjønnskonservative holdningene finner vi blant innvandrere fra Ukraina og Syria (rundt 44–47 prosent mener mannen bør være hovedforsørger), og lavest fra Sverige og Tyskland.
- Norskfødte med én innvandrerforelder fra landgruppe 3 ligger tett opp til majoriteten i synet på kjønnsroller.
- Kjønnskonservative holdninger til kjønnsroller blant innvandrere avtar gradvis med botid og konvergerer mot majoritetsnivå etter om lag 30 år. Nedgangen er særlig bratt i de første 10–15 årene, før kurven flater ut. Konvergensen er mest tydelig for landgruppe 3, som også har det mest konservative utgangspunktet.

Holdninger til seksualitet og samliv

- Det er litt større forskjeller mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn i spørsmål om seksualitet og samliv. Et betydelig mindretall blant personer med innvandrerbakgrunn deler ikke den utbredte liberale grunnholdningen som preger majoriteten i spørsmål om homofili, utenomekteskapelig sex o.l.
- Landgruppe 1 ligner majoriteten. Landgruppe 3 skiller seg klart ut, med rundt kun 40 prosent som er entydig positive til samboerskap, sex utenfor ekteskap og homoseksualitet – mot 87–90 prosent i majoriteten.
- Her er det imidlertid en sterk sammenheng med generasjon. Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 er klart mer liberale enn innvandrer generasjonen, selv om de fortsatt er noe mer konservative enn majoriteten. Norskfødte med én innvandrerforelder ligger svært tett opp til majoriteten.
- Ved siden av landbakgrunn er religion den klart sterkeste enkeltprediktoren for å forklare sosialt konservative holdninger. Muslimer er mer konservative enn kristne, som er mer konservative enn andre religioner (hinduisme, buddhisme), som igjen er mer konservative enn ikke-religiøse.
- Sosialt konservative holdninger til seksualitet og samliv avtar også med botid, men i motsetning til for likestillingsspørsmålene konvergerer kurven ikke fullt mot majoritetsnivå selv etter lang botid – gjennomsnittsskåren holder seg betydelig over majoritetsgjennomsnittet også blant innvandrere med lengst botid. Nedgangen er tydelig i de første 15–20 årene, og bevegelsen gjelder alle tre landgruppene, om enn fra ulike utgangsnivåer.

Holdninger til politiske saker

- Holdningene til økonomisk omfordeling er svært like mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn. Det er også små forskjeller når det gjelder klima.
- Støtten til en aktiv statlig likestillingspolitikk er noe sterkere blant personer med innvandrerbakgrunn enn blant personer uten (39 versus 33 prosent).
- De tydeligste forskjellene finner vi i spørsmål om familie og stat. En større andel personer med innvandrerbakgrunn mener at voksne barn selv bør ta vare på foreldrene sine når de blir gamle, og i spørsmål om barneoppdragelse er det flere innvandrere, særlig fra landgruppe 3, som mener at familien i større grad bør få oppdra barn i tråd med egne ønsker uten statlig innblanding.

Syn på integreringspolitikk

- Det er bred motstand mot krav om full assimilering, men sterkere blant personer med enn uten innvandrerbakgrunn. Samtidig avviser 76 prosent uten innvandrerbakgrunn at innvandrere selv bør kunne velge hvor mye de vil tilpasse seg, mens personer med innvandrerbakgrunn er langt mer delt.
- Når det gjelder problemforståelser, er de tydeligste forskjellene at færre innvandrere mener problemer knyttet til integrering skyldes for høy innvandring, eller at innvandrere har en kultur/religion som ikke passer i Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3 skiller seg tydelig ut ved å legge sterkest vekt på mangelfull innsats fra myndighetenes side, og diskriminering som årsak til integreringsproblemer.
- På spørsmål om hvilke to tiltak myndighetene kan gjøre for å bedre integrering, er det flest som nevner gratis språkopplæring og økt krav om arbeidsdeltakelse, både blant personer med og uten innvandrerbakgrunn. Samtidig nevner flere personer uten enn med innvandrerbakgrunn tiltaket «Ta imot betydelig færre innvandrere». Personer med innvandrerbakgrunn nevner i større grad tiltak knyttet til kvalifisering og inkludering.
- Det store flertallet av personer med innvandrerbakgrunn mener at innvandrere i det store og hele blir bra behandlet i Norge. Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 er imidlertid mer kritiske til dette enn andre grupper. Personer med innvandrerbakgrunn mener i litt større grad enn befolkningen ellers at integreringen fungerer bra. Norskfødte med innvandrerforeldre, personer med høy utdanning og innvandrere med lang botid de mest kritiske.

7 Politisk deltakelse

Politisk deltakelse er både et mål i seg selv og en sentral dimensjon ved integreringen. Gjennom politisk deltakelse får borgere anledning til å påvirke kollektive beslutninger og fremme egne interesser i samfunnet. For personer med innvandrerbakgrunn kan politisk deltakelse fungere som en inngangsport til tilhørighet og anerkjennelse i storsamfunnet, og som en indikator på i hvilken grad det politiske systemet oppleves som relevant, tilgjengelig og representativt.

Ved stortingsvalget i 2025 stemte 56 prosent av innvandrere og 60 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre, mot 83 prosent i befolkningen uten innvandrerbakgrunn (Kleven, 2026), et gap i deltakelse på opp mot 30 prosentpoeng. Forklaringer på politisk deltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn peker ofte på mange av de samme faktorene som i befolkningen ellers, som alder, utdanning, inntekt og tilknytning til arbeidslivet, men også på forhold knyttet til migrasjonserfaring, som botid og landbakgrunn. De sosiale og subjektive sidene ved integreringen har i mindre grad vært analysert som mulige forklaringer på forskjeller i valgdeltakelse.

I dette kapittelet undersøker vi hvilke faktorer som henger sammen med politisk deltakelse, før vi ser nærmere på hvordan opplevd politisk innflytelse og politisk representasjon varierer mellom grupper over tid, og hvilken sammenheng dette har med valgdeltakelse.

7.1 Hva henger sammen med valgdeltakelse?

Spørreundersøkelser gir ikke et presist mål på valgdeltakelse, både fordi personer som svarer på slike undersøkelser, er mer samfunnsengasjerte enn befolkningen ellers, og fordi folk tenderer mot å svare det de tror det er sosialt ønskelig. Denne feilkilden er ofte større blant personer med innvandrerbakgrunn enn blant personer uten (Christensen mfl., 2025; Christensen & Strømsnes, 2025). Resultatet er at andelen som oppgir å ha stemt i vår undersøkelse, ligger over den faktiske valgdeltakelsen.

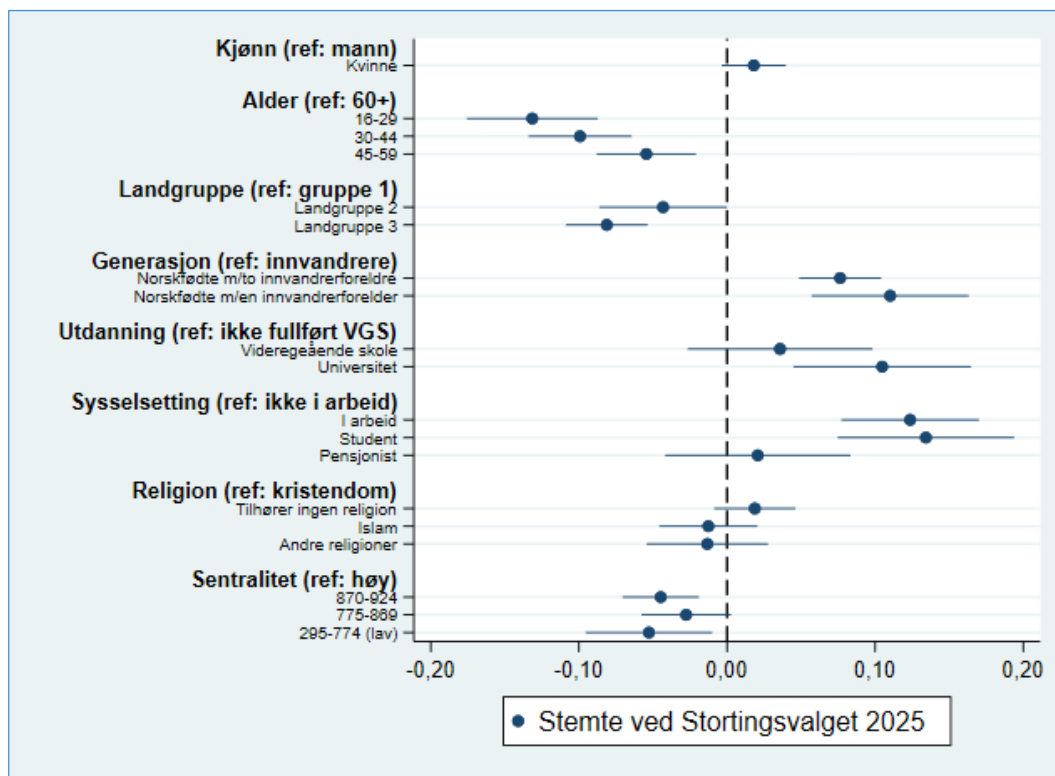
Likevel er det interessant å se nærmere på hvilke faktorer som henger sammen med rapportert valgdeltakelse innad i utvalget. Figur 7.1 viser resultater fra en regresjonsanalyse der vi undersøker hvordan ulike bakgrunnskjennetegn henger sammen med valgdeltakelse. Utfallsvariabelen er kodet 1 for respondenter med stemmerett som oppga at de stemte ved stortingsvalget i 2025, og 0 for de med stemmerett som svarte «nei», «vet ikke» eller «vil ikke svare». Personer uten stemmerett er holdt utenfor analysene.

Regresjonsanalysen bekrefter at personer med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 3 har noe lavere sannsynlighet for å ha stemt enn de fra landgruppe 1, og norskfødte med innvandrerforeldre har høyere deltakelse enn innvandrere, selv når vi kontrollerer for andre kjennetegn. Valgdeltakelsen er lavere blant yngre enn eldre.

Både sysselsatte og studenter har rundt 12–13 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å stemme enn personer utenfor arbeidsstyrken. Høyere utdanning trekker i samme retning: Velgere med universitetsutdanning har 10 prosentpoeng høyere sannsynlighet for

å oppgi at de stemte enn personer uten videregående opplæring. De som bor i de mest sentrale områdene, har noe høyere sannsynlighet for å oppgi at de stemte ved forrige stortingsvalg enn i mindre sentrale områder.

Figur 7.1. Sannsynlighet for å ha stemt ved stortingsvalget i 2025 (LPM). Stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrede foreldre (n ≈ 6116). Prosent.

Resultatene fra regresjonsmodellen bekrefter langt på vei det som i valgforskningen gjerne omtales som ressurstilnæringen, nemlig at politisk deltakelse i stor grad er drevet av individuelle ressurser og sosioøkonomisk status (Brady mfl., 1995; Spies mfl., 2020). Den antatte mekanismen bak dette er at ressurser omsettes til politisk handling: Utdanning gir kognitive ferdigheter som øker politisk forståelse og interesse, mens inntekt, tid og sosiale nettverk gir den materielle og sosiale kapasiteten som trengs for å engasjere seg (Brady mfl., 1995). Mønstrene i figur 7.1 ligner mye på de vi finner i den sammenlignbare gruppen uten innvandrerbakgrunn. Dette tyder på at disse generelle drivkreftene for politisk deltakelse er relativt like, og at deltakelsesgapet delvis kan tilskrives ulikheter i gruppenes sosioøkonomiske sammensetning, i tråd med tidligere studier (Christensen mfl., 2025; Bratsberg mfl., 2019) og registerbaserte stemmedata fra samme valg (Kleven, 2026).

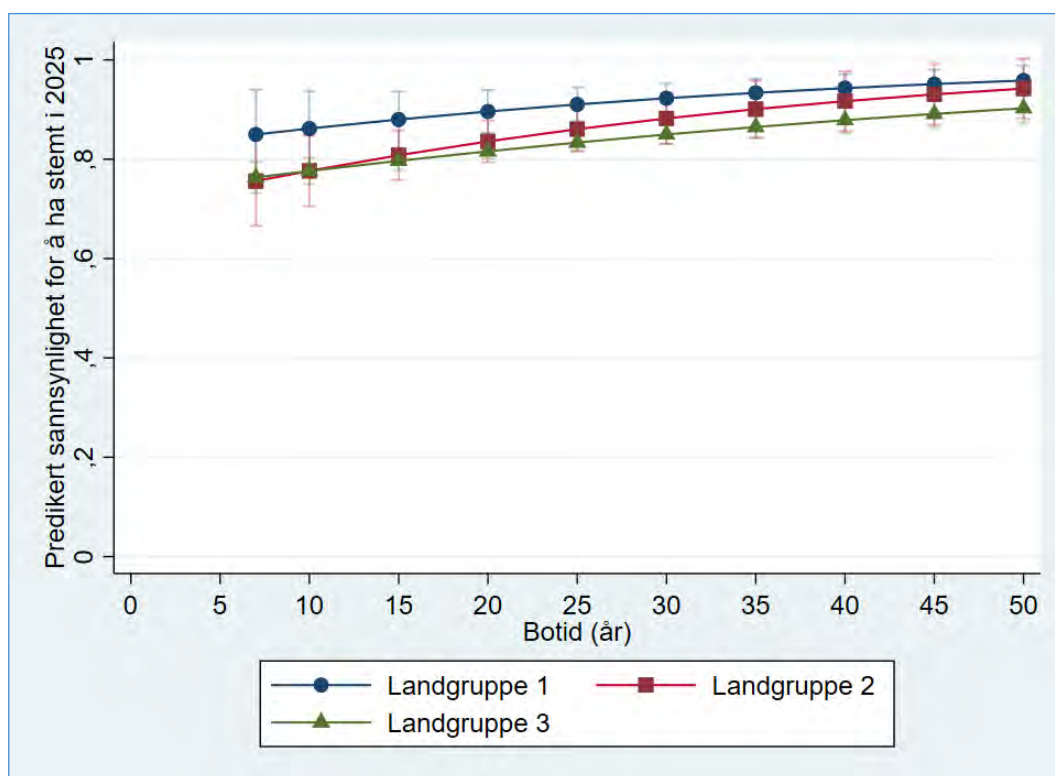
Samtidig gjenfinner vi et etablert mønster i norsk valgforskning: Selv når vi kontrollerer for ressursvariabler, har velgere med bakgrunn fra landgruppe 3 en noe lavere tilbøyelighet til å stemme enn velgere fra landgruppe 1 (Christensen & Strømsnes, 2025; Kleven, 2026). Analysen peker samtidig mot en særegen utfordring knyttet til den politiske mobiliseringen av unge voksne med innvandrerbakgrunn. Mens valgdeltakelse har relativt svak sammenheng med alder blant personer uten innvandrerbakgrunn, er spriket i valgdeltakelse mellom de yngste og eldste velgerne med innvandrerbakgrunn markant større, og deltakelsen øker med alderen. Dette sammenfaller med tidligere studier som

advarer om at nettopp unge med innvandrerbakgrunn er sterkt overrepresentert blant permanente hjemmesittere, som sjelden eller aldri deltar i valg (Christensen mfl., 2025; Kleven, 2026). På den annen side viser resultatene tydelige tegn på at politisk integrering styrkes over tid og generasjoner. Dette er i tråd med eksisterende studier som viser at oppvekst, skolegang og sosialisering i det norske samfunnet gradvis bidrar til å minske deltakelsesgapet (Finseraas mfl., 2020).

Figuren nedenfor viser hvordan predikert valgdeltakelse, basert på en logistisk regresjonsmodell, stiger jevnt med botid. Vi har estimert predikert sannsynlighet for valgdeltakelse fra syv til 50 års botid, ettersom hovedregelen for å kunne få statsborgerskap og dermed stemmerett var syv års botid frem til 2022, da kravet ble økt til åtte år (Statsborgerloven § 7; lov 18. juni 2021 nr. 132).

Resultatene viser at botid har en beskjeden, men tydelig sammenheng med valgdeltakelse blant innvandrere med stemmerett. Sammenhengen er statistisk signifikant for innvandrere fra alle tre landgrupper, og den estimerte økningen ligger på mellom 0,2–0,5 prosentpoeng per år med botid. At vi finner en slik moderat positiv botidssammenheng stemmer godt overens med registerbaserte analyser av stortingsvalget i 2025 (Kleven, 2026). Sammenhengen mellom botid og deltakelse er omtrent like sterk i alle gruppene, selv om nivået på deltakelsen er noe ulikt (innvandrere fra landgruppe 1 ligger gjennomgående høyest).

Figur 7.2. Predikert sannsynlighet for å ha stemt ved stortingsvalget i 2025, etter botid og landgruppe (logit). Stemmeberettigede innvandrere (n ≈ 4565).

Kontrollert for kjønn, alder, landbakgrunn, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

7.2 Subjektiv integrering og valgdeltakelse

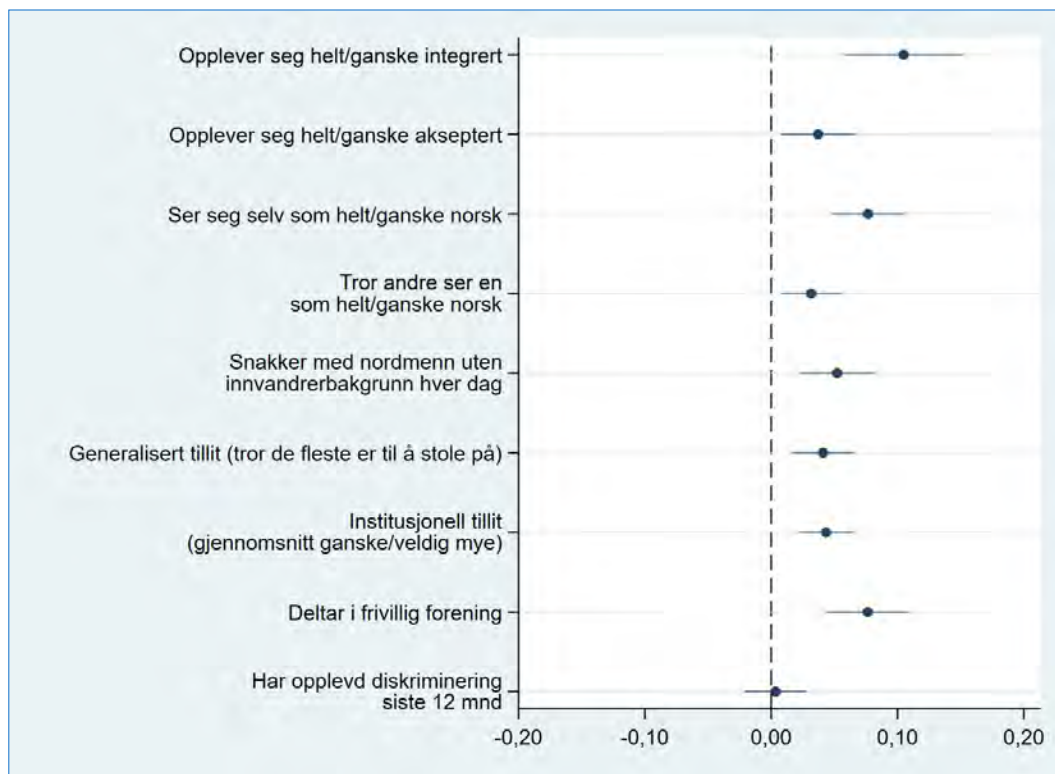
Eksisterende forskning har i liten grad undersøkt om politisk deltakelse har sammenheng med integreringsdimensjonene som vi har studert i denne rapporten. For å undersøke sammenhengen mellom sosiale og subjektive sider ved integreringen og rapportert valgdeltakelse, kjørte vi en serie separate regresjonsanalyser. Metoden er beskrevet nærmere i metodekapittelet. Ettersom dataene er fra ett tidspunkt, kan vi ikke avgjøre om integrering fører til økt politisk deltakelse, eller om deltakelse i seg selv styrker følelsen av tilhørighet og tillit. Eksisterende litteratur tyder på at sammenhengen virker begge veier, og at det å stemme ved valg i seg selv bidrar til å øke innvandreres støtte til det politiske systemet og styrker deres integrering i samfunnet (Bergh mfl., 2020).

Vi finner positive sammenhenger mellom valgdeltakelse og nesten alle dimensjonene for integrering i hverdagen (figur 7.3). Jo sterkere tilknytning en person opplever å ha til det norske samfunnet, desto høyere er sannsynligheten for å ha stemt. Mønsteret holder seg når vi kontrollerer for kjønn, alder, landbakgrunn, generasjon, utdanning, sysselsetting, religion og hvor sentralt man bor.

Den sterkeste sammenhengen finner vi for opplevd integrering. De som føler seg helt eller ganske integrert i det norske samfunnet, har om lag 10 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å ha stemt enn de som ikke har svart at de gjør det. Også deltakelse i frivillige foreninger henger sterkt sammen med valgdeltakelse. Tillit spiller likeledes en rolle: Både generalisert tillit til andre mennesker og tillit til samfunnsinstitusjoner er forbundet med høyere deltakelse. De øvrige indikatorene – å se seg selv som norsk, å tro at andre oppfatter en som norsk, og å snakke med nordmenn uten innvandrerbakgrunn til daglig – peker alle i samme positive retning.

Den eneste indikatoren som ikke har sammenheng med valgdeltakelse, er opplevd diskriminering. Det å ha opplevd diskriminering det siste året henger verken sammen med høyere eller lavere deltakelse. Dette samsvarer med funnene til Tardivo (2024), som basert på analyser av valgdeltakelse i 13 europeiske land fant at opplevd diskriminering ikke har noen signifikant direkte effekt på stemmegivning. I stedet viste studien at opplevd diskriminering i noen tilfeller øker sannsynligheten for å delta i politiske protester, men bare i samfunn preget av tolerante og positive holdninger til innvandrere, hvor det oppleves som mer legitimt og trygt å uttrykke misnøye. I mer fiendtlige samfunnsklima forsvant derimot denne effekten, eller diskriminering virket demobiliserende. Tardivo (2024) forklarer dette med at frykten for ytterligere stigmatisering virker dempende på viljen til å protestere.

Figur 7.3. Sammenhenger mellom å ha stemt ved stortingsvalget i 2025 og subjektiv integrering, tilhørighet, deltakelse og diskriminering (sekvensielle LPM). Stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrede foreldre (n ≈ 6116).

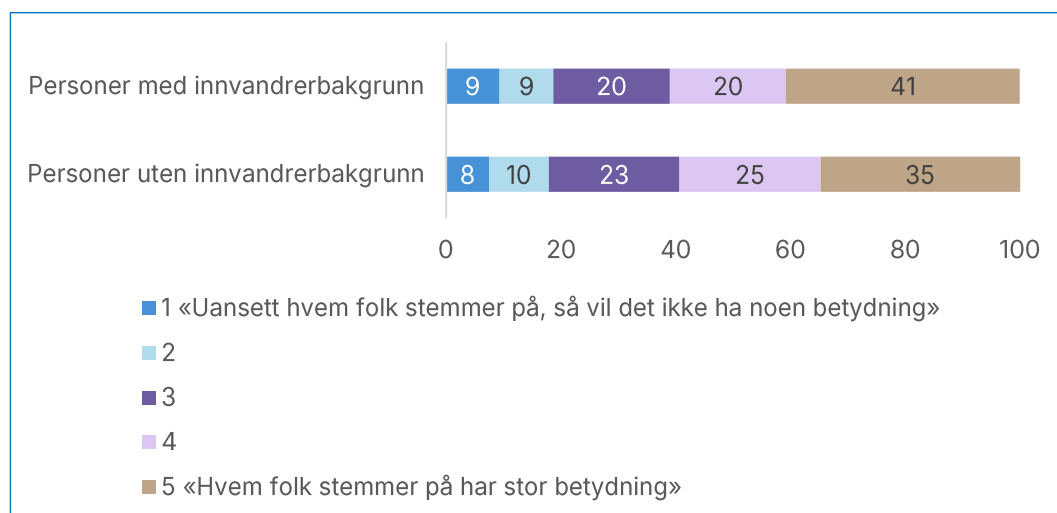
Kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, generasjon, utdanning, sysselsetting, religion og sentralitet.

7.3 Opplevd politisk innflytelse

Et sentralt aspekt ved politisk integrering er opplevd politisk innflytelse, i faglitteraturen ofte omtalt som politisk effektivitet («efficacy»). Dette handler om individets tro på at deres stemme faktisk betyr noe. For personer med innvandrerbakgrunn er en høy grad av opplevd politisk innflytelse en viktig indikator for integrering, ettersom det å delta og føle at man har en påvirkningskraft fører til større aksept for demokratiske institusjoner og en sterkere opplevelse av å tilhøre samfunnet (Bergh mfl., 2020). Motsatt kan mangel på politisk innflytelse virke demobiliserende (Tardivo, 2024).

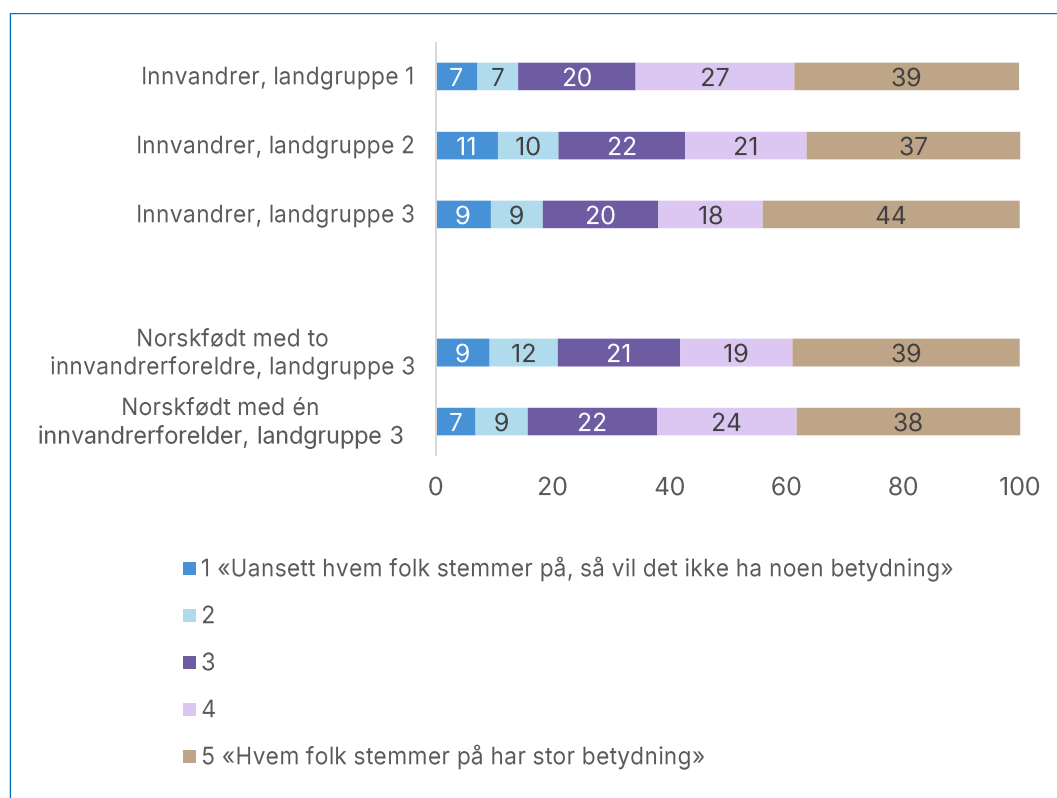
For å måle respondentenes opplevde politiske innflytelse ba vi respondentene om å plassere seg på en skala fra 1 («Uansett hvem folk stemmer på, så vil det ikke ha noen betydning») til 5 («Hvem folk stemmer på, har stor betydning»). I figuren nedenfor viser vi fordelingen av svar på dette spørsmålet. Her er det små forskjeller personer med og uten innvandrerbakgrunn.

Figur 7.4. Svar på spørsmålet: «Hvilket av disse to utsagnene er du mest enig i?» på en skala fra 1 («Uansett hvem folk stemmer på, så vil det ikke ha noen betydning») til 5 («Hvem folk stemmer på, har stor betydning»). Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

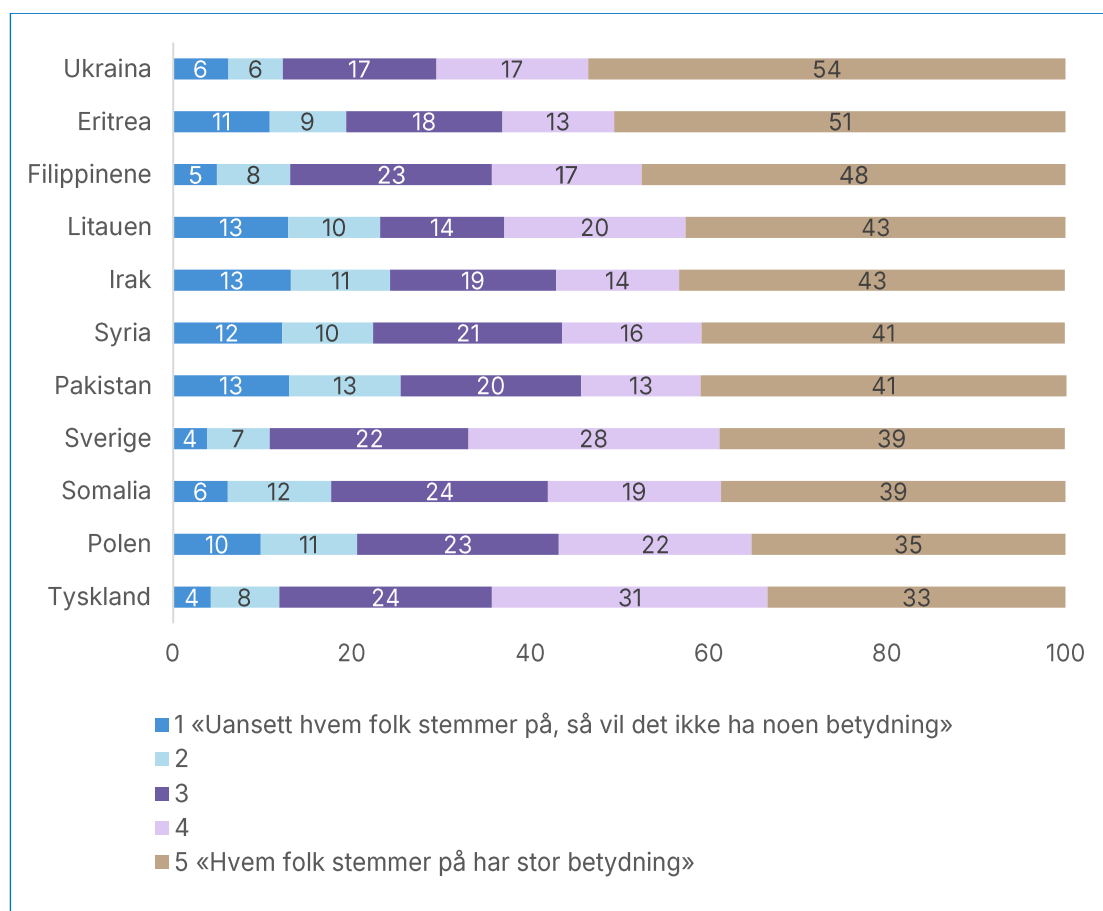
Blant undergruppene er variasjonen større. Innvandrere fra landgruppe 3 skiller seg ut med en høyere andel som mener at det har stor betydning hvem folk stemmer på, mens innvandrere fra landgruppe 1 og 2 i noe større grad uttrykker lav eller moderat politisk innflytelse. Norskfødte med innvandrerforeldre ligger gjennomgående nærmere majoritetsbefolkningen i fordelingen av svar, med relativt jevn spredning over skalaen.

Figur 7.5. Svar på spørsmålet: «Hvilket av disse to utsagnene er du mest enig i?» på en skala fra 1 («Uansett hvem folk stemmer på, så vil det ikke ha noen betydning») til 5 («Hvem folk stemmer på, har stor betydning»). Innvandrere og norskfødte med foreldre fra landgruppe 3 (n = 9320). Prosent.

Når vi bryter ned resultatene på enkeltland, blir variasjonen i opplevd politisk innflytelse tydeligere. Blant personer med bakgrunn fra Ukraina, Filippinene og Eritrea er det særlig høye andeler som svarer at det har stor betydning hvem folk stemmer på. I andre grupper, som blant personer med bakgrunn fra Polen, Syria og enkelte østeuropeiske land, er det større andeler som plasserer seg i de lavere kategoriene på skalaen. I flere av gruppene finner vi betydelig spredning i svarene, med relativt store andeler både i toppen og bunnen av skalaen. På tvers av enkeltland er det ikke noe klart mønster som tilsier at opplevd politisk innflytelse følger opphavsregion eller kjennetegn ved opprinnelseslandet, som graden av demokrati.

Figur 7.6. Svar på spørsmålet: «Hvilket av disse to utsagnene er du mest enig i?» på en skala fra 1 («Uansett hvem folk stemmer på, så vil det ikke ha noen betydning») til 5 («Hvem folk stemmer på, har stor betydning»). Innvandrere og norskfødte med foreldre fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

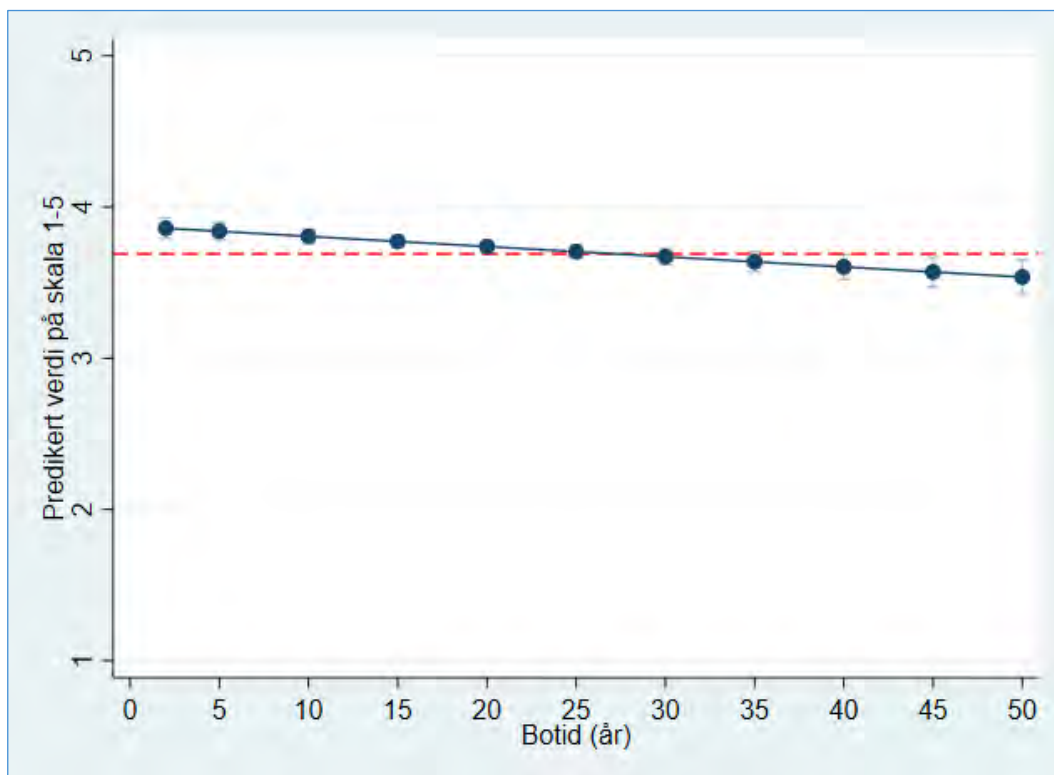

Er det slik at opplevd politisk innflytelse endrer seg jo lenger innvandrere har bodd i Norge? Våre data tyder på det. Figur 7.7 viser en signifikant negativ sammenheng mellom opplevd politisk innflytelse og økt botid. Innvandrere med kort botid rapporterer i gjennomsnitt noe høyere opplevd politisk innflytelse enn personer uten innvandrerbakgrunn (markert med den røde linjen). Med økende botid nærmer innvandrernes vurderinger seg majoritetsbefolkningens nivå, og synker etter hvert under det.

Det er imidlertid bare for innvandrere fra landgruppe 3 at opplevd politisk innflytelse faller med botid. Denne gruppen starter med sterkest predikert tro på at stemmegivning har betydning ved to års botid, men faller mest over tid. Ved 50 års botid er predikert opplevd politisk innflytelse for landgruppe 3 signifikant lavere enn for landgruppe 1, og

er ikke lenger signifikant forskjellig fra landgruppe 2. For innvandrere fra landgruppe 1 og 2 derimot ser vi ikke signifikant sammenheng mellom opplevd politisk innflytelse og botid.

Figur 7.7. Predikert verdi på skala for opplevd politisk innflytelse (1–5), etter botid (logit). Innvandrere (n ≈ 8320), sammenlignet med konstant predikert sannsynlighet blant personer uten innvandrerbakgrunn (n ≈ 973).

Kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet. Den røde stiplede linjen viser predikert gjennomsnitt for utvalget uten innvandrerbakgrunn.

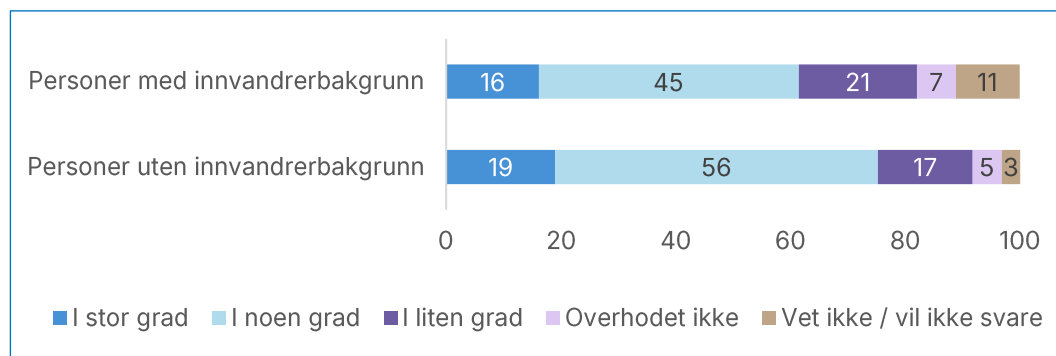
At opplevd politisk innflytelse blant innvandrere fra landgruppe 3 faller med lenger botid, minner om det tidligere omtalte integreringsparadokset (Dalen mfl., 2024). En mulig tolkning er at nyankomne innvandrere fra land med svake demokratiske tradisjoner gjerne ankommer med en idealisert entusiasme, noe som kan gi et kunstig høyt startpunkt for tillit og tro på egen påvirkningskraft i møte med norske institusjoner. Etter hvert som de bor lenger i Norge, tilegner de seg imidlertid en mer nyansert og virkelighetstro forståelse av sitt nye hjemland. Det idealiserte inntrykket erstattes av en innsikt i både samfunnets positive sider og dets mangler, maktstrukturer og utfordringer. Dette kan tolkes som at velgerne blir det Norris (2011, 2022) kaller «kritiske medborgere» («critical citizens») og inntar en konstruktivt kritisk rolle. Nedgangen i opplevd politisk innflytelse kan også forstås som et uttrykk for «de stigende forventningers misnøye». Etter hvert som velgerne bor lenger i landet, lærer seg kodene og øker sin formelle status gjennom for eksempel utdanning, øker også deres forventninger til reell innflytelse, likebehandling og anerkjennelse. Hvis disse høye forventningene ikke innfris, erstattes den opprinnelige entusiasmen gradvis av frustrasjon og en følelse av avmakt i møte med systemet. Over tid kan opplevelser av å ikke bli fullt ut anerkjent som en likeverdig del av fellesskapet, fungere demobiliserende.

7.4 Opplevd politisk representasjon

Opplevd innflytelse er nært knyttet til representasjon, som bygger på ideen om at folkevalgte organer bør gjenspeile den sosiodemografiske sammensetningen i befolkningen de skal representere (Kleven & Corneliussen, 2024). Norske registerdata viser imidlertid en tydelig skjevhet: Ved kommunestyrevalget i 2023 utgjorde personer med innvandrerbakgrunn 18 prosent av de stemmeberettigede, men kun 3,3 prosent av de innvalgte representantene (Kleven & Corneliussen, 2024). Sammen med funnene om holdninger, verdier og synspunkter omtalt i forrige kapittel, og funnene om opplevd politisk innflytelse, gjør dette det nærliggende å spørre om personer med innvandrerbakgrunn i mindre grad opplever at det politiske systemet representerer deres interesser og verdier. Med dette som bakgrunn har vi også undersøkt nivået av opplevd politisk representasjon blant ulike grupper.

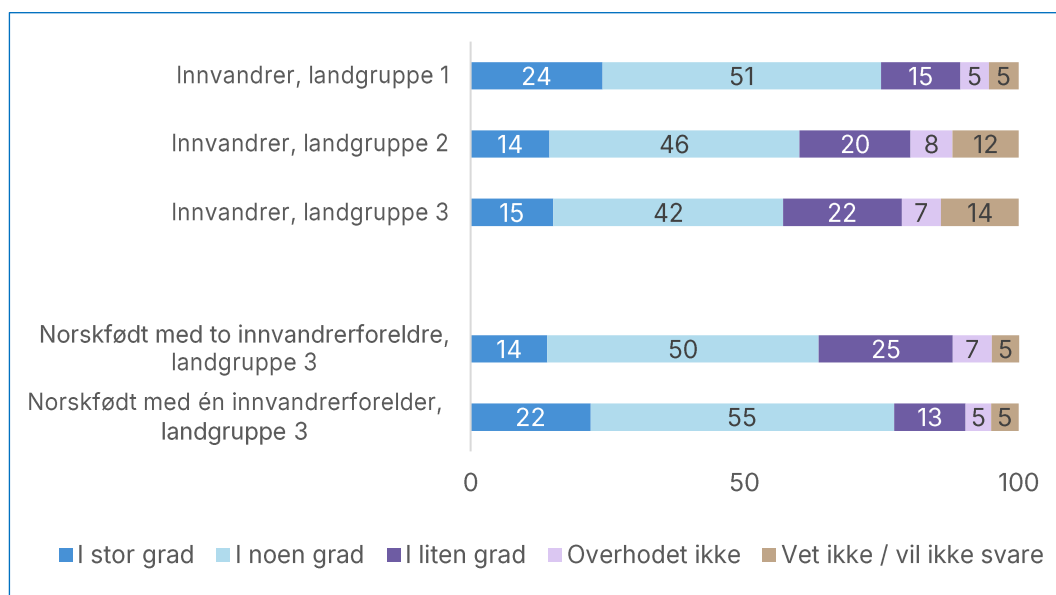
Opplevd politisk representasjon ble målt gjennom spørsmålet «I hvilken grad føler du at norske politiske partier representerer dine interesser?», med fire svaralternativer. Her ser vi langt tydeligere forskjell mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn enn for spørsmålet om opplevd politisk innflytelse. 61 prosent av respondentene med innvandrerbakgrunn føler seg politisk representert i stor eller noen grad, mens 28 prosent svarer at de i liten grad eller overhodet ikke gjør det. For det sammenlignbare utvalget uten innvandrerbakgrunn er tilsvarende tall 75 og 22 prosent. I tillegg er det en betydelig større andel som svarer «vet ikke» blant personer med innvandrerbakgrunn (11 prosent, mot 3 prosent i majoritetsbefolkningen).

Figur 7.8. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad føler du at norske politiske partier representerer dine interesser?» Personer med (n = 9865) og uten (n = 973) innvandrerbakgrunn. Prosent.

Når vi ser på undergrupper, finner vi at innvandrere – særlig fra landgruppe 2 og 3 – i noe mindre grad opplever at partiene representerer deres interesser enn majoritetsbefolkningen, mens det blant innvandrere fra landgruppe 1 er en enda høyere andel som svarer at de «i stor grad» opplever seg representert enn blant personer uten innvandrerbakgrunn. Norskfødte med to innvandrerforeldre fra landgruppe 3 har en mellomposisjon, mens de med én innvandret forelder fra landgruppe 1 og én forelder uten innvandrerbakgrunn er lik majoritetsbefolkningen i sine vurderinger.

Figur 7.9. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad føler du at norske politiske partier representerer dine interesser?» Innvandrere og norskfødte med foreldre fra landgruppe 3 (n = 9320). Prosent.

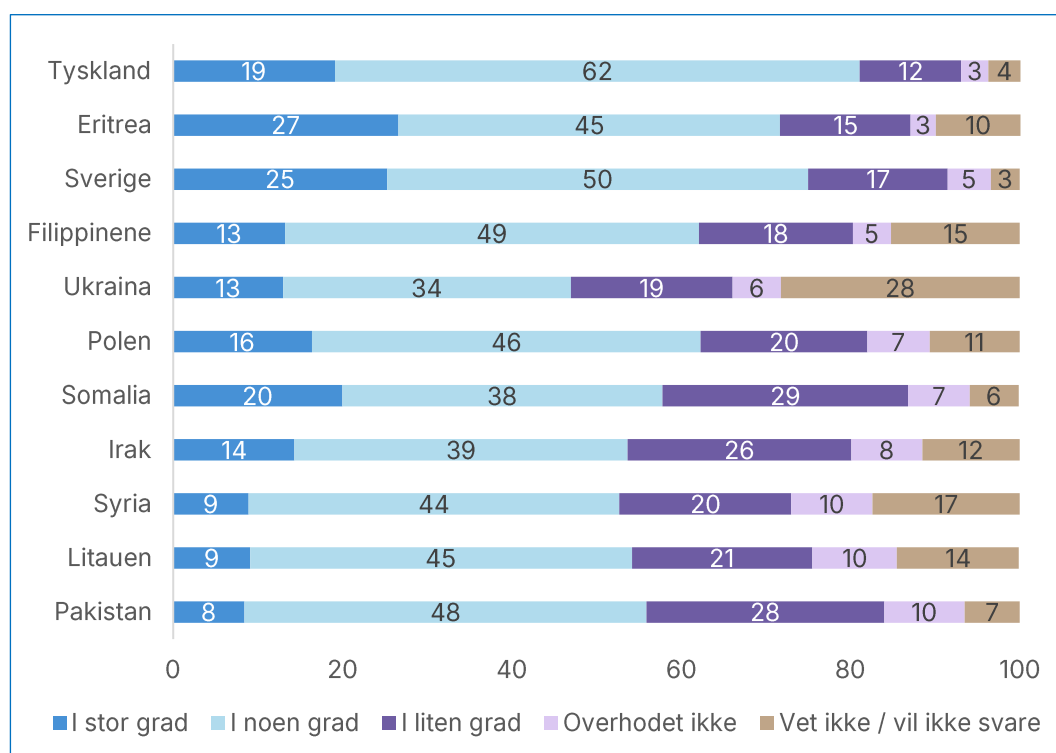

Når vi bryter ned resultatene på enkeltland, finner vi betydelige forskjeller (figur 7.10). Blant personer med bakgrunn fra Tyskland og Sverige er det et klart flertall som føler at norske politiske partier i noen eller stor grad representerer deres interesser. For Tyskland gjelder dette om lag 80 prosent, mens rundt 15 prosent oppgir lav eller ingen representasjon. For Sverige ligger andelen som opplever representasjon på rundt 75 prosent, mens rundt 20 prosent oppgir lav eller ingen representasjon. Også blant personer med bakgrunn fra Eritrea er det en relativt høy andel som opplever representasjon: Om lag 72 prosent svarer «i noen» eller «i stor grad», mens rundt 18 prosent oppgir lav eller ingen representasjon.

I andre grupper er andelen som opplever lav representasjon, betydelig høyere. Blant personer med bakgrunn fra Somalia og Pakistan oppgir rundt 35–38 prosent at de i liten grad eller ikke i det hele tatt føler seg representert. Samtidig er det fortsatt et flertall med bakgrunn fra disse landene som opplever representasjon i noen eller stor grad. Et lignende mønster finner vi for Irak, Syria og Litauen, der rundt halvparten opplever representasjon, mens mellom 30 og 35 prosent oppgir lav eller ingen representasjon. Ukraina skiller seg noe ut ved å ha en relativt lav andel som plasserer seg i de to hovedkategoriene: Rundt 47 prosent oppgir at de opplever representasjon, mens en mindre andel rapporterer lav representasjon. Samtidig er det en svært høy andel som svarer «vet ikke» (over 25 prosent) blant ukrainere, noe som kan reflektere at mange har relativt kort botid i Norge og dermed begrenset erfaring med norsk politikk og valg.

Forskjellene følger ikke en klar inndeling etter opphavsregion eller kjennetegn ved opprinnelseslandet, og det er stor spredning i vurderingene også innenfor de enkelte landgruppene. Dette tyder på at opplevd politisk representasjon i begrenset grad følger skillelinjer knyttet til landbakgrunn.

Figur 7.10. Svar på spørsmålet: «I hvilken grad føler du at norske politiske partier representerer dine interesser?» Innvandrere og norskfødte med foreldre fra de største opprinnelseslandene (n = 4094). Prosent.

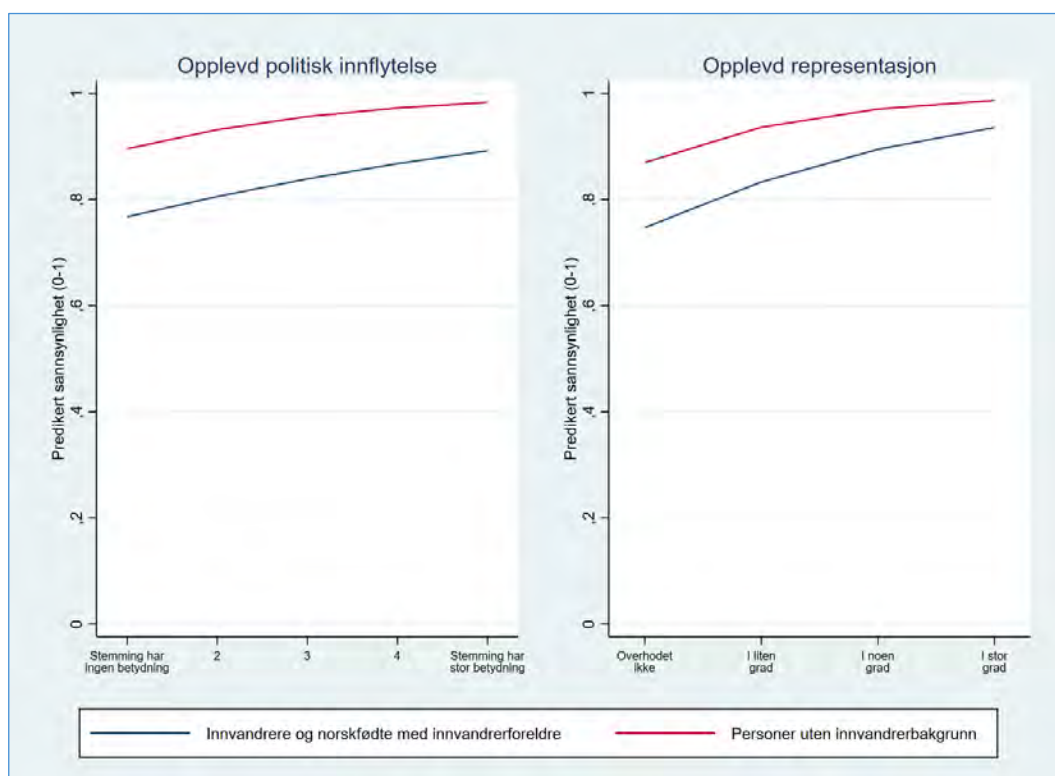
Vi har undersøkt om opplevd representasjon henger sammen med botid, men her fant vi ingen statistisk signifikant sammenheng. Opplevelsen av å være politisk representert ser altså ikke ut til å styrkes systematisk med tiden man har bodd i Norge. Botid spiller dermed en ulik rolle for de tre politiske dimensjonene vi har undersøkt. Mens lenger botid henger sammen med høyere valgdeltakelse, har det en svak negativ sammenheng med opplevd politisk innflytelse og ingen tydelig sammenheng med opplevd representasjon.

Analysene av opplevd politisk innflytelse og representasjon gir en indikasjon på hvordan ulike grupper vurderer sin egen mulighet til å påvirke det politiske systemet. Det er nærliggende å tro at dette også kan ha betydning for valgdeltakelse. Er det slik at personer som opplever at stemmegivning har betydning, og at politiske partier representerer deres interesser og verdier, også i større grad deltar i valg – og gjelder dette i like stor grad på tvers av grupper med ulik innvandrerbakgrunn? For å vurdere dette estimerte vi predikerte sannsynligheter for å ha stemt ved stortingsvalget 2025, ved ulike verdier på variablene for opplevd politisk innflytelse og representasjon. Analysene er basert på én felles modell med interaksjonsledd mellom utfallsvariablene og gruppe, kontrollert for kjønn, alder, utdanning, sysselsetting, religion og sentralitet.

Vi finner at sannsynlighet for å ha stemt ved stortingsvalget har tydelige sammenhenger mellom opplevd politisk innflytelse og – i enda større grad – opplevd politisk representasjon (figur 7.11). Jo sterkere en person opplever at stemmegivning betyr noe, eller at norske politiske partier representerer deres interesser, desto høyere er sannsynligheten for at vedkommende stemte ved stortingsvalget i 2025. Som figuren viser, gjelder dette både personer med innvandrerbakgrunn og personer i det sammenlignbare utvalget

uten innvandrerbakgrunn. Blant personer med innvandrerbakgrunn øker den predikerte sannsynligheten for å stemme fra om lag 77 til 89 prosent når man går fra laveste til høyeste grad av opplevd politisk innflytelse, og fra 75 til 94 prosent når man går fra laveste til høyeste grad av opplevd politisk representasjon. Trolig virker sammenhengene begge veier.

Figur 7.11. Predikert sannsynlighet for å ha stemt i 2025, etter opplevd politisk innflytelse og opplevd politisk representasjon (logit). Stemmeberettigede respondenter med (n ≈ 6116) og uten (n ≈ 941) innvandrerbakgrunn.

Kontrollert for kjønn, alder, landgruppe, utdanning, sysselsetting, sentralitet og religiøs tilhørighet.

7.5 Oppsummering

Valgdeltakelse

- Det er et tydelig gap i valgdeltakelse mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn.
- Valgdeltakelse henger sammen med alder, utdanning og tilknytning til arbeid eller utdanning. Yngre deltar mindre enn eldre, og personer i arbeid eller utdanning samt med høyere utdanning har høyere valgdeltakelse. Dette stemmer overens med mønstret i befolkningen for øvrig. Blant innvandrere stiger valgdeltakelsen moderat med botid, og sammenhengen er signifikant i alle tre landgrupper.
- Valgdeltakelse samvarierer positivt med nesten alle de subjektive og sosiale integreringsmålene som rapporten ellers legger vekt på. De som føler seg helt eller ganske integrert i det norske samfunnet, har om lag 11 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å ha stemt enn de som ikke gjør det. Også opplevd aksept og deltakelse i frivillige foreninger henger tydelig sammen med valgdeltakelse, begge med utslag på om lag 8 prosentpoeng. Både generalisert tillit og tillit til samfunnsinstitusjoner peker i

samme positive retning. Opplevd diskriminering skiller seg ut. Det å ha opplevd diskriminering det siste året har ingen tydelig sammenheng med valgdeltakelse.

Opplevd politisk innflytelse og representasjon

- Forskjellene i opplevd politisk innflytelse er relativt små. 35 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn og 41 prosent av personer med innvandrerbakgrunn svarer at det har «stor betydning» hvem folk stemmer på.
- Opplevd politisk innflytelse faller svakt med botid. Nedgangen gjelder bare innvandrere fra landgruppe 3. Integrering innebærer ikke nødvendigvis mer positive vurderinger, men kan også gi høyere forventninger og mer kritiske tankesett.
- Det er større forskjeller i opplevd politisk representasjon. 75 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn oppgir at de i noen eller stor grad føler seg representert av norske politiske partier, mot 62 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn.
- Innvandrere fra landgruppe 2 og 3 og norskfødte med to innvandrede foreldre fra landgruppe 3 opplever lavere representasjon, mens innvandrere fra landgruppe 1 og norskfødte med én innvandet forelder fra landgruppe 3 ligger nærmere nivået blant personer uten innvandrerbakgrunn.
- Opplevd politisk innflytelse henger tydelig sammen med valgdeltakelse. Blant personer med innvandrerbakgrunn øker den predikerte sannsynligheten for å stemme fra om lag 77 prosent blant dem som mener stemmegivning ikke har noen betydning, til om lag 89 prosent blant dem som mener den har stor betydning.
- Opplevd politisk representasjon har en enda sterkere sammenheng med valgdeltakelse. Blant personer med innvandrerbakgrunn øker den predikerte sannsynligheten for å stemme fra om lag 75 prosent blant dem som ikke føler seg representert i det hele tatt, til om lag 94 prosent blant dem som føler seg representert i stor grad.

8 Avslutning

I denne rapporten har vi kartlagt og analysert forskjeller mellom ulike grupper med og uten innvandrerbakgrunn langs følgende dimensjoner: identitet, tilhørighet og krysspress; opplevd diskriminering; sosial deltakelse og tillit; holdninger, verdier og synspunkter; samt politisk deltakelse og opplevd representasjon. Felles for disse temaene er at de på ulike måter handler om de sosiale og subjektive sidene ved integreringen av personer med innvandrerbakgrunn i det norske samfunnet. Et viktig poeng i analysene har vært å belyse ulike typer grensedragninger mellom grupper og eventuelt om disse er i bevegelse eller ikke. Det empiriske materialet vi her har beskrevet, er omfattende og komplekst, og det er ingen enkel oppgave å sammenfatte funnene i en helhetlig fortelling. I det følgende vil vi imidlertid oppsummere hva vi kan si om forskjeller mellom grupper langs ulike dimensjoner, hvorvidt betydningen av botid og generasjonsforskjeller kan si oss noe om endring over tid, om betydningen av utdanning og religiøs tilhørighet, og se nærmere på ukrainere som ny gruppe, samt personer med én innvandrerforelder.

8.1 Forskjeller og likheter mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn

Når det gjelder **identitet, tilhørighet og krysspress**, finner vi at flertallet av personer med innvandrerbakgrunn opplever seg som godt integrert i det norske samfunnet (87 prosent helt eller ganske integrert), nær samme nivå som majoritetsbefolkningen. Bildet er mer sammensatt for opplevd aksept: 78 prosent av personer med innvandrerbakgrunn opplever seg akseptert, mot 93 prosent i kontrollutvalget. Bak dette overordnede bildet er det imidlertid store forskjeller mellom landgruppene. Innvandrere fra landgruppe 1 og 2 skårer høyt på begge mål og nærmer seg majoritetsbefolkningens nivå. Det er først og fremst blant innvandrere fra landgruppe 3 at vi finner et tydelig gap mellom de to målene: 81 prosent opplever seg integrert, men kun 72 prosent opplever seg akseptert. Det er dessuten i denne gruppen – og særlig blant deres norskfødte barn – at misforholdet mellom selvopplevd norskhet og tilskrevet norskhet er størst. 58 prosent av innvandrere fra landgruppe 3 ser på seg selv som helt eller ganske norske, men bare 29 prosent tror andre oppfatter dem slik – en avstand på 29 prosentpoeng. For vel-etablerte grupper med synlig minoritetsbakgrunn, som innvandrere fra Pakistan, Irak, Somalia og Syria, er dette gapet enda mer markant. De samme gruppene opplever også mest press – både i form av assimileringsspress fra storsamfunnet og i form av press om å etterleve bestemte levereregler fra eget etniske og religiøse miljø. Særlig norskfødte med to innvandrerforeldre opplever å stå i en skvis mellom ulike krav og forventninger.

Når det gjelder **diskriminering og negative erfaringer i hverdagen**, finner vi at dette er langt mer utbredt blant innvandrere enn i befolkningen for øvrig: 68 prosent har opplevd diskriminering, 33 prosent i løpet av det siste året, mot henholdsvis 43 og 20 prosent i kontrollutvalget uten innvandrerbakgrunn. Innvandrere fra landgruppe 3 er klart mest utsatt, med 72 prosent som har opplevd diskriminering. Blant enkeltland topper Somalia (86 prosent), Irak (84 prosent) og Pakistan (82 prosent) listen, altså grupper med synlig minoritetsbakgrunn. Arbeidsmarkedet skiller seg ut som den arenaen der opplevd

diskriminering er mest utbredt, særlig ved jobbsøking – noe som rammer landgruppe 3 hardest. Subtile negative hverdagserfaringer – å bli behandlet som dårlig i norsk, å bli undervurdert, å oppleve at folk oppfører seg som overlegne – er likeledes mest utbredt i landgruppe 3. Innvandrere fra Sverige og Tyskland ligger i den andre enden av skalaen, med erfaringer som nærmer seg majoritetsbefolkningens nivå.

Når det gjelder **sosial deltakelse og kontakt**, finner vi at et flertall av innvandrere har daglig eller ukentlig kontakt med majoritetsbefolkningen på arbeidsplassen og i nabola- get, men kontakten er betydelig lavere i fritids- og frivillighetssammenheng. Her er for- skjellene mellom landgruppene størst: 67 prosent av innvandrere fra landgruppe 1 har minst ukentlig fritidskontakt, mot bare 46 prosent i landgruppe 3. Innvandrere fra land- gruppe 3 har også de svakeste sosiale nettverkene: 26 prosent oppgir å ha seks eller flere nærstående, mot 46 prosent i landgruppe 1 og 49 prosent i kontrollutvalget. Samti- dig er det verdt å understreke at kontakthyppheten på tvers av minoritet og majoritet ikke er symmetrisk: Det er langt færre i majoritetsbefolkningen som har hyppig kontakt med innvandrere enn vice versa.

Når det gjelder **institusjonell tillit**, finner vi at den er gjennomgående høy i alle grupper, med ett markant unntak: Barnevernet har klart lavere tillit blant innvandrere (45 prosent) enn i befolkningen for øvrig (61 prosent), og lavest i landgruppe 2 og 3 (38–39 prosent). Det er større variasjon når det kommer til generell tillit til folk flest. Den er betydelig la- vere blant innvandrere fra landgruppe 2 og 3 (55–65 prosent) enn i landgruppe 1 (83 prosent) og majoritetsbefolkningen (70 prosent). Blant enkeltland i landgruppe 3 er va- riasjonen stor: Syria ligger lavest med 38 prosent som mener folk flest er til å stole på, mens Pakistan (60 prosent) og Eritrea (57 prosent) ligger nærmere gjennomsnittet for øvrige grupper.

Når det gjelder **holdninger, verdier og synspunkter**, finner vi litt ulike mønstre avhengig av hvilke saker det er snakk om. For kjønnsrollespørsmål er det bred enighet om likede- ling av husarbeid og omsorg på tvers av alle grupper. Det største skillet gjelder forsør- gerrollen: Omtrent én av fire innvandrere fra landgruppe 2 og 3 mener mannen bør ha hovedansvaret for å tjene penger, mot én av ti i majoritetsbefolkningen. Større og mer systematiske forskjeller finner vi for spørsmål om seksualitet og samliv, der innvandrere fra landgruppe 3 skiller seg klarest ut: «Kun» rundt 40 prosent er entydig positive til for- hold som samboerskap, sex utenfor ekteskap og homoseksualitet, mot 87–90 prosent i majoritetsbefolkningen, en avstand på 40–50 prosentpoeng. Når det gjelder mer klas- siske politiske spørsmål, ser vi at personer med innvandrerbakgrunn skiller seg lite fra den øvrige befolkningen i synet på fordelings- og miljøpolitikk. Det er derimot litt større forskjeller i synet på forholdet mellom stat og familie når det gjelder eldreomsorg og barneoppdragelse, og det er innvandrere fra landgruppe 3 som skiller seg mest fra ma- joriteten på disse dimensjonene. I synet på integrering og integreringspolitikk finner vi at personer med innvandrerbakgrunn har en litt mer positiv vurdering av hvordan inte- greringen fungerer sammenlignet med personer uten innvandrerbakgrunn, og når det gjelder problemforståelser, legger de litt mindre vekt på innvandringsnivå og kulturelle forhold. Det er bred støtte til språk og krav til arbeidsdeltakelse som tiltak for bedre in- tegrering.

Det er et tydelig gap mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn i **politisk deltakelse**. Ifølge registerdata stemte 56 prosent av innvandrere og 60 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre ved stortingsvalget i 2025, mot 83 prosent i befolkningen for øvrig. Innvandrere fra landgruppe 3 har den laveste selvrapporterte valgdeltakelsen blant innvandrerne, og opplevelsen av politisk representasjon er også lavere blant innvandrere fra landgruppe 2 og 3 enn i befolkningen for øvrig.

8.2 Ukrainere skiller seg litt ut på flere områder

Ukrainere er i dag den nest største innvandrergruppen i Norge, etter Polen. De skiller seg fra øvrige grupper på mange måter – delvis som følge av kort botid og flyktningbakgrunn, delvis som følge av opprinnelseslandets kulturelle og institusjonelle særtrekk. Ukrainere rapporterer gjennomgående om lav opplevelse av tilhørighet og identifikasjon med Norge, noe som sannsynligvis henger sammen med kort botid og en opplevelse av midlertidighet. Samtidig rapporterer ukrainere om relativt lite diskriminering og andre negative opplevelser i hverdagen. Dette tyder på at ukrainere i liten grad opplever den typen barrierer som er karakteristiske for landgruppe 3 med synlig minoritetsbakgrunn. Ukrainere har gjennomgående relativt svake sosiale nettverk i Norge og lav kontakthypighet med majoritetsbefolkningen på alle arenaer. Når det kommer til verdier, ligner de mest på landgruppe 2. De har relativt konservative holdninger til kjønnsroller, men er relativt liberale i spørsmål om seksualitet og samliv. De opplever også lite press fra eget etniske eller religiøse miljø. Svært få ukrainere har stemmerett i Norge, og over 25 prosent svarte «vet ikke» på spørsmålet om politisk representasjon – et klart uttrykk for begrenset erfaring med norsk politikk. Ukrainere er imidlertid blant de mest positive til hvordan integreringen fungerer i Norge.

8.3 Utdanning fremmer både integrering og frustrasjon over manglende aksept

Mange innvandrere, særlig en del flyktninger fra fattige land, har lite relevant utdanning fra sine hjemland. Å ta mer utdanning er kanskje den viktigste motoren for integrering over tid, og ikke minst på tvers av generasjoner. Når det gjelder den subjektive og emosjonelle opplevelsen av tilhørighet, synes imidlertid utdanning å ha en litt tvetydig innflytelse. Som det ble påpekt i rapporten fra forrige undersøkelse (Dalen mfl., 2024), synes utdanningsnivå å være den drivende faktoren bak det såkalte integreringsparadokset.

På den ene siden **bidrar høy utdanning til å styrke sosial deltakelse og opplevelse av tilhørighet**. Universitetsutdannede har høyere sannsynlighet for å oppleve seg integrert, delta i foreningsliv, ha kontakt med majoritetsbefolkningen på arbeidsplassen og stemme i valg. Generalisert tillit og sannsynligheten for å ha et robust sosialt nettverk er også høyere blant de med universitetsutdanning. Utdanning trekker også i liberal retning når det gjelder **verdispørsmål**. Universitetsutdannede har klart mer liberale holdninger til både kjønnsroller og seksualitet/samliv – en sammenheng som består etter kontroll for landbakgrunn og religion. Universitetsutdanning er en sterkere prediktor for liberale holdninger enn for eksempel generasjon (men svakere enn religion og landgruppe). Samtidig finner vi at **folk med høy utdanning rapporterer om mer opplevd diskriminering og lavere opplevelse av å bli akseptert som den de er** i samfunnet. Høy utdanning er også forbundet med sterkere norsk identitet og sterkere subjektiv integrering, men

ikke med tilsvarende økning i anerkjennelse fra omgivelsene. Jo høyere formell status, desto tydeligere blir misforholdet. Utdanning er dermed forbundet med både sterkere integrering og mer frustrasjon.

8.4 Muslimer møter (litt) større sosiale barrierer i hverdagen

Vi vet fra en lang rekke undersøkelser at muslimer er en gruppe som møter mye diskriminering og negative holdninger fra majoritetsbefolkningen. Muslimer er også i gjennomsnitt noe svakere sosioøkonomisk integrerte i Norge, og mange har kommet som flyktninger fra relativt fattige land. Også i denne undersøkelsen finner vi at muslimer som gruppe skiller seg litt ut på en rekke måter sammenlignet med øvrige religiøse grupper, men dette gjelder ikke helt entydig på tvers av de ulike temaene. Muslimer identifiserer seg som norske i like stor grad som øvrige innvandrere, og de opplever seg som relativt velintegrerte på linje med andre religiøse grupper. De har også omtrent like høy tillit til norske institusjoner som andre grupper. De har imidlertid lavere sannsynlighet for å oppleve at andre ser på dem som norske, og de føler seg betydelig mindre akseptert som den de er i samfunnet. Muslimer opplever dermed et større misforhold mellom selvopplevd og tilskrevet norskhet enn andre. Muslimer har også litt lavere tillit til folk flest enn andre religiøse grupper. Kontrollert for øvrige kjennetegn har muslimer klart høyere sannsynlighet for å ha opplevd diskriminering og andre negative opplevelser i hverdagen enn andre religiøse grupper. De rapporterer også om noe lavere kontakthypighet med majoritetsbefolkningen i nabolag og fritid, men skiller seg ikke ut på arbeidsplassen. De har også litt lavere deltakelse i frivillige organisasjoner. Muslimer har også mer konservative holdninger til de fleste verdispørsmål, og religion er den sterkeste enkeltprediktoren for sosialkonservative og kjønnskonservative holdninger i materialet. Flertallet av muslimer deler likevel de relativt liberale grunnholdningene som preger flertallet i befolkningen for øvrig i de fleste spørsmål. Muslimer opplever også betydelig mer press, både fra eget etniske eller religiøse miljø og fra storsamfunnet, enn andre religiøse grupper.

8.5 Norskfødte med to innvandrerforeldre – i skvis mellom minoritet og storsamfunn

Et av denne rapportens mest konsistente og analytisk viktige mønstre, som bekrefter og utdyper funnene fra forrige rapport, er at norskfødte med to innvandrerforeldre skiller seg fra innvandrer generasjonen langs en rekke dimensjoner.

Norskfødte med to innvandrerforeldre opplever seg i langt større grad som **integrert** enn innvandrer generasjonen – 94 prosent helt eller ganske integrert, på linje med innvandrere fra landgruppe 1. Men opplevelsen av å bli akseptert følger ikke med: Bare 69 prosent opplever seg akseptert, et gap på 25 prosentpoeng som er det største i materialet. Tilsvarende ser 77 prosent på seg selv som norske, men kun 48 prosent tror andre gjør det. At gapet mellom selvidentitet og andres anerkjennelse er større enn for foreldregenerasjonen, henger sannsynligvis sammen med at norskfødte i langt høyere grad enn innvandrere opplever at de er en naturlig del av det norske samfunnet – samtidig som de erfarer at omgivelsene ikke bekrefter dette. Mange opplever samtidig at man blir sett ned på i eget miljø for å være for norsk. Norskfødte med to innvandrerforeldre er den gruppen som i størst grad opplever press, både fra storsamfunnet og fra sitt eget

etniske eller religiøse miljø. 33 prosent opplever press fra eget etniske eller religiøse miljø, mot 18 prosent blant innvandrere fra samme landgruppe. Hele 56 prosent opplever press fra storsamfunnet om å følge norske tradisjoner, mot 32–36 prosent blant innvandrere. Bare 34 prosent av norskfødte med to innvandrerforeldre opplever ingen av delene, mot 55–60 prosent i de øvrige gruppene. Og rundt én av fem opplever begge deler. At etterkommerne i større grad enn innvandrerne selv rapporterer om press fra eget etniske eller religiøse miljø, henger trolig sammen med at de i høyere grad befinner seg i situasjoner der spenningen mellom majoritets- og minoritetsnormer blir synlig og vanskelig å unngå. Her er det dessuten verdt å merke seg at betydningen av generasjon ikke sammenfaller med betydningen av botid. Innvandrere med lang botid opplever mindre press fra eget etniske eller religiøse miljø enn de som er mer nyankomne, men norskfødte opplever mer press enn de som selv har innvandret.

Andelen norskfødte med to innvandrerforeldre som oppgir å ha opplevd diskriminering og rapporterer om negative hverdagserfaringer, er også høyere enn for noen annen gruppe i studien. Norskfødte med to innvandrerforeldre opplever særlig mer diskriminering på offentlig sted, i utdanning og som kunde – arenaer der unge tilbringer mye tid. Norskfødte rapporterer også om flest subtile negative hverdagserfaringer, særlig å bli undervurdert og å møte folk som oppfører seg overlegent. Dette bekrefter integreringsparadokset: Økt formell tilhørighet og sterkere norsk identitet faller ikke sammen med økt anerkjennelse fra omgivelsene eller mindre opplevd diskriminering – snarere tvert imot. (Dette har nylig blitt utforsket kvalitativt av Ahmed og Friberg (2026)).

Norskfødte med to innvandrerforeldre ligner for øvrig mer på majoritetsbefolkningen enn på innvandrere fra landgruppe 3 når det gjelder nettverksstørrelse, og har også hyppigere kontakt med majoritetsbefolkningen enn innvandrere. Generalisert tillit er imidlertid på linje med innvandrere fra landgruppe 3 – altså klart lavere enn i majoritetsbefolkningen. Tilliten til barnevernet er særlig lav (39 prosent), den laveste i hele materialet. Til gjengjeld er tilliten til skolesystemet høyere enn i majoritetsbefolkningen.

For spørsmål om seksualitet og samliv er norskfødte klart mer liberale enn innvandrere fra landgruppe 3 – for samboerskap, sex utenfor ekteskap og homoseksualitet øker andelen som er entydig positive med 10–18 prosentpoeng fra innvandrer- til etterkommergenerasjon. Men norskfødte ligger fortsatt godt under majoritetsnivå. For kjønnsrollespørsmål – hvor altså innvandrere over tid i større grad synes å omfavne typisk norske likestillingsidealer – er forskjellene mellom generasjonene derimot beskjedne. Norskfødte med to innvandrerforeldre rapporterer om høyere valgdeltakelse enn innvandrere, og valgdeltakelsen henger tydelig sammen med graden av subjektiv integrering. Politisk vurderer de integreringen i Norge klart mer kritisk enn innvandrere fra landgruppe 3, og peker i langt større grad på diskriminering og myndighetenes innsats som forklaring på integreringsutfordringer.

8.6 Personer med blandet bakgrunn – mot en del av en utvidet majoritet?

Norskfødte med én innvandrereforelder fra landgruppe 3 er en ny gruppe i studien. Hensikten med å inkludere denne gruppen var å undersøke i hvilken grad de ligner mest på den såkalte andregenerasjonen – norskfødte med to innvandrereforeldre – eller på majoritetsbefolkningen uten innvandrerbakgrunn. Opplever de samme type barrierer som norskfødte med to innvandrereforeldre, eller ligner deres opplevelser og erfaringer mer på majoritetsbefolkningen sine? Svaret på dette spørsmålet er en viktig test på hvor grensene mellom majoritet og minoritet går, og hvor faste eller flytende disse grensene er. Funnene er påfallende konsistente: **De ligner langt mer på majoritetsbefolkningen enn på norskfødte med to innvandrereforeldre**, på nær sagt alle dimensjoner rapporten måler.

For det første gir de uttrykk for en sterk norsk identitet som også anerkjennes av andre. Praktisk talt alle ser på seg selv som norske, og det finnes knapt noe gap mellom selvbilde og andres anerkjennelse – det stikk motsatte av mønsteret for norskfødte med to innvandrereforeldre. Nesten alle føler seg både vel integrerte og aksepterte som den de er, uten den diskrepansen som kjennetegner de med to foreldre fra landgruppe 3.

Langt færre i denne gruppen oppgir å ha opplevd **diskriminering** enn blant norskfødte med to innvandrereforeldre, bare flere enn i majoriteten. Det er noen variasjoner etter regionalt opphav: De med én forelder fra Afrika, Midtøsten eller Sør-Asia rapporterer noe mer diskriminering enn de med europeisk eller latinamerikansk bakgrunn, trolig fordi de i større grad har en synlig minoritetsbakgrunn. Men forskjellene er begrenset, og alle undergrupper ligger langt under norskfødte med to innvandrereforeldre.

De rapporterer om relativt lite opplevd press fra omgivelsene, både fra eget etniske eller religiøse miljø og fra storsamfunnet. Det er nesten ingen som rapporterer om krysspress, og flertallet opplever ingen av delene.

Når det gjelder verdier, **er de i hovedsak på linje med majoriteten.** Norskfødte med én innvandrereforelder har høyest sannsynlighet for å ha tre eller flere nærstående av alle grupper, og de rapporterer om institusjonell tillit på majoritetsbefolkningens nivå. Gruppen har relativt høy selvrapportert valgdeltakelse og den høyeste deltakelsen i politiske partier og organisasjoner av alle undergrupper. Partivalget speiler i stor grad majoritetsbefolkningen.

At norskfødte med én innvandrereforelder fra landgruppe 3 i liten grad synes å oppleve de samme barrierene som mange med to innvandrereforeldre rapporterer om, tyder om ikke annet på at grensene for aksept og inkludering ikke er helt ugjennomtrengelige.

8.7 Integrering som prosess – betydningen av botid

Botid er en gjennomgående variabel i rapporten og sier noe om integrering som en prosess som utfolder seg over tid. Botid har imidlertid ulik betydning avhengig av hvilken dimensjon man ser på.

Opplevelsen av **tilhørighet og norsk identitet** øker klart med økt botid. Andelen som opplever seg fullt integrert, stiger fra rundt 20 prosent ved to års botid til over 90

prosent ved 50 år. Andelen som identifiserer seg som helt eller ganske norske, øker fra 39 til 92 prosent over samme spenn.

Men gapet mellom å føle seg integrert og å bli akseptert vokser med botid: Jo mer integrert man opplever seg, desto synligere blir misforholdet mellom eget selv bilde og andres anerkjennelse. Ved 30 års botid er dette gapet om lag 25 prosentpoeng.

Opplevd diskriminering avtar litt med botid, men bare for noen grupper. Sannsynligheten for å ha opplevd diskriminering det siste året faller fra 35 prosent ved kort botid til 23 prosent ved 50 år. Men dette gjelder ikke innvandrere fra landgruppe 3 – altså den gruppen som i størst grad har synlig minoritetsbakgrunn. For dem er diskrimineringserfaringer like uavhengig av botid.

Tillit øker for de fleste institusjoner, men ikke alle. Generalisert tillit til folk flest øker tydelig med lenger botid. Institusjonell tillit viser mer varierte mønstre: Tillit til helsevesen, rettsvesen og skolesystem øker, mens tilliten til Nav synker. For øvrige institusjoner er det ingen signifikant sammenheng mellom tillit og botid.

Holdninger beveger seg i liberal retning, men med ulik hastighet og rekkevidde.

Kjønnskonservative holdninger konvergerer mot majoritetsnivå etter om lag 30 år – nedgangen er særlig bratt i de første 10–15 årene. Konservative holdninger til seksualitet og samliv avtar også, men konvergerer ikke fullt mot majoritetsnivå selv ved lang botid. Gjennomsnittsskåren holder seg betydelig over majoritetsgjennomsnittet også blant innvandrere med lengst botid.

Opplevelsen av **krysspress endrer seg asymmetrisk**. Press fra eget etniske eller religiøse miljø øker litt med botid, mens press fra storsamfunnet øker langt mer. Innvandrere med lang botid synes i større grad å være bevisste på de kulturelle forventningene som rettes mot dem fra majoriteten.

Politisk deltakelse øker, men opplevd politisk innflytelse faller. Valgdeltakelsen stiger moderat med botid i alle tre landgrupper. Opplevd politisk innflytelse faller derimot svakt med botid – et mønster som gjelder utelukkende for landgruppe 3. Dette kan tolkes som et uttrykk for integreringsparadokset: Nyankomne er idealistisk entusiastiske, mens innvandrere med lang botid utvikler en mer kritisk og realistisk forståelse av systemet. Opplevd politisk representasjon endrer seg ikke signifikant med botid.

8.8 Konklusjoner

Kan vi så trekke noen helhetlige konklusjoner om hvordan det står til med den sosiale og subjektive integreringen av personer med innvandrerbakgrunn i Norge basert på disse analysene? Avslutningsvis vil vi trekke frem fem poenger.

Det første poenget er at de overordnede analysene tyder på at det på mange måter **går bra med integreringen i Norge**, for de aller fleste. De fleste personer med innvandrerbakgrunn føler seg relativt godt integrert, og at de blir akseptert som den de er i det norske samfunnet. De fleste føler en viss tilhørighet til det å være norsk, og at andre også aksepterer dem som en del av det norske fellesskapet. Flertallet deltar ganske bredt på ulike arenaer og har relativt mye kontakt med majoritetsbefolkningen, og de fleste har høy tillit både til folk flest og til sentrale norske samfunnsinstitusjoner. Et

flertall av respondentene svarer også at de tross alt ikke har opplevd diskriminering i løpet av det siste året (selv om de fleste har opplevd det en eller annen gang i livet). De fleste personer med innvandrerbakgrunn har i stor grad omfavnet grunnleggende verdier som det norske samfunnet er bygget på, som for eksempel likestilling mellom kjønn. De fleste mener også at integreringen i Norge fungerer godt, og at innvandrere stort sett blir behandlet bra. Personer med innvandrerbakgrunn deltar dessuten bredt politisk, og de fleste opplever at deres interesser blir godt representert i det norske politiske systemet.

Det andre poenget er at det samtidig ikke er tvil om at det også finnes mange **barrierer mot tilhørighet og deltakelse**. Noen av disse barrierene handler antakelig om **hudfarge**. Forskjellene mellom de enkelte landgruppene viser at de gruppene som har synlig minoritetsbakgrunn, systematisk kommer dårligere ut langs mange dimensjoner, særlig de som handler om hvordan man blir behandlet av andre. Det gjelder opplevd aksept, at andre anerkjenner en som norsk, opplevd diskriminering på alle arenaer, alle typer negative opplevelser i hverdagen, fra subtil nedvurdering i status til hatytringer og vold. Noen barrierer handler om **klasse**. Vi vet at innvandrere er systematisk overrepresentert blant personer med lite utdanning, i lavstatusyrker eller som står utenfor arbeidslivet. I denne rapporten har vi ikke gjort et systematisk forsøk på å måle folks klasseposisjon, men vi ser tydelig at utdanning og sysselsetting er nært forbundet med en rekke subjektive og sosiale integreringsutfall. Personer med lite utdanning har svakere opplevelse av å være integrert i Norge, de har svakere sosiale nettverk, og de deltar mindre i foreningsliv og frivillighet. De har også lavere tillit til folk flest, betydelig lavere sannsynlighet for å stemme ved valg, og mer konservative verdier i spørsmål om kjønn og seksualitet. Noen barrierer handler om **religion** – og særlig gjelder det muslimer, som føler seg mindre akseptert, opplever mer diskriminering og negative opplevelser i hverdagen, har litt lavere kontakthypighet med majoritetsbefolkningen, litt mer konservative holdninger og litt lavere deltakelse i frivillige organisasjoner. Selv om det store bildet viser at personer med innvandrerbakgrunn er en relativt velintegrert befolkning, er det med andre ord fullt mulig å identifisere mindre grupper som opplever ulike former for subjektivt og sosialt utenforskap.

Et tredje poeng er at analysene også gjør det klart at integreringsprosessen er nettopp **en prosess**. Særlig analysene av botid og generasjon viser med all tydelighet at befolkningen med innvandrerbakgrunn over tid og på tvers av generasjoner nærmer seg befolkningen for øvrig langs de fleste parametere. Opplevelsen av tilhørighet og norsk identitet øker klart med årene. Tilliten til folk flest og til de fleste institusjoner øker, og holdninger – særlig til kjønnslikestilling, men også til spørsmål om seksualitet og samliv – blir mer liberale med økt botid, samtidig som den politiske deltakelsen øker.

Et fjerde poeng er at denne integreringsprosessen, også når den lykkes, er verken harmonisk eller friksjonsløs. Mens mange indikatorer – opplevd integrering, sosial deltakelse, liberale verdier – henger positivt sammen med utdanning, botid, generasjon og så videre, er det andre ting som antyder at integreringsprosessen også innebærer frustrasjon og gnisninger. Erfaringer og bevissthet omkring diskriminering; et kritisk blikk på enkelte samfunnsinstitusjoner, inkludert en følelse av at det politiske systemet ikke nødvendigvis representerer ens interesser; en følelse av manglende aksept og

anerkjennelse; en opplevelse av å stå i krysspress mellom forventninger storsamfunnet og fra egen etniske eller religiøse gruppe; en opplevelse av at det ikke går så bra med integreringen i Norge. Alle disse tingene er forbundet med forhold som vi vanligvis tenker på som vellykket integrering – økt utdanning, lengre botid, å være født i Norge. I litteraturen er dette fenomenet kjent som integreringsparadokset, og vanligvis primært målt i form av økt opplevd diskriminering.

Våre analyser utvider og nyanserer imidlertid dette perspektivet. Paradokset gjør seg primært gjeldende for de sidene ved integreringen som handler om ekstern anerkjennelse, hvordan man opplever å bli møtt av omgivelsene, og i langt mindre grad for de sidene som handler om egen deltakelse og subjektive tilhørighet. Når det gjelder ekstern anerkjennelse, finner vi at økt botid, å være født i Norge og å ha høyere utdanning henger sammen med større, ikke mindre barrierer. Gapet mellom å føle seg integrert og å føle seg akseptert vokser med botid, og er størst blant norskfødte med to innvandrerforeldre. Opplevd diskriminering avtar ikke for de med synlig minoritetsbakgrunn, uavhengig av hvor lenge de har bodd i Norge, og er høyest blant de som er født og oppvokst i landet. Blant innvandrere fra landgruppe 3 faller dessuten troen på at stemmegiving har betydning gradvis med økt botid.

For de sidene ved integreringen som handler om egen atferd og opplevelsen av å høre til, er bildet et annet. Opplevd integrering stiger markant med botid, og er høyere blant norskfødte enn innvandrere. Det samme gjelder nasjonal identitet, holdninger til kjønnsrollemønstre, valgdeltakelse, sosial kontakt med majoritetsbefolkningen og størrelsen på ens sosiale nettverk. Her trekker botid, generasjon og utdanning i den retningen man intuitivt ville forvente, mot økt deltakelse, sterkere tilhørighet og verdimeessig konvergens med majoriteten. Mønsteret er imidlertid ikke helt entydig. Generalisert tillit øker for eksempel med botid, men norskfødte med to innvandrerforeldre har et tillitsnivå på linje med innvandrere med kort botid.

Samlet sett indikerer disse funnene at integreringsprosessen over tid og på tvers av generasjoner i stor grad går i forventet retning når det gjelder de mer subjektive og indrestyrte sidene ved integreringen. Folk føler seg mer integrerte, deltar mer, stemmer mer, har sterkere norsk identitet og mer liberale verdier. Den eksterne anerkjennelsen holder imidlertid ikke følge. Denne friksjonen er knyttet til reelle barrierer mot integrering i det norske samfunnet, ikke minst fordi disse oppleves sterkest av de med synlig minoritetsbakgrunn og en annen religion. Men den er kanskje også en nødvendig del av en vellykket integreringsprosess, nettopp fordi sosiale grenser sjelden endres eller krysses uten at det oppstår friksjon.

Et femte og siste poeng handler om barrierene mot å bli en likeverdig del av det norske majoritetssamfunnet. Her det verdt å trekke frem erfaringene til de med én innvandrerforelder. Utvalget er lite og gruppen er sterkt selektert, så konklusjonene bør være varsomme. Men gitt at deres opplevelser gjennomgående synes å være preget av aksept og inkludering, så er det om ikke annet en indikasjon på at de sosiale grensene som definerer skillet mellom majoritet og minoritet i Norge, ikke er altfor snevre eller helt ugjennomtrengelige. Det kan være et godt tegn – også for den øvrige befolkningen av personer med innvandrerbakgrunn i Norge.

Referanser

- Ahmed, U. & Friberg, J.H. (2026). Når integrering ikke er nok: Diskrimineringserfaringer blant høyt utdannede unge voksne med innvandrerbakgrunn (Fafo-rapport 2026:25). Fafo.
- Alba, R. (2020). *The Great Demographic Illusion: Majority, Minority, and the Expanding American Mainstream*. Princeton University Press.
- Alba, R.D. & Nee, V. (2003). *Remaking the American Mainstream: Assimilation and Contemporary Immigration*. Harvard University Press.
- Allport, G.W. (1958). *The Nature of Prejudice*. Doubleday Anchor Books.
- Andersson, L., Jakobsson, N. & Kotsadam, A. (2012). A field experiment of discrimination in the Norwegian housing market: Gender, class, and ethnicity. *Land Economics*, 88(2), 233–240.
- Anderson, B. (2006). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (rev. utg.). Verso.
- Andreasson, U. (2017). Trust – the Nordic gold. Nordic Council of Ministers. 2017:737.
- Basáñez, M.E. (2016). *A World of Three Cultures: Honor, Achievement and Joy*. Oxford University Press.
- Bergh, J. & Haugsgjerd, A.H. (2025). Voting behaviour in Norway: Social structure, ideology, and issue ownership. I K. Kolltveit, E.H. Allern, M. Braut-Hegghammer, & B.E. Rasch (red.), *The Oxford Handbook of Norwegian Politics*, 258–282. Oxford University Press.
- Bergh, J. & Kleven, Ø. (2026). Social conservatism and changing party preferences among immigrants in Norway. *Politics*. <https://doi.org/10.1177/026339572514052>
- Bergh, J., Christensen, D.A. & Matland, R.E. (2020). Inviting immigrants in: Field experiments in voter mobilization among immigrants in Norway. *Electoral Studies*, 66: 102160.
- Brady, H.E., Verba, S. & Schlozman, K.L. (1995). Beyond SES: A Resource Model of Political Participation. *The American Political Science Review*, 89(2), 271–294.
- Bratsberg, B., Kotsadam, A., Lind, J.T., Mehlum, H. & Raaum, O. (2019). *Election turnout inequality-insights from administrative registers*. CESifo Working Papers NO. 7465.
- Brekke, J.-P. & Fladmoe, A. (2022). *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge. Integreringsbarometeret 2022* (Rapport 2022:6). Institutt for samfunnsforskning.
- Brekke, J.-P., Fladmoe, A., Hesstvedt, S. & Wollebæk, D. (2024). *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold. Integreringsbarometeret 2024* (ISF-rapport 2024:7). Institutt for samfunnsforskning.
- Brekke, J.-P., Fladmoe, A., Hesstvedt, S. & Wollebæk, D. (2026). *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold. Integreringsbarometeret 2026* (Rapport 2026:4). Institutt for samfunnsforskning.
- Cappelen, Å., Skjerpen, T. & Tønnessen, M. (2016). Befolkningsframskrivninger 2016–2100: Inn- og utvandring. *Økonomiske analyser*, 3(2016), 45–62.
- Christensen, D.A., Holmås, T.H., Nessa, B., & Bergh, J. (2025). *Tiltak for økt valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn* (Rapport 11/2025). NORCE Helse og samfunn.
- Christensen, D.A., & Strømsnes, K. (2025). Political participation and voter turnout inequalities in Norway. I K. Kolltveit, E.H. Allern, M. Braut-Hegghammer & B.E. Rasch (red.), *The Oxford Handbook of Norwegian Politics*, 195–216. Oxford University Press.
- Collins, R.L., Ellickson, P.L., Hays, R.D. & McCaffrey, D.F. (2000). Effects of incentive size and timing on response rates to a follow-up wave of a longitudinal mailed survey. *Evaluation Review*, 24(4), 347–363.
- Dalen, K., Flatø, H. & Friberg, J.H. (2022). *Hverdagsintegrering. En pilotundersøkelse om tillit, tilhørighet, deltakelse og diskriminering i innvandrerbefolkningen* (Fafo-rapport 2022:15). Fafo.
- Dalen, K., Flatø, H., Friberg, J.H. & Sterri, E.B. (2024). *Hverdagsliv og integrering. Deltakelse, tilhørighet og diskriminering blant personer med innvandrerbakgrunn* (Fafo-rapport 2024:24). Fafo.

- Deding, M., Fridberg, T. & Jakobsen, V. (2008). Non-response in a survey among immigrants in Denmark. *Survey Research Methods*, 2(3), 107–121.
- Fajth, V. & Lessard-Phillips, L. (2023). Multidimensionality in the integration of first- and second-generation migrants in Europe: A conceptual and empirical investigation. *International Migration Review*, 57(1), 187–216.
- Finseraas, H., Kotsadam, A. & Polavieja, J. (2020). Ancestry culture, assimilation, and voter turnout in two generations. *Political Behavior*, 44(1), 201–225. <https://doi.org/10.1007/s11109-020-09617-2>
- Friberg, J. H. (2019). *Konflikt, fellesskap og forandring*. Cappelen Damm Akademisk.
- Friberg, J. H. (2021). Who wants to be Norwegian – who gets to be Norwegian? Identificational assimilation and non-recognition among immigrant origin youth in Norway. *Ethnic and Racial Studies*, 44(16), 21–43. <https://doi.org/10.1080/01419870.2020.1857813>
- Friberg, J.H, Volckmar-Eeg, M. og Andresen, S. (2024). *Avmakt og tillit: En studie av somalisk- og arabisktalende brukeres møte med Nav* (Fafo-rapport 2024:02). Fafo.
- Fukuyama, F. (2011). *The Origins of Political Order: From Prehuman Times to the French Revolution*. Farrar, Straus and Giroux.
- Heckmann, F. (2006). *Integration and Integration Policies* (IMISCOE Network Feasibility Study). Bamberg: European Forum for Migration Studies.
- Helminen, V., Wass, H., Kantola, A. & Elovainio, M. (2024). Nordic authoritarianism: Child-rearing values and political behavior in a multiparty context. *Political Psychology*, 45(1), 91–111.
- Hernes, V., Aasland, A., Deineko, O. & Handå Myhre, M. (2025). Where does the future lie? Initial aspirations for return among newly arrived Ukrainian refugees in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 51(1), 79–100.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations* (2. utg.). Sage.
- Hernes, V., Aasland, A., Deineko, O., Handå Myhre, M., Myrvold, T. og Hjelle, M.U. (2025). Integration trajectories and future prospects: Experiences and perceptions of Ukrainian refugees and municipal refugee services in Norway (2024–2025) (NIBR REPORT 2025:11). Norsk institutt for by- og regionsforskning.
- Inglehart, R. & Welzel, C. (2005). *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence*. Cambridge University Press.
- Jenkins, R. (2008). *Social Identity* (3. utg.). Routledge.
- Kleven, Ø. (2026). *Innvandrere og norskfødte ved stortingsvalget 2025* (Rapporter 2026/3). Statistisk sentralbyrå.
- Kleven, Ø. & Corneliussen, H. M. (2024). *Innvandrere og norskfødte ved kommunestyrevalget 2023: Valgdeltakelse og representasjon* (Rapporter 2024/42). Statistisk sentralbyrå.
- Kumlin, S. & Rothstein, B. (2005). Making and breaking social capital: The impact of welfare state institutions. *Comparative Political Studies*, 38(4), 339–365.
- Kunnskapsdepartementet (2018). *Integrering gjennom kunnskap. Regjeringens integreringsstrategi 2019–2022*. Kunnskapsdepartementet.
- Lamont, M. & Molnár, V. (2002). The study of boundaries in the social sciences. *Annual Review of Sociology*, 28, 167–195.
- Larsen, E.N. & Midtbøen, A.H. (2024). Det etniske hierarkiet. Diskriminering på grunnlag av landbakgrunn, religion og hudfarge i det norske arbeidsmarkedet. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 65(4), 207–226. <https://doi.org/10.18261/tfs.65.4.1>
- Luhmann, N. (1988). Familiarity, confidence, trust: Problems and alternatives. I D. Gambetta (red.), *Trust: Making and Breaking Cooperative Relations*, 94–107. Blackwell.
- Luijckx, R., Reeskens, T., & Sieben, I. (2022). *Reflections on European Values: Honouring Loek Halman's contribution to the European Values Study*. Open Press TiU.

- Midtbøen, A.H. (2014). The invisible second generation? Statistical discrimination and immigrant stereotypes in employment processes in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40(10), 1657–1675.
- Midtbøen, A.H. & Kitterød, R.H. (2019). Beskytter assimilering mot diskriminering? Opplevd diskriminering blant innvandrere og etterkommere av innvandrere i det norske arbeidslivet. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 3(5), 353–371.
- Midtbøen, A.H., Friberg, J.H., & Borgen, S.T. (2025). Under the radar: An examination of Norway's mixed-origin population. *International Migration Review*, 0(0).
- Miller, D. (1995). *On Nationality*. New York: Oxford University Press.
- Narud, H.M. & Valen, H. (2007). *Demokrati og ansvar: Politisk representasjon i et flerpartisystem*. Oslo: Damm.
- Norris, P. (2011). *Democratic Deficit: Critical Citizens Revisited*. Cambridge University Press.
- Norris, P. & Inglehart, R. (2011). *Sacred and Secular: Religion and Politics Worldwide* (2. utg.). Cambridge University Press
- NOU 2017: 2 (2017). *Integrering og tillit – langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Penninx, R. & Garcés-Mascreñas, B. (2016). The concept of integration as an analytical tool and as a policy concept. I B. Garcés-Mascreñas & R. Penninx (red.), *Integration Processes and Policies in Europe*, 11–29. Springer.
- Pettigrew, T.F. & Tropp, L.R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751–783.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
- Quillian, L., Heath, A., Pager, D., Midtbøen, A.H., Fleischmann, F. & Hexel, O. (2019). Do some countries discriminate more than others? Evidence from 97 field experiments of racial discrimination in hiring. *Sociological Science*, 6, 467–496. <https://doi.org/10.15195/v6.a18>
- Schaeffer, M. & Kas, J. (2023). The integration paradox: A review and meta-analysis of the complex relationship between integration and reports of discrimination. *International Migration Review*, 57(3), 1207–1228.
- Spies, D.C., Mayer, A. & Goerres, A. (2020). What are we missing? Explaining immigrant-origin voter turnout with standard and immigrant-specific theories. *Electoral Studies*, 65: 102103.
- SSB (2019). *Slik definerer SSB innvandrere*. Oslo: Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/slik-definerer-ssb-innvandrere>
- Statsborgerloven (2005). Lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Stein, J. (2023). Blir norsk politikk GAL?: Grønn Alternativ Liberal (GAL) – Norske velgere og partier sett gjennom et europeisk perspektiv. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 39(1), 41–49.
- Steinmann, J.-P. (2019). The paradox of integration: Why do higher educated new immigrants perceive more discrimination in Germany? *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(9), 1377–1400. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1480359>
- Strömblad, P. & Adman, P. (2010). Political integration through ethnic or nonethnic voluntary associations? *Political Research Quarterly*, 63(4), 721–730.
- Mentesoglu Tardivo, Z. (2025). Immigrant political participation across Western Europe: the role of political rights, public attitudes, and discrimination. *Acta Politica*. <https://doi.org/10.1057/s41269-025-00402-9>
- Vassenden, A. (2010). Untangling the different components of Norwegianness. *Nations and Nationalism*, 16(4), 734–752. <https://doi.org/10.1111/j.1469-8129.2009.00438.x>
- Wimmer, A. (2013). *Ethnic Boundary Making: Institutions, Power, Networks*. Oxford University Press.

